

**NEAPOLİS NEKROPOLÜNDEN
İKİ ODA MEZAR ve BULUNTULARI**

Ayşe AVLİ

Yüksek Lisans Tezi

Klasik Arkeoloji

Anabilim Dalı

Doç. Dr. Zerrin AYDIN TAVUKÇU

2020

Her Hakkı Saklıdır

**T.C.
ATATÜRK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
KLASİK ARKEOLOJİ ANABİLİM DALI**

Ayşe AVLİ

**NEAPOLİS NEKROPOLÜNDEN İKİ ODA MEZAR ve
BULUNTULARI**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**TEZ YÖNETİCİSİ
Doç. Dr. Zerrin AYDIN TAVUKÇU**

ERZURUM-2020

TEZ BEYAN FORMU

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

BİLDİRİM

Atatürk Üniversitesi Lisansüstü Eğitim ve Öğretim Uygulama Esaslarının ilgili maddelerine göre hazırlamış olduğum "Neapolis Nekropolünden İki Oda Mezar ve Buluntuları" adlı tezin/raporun tamamen kendi çalışmam olduğunu ve her alıntıya kaynak gösterdiğimi taahhüt eder, tezimin/raporumun kâğıt ve elektronik kopyalarının aşağıda belirttiğim koşullarda saklanmasına izin verdiğimi onaylarım.

Gereğini bilgilerinize arz ederim *.

☐ Tezimin/Raporumun tamamı her yerden erişime açılabilir.

☒ Tezimin/Raporumun makale için **altı ay**, patent için **iki yıl** süreyle erişiminin ertelenmesini istiyorum.

09.07.2020

Aslı Islak İmzalıdır

Ayşe AVLİ

*** LİSANSÜSTÜ TEZLERİN ELEKTRONİK ORTAMDA TOPLANMASI, DÜZENLENMESİ VE ERİŞİME AÇILMASINA İLİŞKİN YÖNERGE**

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Çeşitli ve Son Hükümler

Lisansüstü tezlerin erişime açılmasının ertelenmesi **MADDE 6– (1)** Lisansüstü teze ilgili **patent başvurusu yapılması veya patent alma sürecinin devam etmesi durumunda**, tez danışmanının önerisi ve enstitü anabilim dalının uygun görüşü üzerine enstitü veya fakülte yönetim kurulu **iki yıl süre ile tezin erişime açılmasının ertelenmesine karar verebilir.**

(2) Yeni teknik, materyal ve metotların kullanıldığı, henüz **makaleye dönüşmemiş veya patent gibi yöntemlerle korunmamış** ve internette paylaşılmaması durumunda 3. şahıslara veya kurumlara haksız kazanç imkanı oluşturabilecek bilgi ve bulguları içeren tezler hakkında tez danışmanının önerisi ve enstitü anabilim dalının uygun görüşü üzerine enstitü veya fakülte yönetim kurulunun gerekçeli kararı ile **altı ayı aşmamak üzere tezin erişime açılması engellenebilir.**

Gizlilik dereceli tezler MADDE 7– (1) Ulusal çıkarları veya güvenliği ilgilendiren, emniyet, istihbarat, savunma ve güvenlik, sağlık vb. konulara ilişkin lisansüstü tezlerle ilgili gizlilik kararı, tezin yapıldığı kurum tarafından verilir. Kurum ve kuruluşlarla yapılan işbirliği protokolü çerçevesinde hazırlanan lisansüstü tezlere ilişkin gizlilik kararı ise, ilgili kurum ve kuruluşun önerisi ile enstitü veya fakültenin uygun görüşü üzerine üniversite yönetim kurulu tarafından verilir. Gizlilik kararı verilen tezler Yükseköğretim Kuruluna bildirilir.

(2) Gizlilik kararı verilen tezler gizlilik süresince enstitü veya fakülte tarafından gizlilik kuralları çerçevesinde muhafaza edilir, gizlilik kararının kaldırılması halinde Tez Otomasyon Sistemine yüklenir.

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

Graduate School of Social Sciences

TEZ KABUL TUTANAĞI

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Doç. Dr. Zerrin AYDIN TAVUKÇU danışmanlığında, Ayşe AVLİ tarafından hazırlanan bu çalışma 09 / 07 / 2020 tarihinde aşağıda isimleri yazılı jüri tarafından Arkeoloji Anabilim Dalı'nda Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Başkan	:Doç. Dr. Zerrin AYDIN TAVUKÇU	İmza: Aslı Islak İmzalıdır
Jüri Üyesi	:Dr. Öğr. Üyesi Berna KAVAZ KINDİĞİLİ	İmza: Aslı Islak İmzalıdır
Jüri Üyesi	:Dr. Öğr. Üyesi Şengül Dilek FUL	İmza: Aslı Islak İmzalıdır

Prof. Dr. Sait UYLAŞ
Enstitü Müdürü

İÇİNDEKİLER

ÖZET.....	IV
ABSTRACT	V
KISALTMALAR DİZİNİ	VI
GRAFİKLER DİZİNİ	VII
HARİTALAR DİZİNİ	VIII
ÇİZİMLER DİZİNİ.....	IX
RESİMLER DİZİNİ	X
ÖNSÖZ.....	XII
GİRİŞ	1
I. AMAÇ, KAPSAM VE YÖNTEM.....	1

BİRİNCİ BÖLÜM

NEAPOLİS ANTİK KENTİ ve NEKROPOLÜ

1.1. NEAPOLİS ANTİK KENTİ	4
1.2. BOZDOĞAN İLÇESİ, YAZIKENT BELDESİ KURTARMA KAZISI	6
1.2.1. Hellenistik Mezar (1 Nolu Oda Mezar).....	6
1.2.2. Roma Mezarı (2 Nolu Oda Mezar)	7

İKİNCİ BÖLÜM

NEAPOLİS NEKROPOL BULUNTULARI

2.1. PİŞMİŞ TOPRAK ESERLER	13
2.1.1. Kandiller.....	14
2.1.1.1. Neapolis Nekropol Kandilleri.....	23
2.1.1.1.1. Tip 1, Hellenistik Dönem Kandilleri	23
2.1.1.2. Tip 2, Roma Dönemi Kandilleri	27
2.1.1.2.1. Tip 2a, Yuvarlak Burunlu Kandiller	27
2.1.1.2.2. Tip 2b, Kısa Yuvarlak Burunlu Kandiller	37
2.1.1.2.3. Tip 2c, Volüt Burunlu Kandiller.....	39
2.1.1.2.4. Tip 2d, Kalp Burunlu Kandiller.....	45
2.1.2. Unguentariumlar.....	48
2.1.2.1. İğ Gövdeli (Fusiform) Unguentariumlar	51

2.1.2.2. Torba Gövdeli (Bulbous) Unguentariumlar	57
2.1.3. Kâseler.....	66
2.1.3.1. İçe Dönük Ağızlı Kâseler	66
2.1.3.2. Dışa Dönük Ağızlı Kâseler.....	69
2.1.4. Çeşitli Kaplar.....	71
2.1.4.1. Amphoralar	71
2.1.4.2. Lagynoslar	74
2.1.4.3. Tepsi	76
2.1.4.4. Atramentarium (Mürekkep Hokkası)	77
2.1.4.5. Aryballos	80
2.1.4.6. Diğer Pişmiş Toprak Eserler	81
2.2. CAM ESERLER	84
2.2.1. Cam Unguentariumlar	90
2.2.2. Cam Şişeler	97
2.2.3. Cam Bardaklar.....	99
2.2.4. Cam Kâse	100
2.3. ALTIN ESERLER	102
2.3.1. Ağız-Göz Bantları (Epistomion)	104
2.3.1.1. İnce- Uzun Ağız-Göz Bantları.....	105
2.3.1.2. Eşkenar Dörtgen Biçimli Ağız-Göz Bantları.....	106
2.3.1.3. Kısa Eşkenar Dörtgen Biçimli Ağız-Göz Bantları	107
2.3.1.4. Kol Saati Biçimli Ağız-Göz Bantları.....	108
2.3.1.5. Geniş Kol Saati Ağız-Göz Bantları	108
2.3.2. Yüzükler	110
2.3.3. Kúpeler	119
2.3.4. Pandantifler (Lunulalar)	124
2.3.5. Diğer Eserler (Aplikler?).....	127
2.4. BRONZ ESERLER.....	129
2.4.1. Sikkeler.....	130
2.4.2. Aynalar	131
2.4.3. Düğme	133
2.4.4. Yüzük	134

2.5. FAYANS ESERLER.....	135
DEĞERLENDİRME ve SONUÇ.....	138
KAYNAKÇA	143
KATALOG	159
HARİTALAR	290
ÇİZİMLER	292
RESİMLER	296
EKLER.....	318
EK 1. Neapolis Nekropolü Pişmiş Toprak Kandillerin Kronolojik Cetveli.....	319
EK 2. Neapolis Nekropolü Pişmiş Toprak Unguentariumların Kronolojik Cetveli ..	320
EK 3. Neapolis Nekropolü Cam Eserlerinin Kronolojik Cetveli	320
EK 4. Neapolis Nekropolü'nden Ele Geçen Altın Ağız-Göz Bantlarının Tablosu...	321
ÖZGEÇMİŞ.....	322

ÖZET**YÜKSEK LİSANS TEZİ****NEAPOLİS NEKROPOLÜNDEN İKİ ODA MEZAR ve BULUNTULARI****Ayşe AVLİ****Tez Danışmanı: Doç. Dr. Zerrin AYDIN TAVUKÇU****2020, 322 Sayfa****Jüri: Doç. Dr. Zerrin AYDIN TAVUKÇU (Danışman)****Dr. Öğr. Üyesi Şengül Dilek FUL****Dr. Öğr. Üyesi Berna KAVAZ KINDİĞİLİ**

Antik çağdan günümüze gelen nekropoller ve nekropollerden çıkan ölü hediyeleri, insanların eski dönemlerdeki yaşam tarzlarını, dini inançlarını ve ölüye verdikleri değeri göstermeleri açısından oldukça büyük önem taşımaktadır. Nekropoller aynı zamanda, mezarlarda yatan kişilerin sosyal hayattaki kimliklerini, uğraştıkları meslekleri ve yaşadıkları dönemlerdeki sosyal statülerini gösteren önemli ipuçları barındırmaktadır.

Günümüzde Aydın ili, Bozdoğan ilçesi, Yazıkent beldesi sınırları içerisinde yer alan, Neapolis Antik Kenti'nin nekropol alanında 28.10.2010 tarihinde alanın tesviye çalışmaları sırasında iki adet oda mezar keşfedilmiştir. 1 Nolu mezar olarak adlandırılan mezar, bugüne değin soyulmadan oldukça sağlam olarak günümüze gelmiştir. Ön odasında sağda ve solda olmak üzere iki, mezar odasında ise, sağda, solda ve ortada olmak üzere üç adet sekiye sahip olan mezar mimarisi ve içerisinden ele geçen eserler itibariyle yapı oldukça büyük önem taşımaktadır. 2 Nolu mezar olarak adlandırılan diğer oda mezarın, tavan kısmı tonoz şeklinde olup, duvara paralel olarak yerleştirilen, uzun blok halindeki plaka taşla ön odada iki adet, mezar odasında ise üç adet lahit bulunmaktadır. Çalışmanın konusunu oluşturan buluntuların yoğun olarak ele geçtiği 1 Nolu oda mezar ve oldukça kaliteli mimari işçilik gösteren 2 Nolu odadan; pişmiş toprak, cam, altın, bronz ve fayans olmak üzere çeşitli malzemelerden üretilmiş, toplamda 168 eser ele geçmiştir. Çalışma kapsamında değerlendirilen bu eserler, kendi aralarında tipolojik olarak gruplandırılmış, analogik incelemeye tabi tutulmuş, benzer örnekler yardımıyla tarihlendirilmiştir. Eserler üzerinde detaylı olarak yapılan incelemelerin ardından, 1 Nolu mezar odasının, Hellenistik Dönemden, yaklaşık olarak Roma Döneminin sonlarına kadar aynı aile fertleri için, uzun dönem boyunca kullanılan bir mezar olduğu ortaya çıkmıştır. İçerisinden ele geçen az sayıda ki eser ve kaliteli mimarisi ile 2 Nolu oda mezarın Roma Dönemi'ne ait bir yapı olduğu tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Aydın, Yazıkent, Neapolis, Oda Mezar.

ABSTRACT**MASTER'S THESIS****THE FINDINGS and TWO CHAMBER TOMBS FROM NEAPOLIS
NECROPOL****Ayşe AVLİ****Advisor: Assoc. Prof. Dr. Zerrin AYDIN TAVUKÇU****2020, 322 Pages****Jury: Assoc. Prof. Dr. Zerrin AYDIN TAVUKÇU****Assist. Prof. Dr. Şengül Dilek FUL****Assist. Prof. Dr. Üyesi Berna KAVAZ KINDİĞİLİ**

The necropolises and dead gifts in the necropolises that came from the ancient times are important to represent people's lifestyles, religious beliefs and the value they gave to the dead people. The necropolises also contain important clues that show people's identity in the tombs in their social life, their occupations and social status of their time.

Today, two chamber tombs were discovered on October the 28th, 2010 when leveling the necropolis area in Neapolis Ancient City, located within the borders of *Yazıkent* which is a small town in the District of Bozdoğan, Aydın Province, The tomb, known as Tomb 1, has survived until today without being robbed. The construction, which has two benches on the right and left in the front room and three benches on the right, left and in the middle of the chamber of the tomb, and the artifacts found in it, is of great importance. The other chamber tomb, known as the Tomb 2, has a ceiling in the shape of a vault. There are two sarcophagi in the front room, and three sarcophagi in the burial chamber with a long block of stone blocks placed parallel to the wall. A total of 168 artifacts produced using various materials such as terracotta, glass, gold, bronze and tiles were found in the chamber tomb 1, where the findings of the study were found extensively, and the chamber tomb 2 which shows high quality architectural workmanship. These artifacts evaluated within the scope of the study were grouped among themselves typologically, subjected to analogical examination, and dated with the help of similar examples. Following the detailed studies on the artifacts, it was revealed that the burial chamber 1 was used for the same family members from the Hellenistic Period until the end of the Roman Period. This study revealed that the chamber tomb 2 with a small number of artifacts and high quality architecture was a construction belonging to Roman Empire.

Keywords: Aydın province, Yazıkent, Neapolis, Chamber Tomb

KISALTMALAR DİZİNİ

Bkz.	: Bakınız
Env. No.	: Envanter Numarası
Fig.	: Figure
K.	: Korunan
Kat. No.	: Katalog Numarası
MÖ	: Milattan Önce
MS	: Milattan Sonra
Pl.	: Plate
Plnc.	: Planche
Res.	: Resim
s.	: Sayfa
Taf.	: Tafel
yy.	: Yüzyıl

GRAFİKLER DİZİNİ

Grafik 1.1. Neapolis Nekropol Buluntularının Sayısal Dağılımı.....	11
Grafik 1.2. Neapolis Nekropol Buluntularının Dağılım Grafiği.....	12
Grafik 2.1. Pişmiş Toprak Eserlerin Yüzdesel Dağılımı	13
Grafik 2.2. Cam Eserlerin Yüzdesel Dağılımı	90
Grafik 2.3. Altın eserlerin yüzdesel dağılımı.....	103
Grafik 2.4. Bronz eserlerin yüzdesel dağılımı	129

HARİTALAR DİZİNİ

Harita 1. Yazıkent Beldesi Lokalizasyon Haritası.....	290
Harita 2. Neapolis ve Bölgedeki Antik Kentler.....	291

ÇİZİMLER DİZİNİ

Çizim 1. 1 Nolu Oda Mezar Planı	292
Çizim 2. 1 Nolu Oda Mezar Ön Oda Kesiti.....	293
Çizim 3. 1 Nolu Oda Mezar Kesiti	293
Çizim 4. 2 Nolu Oda Mezar Planı	294
Çizim 5. 2 Nolu Oda Mezar Ön Oda Kesiti.....	295
Çizim 6. 2 Nolu Oda Mezar Kesiti	295

RESİMLER DİZİNİ

Resim 1. Aydın-Bozdoğan-Yazıkent (Neapolis).....	296
Resim 2. 1 ve 2 Nolu Oda Mezarın yüzeyden görünümü.....	296
Resim 3. 1 ve 2 Nolu Oda Mezarın Kurtarma Kazısı.....	297
Resim 4. 1 Nolu Oda Mezar-Ön Odanın tavan kısmındaki açıklık.....	297
Resim 5. 1 Nolu Oda Mezar-Ön Oda	298
Resim 6. 1 Nolu Oda Mezar-Mezar Odası	298
Resim 7. 1 Nolu Oda Mezar Buluntuları	299
Resim 8. 1 Nolu Oda Mezar Buluntuları	299
Resim 9. 1 Nolu Oda Mezar-Ön Odada bulunan sekilerin ayrıntısı.....	300
Resim 10. 1 Nolu Oda Mezar-Ön Odada bulunan sekilerin ayrıntısı.....	300
Resim 11. 1 Nolu Oda Mezar-Mezar Odasında yer alan sekiler	301
Resim 12. 1 Nolu Oda Mezar-Mezar Odasında yer alan sekiler	301
Resim 13. 1 Nolu Oda Mezar-Ön oda ve giriş kapısı.....	302
Resim 14. 1 Nolu Oda Mezar-Ön oda ve mezar odası arasındaki taban seviyesi farkı	302
Resim 15. 1 Nolu Oda Mezar-Ön oda ve mezar odası arasındaki taban seviyesi farkı	303
Resim 16. 1 Nolu Oda Mezar- Orta kapıdan ayrıntı.....	303
Resim 17. Kaçak Kazıcılar tarafından tahrip edilen 1 Nolu Oda Mezar	304
Resim 18. 2 Nolu Oda Mezar	304
Resim 19. 2 Nolu Oda Mezar- Kurtarma Kazısı	305
Resim 20. 2 Nolu Oda Mezar-Ön Oda üstten görünüm	305
Resim 21. 2 Nolu Oda Mezar-Duvar yapısı ve tonozlu üst yapısı	306
Resim 22. 2 Nolu Oda Mezar-Duvar yapısı ve tonozlu üst yapısı	306
Resim 23. 2 Nolu Oda Mezar- Giriş Kapısı	307
Resim 24. 2 Nolu Oda Mezar-Orta kapı ve karşısında giriş kapısı	307
Resim 25. 2 Nolu Oda Mezar- Orta Kapı ayrıntı	308
Resim 26. 2 Nolu Oda Mezar- Orta Kapı ayrıntı.....	308
Resim 27. 2 Nolu Oda Mezar- Orta Kapı ayrıntı.....	309
Resim 28. 2 Nolu Oda Mezar- Ön odada orta kapının menteşesine dayandırılmış kaba işçilikli 2 taşın ayrıntısı.....	309
Resim 29. 2 Nolu Mezar Odası- Ön odasının sağ tarafından yer alan lahdin ve köşesinde bulunan üçgen şekilli çıkıntının ayrıntısı	310

Resim 30. 2 Nolu Oda Mezar-Ön odanın sol tarafından yer alan lahit ve köşelerinde bulunan kare şeklindeki çıkıntılarının ayrıntısı	310
Resim 31. 2 Nolu Oda Mezar-Mezar odasında yer alan lahitlerin ayrıntısı	311
Resim 32. 2 Nolu Oda Mezar-Mezar odasında yer alan lahitlerin ayrıntısı	311
Resim 33. 2 Nolu Oda Mezar-Mezar odasında yer alan sağ lahdin ayrıntısı	312
Resim 34. 2 Nolu Oda Mezar- Mezar odasında yer alan orta lahdin ayrıntısı	312
Resim 35. 2 Nolu Oda Mezar- Mezar odasında yer alan kemerli niş ve lahdin üst köşesinde bulunan üçgen biçimindeki çıkıntı	313
Resim 36. 2 Nolu Oda Mezar- Orta kapının ve Mezar odasındaki kemerli nişin ayrıntısı.....	313
Resim 37. 2 Nolu Oda Mezar- Mezar odasının taban seviyesinden ele geçen pişmiş topraktan yapılmış plakalar	314
Resim 38. 2 Nolu Oda Mezar- Mezar odasının tabanına çakıl taşlarıyla yapılmış mozaik.....	314
Resim 39. 2 Nolu Oda Mezar- Mezar odasının tabanına çakıl taşlarıyla yapılmış mozağin ayrıntısı.....	315
Resim 40. Aydın Arkeoloji Müzesi'nde sergilenen Neapolis Nekropol Buluntuları...	315
Resim 41. Pişmiş Topraktan Yapılmış Urne Kapağının? ön ve arka yüzü	316
Resim 42. Artemis ve Capricorn betimli sikke.....	316
Resim 43. Domitia ve Athena betimli sikke.....	316
Resim 44. Ön yüzde Zeus veya demos, arka yüzde Zeus betimli sikke.....	316
Resim 45. Augustus dönemine ait sikke.....	316
Resim 46. Korozyonlu Sikkeler.....	317
Resim 47. 1 ve 2 Nolu Oda Mezarlardan ele geçen bronz kemer? parçalar.....	317

ÖNSÖZ

Binlerce yıllık tarihe tanıklık etmiş olan Karia Bölgesi antik kentlerinden biri olan Neapolis Antik Kenti nekropolünde ortaya çıkarılan iki oda mezar ve buluntularını kapsayan bu çalışma, oldukça geniş bir literatür çalışması sonucunda ortaya konulmuştur. İçerisinde ele geçen eserler ve mimarisi ile dikkat çeken bu mezarların, Anadolu'nun Hellenistik ve Roma Dönemi'ne ait oda mezarlar ve onların buluntularından çok farklı olmadıkları görülmüştür. Çalışma kapsamında değerlendirilen iki oda mezar ve buluntuları ayrıntılı olarak incelenmiş, kendi içerisinde ve stil yönünden aralarında ortak özellikler bulunan benzerleriyle analogik olarak değerlendirilmiş ve bu konuda ileride yapılacak olan çalışmalara katkı sağlanması amaçlanmıştır.

Unutulmaz tecrübeler edindiğim bu süreçte, her aşamada görüşlerini benimle paylaşan, büyük bir özveriyle çalışma kapsamını şekillendiren, bilgi ve tecrübelerini benden esirgemeyen tez danışmanım kıymetli hocam Doç. Dr. Zerrin AYDIN TAVUKÇU 'ya teşekkürü bir borç bilirim.

Tezimi okuyan, değerlendiren ve önerileriyle beni yönlendiren değerli hocalarım Dr. Öğr. Üyesi Şengül Dilek FUL'e ve Dr. Öğr. Üyesi Berna KAVAZ KINDİĞİLİ'ya teşekkürlerimi sunarım.

Müze çalışmalarım sırasında bana elinden gelen tüm desteği veren değerli hocam Prof. Dr. Nurettin ÖZTÜRK 'e, lisans eğitim sürecimden beriengin bilgileri ile bize hep aydınlık olan ve desteğini her zaman hissettiğim Doç. Dr. Ali Yalçın TAVUKÇU'ya ve üzerimde emeği olan bütün bölüm hocalarıma gönülden teşekkür ederim.

Eserler üzerinde çalışmama izin veren, Aydın Arkeoloji Müzesi Müdürü Yılmaz AKKAN'a ve bana elinden gelen her imkânı sunan müze uzmanlarından Şenay ÇEKİLMEZ'e teşekkürlerimi sunarım. Mezarların Kurtarma Kazısı'nda çalışan, sorduğum bütün sorulara cevap aldığım, tez çalışma sürecinde yardımcı olan müze uzmanlarından Funda ERTUĞRUL'a ve Kurtarma Kazısı sırasında her iki mezar odasının da çizimlerini yapmış Mimar Kerem ERTUĞRUL'a da teşekkür ederim.

Lisans eğitimimin başından beri bana hep destek olan ve tez kapsamında değerlendirilen sikkelerin tanımlanmasında yardımcı olan değerli hocam Arş. Gör. Dr.

Mesut CEYLAN’a, her konuda yanımda olan kıymetli hocam Arş. Gör. Sinem COŞKUN’a teşekkürü bir borç bilirim.

Arkeoloji konusunda çok şey öğrendiğim, her konuda bana elinden gelen desteği veren saygıdeğer hocam Ondokuz Mayıs Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Arkeoloji Bölümü Doç. Dr. Akın TEMÜR’e, çizim konusunda gelişmemi sağlayan ve desteğini esirgemeyen Ordu Üniversitesi Ünye Meslek Yüksekokulu Mimari Restorasyon Programı Öğr. Gör. Kasım EKER’e içten teşekkürlerimi sunarım.

Bu zorlu süreçte her zaman desteklerini gördüğüm, üzerimde büyük emeği olan ve beni bugünlere getiren annem, babam ve kardeşlerime sonsuz teşekkür ederim.

Erzurum 2020

Ayşe AVLİ

GİRİŞ

Antik çağdan günümüze gelen nekropoller ve nekropollerden ele geçen buluntular, insanların eski dönemlerdeki yaşam tarzlarını, dini inançlarını ve ölüye verdikleri değeri göstermeleri açısından oldukça büyük önem taşımaktadır. Nekropoller aynı zamanda, mezarlarda yatan kişilerin sosyal hayattaki kimliklerini, uğraştıkları meslekleri ve yaşadıkları dönemlerdeki sosyal statülerini gösteren oldukça önemli işaretlere sahiptir. Neapolis Antik Kenti'nin nekropol alanında bugüne kadar sadece 2 oda mezar açığa çıkarılmıştır. Bu oda mezarların her ikisi de bu tez kapsamında değerlendirilmiş olup, Neapolis Antik Kenti'nin ölü kültü ile ilgili elde edilen bilgiler sunulmaya çalışılmıştır. Özellikle soyulmadan günümüze kadar gelebilmiş Hellenistik Dönem'e ait olan oda mezar hem mezar mimarisi hem de içerisinden çıkan eserleri sayesinde antik kentin nekropolü hakkında bizlere oldukça detaylı ve önemli bilgiler sunmaktadır. Neapolis Nekropolü'nden ele geçen buluntuların, Anadolu'da yapılan çalışmalar sonucunda ortaya çıkarılmış olan nekropoller ve buluntuları ile benzer oldukları görülmüştür.

I. AMAÇ, KAPSAM VE YÖNTEM

Neapolis Nekropol Buluntuları adıyla yapılan bu çalışma kapsamında, 28.10.2010 tarihinde Aydın ili, Bozdoğan ilçesi, Yazıkent Beldesi sınırlarında yer alan, Halil Danyan'a ait mülkiyet içerisinde alanın tesviye çalışmaları sırasında ortaya çıkan 2 oda mezar ele alınmıştır. Bölgeye çağırılan yetkililer ve müze çalışanları tarafından Kurtarma Kazısı yapılmasına karar verilmiş, ele geçen eserler Aydın Arkeoloji Müzesi'ne kazandırılmıştır. Bu çalışma kapsamında Kurtarma Kazısı'nda ortaya çıkarılan oda mezarlar ve içerisindeki ölü hediyelerinin ayrıntılı bir şekilde değerlendirilmesi amaçlanmıştır. Özellikle mezarlardan ünik olarak ele geçen ve ölünün gömü işlemleri sırasında muhtemelen süs amacıyla kullanılan ince varak şeklinde yapılmış ağız-göz bantları; Anadolu'da ölü kültü için önemli kanıtlar olup, bu anlamda ileride yapılacak olan nekropol çalışmaları için faydalı olacağı düşünülmektedir.

Çalışmanın ilk aşamasında Aydın Arkeoloji Müzesi'nden gerekli izinler alınmış, etütlük ve envanterlik eserler için müzeye gidilerek çalışmalara başlanmıştır. Müze envanter defterleri taranmış, eserler ve Kurtarma Kazısı ile ilgili tüm bilgilere ulaşılmıştır. Eserlerin ölçüleri alınıp, tanımlamaları yapılmış ve tek tek fotoğraflanarak görsel altyapı

oluşturulmuştur. Daha sonra toplanan bu bilgiler dijitalle geçirilerek kataloglama işlemi yapılmıştır. Yapılan çalışmalar kapsamında eserlerin dijital çizimleri yapılmış ve katalog bilgileri oluşturulmuştur. Bununla birlikte görsellerin photoshopta arka plan temizliği yapılmış, corel programı ile çizimleri yapılarak, dijital ölçek konulmuş ve yayına hazır hale getirilmiştir.

Çalışmanın ikinci aşamasını arazi çalışmaları oluşturmaktadır. Ölü hediyelerinin ele geçtiği oda mezarlara gidilerek, mezarlar yerinde incelenmiştir. Kurtarma Kazısı yapıldıktan sonra, kaçak kazıcılar tarafından oda mezarların oldukça tahrip edildiği ve özellikle Hellenistik Dönem'e tarihlendirilen 1 Nolu Oda Mezarın sekilerinin bile yerlerinde söküldüğü görülmüştür. Mezarların mimari planları incelenip, fotoğraflanarak kayıt altına alınmıştır. Ayrıca mezarların çizimleri Aydın Arkeoloji Müzesi yetkililerinin Kurtarma Kazısı yaptığı dönemde, Mimar Kerem ERTUĞRUL tarafından çizimleri yapılmış ve kaçak kazılarla mezarlar tahrip edilmeden ilk bulundukları haliyle belgelenmiştir.

Bu çalışmada ele geçen eserler değerlendirilirken, Atatürk Üniversitesi ve Alman Arkeoloji Kütüphanelerinde geniş bir literatür taraması yapılmış, konuyla ilgili olarak yapılan benzer tezler incelenmiş, kitap ve kataloglar araştırılmış, süreli yayınlar ve kazı sonuçları gibi diğer başvuru kaynakları taranmıştır.

Bibliyografya altyapısı oluşturulan konu ile ilgili çalışmalara başlanmış, eserler kendi aralarında tipolojik gruplandırılarak, tanımlamaları yapılmış ve benzer örnekler eşliğinde analogik olarak değerlendirilerek tarihlendirilme yoluna gidilmiştir. Neapolis Nekropolü'nden çıkan eserlerin sayıları ve çeşitliliği değerlendirilerek gruplar içerisindeki yüzdelik dilimleri grafikler halinde gösterilmiştir. Ayrıca kronolojik tablolar da oluşturularak benzer örnekler ışığında elde edilen verilerin sonuçları bu sayede daha net ve detaylı görülmesi sağlanmıştır. Tez bütünüyle değerlendirilerek sonuç kısmına aktarılmış ve çalışma sürecinde yararlanılan yayınlar, kaynakçaya eklenmiştir.

Aydın Arkeoloji Müzesi'nin vitrin ve depolarında korunan eserlerin tamamı Hellenistik Dönem ve Roma Dönemi aralığına tarihlendirilmektedir. 2 oda mezardan ele geçen ve 5 değişik malzemeden yapılmış olan bu eserler, çeşitlilik açısından oldukça farklıdır. Pişmiş toprak, cam, altın, bronz ve fayanstan yapılmış olan eserlerin büyük yoğunluğunu pişmiş toprak eserler oluşturmaktadır.

BİRİNCİ BÖLÜM

NEAPOLİS ANTİK KENTİ ve NEKROPOLÜ

1.1. NEAPOLİS ANTİK KENTİ

Batı Anadolu'nun güneyinde, Büyük Menderes (Maiandros) tarafından oluşturulmuş alüvyonlu vadiler ve verimli ovalar yer almaktadır¹. Maiandros'a karışan Morsynos (Vandalas), Harpasos (Akçay/Bozdoğan) ve Marsyas (Akçay/Çine) çaylarının bereketli vadileri birçok kentin kurulmasını sağlamıştır². Geçmişte olduğu gibi günümüzde de tarım alanında önemli bir yeri olan bu ovalar, birbirini izleyen dağ sıraları tarafından bölüntüye uğrayarak, kuzey-güney yönünde uzanır³. Harpasos Vadisi'nde çayın doğu ve batısında, kuzeyden güneye doğru Harpasa, Bargasa, Neapolis kentleri ve küçük bir kale görünümündeki Kystis yerleşimleri bulunmaktadır⁴. Harpasos Nehri günümüzde Aydın'ın Bozdoğan ilçesi ile antik çağdaki Neapolis/Aurelia yani, Yazıkent arasında doğal bir sınır oluşturmaktadır⁵. Yapılan çalışmalar ve araştırmalar adı geçen mevkiinin antik dönemdeki Harpasos'un doğusunda bulunan Neapolis/Aurelia kentinin nekropol alanı olabileceği olabileceğini ortaya çıkarmıştır⁶ (**Harita 1-2**). Karia kentlerinden olan Neapolis⁷, Erken Tunç Çağı'na tarihlendirilen kalıntılara sahip bir yerleşim merkezidir⁸.

Yunan dilinde “Νέα”nın “yeni”⁹, “πολις”nın ise “kent”¹⁰ anlamına geldiği bilinmektedir. Anadolu'da “Neapolis” adında farklı bölgelerde kurulan antik kent çok fazla sayıda olup, bu durum bir takım karışıklığa sebebiyet vermektedir¹¹.

¹ U. Çörtük, *Kuzey Karia Akçay (Harpasos) Vadisi Mezar Mimarisi Hakkında Bir Araştırma*, III.-IV. Ulusal Arkeolojik Araştırmalar Sempozyumu, 2007, 37; Zerrin Aydın Tavukçu, *Neapolis Nekropolü'nden Bir Bronz Kandil*, Sosyal, Beşeri ve İdari Bilimler Alanında Araştırma ve Değerlendirmeler Cilt 2, 2019 176.

² İsmet Bırsel, *Karia Mezar Mimarisi, Klasik Dönem Öncesi*, Sergi Yayınevi, İzmir, Aralık 2015, 20.

³ R.J.A. Talbert, *“Barrington Atlas of The Greek and Roman World*, New Jersey 2000, 61; Aydın Tavukçu, 2019 176.

⁴ Bırsel, 21.

⁵ Aydın Tavukçu, 2019 176.

⁶ Talbert, 61; Zerrin Aydın Tavukçu, 2019 176.

⁷ W. M. Ramsay(Çev. Mihri Pektaş), *Anadolu'nun Tarihi Coğrafyası*, İstanbul 1960, 473; C. Canan Küçükören, *Ege'de Bir Andolu Uygarlığı “Karia”*, Ekin Yayın Grubu, 2010, 121; Bırsel, 20.

⁸ Bırsel, 19.

⁹ Güler Çelgin, *Eski Yunanca-Türkçe Sözlük*, Kabalcı Yayınevi, İstanbul 2011, 444.

¹⁰ Çelgin, 543.

¹¹ Bkz. Soren Lund Sorensen(Çev. : G. Gırdıvan), *Neapolis'ten Yemin Yazıtı*, Cedrus III, (2015), 269-276; Nevzat Çevik, *Lykia, Psidia, Pamphylia Kavşağında Termessos'un Uç Kalesi: Neapolis*, Cedrus VI (2018)

Aydın ilinin Bozdoğan ilçesinde yer alan çalışma konusunun yer aldığı Neapolis antik kentinde ise, bugüne kadar kapsamlı bir çalışmanın yapılmamış olması kent hakkında verilebilecek bilgileri oldukça kısıtlar vaziyettedir. Nekropol alanında sadece bu çalışma kapsamında değerlendirilen iki oda mezarın açılmış olması, kentin ölü gömme geleneğine dair daha net bilgiler verilmesini engellemektedir.

Oda mezar geleneğinin kökenine bakıldığında, oldukça geniş bir coğrafyaya yayılan bir gelenek olduğu görülmektedir. Antik çağ insanların bu mezar türünü oldukça fazla benimseyip, severek inşa ettikleri ortaya çıkmaktadır¹². Oda mezar geleneğinin ilk örneklerinin Myken Dönemi'ne kadar (MÖ 1800-1200) gittiği düşünülmekte olup, bu dönemle birlikte oda mezarlar bir yamaç eteğine genellikle gruplar halinde sıralanmaktadır¹³. Arazi şartlarına bağlı olarak oyulan ya da örgü tekniğinde yapılan oda mezarlar, genellikle eğimli bir dromos, taşla kapatılmış bir giriş kapısından ve dikdörtgen ya da yuvarlak formda inşa edilen asıl mezar odasından oluşmaktadır. Güvenlik sebebiyle yer altına inşa edilen mezarlarda gömüler; doğrudan zemin üzerine, mezar odası içerisine yerleştirilen sekilere ya da sanduka şeklindeki lahitlere yerleştirilmektedir. Urneler ise genel olarak, mezar odasının duvarlarına açılan nişler içerisine konulmaktadır¹⁴. Karia Bölgesi'nde oda mezar örnekleri Erken Protogeometrik Dönem'den başlayarak Arkaik, Klasik Dönem ve daha sonra ki dönemler de varlığını devam ettirmiştir¹⁵.

Aydın Arkeoloji Müzesi tarafından yapılmış olan Kurtarma Kazısı sonucunda çalışma kapsamında değerlendirilen iki oda mezar gün yüzüne çıkarılmış ve etrafta yapılan küçük çaplı yüzey araştırması sonucunda bu alanda çok sayıda mezarın varlığı da tespit edilmiştir.

Açığa çıkarılan oda mezarların duvar işçiliği ve bu mezarlardan çıkarılan çeşitli gruplara ait kaliteli eserler, nitelik açısından değerlendirildiği zaman Neapolis Antik

435-451; <https://www.kulturportali.gov.tr/turkiye/isparta/gezilecekyer/neapolis-antik-kenti-1>; <https://www.aydinpost.com/kusadasi-neapolis-scala-nuova-makale,2223.html>; <https://tr.wikipedia.org/wiki/Neapolis>.

¹² Emrah Özdemir, *Alabanda Klasik Dönem Oda Mezarı*, Adnan Menderes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Aydın 2014, 46.

¹³ Savaş Durnagölü, *Belentepe Mevkii'ndeki Hellenistik Dönem Mezarlar*, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya 2009, 26; Özdemir, 47-48.

¹⁴ Nihan Aydoğmuş, *Çine Sarnıç Köy Oda Mezarı*, Adnan Menderes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Aydın 2018, 20.

¹⁵ Durnagölü, 26; Özdemir, 49.

Kenti insanının, Hellenistik ve Roma Dönemi'nde oldukça zengin ve görkemli bir hayat sürdükleri yorumu ortaya çıkmaktadır (**Resim 40-Grafik 1.1.-Grafik 1.2.**).

1.2. BOZDOĞAN İLÇESİ, YAZIKENT BELDESİ KURTARMA KAZISI

Aydın ili, Bozdoğan ilçesi, Yazıkent Beldesi sınırları içerisinde yer alan ve Halil Danyan' a ait taşınmaz mülkiyet içerisinde (**Resim 1**), 28.10.2010 tarihinde iş makinesi ile yapılan tesviye çalışmaları sırasında iki adet oda mezar ortaya çıkarılmıştır (**Resim 2**). Bozdoğan İlçesi Jandarma Komutanlığı ve Yazıkent Beldesi Başkanlığı yetkilileri tarafından, Aydın Arkeoloji Müzesi'ne yapılan telefon ihbarı üzerine, Müze yetkilileri tarafından, alanda inceleme başlatılmıştır. Yapılan incelemeler sonucunda, karayolunun solunda kalan, iş makinesi ile tahrip edilen iki oda mezar üzerinde, detaylı inceleme yapılmasına karar verilmiş ve kurtarma kazısına başlanmıştır (**Resim 3**).

1.2.1. Hellenistik Mezar (1 Nolu Oda Mezar)

İlk defa alanın tesviye çalışmaları sırasında ortaya çıkan ve kaçak kazılara maruz kalmadan, Aydın Müze Müdürlüğü tarafından tespit edilen mezar odası oldukça sağlam olarak ele geçmiş, neredeyse hiçbir tahribata uğramadan çalışmalara başlanmıştır (**Resim 3-8**). Bu nedenle içerisinden çok fazla sayıda envanterlik ve etütlük eserin ele geçtiği oldukça kaliteli işçiliğe sahip olan 1 Nolu Mezar, iri ve düzgün kesimli blok taşlardan yapılmış, bir ön oda ve mezar odasından oluşmaktadır (**Çizim 1-3**). Mezar odasının duvarları, çeşitli büyüklükte dikdörtgen veya kare şeklinde taşlardan yapılmıştır. Aralarında harç bulunan taşlar, irili ufaklı taşların aralarına konulmasıyla da desteklenmiştir (**Resim 9**). Mezarın girişi güneydendir.

Kazı çalışmalarına oda mezarın giriş kapısının sol kısmında kalan, sekinin üzerinde olan açıklıktan başlanmış ve bu bölümden içeriye girilmiştir (**Resim 3-4**). Bu nedenle mezarın giriş kapısı halen kapalıdır, ancak kurtarma kazısı yapıldıktan sonra bu kısımlar kaçak kazı yapan kişiler tarafından tahrip edilmiştir (**Resim 13**). Giriş kapısı olarak bırakılmış olan dikdörtgen şeklindeki açıklık büyük düz sal taşıyla arkadan kapatılmıştır.

Ön odada sağda ve solda olmak üzere taban seviyesinden yaklaşık olarak 1 m. yükseklikte, yine irili ufaklı dikdörtgen ve kare kesimli, aralarında harç bulunan taşlarla yapılmış iki adet seki ve bu sekilerin üzerinde iskelet parçalarıyla birlikte ölü hediyeleri

bulunmuştur **(Resim 5-10)**. Vücut bütünlüğünün korunduğu, insanlık tarihinin en eski gömü biçimi olan inhumasyon mezar uygulamasının yapıldığı¹⁶ ve ayrıca sekilerin üzerinde 10 cm. yükseklikte toprak tabakasının olduğu saptanmıştır. Mezar odasında ise sağda, solda ve ortada olmak üzere üç tarafı çevreleyen, yine aynı örgü taşlarla yapılmış üç adet seki bulunmaktadır **(Resim 11-12)**. Toplamda beş seki bulunan mezar odasında, kremasyon gömü yapıldığına dair bir kanıt bulunamadığı için ölülerin sekilerin üzerine yatırılıp inhumasyon tekniğinde gömü yapıldığına kanaat getirilmiştir. Ön odanın taban seviyesi, mezar odasından daha yüksek yapılmıştır **(Resim 14-15)**. Sıkıştırılmış topraktan olan zemin yapısı, orta kapıdan mezar odasına geçişte basamak şeklinde olup, buradan aşağıya doğru inilmektedir. Orta kapı da giriş kapısı gibi oldukça kaliteli işçiliğe sahip düz kesilmiş taşlardan yapılan dikine dikdörtgen açıklık şeklindedir **(Resim 15-16)**. Mezarın tavanı ise, Klasik Dönem mezar geleneğinin devamı şeklinde, büyük blok taşlarla üstten bindirme tekniğinde yapılmıştır **(Resim 11,13)**.

1 Nolu mezar odasından pişmiş topraktan yapılmış, unguentarium, pişirme kapları ve çeşitli kap türleri ile kandiller, cam eserler, ağız-göz bantları, altın takılar, bronz aynalar ve bronz sikkeler olmak üzere 100'ü aşkın eser ele geçmiştir. İri blok taş işçiliği, tavan kirişleri ve duvar yapısı nedeniyle mezarın Hellenistik Döneme ait olduğu saptanmıştır. Ancak mezardan ele geçen eserlerin tarihleri göz önüne alındığında Hellenistik Dönemden sonra da uzun bir zaman dilimi içerisinde kullanılmış olduğu görülmektedir. Oda mezarın aynı aile fertleri tarafından yaklaşık MS 3-4. yy'a kadar kullanıldığı düşünülmektedir.

Ayrıca; Hellenistik Dönem'e tarihlenen 1 Nolu Mezar Odası, Kurtarma Kazısı yapıldıktan sonra kaçak kazı yapan kişiler tarafından oldukça fazla tahrip edilmiştir. Sekiler oldukları yerden neredeyse tamamen kaldırılmış olup, giriş kapısı patlayıcılar yardımıyla açılmaya çalışılmıştır **(Resim 17)**.

1.2.2. Roma Mezarı (2 Nolu Oda Mezar)

1 Nolu mezarın aksine, bu mezarın içerisinde çok yoğun biçimde dolgu toprak olduğu görülmüştür **(Resim 18-19)**. Bölgede yaşayan yaşlı kesimin verdiği bilgilere göre, bu mezarın varlığı çok önceden bilinmektedir. Mezar odasının bir dönem ahır olarak

¹⁶ Bilge Hürmüzlü, *Eski Yunan'da Ölü Gömme Gelenekleri*, Ege Yayınları, İstanbul 2008, 13.

kullanıldığı, daha sonra ise nehir yatağının yönü değiştirilerek nehir suyunun mezarın içine doldurulduğu öğrenilmiştir. 2 Nolu mezarın içi taban seviyesine kadar kazılmış nemli toprak dolguyla kaplı olduğu anlaşılmıştır. Mezardan sadece birkaç parça kemik dışında buluntuların azlığı bu bilgiyi doğrular niteliktedir.

Mezar odasının girişi 1 Nolu mezarda olduğu gibi, yine güneydendir. 1 Nolu mezarın kuzeydoğusunda yer alan ve bu mezar odasına göre daha farklı bir işçilik gösteren 2 Nolu mezar odası yine bir ön oda ve mezar odasından oluşmaktadır (**Çizim 4-6-Resim 20**). Mezar, araları harçlı küçük büyük dikdörtgen taşlardan örülmüş bir duvar yapısına sahiptir. (**Resim 21-22**). Tavan kısmı tonoz şeklinde olan Roma Mezarı'nın giriş kapısı, sağ ve üst kısımdaki büyük iki sal taşı ile yapılmıştır (**Resim 23**). Giriş kapısı arkadan büyük sal taşı ile kapatılmıştır ve günümüzde halen kapalıdır. Mezara, ön odanın solundan ve mezar odasının kuzey batı köşesinde bulunan açıklıklardan girilmiştir. Ön odadan, mezar odasına geçişte kullanılan orta kapı oldukça kaliteli bir işçiliğe sahiptir (**Resim 24-25**). Kapının üst kısmına oldukça büyük dikdörtgen şekilli işlenmiş bir sal taş konulmuştur. Kapının üst orta kısmında dairesel şekilli mil yuvası bulunmaktadır (**Resim 26**). Kapının yan kısımları, kaliteli olarak işlenmiş büyük taşlardan meydana getirilmiştir. Eşik ise, yine iki basamaklı olarak işlenmiştir (**Resim 27**). Mezar odasında taş veya başka malzemeden yapılmış kapı niteliğinde bir nesne bulunamamasından dolayı, mil yuvası ve kapı kenarlarında bulunan silmeli yapı bu orta kısımda ahşaptan bir kapının kullanılmış olabileceği düşüncesini akla getirmektedir. Ön odanın sağ lahdinin hemen yanında orta kapının menteşesine dayandırılmış halde, orta büyüklükte kaba işlenmiş 2 tane taş bulunmuştur (**Resim 28**). Bunların ne amaçla kullanıldığı anlaşılamadığı için, sonradan konuldukları düşüncesi ile bu kısımdan kaldırılmıştır.

Ön odaya girildiğinde sağda ve solda, mezarın duvarına paralel olarak yerleştirilen, uzun blok halindeki plaka taşla iki adet lahit oluşturulduğu belirlenmiştir (**Resim 29-30**). Mezar odasında ise; ön odadakilerle aynı sağda, solda ve ortada olmak üzere mezarın duvarına paralel olarak yerleştirilmiş, uzun blok halindeki plaka taşların oturtulmasıyla oluşturulmuş lahitler bulunmuştur (**Resim 31-34**). Ancak; toplamda beş adet lahdin içinden herhangi bir buluntu parçası ya da kemik parçası ele geçmemiştir. İnhumasyon gömü veya kremasyon gömünün yapıldığına dair herhangi bir kanıt ele geçmediği için, 2 Nolu oda mezarın ölü gömme şekline ait herhangi bir yorum yapılamamaktadır.

Mezar odasının ortasında yer alan lahdin kuzey doğusunda, olasılıkla gerek cenaze törenleri sırasında aydınlatma amacıyla içine kandil konulmak, gerekse, daha sonra ölü hediyeleri bırakılmak üzere tasarlanmış dekoratif amaçlı, duvara oyularak yapılmış küçük, kare formlu taşlarla örülmüş kemerli bir niş bulunmuştur (**Resim 35-36**). Mezar muhtemelen daha önceden tahrip edildiği için yapılan çalışmalar sırasında kremasyon gömü olup olmadığı saptanamamıştır. Ancak; bu niş belki de, kremasyon gömü yapılmış olan bir urne kabın konulması için tasarlanmış olmalıydı. Duvarın diğer kenarı tahrip edildiği için simetrik olarak bu kısımda da daha küçük veya benzer bir niş olup olmadığı bilinmemektedir. Her iki odada da lahitlerin duvarla birleşen köşe kısımlarında küçük, kare formlu olasılıkla üzerlerine ölü hediyesi bırakılmak üzere veya sadece süs örgesi olarak tasarlanmış çıkıntı biçimli taş süslemeler yer almaktadır (**Resim 29-30**). Belki de bu taş süslemeler, lahitlerin üzeri ahşap veya benzeri bir nesne ile kapatılıyorsa ve kapaklar için destek sağlıyor olmalıydı. Bunlardan sadece mezar odasında yer alan sağ lahdin köşe kısmında diğerlerine göre büyük ve diğerlerinden farklı olarak üçgen biçimli taş süsleme bulunmuştur (**Resim 35**). Mezar odasının taban seviyesine yaklaşıldığında pişmiş topraktan yapılmış iri, kalın ve kare formlu kırık plakalara rastlanmış, bunların taban döşemesi olarak kullanılmış olabileceği düşünülmüştür (**Resim 37**). Ancak taban seviyesine ulaşıldığında zeminde kırmızı renkli bir sıva ve bunun üzerinde yer yer harçla tutturulmuş, irili ufaklı, farklı renklerde dere taşlarıyla süslenerek yapılmış; ancak büyük ölçüde tahribata uğradığı için desenleri tam olarak belirlenemeyen, mozaik tarzında taban süslemeleri bulunmuştur (**Resim 38-39**). Tabandan çıkan bu mozaik süslemeden sonra kırık plakaların ne amaçla kullanıldığı henüz tam olarak açıklığa kavuşmamıştır. Sıkıştırılmış topraktan yapılmış olan ön odanın zemininin, mezar odasının zemininden daha alçak seviyede olduğu görülmüştür.

Mezarda 11 adet pişmiş toprak kandil, 1 adet ağız-göz bandı, 1 adet kırık altın kaplama yüzük, 1 adet altın aplik?, bronz sikkeler ve 1 adet bronz düğme ele geçmiştir. 2 Nolu mezar mimari yapısı ve ele geçen buluntular nedeniyle Roma Dönemi'ne tarihlendirilmiştir.

Antik çağda oda mezar mimarisi oldukça sevilerek inşa edilmiş ve bu gelenek yüzyıllar boyunca devam ettirilmiştir. 1 ve 2 Nolu oda mezarların benzerleri Anadolu'da görülmekte olup, mezarların tarihlendirilmesi konusunda bu mezarlar bizlere yardımcı olmaktadır.

Ancak, Yunanca “koridor, yol” anlamına gelen tümölüs, ana kayaya oyulmuş ya da toprak altına inşa edilmiş mezarlarda ki uzun dar koridor yani dromos yapısı¹⁷, Karia bölgesinde ki çoğu oda mezarda görölmesine rağmen, 1 ve 2 Nolu Neapolis oda mezarların da bulunmamaktadır.

Aydın’ın Çine ilçesinde yer alan, Alabanda Klasik Çağ Oda Mezarı, Neapolis Nekropolü 1 ve 2 Nolu oda mezarları gibi, bir ön oda ve mezar odası olmak üzere iki odadan oluşmaktadır¹⁸.

MÖ 4.yy’a tarihlendirilen Teke Kale Yeraltı Oda Mezarı’nın aynı 1 Nolu oda mezar gibi girişi güneyden olup, bir ön oda ve mezar odasından oluşmaktadır. Oda mezarının üst örtüsü de Neapolis mezarı ile benzerlik gösteren tavan kirişleri ile kapatılmıştır¹⁹.

Beçin’de açığa çıkarılmış bir oda mezarın, yine Neapolis 1 Nolu oda mezarına, mimari anlamda benzediği görölmektedir. Bahsi geçen oda mezar, dromos ve bir mezar odasından oluşmaktadır. Mezar odasının üç tarafını, aynı Neapolis’teki gibi sağda, solda ve ortada olmak üzere oldukça yüksek yapılmış sekiler kaplamaktadır. İçerisinden ele geçen eserler ve mimarisi dikkate alınarak Beçin mezarının MÖ 4.yy’dan MÖ 1.yy’a kadar kullanılmış olduğu düşünülmektedir²⁰.

2 Nolu oda mezarın mimari anlamda bir benzeri ile, Antalya’da yer alan Neapolis Nekropolü’nde karşılaşmaktayız. Bahsi geçen benzer oda mezarın yan kenarlarında iç kabuğu oluşturan duvarların, belli bir yüksekliğe ulaştıktan sonra üzeri tonozla örtölmüştür. Bu özelliği ile Roma Dönemi’nde yapıldığını olduğunu gösteren oda mezar, Bozdoğan Neapolis Nekropolü 2 Nolu oda mezar ile mimari özellikler açısından benzerdir²¹.

Laodikeia Nekropolü’nde açığa çıkarılan mezar tipleri arasında yer alan ve tek odalı tonozlu mezar olarak adlandırılan mezar çeşidi, Neapolis Nekropolü 2 Nolu oda mezar ile benzer mimari özellikler göstermektedir. 2 Nolu Neapolis mezarının, asıl mezar

¹⁷ Tuna Akçay, *Terminoloji Sözlüğü, Antik Çağ’da Ölüm*, Bilgin Kültür ve Sanat Yayınları, Ankara 2020, 104.

¹⁸ Özdemir, 55-62.

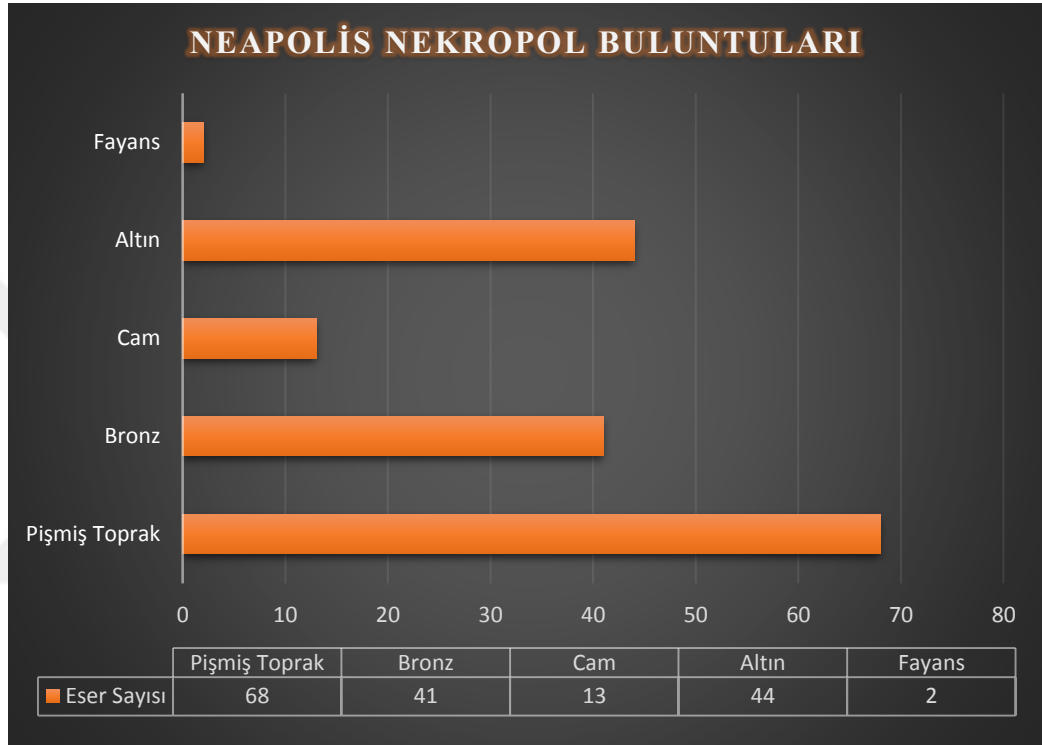
¹⁹ Özdemir, 44-45, Lev. XLV-a,b.

²⁰ Abuzer Kızıl, *Beçin Hellenistik Dönem Oda Mezarı*, T. C. Kültür Bakanlığı Anıtlar ve Müzeler Genel Müdürlüğü, VI. Müze Kurtarma Kazıları Semineri, 24-26 Nisan 1995 Didim, 255-272.

²¹ Banu Özilek, *Neapolis Nekropolü*, Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Antalya 2006, 33.

odasında görülen tavan kısmının tonozla örtülmesi ve üç tarafı çevreleyen lahitlerin bulunması, verilen bu örnekte de görülmektedir²².

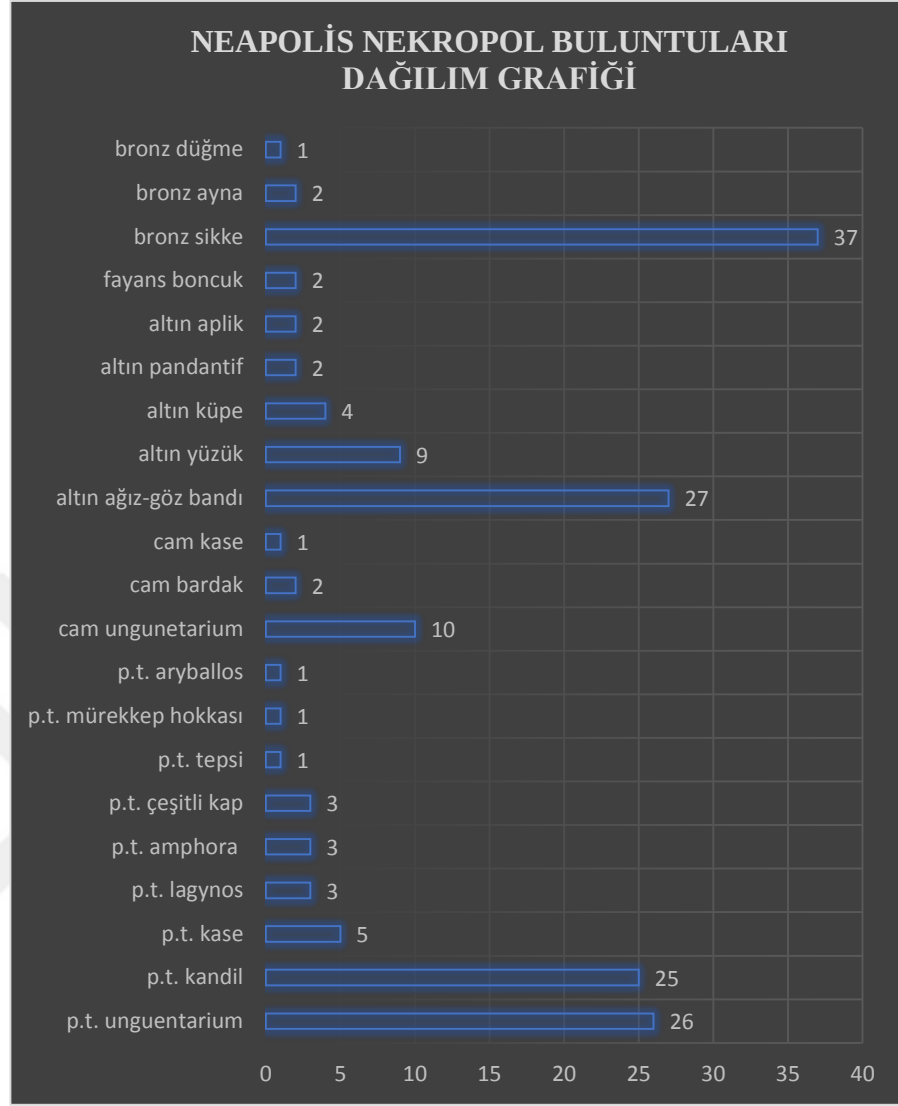
Anadolu’da açığa çıkarılmış dromoslu bir ön oda ve mezar odasından oluşan, oda mezarları da bulunmaktadır²³. Bu mezarlar, ön oda ve mezar odaları ile genel olarak 1 ve 2 Nolu oda mezarlar ile benzerlik gösterse de, dromoslu olmalarıyla Neapolis mezarlarından ayrılmaktadırlar.

Grafik 1.1. Neapolis Nekropol Buluntularının Sayısal Dağılımı

²²Celal Şimşek-Mustafa Bilgin-Mehmet Okunak, *Laodikeia Nekropolleri ve Mezar Tipleri*, Ege Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları, Arkeoloji Dergisi XX (2015), İzmir, 111-157, 116, Res. 13.

²³ Durnagölü, 27-34; Özdemir, 38-39; Aydoğmuş, 43.

Grafik 1.2. Neapolis Nekropol Buluntularının Dağılım Grafiği

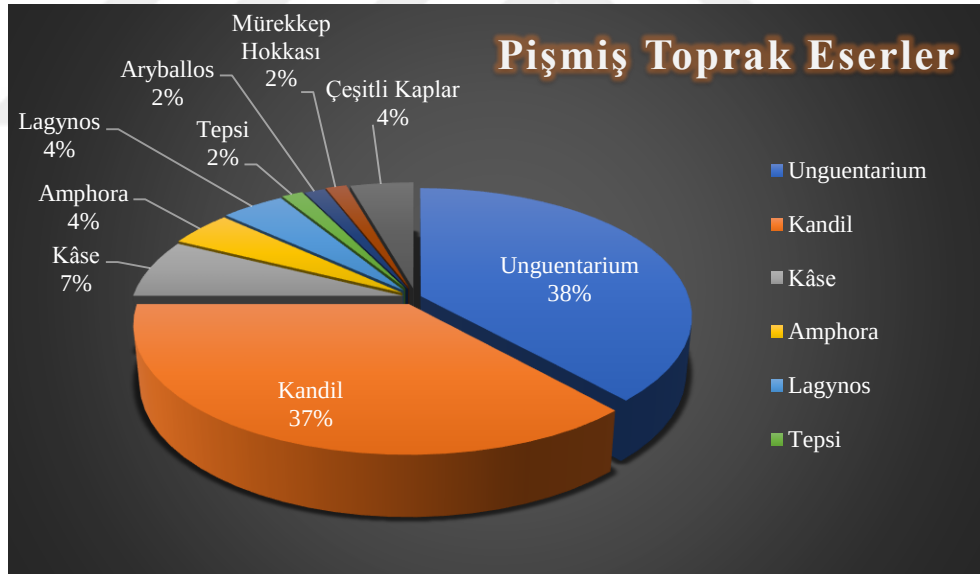
İKİNCİ BÖLÜM

NEAPOLİS NEKROPOL BULUNTULARI

2.1. PİŞMİŞ TOPRAK ESERLER

Pişmiş toprak; kırmızı hamurdan yapılarak fırında pişirilen nesnelerin genel adıdır. Heykel, tuğla, kiremit, mimari kaplama levhaları, seramik ve tabletler pişmiş topraktan yapılan başlıca elemanlardır²⁴.

Pişmiş toprak, antik çağdan günümüze kadar, insanların en temel ihtiyaçlarının karşılanmasında yardımcı bir eleman olmuştur. Pişmiş topraktan yapılmış kaplar ise, yeme-içme kültürlerinden, temizlik anlayışına kadar günlük hayatın çeşitli aşamalarında, dini ayinlerde ve ölü gömme geleneklerinde sıklıkla kullanılmıştır. Bu kaplar, katı veya sıvı maddeler için tasarlanmış ve kullanım şekillerine göre büyük ya da küçük boyutlu, yayvan ya da dar, derin veya sığ formlarda üretilmiştir²⁵.

Grafik 2.1. Pişmiş Toprak Eserlerin Yüzdesel Dağılımı

Neapolis Nekropolü'nde pişmiş topraktan yapılmış; 25 kandil, 26 unguentarium, 5 kâse, 3 amphora, 3 lagynos, 1 mürekkep hokkası, 1 aryballos, 1 tepsi ve 3 adet ne amaçla

²⁴ Secda Saltuk, *Arkeoloji Sözlüğü*, İnkılap Kitabevi, İstanbul 1993, 142.

²⁵ Fatma Buse Akkurnaz, *Eski Yunan ve Roma Kaplar – İşlevler*, Arkeoloji ve Sanat Yayınları, İstanbul 2016, 13.

kullanım gördüğü belli olmayan kap olmak üzere toplamda 68 adet eser ele geçmiştir (**Grafik 2.1.**). Tez kapsamında değerlendirilen, çeşitli amaçlarla kullanılmış olan bu kapların, ilk olarak sayıca en büyük grubunu oluşturan kandiller ve unguentariumlar ele alınacaktır.

2.1.1. Kandiller

Antik çağ insanları temel fizyolojik ihtiyaçlarını karşılamak için sürekli bir arayış içerisinde olup, bu ihtiyaçları karşılamak içinde çeşitli araçlar icat etmişlerdir. Bu temel ihtiyaçlardan bir tanesi de aydınlanmaktır. Aydınlatma aracı olarak; başlangıçta daha basit olan meşaleyi, daha sonrada mum ve kandilleri görmekteyiz.

Latince’de “Candela” aydınlatan, parlayan anlamına gelen ‘Candere’ fiilinden türeyen bir kelime olarak dilimize geçen kandil²⁶; içine yağ konularak, bir fitil yardımıyla yakılan ve antik çağda en çok kullanılan aydınlatma aracıdır²⁷. Kandil; kazılarda da en çok ele geçen malzemedir ve Grekçe “Lykhnos”, Latince “Lychnus” ve “Lucerna” olarak adlandırılmıştır²⁸. Yapımı Paleolitik Çağ’a kadar inen kandillerin; erken dönemlerde daha basit olduğu ve farklı malzemelerden yapıldığı görülmüştür.

Paleolitik Çağ’da taş ve deniz kabuğundan üretilmiş kandillerin kullanıldığı, yapılan kazılar sonucunda tespit edilmiştir²⁹. Yunanistan’da Myken saraylarının yıkılmasından sonra, Son Tunç Çağ’ında çanak şekilli kandiller görülmektedir. Bunların İlk Tunç Çağ’ında Mezopotamya’da ortaya çıktıklarına inanılmaktadır³⁰. MÖ 7.yy’a tarihlenen ilk Atina kandilleri de çanak şeklindedir. Bunlar sıg bir tabak şeklinde olup tabak kenarının bir kısmı, fitilin daha düzgün bir şekilde durabilmesi için, hafifçe öne doğru çimdiklenmektedir³¹.

²⁶ Zerrin Aydın Tavukçu, *Parion Nekropolü 2005 Yılı Buluntuları*, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum 2006, 120.

²⁷ Günsel Dağlı, *Hadrianoupolis Surları Kurtarma Kazısında Bulunan Roma ve Bizans Dönemi Kandilleri*, Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir 2008, 11; Gülseren Kan Şahin, *Arkaik, Klasik ve Hellenistik Dönem Kandilleri*, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, Çanakkale 2008, 6.

²⁸ Ş. Sedef Çokay, *Antik Çağda Aydınlatma Araçları ve Perge Pişmiş Toprak Kandilleri*, İstanbul 1996, 12; K. Şahin, 6.

²⁹ Donald M.Bailey, *Greek and Roman Pottery Lamps*, Oxford 1972, 17; Dağlı, 11.

³⁰ Dominique Kassab Tezgör-Tahsin Sezer, *İstanbul Arkeoloji Müzeleri Pişmiş Toprak Kandiller Kataloğu*, 1, İstanbul 1995, 27; Ş. Sedef Çokay, *Antik Çağda Aydınlatma Araçları*, Eskiçağ Bilimleri Enstitüsü Yayınları, İstanbul 2000, 10.

³¹ Çokay, 2000 10.

Kandiller temel olarak, yakıtın konulması için bir hazne ve alevi yakıt ile besleyen fitilden meydana gelmektedir. Bunun dışında kandile eklenen bütün bölümler işlevselliği artırmak ve estetik açıdan daha güzel bir görünüm elde etmek içindir³².

Kandil yapımında taş, pişmiş toprak, kurşun, demir, bronz, altın veya cam gibi maddeler kullanılmıştır. Kandillerin üretimi oldukça düşük bir maliyet gerektirdiğinden hemen hemen her merkezde gerçekleşmiş olabilir. İçlerinden daha kaliteli olanların ticaretinin yapıldığı düşünülmektedir³³. Üretimi ve maliyeti daha yüksek olan bronz kandiller zengin sınıf tarafından tercih edilmiştir³⁴.

Değişik malzemelerden yapılan kandillerin birkaç bölümden oluştuğu görülmektedir. Bu bölümler;

Infundibulum: Yağ haznesi işlevini gören gövde³⁵, kandile biçimsel görünümünü kazandıran temel öğedir. Kandilde ilk önce gövde şekillendirilir. Daha sonra bu gövdeye, burun, kulp, kaide ve formun özelliğine bağlı olarak diğer kısımlar eklenir³⁶.

Rostrum-Nasus-Myxus: Kandile sonradan eklenen ve önemli bir parça olan fitilin konulduğu burun kısmıdır³⁷. Burun erken örneklerde üzeri açık ve yayvan biçimdedir. Zamanla üzeri kapanan burnun uç kısmı çeşitli şekiller almıştır. Bunlar arasında; çapa, kırılgaçkuyruğu, ok ucu, pelikan gagası ve emzik gibi şekiller vardır³⁸.

Kulp: Burnun karşısına simetrik olarak yerleştirilen kulp kısmı, Latince’ de “ansa” ve “manübrium” olarak geçmektedir. Yatay, dikey, tutamak biçimli ve ortası delinmiş kulplar olmak üzere birkaç farklı kulp çeşidi vardır³⁹.

³² Bailey, 8; Hüseyin Metin, *Kibyra Kandilleri*, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum, 2012, 16; Hüseyin Metin, “*Kremnadan İki Kandil Kalıbı Üzerine Gözlemler*”, SDÜ Fen Edebiyat Fakültesi, Sosyal Bilimler Dergisi, 2013, 105; Gülünay, 7.

³³ Donald M. Bailey, *Catalogue of the Lamps in the British Museum I*, Grek, Hellenistic and Early Roman Pottery Lamps, London 1975, 3; Emine Gülünay, *Afyon Arkeoloji Müzesi’nden Bir Grup Pişmiş Toprak Kandil*, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum 2017, 6.

³⁴ Çokay, 2000 17; Nurettin Öztürk, *Kyzikos Kandilleri*, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum 2003, 21; Gülünay, 6.

³⁵ Çokay, 1996 12; Çokay, 2000 12;

³⁶ Cüneyt Öz, *Silifke Müzesi’nde bulunan Pişmiş Toprak Kandiller*, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya 2014, 4.

³⁷ Alper Yılmaz, *2005-2010 Yılları Arasında Bulunan Parion Nekropol Kandilleri*, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum 2012, 29.

³⁸ Kassab-Sezer, 20; Kan Şahin, 9; Gülünay, 9.

³⁹ Kassab-Sezer 1995, 92, 238-239; Öz, 5; Gülünay, 10.

Margo: Disk olarak bilinen, bazen üzeri bezemeli yassı yuvarlak olan kısımdır, yani omuz bölümüdür⁴⁰. Omuz üzerindeki bezeme, kalıp yapımı kandil üretiminin başlamasıyla görülmektedir. Bu kısım genellikle bitkisel motifler ve geometrik desenlerle süslenmekteydi⁴¹.

Discus: . Latincesi “disk” anlamına gelen, omuz ile discus deliği arasındaki bölüme verilen isimdir. Hellenistik Dönem’de omuzdan kesin bir çizgiyle ayrılan kısım, özellikle Roma Dönemi’nde kandilin ayrılmaz bir parçası olmuştur. Kandillerde discus kısmı bezemeli ya da bezemesiz olabilir⁴².

Kaide: Kandilin yere oturmasını sağlayan taban kısmıdır⁴³.Kaide kısmı bazen küçük bir çıkıntı halinde olup, bazen de yerden oldukça yüksekte duran kaide biçimleri bulunmaktadır⁴⁴. Kandillerde görülen bu kaideler iç bükey, dış bükey, alçak, yüksek, halka ve düztabanlı olmak üzere çeşitli sınıflara ayrılmıştır⁴⁵.

Bu bölümler haricinde kulakçıklar, başparmak tutamağı ve fitil gibi bölümlerde bulunmaktadır⁴⁶. Antik dönemde kandillerin muhafazası için sığ şeklindeki tabak “candelabrum”, kandil ya da mum taşıyan “lukhnoukhai” adı verilen heykeller kullanılmıştır. Kandili yağmur ve rüzgârdan korumak için yukarıdan aşağıya doğru daralan ve altta küçük ayakları, üstte büyük kulpları bulunan “laterna” olarak isimlendirilen parçalar da kullanılmaktaydı⁴⁷.

Antik çağda elde, çarkta ve kalıpta olmak üzere üç farklı metod kullanılarak kandil üretimi gerçekleştirilmiştir⁴⁸.

Elde yapılan kandiller; çark veya kalıpta yapılanlar kadar düzgün değildir ve simetrik olmayan bir yapıya sahiptir. Antik dönemin erken evrelerinde görülen kandiller elle şekillendirilmiş olup kaba ve özentisizdir. Hatta bazı kandillerin sığ tabak şeklinde

⁴⁰ Aydın Tavukçu, 2006 122.

⁴¹ Gülünay, 9.

⁴² Öz, 4.

⁴³ Yılmaz, 29; Metin, 2012 17.

⁴⁴ Doğruluk, 8.

⁴⁵ Kassab-Sezer, 20; Öz, 6; Gülünay, 10.

⁴⁶ Mehmet Özgül, *Şanlıurfa Müzesi’nden Bir Grup Kandil*, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum 2012, 15; Öz, 6-7.

⁴⁷ Seigfried Loescheke, *Antike Laternen und Lichthauschen*, Bonner Jahrbucher 1-18, 1909, 375; Yılmaz, 29 Metin, 2012 17; Gülünay, 10.

⁴⁸ F. Kınal, “Kaunos Adak Lambaları”, *Belleten*, Vol. XXXIII (129) 1969, 152-153; Yılmaz, 25; Gülünay, 20.

bir yapıya sahip olduğu görülür, sadece fitilin konulması için ağız kısmı elle şekillendirilmiştir.

Elde yapılan kandillerin erken örneklerinde üst kısım kapalı olmadığı için discus bölümü bulunmamaktadır⁴⁹. Daha sonraki dönemlerde bu kısım kapatılmaya başlanmıştır ve discus bölümü oluşmuştur.

Çömlekçi çarkının bulunmasından sonra çark yapımı kandiller üretilmeye ve kandil formu değişip, gelişmeye başlamıştır⁵⁰.

Çarkta yapılmış olan kandillerde genellikle bezeme yoktur ve bu kandillerin gövdesi derinleştirilmiştir. Üzerine rölyef yapılan örneklerde ise baskı tekniği uygulanmıştır. MÖ 6-3.yy'lar arasında yapılmış olan bu kandiller arasında, kaidesinde yapımcısının imzasını taşıyanlarda vardır⁵¹.

Kalıp yapımı kandiller; MÖ 3.yy'dan yani Erken Hellenistik Dönem'den itibaren başlar ve Roma Dönemi'ne kadar devam eder⁵². Hellenistik Dönemde en yaygın kullanılan kandil yapım tekniği; kalıpta üretimdir⁵³. Bu dönemde kalıp yapımı kandil üretiminin yoğun olmasının sebebi olarak kandil üzerindeki süslemenin gelişimi ve yaygınlaşması gösterilebilir⁵⁴. Bu teknik kullanılarak yapılan kandiller dışında, çarkta üretimde devam etmiştir. Kalıpla yapılan ilk kandiller çark ile yapılan çağdaşlarına benzemektedir⁵⁵.

Kalıp yapımı kandiller, döneminin çömlekçi ustaları tarafından, seri üretimi sağlamak amacıyla geliştirilmiştir⁵⁶. Kalıpla kandil yapımında iki tür kalıp kullanılmaktaydı. Bunlardan 'patris' adı verilen ve model olarak tanımlanan kalıp; kandil formunda hazırlanırdı ve sertleşinceye kadar pişirilirdi. Bu işlem sırasında çok sayıda

⁴⁹ Ayşenur Arar, *Konya Arkeoloji Müzesi'nde bulunan Roma Dönemi'ne ait Üzeri Rölyefli Kandiller*, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya 1995, 7; Öztürk, 27; Aydın Tavukçu, 2006 121; Metin, 2012 24; Gülünay, 20.

⁵⁰ H. B. Walters, *Catalogue of the Greek and Roman Lamps in the British Museum*, Londra 1914, 18; Metin, 2012 24.

⁵¹ Walters, 19; Dilek Coşkun, *Konya-Ereğli Müzesi'nde Bulunan Roma Dönemi Kandilleri*, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya 2007, 15.

⁵² Bailey, 13; A. Saraçoğlu, *Erzurum Müzesi'nden Bir Grup Kandil*, Türk Arkeoloji Dergisi, XXXI, Ankara 1997, 307-331, 309; Öztürk, 26; Yılmaz, 26; Gülünay, 21.

⁵³ R.H. Howland, *The Athenian Agora IV, Greek Lamps and Their Survivals*, Princeton 1958, 163-167; Yılmaz, 25.

⁵⁴ Bailey, 1996, 168; Öz, 11.

⁵⁵ Howland, 163-167; Yılmaz, 25.

⁵⁶ Çokay, 2000 15; Süheyla Kırallı, *Aphrodisias Müzesi'nden Bir Grup Kandil*, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum 2016, 11.

“matris” çıkarılırdı. “Matris” ise kandilin alt ve üst kısımlarını oluşturacak şekilde negatif olarak hazırlanmış, pişmiş toprak veya alçıdan yapılmış olan diğer kalıptı⁵⁷. Kalıp açıldıktan sonra kandilin birleşme yerlerinden oluşan eksiklikler veya taşan kısımlar, nemli kil ve bir alet yardımıyla düzeltilirdi⁵⁸. Doldurma ve fitil deliği, hatta ihtiyaç olursa hava deliği; iç kısmı boş ve ucu sivri metal aletler yardımıyla sonradan açılmaktaydı⁵⁹. Matrislere henüz yaşken bir alet yardımı ile ince tabaka halinde kil sürülür, daha sonra alt ve üst kısım birbirine bastırılarak birleştirilir ve kuruması beklenirdi. Kalıplardan üst kısım diskusu, alt kısım ise kandilin gövdesini oluşturmaktadır⁶⁰. Alt ve üst kısımların karışmaması için özel harfler basılmıştır. Kalıptan çıkarılan kandiller; Klasik ve Hellenistik Dönem’ de daldırma veya sallama tekniği ile astarlanırken, Roma Dönemi’nde bu tekniklerin malzeme kaybına neden olduğu gerekçesiyle astar elle veya fırçayla sürülmeye başlanmıştır⁶¹.

Kandil yapımında kalıp kullanımının yaygınlaşmasıyla beraber, form ve bezeme çeşitliliği de artmıştır. Genellikle erken dönem kandilleri metalik renkte iken Roma Dönemi kandilleri camsı sırla kaplıdır⁶². Astarlanan kandillerin pişirilmesi için normal seramik fırınlarından faydalandığı gibi, sadece kandillerin pişirildiği fırınlar da kullanılmıştır⁶³.

Kandil üretiminin endüstri haline gelmesi ile birlikte elde bulunan kalıplar ihtiyaca yetiştiremeyince alçı kalıplar da kullanılmış, fakat bu kalıplar çok dayanıksız olduğu için kazılarda az sayıda ele geçmiştir⁶⁴. Kilden yapılan kandil kalıplarının fırınlanması gerekir; alçıdan yapılan kalıpların ise fırınlanması gerekli değildir. Ama kil kalıplar daha uzun süre dayanmakta, detaylar da kolay kolay silinmemektedir⁶⁵.

Antik çağdan itibaren insanlığın en temel ihtiyaçlarından birisi olan aydınlatma; beraberinde bazı gereksinimleri getirmiş ve insanlar çeşitli çözüm yolları aramaya

⁵⁷ W. Radt, *Lampen und Beleuchtung in der Antike*, Antike Welt 17. Jahrgang Heft 1, 1986, 20-58, 48; Coşkun, 15.

⁵⁸ Çokay, 1998 14, Öz, 10.

⁵⁹ Çokay, 2000 14; Öz, 10-11.

⁶⁰ H. B. Walters, *History of Ancient Pottery*, Greek, Etruscan, and Roman with 300 Illustrations, Vol. II, 1905 393-429, 405; Öz, 10.

⁶¹ W. Radt, 47; Özgül, 18.

⁶² Bailey, 1972, 16; Özgül, 18.

⁶³ Özgül, 18.

⁶⁴ Bailey 1963, 14; Öz, 11.

⁶⁵ Walters, 406; Özgül, 18-19.

başlamıştır. Ateş bulunup kontrol altına alındıktan sonra, pişmiş toprak kandiller küçük ve taşınması kolay oldukları için günlük hayatta dahil olmak üzere hayatın önemli bölümlerinde kullanılmaya başlanmıştır. Işığın insanlar için sembolik bir anlamı da olduğundan önemi büyüktür⁶⁶.

Antik çağda kandiller her türlü sosyal kesim tarafından kullanılmıştır. Fakir olan kesim genellikle çark ve kalıp yapımı kandilleri, zengin kesim ise; bu kandillerin özenle hazırlanmış, daha kaliteli işçiliğe sahip metal örneklerini kullanmışlardır⁶⁷. Kandillerde yanma süresi yağın cinsi, kalitesi ve fitilin kalınlığına bağlıdır. Işığı daha da artırmak, kandil sayısı ya da burun sayısının artırılmasıyla mümkündür⁶⁸.

Genellikle evlerde niş ve rafların içlerine konularak ya da asılarak kullanılan kandiller tavandan aşağıya doğru sarkıtılan ip veya zincire asılarak bazen de özel masaların üzerine konarak kullanım görmüştür. Kandillerin duvarlara yerleştirilmiş ahşap askılara asıldıkları, duvarların üzerindeki is izlerinden de anlaşılmaktadır⁶⁹. Mısır'da Karanis'de yaşayan antik dönem insanları, evlerinin bir köşesinde, kerpiçten yapılmış tuğlalar arasına, ahşaptan yaptıkları raflara koymak için küçük kandiller yapmışlardır⁷⁰.

Kandiller; maden ocaklarını⁷¹, galerileri veya kuyuları⁷², ev, cadde, sokak ve dükkânlar gibi ticari anlamda önemli olan yerleri⁷³, kutsal alanları ve tapınakları⁷⁴, hamamları⁷⁵, yatak odalarını⁷⁶ aydınlatmak için kullanılmıştır. Kandiller cadde ve evlerde aydınlatma aracı olarak kullanıldıkları gibi, zaman zaman eski bir geleneğin devamı

⁶⁶ L. A. Shier, *Terracotta Lamps from Karanis*, Egypt, Arbor 1978,7; Çokay, 2000, 23; Kan Şahin, 38; Gülünay, 11.

⁶⁷ Bailey, 1972 10; Dağlı, 16; Kan Şahin, 37; Metin, 2012 17-18; Özgül, 19.

⁶⁸ Bailey, 1972 10; Özgül, 19.

⁶⁹ Shier, 7; Çokay, 2000, 23; Kan Şahin, 38; Gülünay, 11.

⁷⁰ MS 3.yy. da bir papirüste, "İçine ağaç sakız suyu konulmamış bir kandil al, fitili iyi keten bezinden olmalı, gerçek yağla doldur. Onu dört keten bezi parçasıyla bağla, doğu duvarına veya defne dalından bir askıya as" olarak yazılıdır. Bkz; Shier, 7; Kırallı, 18.

⁷¹ Bailey, 1972 11; Metin, 2012 18.

⁷² Albert Neuberger, *Die Technik des Altertums*, Leipzig 1977, 237; Çokay, 2000 25; Begüm Durutürk, *İonia Bölgesi'nde Roma Dönemi Pagan Sembollü Kandiller*, Dokuz Eylül Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü, İzmir 2010, 73.

⁷³ W. Radt, 42-43; Metin, 2012 18.

⁷⁴ Ş. Sedef Çokay, *Antik Çağda Aydınlatma Araçları ve Perge Pişmiş Toprak Kandilleri*, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul 1996, 23; Kırallı, 18; Durutürk, 72.

⁷⁵ W. Held, *Künstliche Beleuchtung und Architectur*, Schriften des Seminars für Klassische Archaeologie der Freien Universität Berlin, Tübingen 1990, 59; Çokay, 1996 23; Metin, 2012 18.

⁷⁶ Çokay, 2000 24; Özgül, 20.

olarak, evlerin temellerine de konulmuştur⁷⁷. Ayrıca, bir kişinin yaşamı boyunca kullandığı kandili öbür dünyada da kullanacağı düşünülerek, mezarlarda ölen kişilerin yanına konulmuştur⁷⁸. Romalılarda, arkadaşların yeni yıl hediyesi olarak üzerinde iyi temennilerin belirtildiği yazının yer aldığı kandilleri birbirlerine vermesi gelenektir. Ayrıca yeni doğan bir bebeğe isim yazılan kandiller yakılır, bunlardan hangisi daha uzun süre yanarsa, bebeğe o isim verilirdi⁷⁹.

Mağara duvarlarına yapılan resimlerden Paleolitik Çağ'da aydınlatma araçlarının kullanılmış olduğu düşüncesi kabul edilir. Işık kaynağı olarak hayvan yağlarını kullanan insanlar, mağaralarda birkaç yüz metre ileride duvar resmi yapabilmek için yapay ışıktan yararlanmaya mecbur kalmışlardır⁸⁰. Yapılan kazılarda, Paleolitik Çağ'a ait taş ve deniz kabuğundan yapılmış kandiller ele geçmiştir⁸¹. Filistin'de deniz kabuğundan yapılmış kandil olduğu düşünülen eşyalar bulunmuştur⁸².

Ur Kral mezarlarında bulunan altın ve gümüş kandiller, Sümerler zamanında da kandillerin kullanıldığını göstermektedir⁸³. Adı geçen bu mezarlarda ve Babil kabartmalarında, özel masalarda yer alan, ördek biçimli kandiller bulunmaktadır. Arkeolojik verilerle henüz kanıtlanmasa da, Hitit'çe "Dug-sasanna" kelimesinin kandil anlamına geldiği ve Hititlerin aydınlatma için bunları kullanmış olabilecekleri düşünülmektedir. Karacahöyük kökenli benzerlerinde yanık izleri bulunan, Kültepe, Acemhöyük ve Alishar'da asılarak kullanıldıkları anlaşılan, üzüm şeklindeki kapların kandil olabileceği düşünülmektedir⁸⁴.

Ege'de, Girit'te, erken dönemlerde, pişmiş toprak kandillerden daha çok, kökeninin Mısır'a dayandığı ileri sürülen, taş kandil kullanımının yaygın olduğu görülmektedir. Myken kültüründe de hem pişmiş toprak kandil hem de taş kandillerin sayıca az oldukları

⁷⁷ Varda Sussman, *Ornamented Jewish Oil-Lamps*, Aris & Phillip, Jerusalem 1972, 2; Durutürk, 72-73.

⁷⁸ A. Hug, "Lucerna" Pauly-Wissowa, Real-Encyclopedie 13, 2, 1927, 1566-1613, 1586; Çokay, 2000 26; Durutürk, 73.

⁷⁹ Çokay, 1996 23; Metin, 2012 18.

⁸⁰ Bailey, 1972 17; S. A. Beaune, "Paleolithic Lamps and Their Specialization: A Hypothesis", Current Anthropology, Vol. 28, No. 4, Chicago 1987, 569; C. R. Fitch – N. W. Goldman, *Cosa: The Lamps*, Memoirs of the American Academy in Rome, Vol.39, Roma 1994, 3; Kassab-Sezer, 27; Aydın Tavukçu, 2006 123; Metin, 2012 19.

⁸¹ Bailey, 1972 17; Özgül, 11.

⁸² Çokay, 2000 9; Kan Şahin, 13.

⁸³ Kınal, 155; Coşkun, 16.

⁸⁴ Kınal, 155-156; Çokay, 2000 9; Filiz İnanan, *İzmir, Tire, Bergama ve Ödemiş Müzelerindeki Bizans Dönemi Pişmiş Toprak Kandiller*, Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir 2004, 16-17.

görülmüş ve bu nedenle meşale kullanımının daha yaygın olduğu ileri sürülmüştür. Yunanistan'da Myken sarayları yıkıldıktan sonra, Son Tunç Çağı'nda çanak şekilli kandil kullanımı görülür⁸⁵. Hayes, yaptığı incelemeler sonucunda bu tip kandilleri “Saucer Lamps with Pinched Spouts (=Cocked Hat Type)”, “Çimdik Ağızlı Sosluk Biçimli Kandiller” olarak isimlendirmiştir⁸⁶. Bu tip kandillerin İlk Tunç Çağı'nda Mezopotamya'da ortaya çıktığı kabul edilmektedir⁸⁷. Ayrıca MÖ 7. yy'a tarihlenen ilk Atina kandilleri de çanak şekillidir⁸⁸.

Kandiller ilk başlarda kulpsuzdur, ancak kullanım rahatlığı açısından daha sonraları kulp eklenmiştir⁸⁹. Atina'da MÖ 7.yy'ın 2. yarısından 6.yy'ın 3. çeyreğine kadar sırsız bir şekilde elde yapılan bu kandiller⁹⁰, MÖ 6.yy'dan sonra çarkta üretilmeye başlamıştır⁹¹. Bu sayede Atina kandil çeşitliliğini artırmaya başlamış, kandil ticaretinde önemli bir yere sahip olmayı başarmıştır⁹².

Arkaik Dönem 'de; Atina, Korinth ve Batı Anadolu'da köprü burunlu ve boru askı delikli gibi yeni tipler üretilir⁹³. Antik çömlek yapımcıları, çanak şekilli kandillerin taşırken yaşanan güçlükleri gidermek amacıyla kandilin gövdesini derinleştirmiş, üst kısmını kapatmışlardır⁹⁴. Bütün Akdeniz ve Karadeniz dünyasına yayılan bu kandillerin şekli, yerel çömlekçiler tarafından taklit edilmiştir⁹⁵. Atina'da MÖ 4. yy sonlarından MÖ 3. yy'ın ikinci çeyreğine doğru doldurma deliğinin etrafı şişkin bir bantla çevrelenen çift konik gövdeye sahip kandiller ortaya çıkmıştır. Lagynos tipi bu kandillerin benzerleri Delos, Rhodos, Kıbrıs, Levant, Mısır ve Kyrenaika 'da kullanım görmüştür ve kendine geniş bir yayılım alanı bulmuştur⁹⁶.

⁸⁵ Kassab-Sezer, 27; Çokay, 2000 10; İnanan, 17.

⁸⁶ J. W. Hayes, *Ancient Lamps in the Royal Ontario Museum*, I., Greek and Roman Clay Lamps A Catalogue, Toronto 1980, 4; İnanan, 17.

⁸⁷ Kassab-Sezer, 27; Çokay, 2000 10; İnanan, 17.

⁸⁸ Hayes, 4; İnanan, 17.

⁸⁹ Kinal, 152; Gülünay, 17.

⁹⁰ Howland, 5; Gülünay, 17.

⁹¹ Howland, 5; Çokay, 2000 10; Gülünay, 17.

⁹² Özgül, 13.

⁹³ Walters, 1914 8; Kassab-Sezer, 40; Çokay, 2000 10; Coşkun, 17; Yasemin Kara, *Ephesos Yamaç Evler I ve 2'den Kalıp Yapımı Kandil Örnekleri*, Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir 2014, 16; Gülünay, 17.

⁹⁴ Bailey, 1975 29; Çokay, 2000 10; Metin, 2012 21; Coşkun, 17; Kara, 16; Gülünay, 17.

⁹⁵ Çokay, 2000 10; Kara, 16.

⁹⁶ Kan Şahin, 23-24; Öz, 17.

Kalıp yapımı kandil üretimi yapan, döneminin en önemli merkezleri, Knidos ve Ephesos'tur⁹⁷. Bu dönem kandillerinin en önemli özelliği, üst kısmın kapanarak burnun uzamasıdır. Kandillerin burnu dairevi veya kesik, gövde çift konik veya iki ucu basık küre şeklindedir⁹⁸. Kulp ve burun kısmı gövdeye daha sonradan eklenmektedir. Bu dönemde kandiller; Knidos Tipi, Ephesos Tipi ve Delphini Tipi olarak gelişim göstermişlerdir⁹⁹.

Roma Dönemi kandillerini Hellenistik Dönem'den ayıran ilk kandiller MÖ 3.yy'da Esquiline Mezarlığı'ndan ele geçmiştir¹⁰⁰.

MÖ 1.yy sonları ve MS 1.yy' larda birçok merkezde genelde burun uçları üçgen ya da yuvarlak olan yeni formlar üretilmeye başlar. Burun yanlarında volütlerin olduğu bu örnekler iki ya da çok burunludurlar. Bezemelerin çeşitlendiği kandillerin üzerinde kabartmalarda görülmeye başlar. Ancak bu kandiller biçim ve teknik olarak kabadır. Kulpların üzerinde genelde üçgen, hilal, yaprak veya kabartma yaprak bezemesi yer almaktadır. MS 1.yy ortalarında basık yayvan formlu olan ve fazlaca üretilen yeni tipleri, MS 1. – 2. yy. da Anadolu'da Tarsus'ta görmekteyiz. Aynı tarihlerde yine Mısır ve Kıbrıs'ta görülen bu kandiller, MS 2. -3. yy. da Kuzey Afrika'nın birçok yerinde de yaygınlaşmıştır¹⁰¹.

MS 1. yy. ortalarında özellikle Kuzey İtalya'da bronz örneklerden kopya edilen kandiller görülmeye başlanır¹⁰². "Factory Lamps" adı verilen bu kandiller, İtalya'nın kuzey batısındaki kentlerde bol miktarda üretilmişken, imparatorluğun doğu ve güneyinde fazla kullanılmamıştır¹⁰³.

MS 3. yy'da muhtemelen yağın maliyeti fazla olduğundan İtalya'da kandil üretimi azalmıştır. MS 3. ve 4. yy 'larda Mısır'da kurbağa kabartmalı kandiller yapılmış ve bu dönemde birçok merkezde yoğun olarak bu kandillerden üretilmiştir. Yine aynı dönemde kurbağa kabartmasının yanı sıra, palmye dalları ve rozetler de kullanılan bezeme

⁹⁷ Aydın Tavukçu, 2006 124; Özgül, 13.

⁹⁸ G. G. Tuluk, *İonia Bölgesi'nde Hellenistik Dönem Kandiller*, Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir 1996, 75, Lev. 2 vd.; Metin, 2012 21.

⁹⁹ Howland, Pl. 41-53; Metin, 2012 22.

¹⁰⁰ Walters, 1914 2; Öz, 18.

¹⁰¹ Çokay, 2000 11; Öztürk, 26; Ergun Laflı, *Mersin Arkeoloji Müzesi Pişmiş Toprak Kandil Koleksiyonu*, AST 27, Cilt I, 2009 16; Metin, 2012 22.

¹⁰² Perlzweig, *Lamps of the Roman Period First to Seventh Century After Christ*, Princeton, New Jersey 1961, 4; Metin, 2012 22.

¹⁰³ Bailey, 1975 19-20; W. V. Harris, *Roman Terracotta Lamps: The Organization of an Industry*, *The Journal of Roman Studies*, Vol. 70, 1980, 127; Çokay, 2000 11; Öztürk, 26; Metin, 2012 22.

çeşitlerindedir. MS 4. 5. ve 6. yy 'lar boyunca haç motifli Afrika tipi kandiller ya da üzerinde kutsal monogramlar, azizler veya haç betimi bulunan Hristiyanlık Kandilleri üretilmiştir¹⁰⁴. Batı Anadolu'da Ephesos, Smyrna, Miletos ve Sardes; Yunanistan'da ise Korinth'de MS 5. ve 6. yy'da üretilen, üzerinde Hristiyanlık betimleri bulunan kaliteli kandiller ortaya çıkmıştır¹⁰⁵. MS 5.yy'dan itibaren bronz kandillerin yanı sıra cam kandillerin de kullanıldığını ve bu kandillerle birlikte, birden fazla cam kandili taşımak için kullanılan polykandilonların yaygın bir şekilde kullanıldıkları görürüz¹⁰⁶. Bunlar genellikle bronzdan yapılan, üçlü askıyla taşınan, üzerlerine cam kandilleri koymak için yuvarlak deliklerin olduğu, dairesel, kare, dikdörtgen veya bazen da haç formunda yapılan araçlardır¹⁰⁷. Cam kandiller için MS 861'den sonra kilise envanterlerinde "Kandelai", "Photagogoi", "Kaniskion", "Thryallides", "Krateres", "Kathistai" gibi isimler kullanılmıştır¹⁰⁸. Kalıp yapımı kandiller Bizans Dönemi 'nde bozulmaya ve yavaş yavaş terk edilmeye başlar. Sonraki dönemlerde kısmen çark yapımı kandiller görülür. MS 8. yy'dan sonra kandillerin iyice seyrekleştiği ve mum kullanımının yaygınlaştığı görülür¹⁰⁹.

2.1.1.1. Neapolis Nekropol Kandilleri

2.1.1.1.1. Tip 1, Hellenistik Dönem Kandilleri

2.1.1.1.1.1. Tip 1a, Ephesos Tipli Kandiller

Bu tip kandiller ilk olarak Ephesos kazılarında Wood tarafından 1892-1972 yılları arasında ortaya çıkarılmış, British Museum kandil kataloğunu hazırlayan Walters tarafından da "Ephesos Tipi Kandiller" olarak adlandırılmıştır¹¹⁰. Diğer kandil gruplarından belirgin farklılıklarla ayrılan bu tip kandiller Walters, Ephesos Tipi

¹⁰⁴ Bailey, 1963 20; Bailey, 1972 17-19; Çokay, 2000 12; İnanan, 20; Metin, 2012 22-23; Özgül, 13; Kara, 18; Öz, 20-21.

¹⁰⁵ Bailey, 1963 21; Çokay, 2000 12; İnanan, 20; Kara, 18; Öz, 21; Gülünay, 19.

¹⁰⁶ B. Yelda Olcay, *Antalya'nın Demre (Kale) İlçesindeki Aziz Nikolaos Kilisesi Kazısı 1989-1995 Yılları Cam Buluntuları*, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara 1997, 103-107.

¹⁰⁷ Olcay, 157-297.

¹⁰⁸ Çokay, 2000 26; Gülünay, 19.

¹⁰⁹ Gürol Barın, *Aydın ve Milet Müzesi'ndeki Üzeri Kabartmalı Hellenistik-Roma Dönemi Kandiller*, Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir 1995, 4; Özgül, 13.

¹¹⁰ Walters, 1914 46-50; Metin, 2012 100-101.

Kandiller¹¹¹, Howland, 49 A¹¹², Brooner, Type XIX¹¹³, Goldman, Tarsus Grup 6-B¹¹⁴ gibi çeşitli gruplara ayırmışlardır.

Anadolu’da MÖ 2.yy başlarından itibaren üretilmeye başlanan Ephesos Kandilleri, oldukça geniş bir alana yayılmış olup; Atina’da bulunan örnekler MÖ 2.yy’ın son çeyreği ile MÖ 1.yy’a tarihlendirilmektedir¹¹⁵. Bu tip kandiller, mızrak ya da ok ucu şeklinde buruna sahip olan kandiller ve kalın bir halka tarafından çevrilen yuvarlak burunlu kandiller olmak üzere iki tipten oluşmaktadır¹¹⁶. Bu tip kandillerde görülen gri rengin önceleri Ephesos’a özgü olduğu düşünülmüş, ancak daha sonra pişirme ile bağlantılı olabileceği öne sürülmüştür. Mat gri renkten metalik siyaha dönüşen bir astar rengine sahip olan bu kandillerin metal örneklerden esinlenerek yapıldığı sanılmaktadır¹¹⁷. Bu formda üretilen kandillerin halka şeklinde dikey biçimde gövdeye aplike edilmiş kulpları olup, iki ince yivle üç bölüme ayrılmıştır¹¹⁸. Ephesos kandillerinin en belirgin özellikleri, yuvarlak uçlu düz tablalı burun yapılarıdır¹¹⁹. Ephesos tipi kandillerin omuzları üzerinde görülen bezemeler; yumurta dizileri, içi noktalı halka sıraları, bitkisel ve geometrik desenler olmak üzere genellikle çok çeşitlidir¹²⁰. Gövde kalıptan çıkarıldıktan sonra boyun kısmı elle eklenmektedir¹²¹. Bir diğer önemli özellik ise; discusu çevreleyen çanak görünümündeki bölüme sahip olmalarıdır¹²². Discusları, Hellenistik Dönem ok ucu burunlularda olduğu gibi çanak şeklinde ya da plastik bantla çevrili olabilmektedir¹²³.

¹¹¹ Walters, 1905 30; İsmail Özcihan, *Tarsus Arkeoloji Müzesi’nden Bir Grup Pişmiş Toprak Kandil*, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Üniversitesi, Erzurum 2018, 26.

¹¹² Howland, 166; Özcihan, 26.

¹¹³ O. Brooner, “*Corinth; Terracotta Lamps*” *The American School of Classical Studies at Athens*, Vol. IV, No. 2, Cambridge 1930, 66; Özcihan, 26.

¹¹⁴ H. Goldman, *Excavations At Gözlükule, Tarsus*, Hellenistic and Roman Periods, Princeton 1950, 90; Özcihan, 26.

¹¹⁵ Howland, 166; Kan Şahin, 154.

¹¹⁶ Öz, 36; Özcihan, 26.

¹¹⁷ J. Schafer, *Hellenistische Keramik aus Pergamon*, Berlin 1968, 146; Öztürk, 56; Metin, 2012 101.

¹¹⁸ Bruneau, Pl. 18; Bailey, Pl. 89, Q476; Hayes, 17, Pl. 7, Fig. 65; Tuluk, Lev. 40 a-e; Aynur Civelek, *Tralleis Nekropolis Buluntuları Işığında Hellenistik ve Roma Dönemi Seramiği*, Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir 2001, Lev. 3, K11; Metin, 2012 101.

¹¹⁹ Bkz., Bruneau, *Les Lampes Exploration Archeologique de Delos*, Pl. 17-18; Bailey, 106-110, Pl. 36-38, Q184-200; Kassab-Sezer, 114-115, Res. 293-297, 316-323; Öztürk, 78-79, Lev. 2.

¹²⁰ Walters, 1914 49, Fig. 54; Howland, 169, Pl. 49, Fig. 659; Bruneau, 73, Pl. 17, Fig. 3000; Bailey, 1975 110, Pl. 36, Q187; Metin, 2012 101-102.

¹²¹ Howland, 166; Yılmaz, 34.

¹²² Günay, 49; Yılmaz, 34.

¹²³ Bkz.: Bruneau, Pl. 17-18; Bailey, 106-110, Pl. 36-38, Q184-200; Kassab-Sezer, 114-115, Res. 293-297, 316-323; Öztürk, 78-79, Lev. 2.

Ephesos kandilleri yüksek bir kaideye sahip daireden çok oval bir profil göstermektedir¹²⁴.

Bu özellikler ışığında, mika katkılı bej renkli bir hamurdan şekillendirilen Kat. No. 1, siyah metalik bir astarla kaplı olup, Ephesos kandilleri grubu içerisinde değerlendirilmiştir. Çift şeritli dikey bir halka kulba sahip olan bu kandil çift konik gövdeli, düz yuvarlak dipli ve oval burun deliklidir.

Kat. No. 1'in etrafı yükseltilmiş iç bükey discusunda tek yağ deliği ve 3 adet hava basınç deliği bulunmaktadır. Discus deliği etrafında yapılan ve yağ basıncını ayarladığı düşünülen iki veya üç küçük delik Kat. No. 1'de olduğu gibi Ephesos tipli kandillere özgü bir özellik olarak karşımıza çıkar¹²⁵. Muhtemelen kandil kalıptan çıkarıldıktan sonra bir alet yardımıyla yapılan¹²⁶ bu delikler; yağın konulduğu sırada haznedeki havanın dışarıya çıkması ve yüzeyde biriken yağın içeriye akmasını sağlamaktadır¹²⁷. Çalışmaya konu olan Kat. No. 1'in omzu üzerinde iç içe geçmiş baklava dilimleri arasında kabartma nokta bezemeli bir bant görülmektedir.

Dominique Kassab Tezgör ve Tahsin Sezer tarafından da incelenen Ephesos Kandilleri arasında Kat. No. 1'e benzeyen eserler bulunmaktadır¹²⁸. MÖ 2. yy'ın son çeyreği ile MÖ 1.yy'a tarihlendirilen ve Ephesos atölyesinde üretilen kandiller Neapolis'te ele geçen bu eser ile gövde, burun ve kulp açısından benzer özellikler taşımaktadır. Benzetlenen eserler arasındaki bir kandil ise sadece kulp, burun ve gövde açısından benzemekte olup, discus deliğinin etrafında küçük delikler bulunmamaktadır.

Çift şeritli dikey halka kulp, çift konik gövde ve omuz üzerinde iç içe geçmiş baklava dilimleri arasında kabartmalı nokta bezemesine sahip olan Ephesos buluntusu bir kandil, Bailey¹²⁹ tarafından MÖ 2.yy'ın son çeyreği ile MÖ 1.yy'a tarihlendirilmiştir. Bu anlamda Kat. No. 1 ile benzerlik gösteren diğer örnekleri yine Bailey¹³⁰'in British Museum kataloglarında görmekteyiz. MÖ 1.yy'a tarihlendirilen bu eserler hem gövde, hem de burun tipleri açısından elimizdeki kandil ile paralellik göstermektedir. British

¹²⁴ Kan Şahin, 156.

¹²⁵ Howland, 166; Yılmaz, 34.

¹²⁶ Yılmaz, 34.

¹²⁷ Kan Şahin, 156.

¹²⁸ Kassab-Sezer, 114-115, 293-297.

¹²⁹ Bailey, 1975 103, Q175, Pl. 32-33.

¹³⁰ Bailey, 1975 106-110, Q183-198, Pl. 34-37.

Museum kataloglarında ki başka bir eser¹³¹ ise gövde ve omuz üzerindeki bezeme ile Kat. No. 1 ile benzer özellikler taşıdığından aynı doğrultuda değerlendirilebilir.

Wood tarafından Ephesos kazılarında ele geçmiş diğer kandiller Walters tarafından yayınlanmıştır¹³². Bu eserler arasındaki bazı kandiller; gövde, kulp ve burun tipleri açısından Kat. No. 1 ile uyum içerisindedir. Ancak bu eserler omuz bezemeleri ile Neapolis buluntusundan ayrılmaktadır.

Çift konik gövde, oval burun ve çanak biçimli içbükey discus açısından incelenen Kbyra'dan ele geçen kalıp yapımı Ephesos Kandilleri, MÖ 1.yy'a tarihlendirilmiştir¹³³. Bu kandiller Kat. No. 1 ile burun, gövde ve discus açısından oldukça benzerlik taşımaktadır.

Sözünü ettiğimiz örnekler ışığında Kat. No. 1'in MÖ 2. yy'ın son çeyreği ile MÖ 1. yy'a tarihlendirilmesi mümkündür.

Mika katkılı, açık gri renkli bir hamura sahip Kat. No. 2, koyu gri renkli bir astarla kaplanmıştır. Dolgun elips şekilli bir gövdeden oluşan örneğimiz, yuvarlak burun delikli, kaburgalı dikey halka kulplu ve düz diplidir. Kat. No. 2'nin ilk bakışta dikkati çeken en belirgin özelliği burun ve çift halka ile çevrili discusu arasında çift volütlü bir bezemenin (dilcik motifi) uygulanmış olmasıdır.

Suriye atölyesi¹³⁴(Antiocheia?)'nde üretilmiş, MÖ 1.yy'a tarihlendirilen çift konik gövdeli ve yuvarlak burunlu bir kandil Kat. No. 2 ile karşılaştırılabilir. Kat. No. 2'de olduğu gibi burun ve discusu arasında çift volütlü bir bezeme görülmektedir. Neapolis örneğinden farklı olarak, Sezer tarafından yayınlanan bu eserin omuz kısmında bitkisel motifli bezeme ve kaidesinde de yedi yapraklı rozet bezeme yer almaktadır. Yine İstanbul Arkeoloji Müzesi'nde yer alan eserler arasında Kat. No. 2 ile benzer özellikler taşıyan başka bir kandil daha bulunmaktadır. MÖ 1. yy'a tarihlendirilen bu eser de gövde şekli, burun ile discus arasındaki bezeme ve discus etrafının halkayla sınırlandırılmış olması açısından Kat. No. 2 ile benzerdir. Suriye Atölyesi'nde üretilen bu kandiller Ephesos kandilleri grubuna dâhil edilmiştir¹³⁵.

¹³¹ Bailey, 1975 110-111, Q 202, Pl. 38-39.

¹³² Walters, 1914 47-49, Fig. 50-57.

¹³³ Metin, 2012 100-103, K20-K21.

¹³⁴ Kassab-Sezer, 150-151, 426-427.

¹³⁵ Kassab-Sezer, 151.

Kat. No. 2 ile benzer özellikler taşıyan bir diğer örneği, Bailey'in British Museum kataloğunda görmekteyiz¹³⁶. Kalıp yapımı olan kandilin, yuvarlak burnu ve discus deliği arasında birbirine paralel şekilde uç kısımları volüt oluşturmuş dalcik motifleri yer almaktadır. MÖ 1.yy'ın ikinci yarısına veya MS 1. yy'ın ilk yarısına tarihlenen, çift dışbükey gövdeye sahip olan kandil; çalıştığımız eserden farklı olarak daha büyük bir discus deliğine ve omuz kısmında bitkisel bezemeye sahiptir.

Karşılaştırma örnekleri ile benzer özellikler göz önüne alındığı zaman Kat. No. 2'nin Ephesos kandilleri içerisinde değerlendirilmiş ve MÖ 1. yy'ın 2. yarısına tarihlendirilmiştir.

2.1.1.2. Tip 2, Roma Dönemi Kandilleri

2.1.1.2.1. Tip 2a, Yuvarlak Burunlu Kandiller

Genellikle kalıbı yapılmış olan bu kandillerin, form özelliklerine baktığımızda yuvarlak bir burun ve geniş yuvarlak bir gövdeye, dikey bir kulba ve düz alçak halka kaideye sahip oldukları görülmektedir. Çalıştığımız kandiller içerisinde 11 adet kandil bu grup içerisinde değerlendirilmiştir.

Kat. No. 3, yayvan çift konik gövdeli, çıkıntı biçimli küçük tutamak kulplu, düz yuvarlak diplidir. Mika katkılı turuncu renk bir hamurdan şekillendirilen ve pembemsi bir astara sahip olan kandilin etrafı kalın bir çember ile çevrili iç bükey discusunda, insan-hayvan figürü (?) ve çift yağ deliği bulunmaktadır. Discus üzerindeki bu betim, günlük yaşam konularından olan büyükbaş bir hayvanın bir insan tarafından çekilerek kurban edilmeye götürülme sahnesi olabilir. Omuz üzerinde ise noktalı bezeme bordürü yer almaktadır.

Salamis ya da Curium'da bulunan ve British Museum'da korunan¹³⁷, yuvarlak gövdeli, yuvarlak burunlu, omuz üzerinde kabartma nokta bezemesi ile Kat. No. 3'e benzer bir kandil Bailey tarafından MS 75-140'a tarihlendirilmiştir. Bu kandilin discus kısmı bezemesiz bırakılmıştır.

¹³⁶ Bailey, 1975 237, Pl. 102, Q 511.

¹³⁷ Bailey, 1988, 308, Pl. 67, Q 2480.

Pergamon¹³⁸ buluntusu kandiller ile Kat. No. 3 arasında benzer özellikler bulunmaktadır. MS 1.yy'ın 2.-3. çeyreği arasına tarihlenen kandiller, dikey halka kulplu, yuvarlak burunlu ve omuz bezemesi olarak kabartma nokta bezemesine sahiptir. Discus bezemesi olarak Kat. No. 3'ten farklı olarak Eros figürü betimlenmiştir.

MS 1.yy'ın 2.yarisına tarihlendirilen bir başka Pergamon buluntusu kandil¹³⁹, Kat. No. 3 ile form açısından benzerlik göstermektedir. Söz edilen eser, geniş yuvarlak gövdeli, yuvarlak burunludur ve omzu üzerinde noktali kabatma bezeme bordürleri yer almaktadır. Kandilin iç bükey discusunda bitkisel yapraklardan oluşan bezemede görülür.

Yapılan değerlendirmelerden sonra Kat. No. 3, MS 1.yy'ın 2.yarisına tarihlendirilmiştir.

Mika katkılı devetüyü rengi hamurla yapılan ve üzeri kahverengi astarla kaplı olan Kat. No. 4, basık yuvarlak gövdeli, yuvarlak burun deliklidir. Dikey halka kulp ve hafif içe basık dip kandilin diğer form özellikleridir. İçbükey discusunda çift yağ deliğinin yer aldığı örnekte, omuz bezemesi olarak zikzak motifleri kullanılmıştır. Discus bezemesi olarak da dil motiflerine yer verilmiştir.

Heimerl¹⁴⁰ tarafından MS 1. yy'ın 2. yarısına tarihlendirilen Pergamon buluntusu bir kandil, Kat. No. 4 ile dikey halka kulbu, yuvarlak gövdesi ve yuvarlak burnu ile benzerlik göstermektedir. Ancak bu eserin discusunda Kat. No. 4'ten farklı olarak, fazla belirgin olmayan bir figür yer almaktadır.

Dikey halka kulplu, geniş yassı gövdeli ve yuvarlak burunlu birkaç kandilin¹⁴¹ Kat. No. 4 ile form olarak paralellik gösterdiği görülmektedir. MS 1.yy'ın sonlarına kadar devam eden bu kandillerin omuz kısımları bezemesiz bırakılmışken, Kat. No. 4'ten farklı olarak halkalarla çevrelenmiş discuslarının içerisinde Eros figürü betimlenmiştir.

Heimerl¹⁴²'in MS 2.yy'a tarihlendirdiği Pergamon buluntusu olan bir kandilin Kat. No. 4 ile basık yuvarlak gövde, yuvarlak burun deliği ve dikey halka kulp açısından

¹³⁸ Andreas Heimerl, *Die Römischen Lampen Aus Pergamon*, Berlin 2001, 56, Taf. 6, 250-253.

¹³⁹ Heinz Menzel, *Antike Lampen, Im Römisch - Germanischen Zentralmuseum Zu Mainz*, Germany 1969, 51, Abb. 44, 1.

¹⁴⁰ Heimerl, 117-118, Taf. 6, Res. 249.

¹⁴¹ Von Karin Goethert-Polaschek, *Trierer Grabungen und Forschungen*, Band XV, Katalog Der Römischen Lampen des Rheinischen Landesmuseums Trier, Bildlampen und Sonderformen, Germany 1985, 159, 163-165, Taf. 69, Res. 658-659, 682, 687-688.

¹⁴² Heimerl, 129, Taf. 9, 382.

benzediği görülmektedir. Kandil yüzeyi tahrip olduğundan bezeme açısından Kat. No. 4 ile uyum içerisinde olup olmadığı benzeyip benzemediği bilinmemektedir.

Yukarıda incelenen karşılaştırma örnekleri yardımıyla Kat. No. 4'ün birebir benzeri bulunamamış, ancak form olarak benzerlerine rastlanmıştır. Form olarak benzeyen bu örneklerle bakıldığında Kat. No. 4 için verilebilecek en uygun tarihin MS 1.yy'ın sonları ile MS 2.yy'ın başları olduğu anlaşılmıştır.

Daha erken dönemlerde yapılmış olması gereken ve mika katkılı turuncu renk bir hamurdan şekillendirilen Kat. No. 5, kırmızımsı kahverengi astara sahiptir. Kandil, dolgun yüksek gövdeli, yuvarlak burun delikli, kaburgalı dikey halka kulplu ve düz yuvarlak diplidir. Etrafı yükseltilmiş içbükey discus bezemesiz bırakılmıştır ve bu kısımda tek discus deliği yer almaktadır. Burun kısmı kırık olan eserimizin omuz kısmında da herhangi bir bezeme bulunmayıp oldukça sade bir yapıya sahiptir.

Kat. No. 5 ile aralarında benzerlik kurabileceğimiz bir kandil¹⁴³ Atina Agora'sında bulunmuştur. Perlzweig tarafından MS 1.yy ortaları ve MS 2.yy arasına tarihlendirilen bu örnek, Kat. No. 5 gibi dolgun yuvarlak gövdeye, yuvarlak buruna ve içbükey discus içerisinde tek discus deliğine sahiptir. Omzu ve discus kısmı bezemesiz olan kandilin kulp kısmı kırıktır.

British Museum'da korunan iki adet kandil¹⁴⁴, dolgun yuvarlak gövde, yuvarlak burun, dikey halka kulp, bezemesiz bırakılan discus ve omuza sahip olmasıyla Kat. No. 5 ile benzerdir. MS 1.yy'ın sonları ile MS 2.yy'ın ilk yarısına tarihlendirilen, bu kandillerden birisi Ephesos kazılarında ele geçmişken diğer kandil, müzeye satın alma yoluyla kazandırılmıştır.

British Museum'da sergilenen ve Walters¹⁴⁵ tarafından MS 2.yy'a tarihlendirilen bir başka kandil de, dolgun yuvarlak gövde, bezemesiz omuz ve discus, tek discus deliği, yuvarlak burun gibi form özellikleri görülmektedir. Ancak bu örneğin Neapolis buluntusundan farkı discusunun etrafının halkalarla çevrili olmasıdır.

Benzer örnekler yardımıyla Kat. No. 5, MS 2.yy'a tarihlendirilmiştir.

¹⁴³ Perlzweig, 84, Pl. 5, 136.

¹⁴⁴ Bailey, 1988 376-377, Pl. 102, Q 3049- Q 3050.

¹⁴⁵ Walters, 1914 167, Fig. 233.

Etrafı kalın bir halka ile çevrili iç bükey discusunda tek yağ deliği ve cepheden bir kaide üzerinde durur şekilde betimlenmiş olan Artemis (?) figürünün yer aldığı Kat. No. 6, yuvarlak burun deliklidir. Eserin omuzu üzerinde ion kymation bezemesi yer almaktadır. Mika katkılı açık turuncu renk hamurdan şekillendirilen kandilimiz, kırmızımsı pembe renk astarla kaplıdır. Kulbu kırık olarak ele geçen örneğimiz, dolgun yuvarlak gövdeli ve yuvarlak düz diplidir.

Yuvarlak burnu, dolgun yuvarlak gövdesi ve omzu üzerinde yer alan ion kymationu açısından Kat. No. 6 ile aralarında benzerlik kurabileceğimiz bir kandil¹⁴⁶ bulunmuştur. MS 1. yy'ın 2.yarisına tarihlendirilen bu kandilin discusu içerisinde Kat. No. 6'dan farklı olarak hayvan mücadelesi betimlenmiştir.

Pergamon'dan¹⁴⁷ ele geçmiş olan bir kandil, geniş yuvarlak gövdesi ve omuzu üzerinde taşıdığı ion kymation bezemesi ile Kat. No. 6 ile benzerlik göstermektedir. MS 2.yy'ın ilk yarısına tarihlendirilen bu kandilin discusu içerisinde bir gladyatör ve palmye dalı betimi bulunmaktadır.

Brooner¹⁴⁸ tarafından MS 2.yy'a tarihlendirilen bir kandil, Kat. No. 6 ile form açısından uyum içerisinde. Bu kandiller yuvarlak dolgun gövdeye ve dikey halka kulba sahiptir. Omuz bezemesi olarak ion kymationun görüldüğü örneklerin discuslarında Artemis ve Aphrodite gibi tanrıçaların betimlerinin yer aldığı görülür. Yapılan incelemeler ve benzer örnekler ışığında Kat. No. 6'nın, MS 2.yy'ın ilk yarısında üretilmiş olabileceği düşünülmektedir.

Grup içerisinde incelenen bir diğer örneğimiz olan Kat. No. 7, mika katkılı açık turuncu renkli bir hamurdan şekillendirilmiş olup, kırmızımsı kahverengi bir astar ile kaplanmıştır. Çift konik gövdeye sahip olan örneğimiz, yivli dikey halka bir kulba sahiptir. Düz yuvarlak diple sonlandırılan kandilin, etrafı çift halka ile kademeli bir şekilde yükseltilmiş iç bükey discusunda, tek yağ deliği ve dikey çizgilerden oluşan bezeme yer almaktadır.

MS 1.yy'a tarihlendirilen minyatür boyutlu bir Sagalassos kandili¹⁴⁹ Kat. No. 5 ile form açısından oldukça benzerdir. Yuvarlak gövdeli, dışa çekik burunlu kandilin yağ

¹⁴⁶ Menzel, 51, Abb. 44, 5.

¹⁴⁷ Heimerl, 146, Taf. 14, 585.

¹⁴⁸ Brooner, 98, 100, Fig. 44, 590-591, Fig. 46, 584, 592.

¹⁴⁹ Fisun Yalçinkaya, *Bir Zamanlar Toroslar'da Sagalassos*, İstanbul 2019, 531, Kat. No. 330.

deliği içbükey diskusunun tam ortasındadır. Küçük dikey halka kulba sahip olan kandil boyut olarak ve diskusun içerisindeki dikey çizgi bezemesi olarak aynı olmasa da form olarak neredeyse Kat. No. 5 ile birebir benzerdir.

Kat. No. 7 ile form olarak benzerlik gösteren bir kandil yuvarlak burun, halka kulp ve bezemesiz bırakılmış discusa sahiptir¹⁵⁰. MS 2.yy'a tarihlendirilen bu kandil Neapolis örneğinde olduğu gibi konik bir gövdeye sahiptir.

Pergamon¹⁵¹'dan ele geçmiş olan kandiller arasında yer alan yuvarlak burunlu bir kandil, Aydın Arkeoloji Müzesi örneğine benzemektedir. MS 1. yy'ın 2.yarisına ve MS 2.yy'ın ilk yarısı arasına tarihlendirilen bu kandil, küçük konik gövdeye, dikey halka kulba ve bezemesiz omuza ve iç bükey discusa sahiptir. Bu eser Kat. No. 7 ile tamamen aynı olmasa da form olarak benzerliği açısından değerlendirilerek eserimizle karşılaştırılmıştır.

Bu küçük çift konik gövdeli kandilin birebir benzeri bulunamazken, MS 5.yy gibi geç bir tarihte form ve burun tipi açısından benzeyen bir örneğine Menzel¹⁵² kataloğunda rastlamaktayız. Bu kandilin küçük iç bükey discusu da bezemesiz bırakılmış, ancak omuz bezemesi olarak dikey çizgiler işlenmiştir. Kat. No. 7'nin bu kadar geç bir dönemde yapılmadığı bilinmektedir, ancak erken dönemlerden yapılmış olan bir benzeri ile karşılaşılammıştır. Gerek mezar konteksi, gerekse yapılan incelemeler sonucunda form olarak yapılan incelemeler sonucunda benzetilen eserlerin de tarihleri göz önüne alınarak Kat. No. 7, MS 2.yy'a tarihlendirilmiştir.

Omuz bezemesi olarak, asma dalları ve üzüm yaprakları çok sevilerek işlenmiş olup, erken dönemlerden geç dönemlere kadar kandillerde süsleme amacıyla kullanılmıştır. Değerlendirilen konu içerisinde, bu bezemenin görüldüğü üç eser bulunmaktadır. Kat. No. 8, 9 ve 10'da bu bezeme görülür; ancak Kat. No. 10, diğerlerinden farklı olarak bir burun kanalına sahiptir. Bu burun kanalının görüldüğü başka bir eserde Kat. No. 11'dir. Bu eserler form olarak birbirlerine oldukça benzemektedir ve bu nedenle aynı grup içerisinde değerlendirilmiştir.

¹⁵⁰ Menzel, 85, Abb. 72, 10.

¹⁵¹ Heimerl, 116, Taf. 6, 233.

¹⁵² Menzel, 98, Abb. 80, 14.

Mika katkılı turuncumsu kahverengi hamura sahip üzerinde, kırmızımsı kahverengi astar görülen Kat. No. 8 ve 9, yuvarlak burunlu kandiller içerisinde değerlendirilmiştir. Çift konik gövdeye, dikey çıkıntı şeklinde tutamağa sahip bu kandiller, etrafı kalın bir çember ile çevrili yuvarlak düz diptir.

Ephesos buluntusu olan kandillerden bazıları¹⁵³ Roma Dönemi'ne tarihlendirilmekte olup, Kat. No. 8 ve 9 ile uyum içerisinde. Bu kandiller, küçük tutamak kulplu, uzun yuvarlak burunlu, çift konik gövdeli ve dar bezemesiz discusludur. Bu kandillerin de omuz bezemesi üzerinde, Neapolis örneğinde olduğu gibi asma dalları ve üzüm salkımları bulunmaktadır.

Etrafı çift halka ile sınırlandırılmış discuslarında tek yağ deliği, omuz üzerinde stilize asma dalları ve üzüm tanelerinden oluşan bitkisel bezeme, burun kanalında aşınmış şekilde çift spiral motif yer alan Kat. No. 8 ve 9; Milet buluntusu olan eser¹⁵⁴ ile karşılaştırılabilir. Asma yaprağı ve üzüm dekoruna sahip geniş omuza, yuvarlak buruna ve tutamak kulba sahip olan bu tip kandiller MS 5.yy'ın ilk yarısına tarihlendirilmektedir¹⁵⁵. Bizim eserlerimizden daha küçük bir diskusu olan bu eser Kat. No. 9 ile benzer olsa bile çok geç bir tarihe aittir. Mezarın MS 2. yy'a kadar kullanıldığı bilindiği için, Kat. No. 8 ve 9 için MS 5. yy tarihlendirmesi olanaksızdır.

Bailey¹⁵⁶ kataloglarında çift konik gövde, tutamak kulp, etrafı iki çember ile çevrili küçük dar discus, asma dalları ve üzüm yapraklarından oluşan omuz bezemesine sahip olan Ephesos buluntusu iki eser ile Kat. No 8 ve 9 benzemektedir. Bu benzer eserlerden birisinin burun kısmı kırık olduğundan bu kısım hakkında yorum yapılamazken, bizim eserlerimizden farklı olarak her ikisinin de uzun bir buruna sahip olduğu görünmekte ve kaidelerinde planta pedis yer almaktadır. Bu açıdan eserlerimizle ayrılan kandiller, Wood tarafından Ephesos kazılarında ortaya çıkarılmış ve Bailey tarafından MS 500-600'lere tarihlendirilmiştir.

Kat. No. 8 ve 9'un, Roma Dönemi'ne ait başka bir benzeri bulunamamıştır; ancak ele geçtiği mezarların mimari yapısı ve diğer buluntuların tarihleri doğrultusunda Roma

¹⁵³ F. Miltner, *Das Cömeterium der Sieben Schlöfer, Forschungen in Ephesos IV-2*, Baden 1937, 185, 197, Taf. 1, 130, Taf. 3, 322, 328, 332.

¹⁵⁴ Menzel, 99, abb. 81,8.

¹⁵⁵ Menzel, 94.

¹⁵⁶ Bailey, 1988 388, Pl. 109, Q 3161-Q 3162.

Dönemi'nden daha geç bir döneme ait olamayacağı için, eserler Miltner kataloğundaki Ephesos buluntusu olan kandillerin tarihleri göz önüne alınarak Geç Roma Dönemi'ne tarihlendirilmiştir. Menzel kataloğunda ve British Museum'da sergilenen örnekler ise, bu tipin geç örnekleri olarak değerlendirilmelidir.

Kat. No. 10 ve Kat. No. 11, yuvarlak burun, burun kanalı, küçük tutamak kulp ve geniş yuvarlak gövdeye sahip olmaları açısından birbirleriyle oldukça büyük benzerlik göstermektedir. Ancak, omuz bezemeleri açısından uyum sağlamamaktadır. Kat. No. 10 olan örneğimiz, mika katkılı açık turuncu renk hamurlu, kırmızı turuncu renk astarlıdır. Çift konik gövdeye, köprülü yuvarlak burun deliğine, dikey çıkıntı şeklinde tutamak kulba sahip olan Kat. No. 10, kalıp yapımı bir kandildir. Burun kanal hattının çevrelediği iç bükey discusta tek yağ deliği, omuz üzerinde ise stilize asma dalları ve üzüm salkımlarından oluşan bitkisel bezeme bandı yer almaktadır.

Miltner¹⁵⁷ tarafından Roma Dönemi'ne tarihlendirilen kandillerden bazılarının Kat. No. 10 ile benzerliği dikkat çekicidir. Bu kandillerde, yuvarlak burun, küçük dar discus, çift konik gövde form özellikleri olarak karşımıza çıkmaktadır. Burun kanalı ile ayrılan asma dalları ve üzüm salkımlarından oluşan bir omuz bezemesine sahiptir. Eserimizle oldukça fazla benzerlik gösteren bu eserler, Kat. No. 10 ile muhtemelen aynı tarihlerde üretilmiş olmalıdır.

Çalışılan kandilin geç dönemde üretilmiş olan benzerlerini, çalışmamıza yön veren Bailey¹⁵⁸'in British Museum kataloglarında görmekteyiz. MS 550-650 yılları arasına tarihlenen eser, Wood tarafından Ephesos kazılarında ortaya çıkarılmıştır ve Kat. No. 10 olan kandil ile hemen hemen aynıdır. Eserimizle gövde, burun tipi, burun kanal hattı, kulp ve omuz bezemesi açısından benzemektedir. Yine aynı katalogda¹⁵⁹ gövde, burun, burun kanalı, kulp ve omuz bezemesi açısından Kat. No. 10 olan kandilimiz ile benzer eserler bulunmaktadır. MS 550-650 tarih aralığına verilen bu kandillerden birisi, elimizdeki eserden farklı olarak discusunda eş merkezli baskı çemberlere, diğeri ise fitil deliğinin etrafını çevreleyen burun kanalına sahiptir. Ayrıca eserimizden farklı olarak her ikisinin de kaidesinde ayak izi pulu yer almaktadır.

¹⁵⁷ Miltner, 164, 167-168, Taf.9, 1616, 1713, 1726.

¹⁵⁸ Bailey, 1988 389, Q 3172, Pl. 110.

¹⁵⁹ Bailey, 1988 389, Q 3175-Q 3176, Pl. 111.

Kat. No. 10, yapılan benzer örnekler, ele geçtiği mezarın yapısı ve mezar konteksinden çıkarılan diğer eserlerin tarihleri göz önüne alındığında Geç Roma Dönemi gibi geniş bir tarih aralığına vermek daha doğru olacaktır.

Yuvarlak burun kandiller grubunda ele aldığımız bir diğer örnek olan Kat. No. 11; mika katkılı, açık turuncu renk hamurdan yapılmış ve pembemsi kırmızı renk astarla kaplanmıştır. Çift konik gövdeli, dikey çıkıntı şeklinde tutamaklı, hafif içe basık düz diplidir. Burun kanal hattının çevrelediği iç bükey discusta tek yağ deliği, omuz üzerinde ise eğik ışın demetli bant bezemeye sahiptir.

Kat. No. 11'in form açısından paralel örneklerini, F. Miltner¹⁶⁰ 'in Roma Dönemi'ne tarihlenen Tip 9 olarak isimlendirilmiş eserleri arasında görmekteyiz. Asya orjinli olduğunu belirttiği küçük formda ki kandiller, Kat. No. 11 ile neredeyse birebir aynıdır ve çalışılan eserin Roma Dönemi'ne ait olduğunu göstermesi açısından oldukça büyük bir önem taşımaktadır.

Omuz bezemesi olarak uzun dil motiflerine sahip, çift konik gövdeli bir eser Ephesos buluntusu olarak British Museum'da karşımıza çıkmaktadır. Yukarıda belirttiğimiz form özellikleri açısından bizim kandilimizle benzerlik gösteren bu eser¹⁶¹ Wood tarafından yine Ephesos kazılarında ortaya çıkarılmış ve Bailey tarafından MS 500-600'lü yıllara tarihlendirilmiştir. Yine bu dönemin özelliği olarak kaidesinde planta pedise rastlanmaktadır; ancak Kat. No. 11'de bu özellik görülmemektedir. Sözünü ettiğimiz bu örnek Kat. No 11 ile gövde, omuz bezemesi ve kulp olarak birbirine uyum sağlarken, burun kanalı ve dil motiflerinin eğik olması açısından birbirinden ayrılmaktadır. Yine British Museum'da korunan başka bir eserin¹⁶² daha gövde, burun, burun kanalı, omuz üzerindeki bezeme ve kulp açısından kandilimiz ile benzer özellikler taşıdığı görülmektedir. Bu eserin Kat. No. 11'den farkı, yine omuz üzerindeki dil motiflerinin düz olması ve kaidesinde ayak izi pulunun yer almasıdır. MS 550-650 yılları arasına verilen bu eserde Ephesos'tan ele geçmiş ve burun kanalı açısından da Kat. No. 11 ile aralarında benzerlik bulunmaktadır. Ancak Bailey kataloglarında görülen bu

¹⁶⁰ Miltner, 96-227, 196, Res. 310, 319, 321.

¹⁶¹ Bailey, 1988 389, Q 3168, Pl. 110.

¹⁶² Bailey, 1988 389, Q 3174, Pl. 110.

eserlerin Kat. No. 11'e göre oldukça geç döneme tarihlendirilmiş olması, bu kandil formunun geç dönemlerde de kullanılmış olduğunu göstermektedir.

Bu yapılan Benzer Örnekler ve benzer örnekler ışığında bu form ve bezemenin uzun dönemler boyunca kullanıldığı; ancak, mezar konteksi ve içerisinden çıkarılan eserler göz önüne alındığında Kat. No. 11'in Geç Roma Dönemi'ne tarihlendirilmesinin uygun olacağı düşünülmektedir.

Pembemsi astara sahip olan Kat. No. 12, mika katkılı açık renk hamurludur. Çift konik gövdeli, yuvarlak burunlu olan kandilde fitil deliğinin üzeri düzleştirilmiştir. İçbükey discusta tek yağ deliğine, üzeri yivli dikey çıkıntı şeklinde tutamak kulba sahip olan kandilin, omzu üzerinde kabartı şeklinde halka ve dil motifinden oluşan bir bant bezeme yer almaktadır. Etrafı keskin bir halkayla çevrili kaide ile sonlandırılmıştır.

Kat. No. 12'ye benzer olan, düz oluk şeklinde buruna ve yivli dikey tutamak kulba sahip olan kandil, Walters¹⁶³ tarafından MS 1.-3.yy arasına tarihlendirilmiştir. Oval gövdeye sahip olan bu kandilin omzuna, alçak kabartmayla halka şeklinde bir bant bezeme işlenmiş olup, içbükey discus içerisinde tanımlanamayan bir hayvan figürüne yer verilmiştir. İki adet discus deliğinin yer alması ve discus kısmında bir bezeme olmasıyla, Kat. No. 12'de farklı bir özellik göstermektedir.

Miltner¹⁶⁴'in Roma Dönemi'ne tarihlediği, bir kandil Kat. No. 12 gibi küçük tutamak kulba, bezemesiz dar discusa, yuvarlak buruna, çift konik gövdeye ve omuz üzerinde kabartmalı nokta bezemesine sahiptir. Ephesos'tan ele geçen eserlerin yer aldığı aynı katalogda, Roma Dönemi'ne tarihlenen başka bir kandil¹⁶⁵, Kat. No. 12 ile tutamak kulp, yuvarlak üzeri kesilmiş gibi bir burun ve noktalı kabartma bezeme açısından benzemektedir. Bu kandilin discusu Neapolis nekropol kandilinden farklı olarak biraz daha geniş tutulmuş ve etrafı halkalarla çevrelenmiştir.

Bu kandillerin biraz daha değişmiş hali, MS 4.-5. yy 'lar da dahi görülmektedir. Ancak bu küçük formlu kandilin, ele geçtiği mezar konteksi ve mezarın içerisinden çıkarılan diğer eserler göz önüne alındığında bu denli geç bir tarih bu eser için söz konusu

¹⁶³ Walters, 1914 18, Pl. 43, Res. 108.

¹⁶⁴ Miltner, 133, Taf. 5, 678.

¹⁶⁵ Miltner, 106, Taf. 1, 7.

değildir. Bu nedenle birebir benzeri bulunamayan Kat. No. 12 için verilebilecek en iyi tarih Geç Roma Dönemi'dir.

Yuvarlak burunlu kandiller arasında değerlendirilen bir diğer kandil olan Kat. No. 13, çift konik elips gövdeli, bir çember ile çevrili yuvarlak düz diptir. Kandilin, kalın bir halka ile sınırlı iç bükey küçük discusunda tek yağ deliği görülmektedir. Omuz üzerinde dil motifleri, burun kanalında dikey nokta bezeme arasında lotus çiçeği yer almaktadır. Eser, mika katkılı devetüyü rengi hamurlu, turuncu renk astarlıdır.

Brooner¹⁶⁶ tarafından MÖ 2. yy ve 1. yy boyunca kullanıldığı belirtilen benzer formu bir kandil, Kat. No. 13 ile uyum içerisindedir. Küçük konik gövdeye, dikey kulba ve küçük içbükey discusa sahip olan bu örneğin, omzu üzerinde dil motifleri işlenmiştir.

Roma Dönemi¹⁶⁷'ne tarihlenen yuvarlak burunlu bazı kandillerin de Kat. No. 13 gibi çift konik gövdeye ve küçük iç bükey bezemesiz discusa sahip oldukları görülür. Bu kandillerin omuz bezemesi kabartma dil motiflerinden oluşmaktadır.

Bu tip kandil üretiminin Pergamon örnekleri yarımıyla MS 3.-4. yy. da devam ettiği Heimerl¹⁶⁸ tarafından bildirilmektedir. Sözünü ettiğimiz Pergamon buluntusu aynı Kat. No. 13'de olduğu gibi, küçük çift konik bir gövdeye, küçük iç bükey discusa ve omuz üzerinde kabartma olarak işlenmiş dil motiflerinden oluşan bir bezemeye sahiptir.

Yapılan incelemeler sonucunda Kat. No. 13'ün erken dönemlerde yapılmış başka bir benzeri bulunamamış; ancak bu kandil formunun oldukça geç dönemlerde bile sevilerek kullanıldığı görülmüştür¹⁶⁹.

Yapılan incelemeler sonucunda Kat. No. 13'ün paralel örneklerinin MS 1.yy'dan itibaren geç dönemlere kadar kullanıldığı görülmüş, ancak Kat. No. 13'ün ele geçtiği mezar yapısına ve mezar konteksi içerisinden çıkarılan diğer eserlerin tarihlerine bakıldığında bu kandil için verilebilecek en uygun tarihin Geç Roma Dönemi gibi geniş bir aralık olduğu görülmüştür.

¹⁶⁶ Brooner, 114-116, Pl. 20, 1415.

¹⁶⁷ Miltner, 96-227, 131, Res. 606, 609, 614, 616, 618.

¹⁶⁸ Heimerl, 142, Taf. 14, 534.

¹⁶⁹ Bkz. Menzel, 97-99, Abb. 72,2; Abb. 80,14; Bailey, 1988, 388, Pl. 110, Q 3168; Kırallı, 61, Kat. No. 32.

2.1.1.2.2. Tip 2b, Kısa Yuvarlak Burunlu Kandiller

Bu tip kandillerin kısa yuvarlak burunları omuz kısmının devamı şeklinde olup küçük fitil deliklerine sahiptir¹⁷⁰. Çalışmakta olduğumuz Neapolis Nekropol kandilleri arasında 2 adet kandil bu grup içerisine girmektedir.

Bu grupta yer alan Kat. No. 14, mika katkılı turuncu renk hamurlu, kırmızımsı pembe renk astarlıdır. Dolgun yuvarlak gövdeye sahip olan bu eser, hafif içe basık, düz yuvarlak dipli ve kısa yuvarlak burun deliklidir. Kulp kısmı kırık, etrafı halka ile çevrili dar discusunda tek yağ deliği olan kandilin omzu üzerinde, çoğu aşınmış durumda olan noktalı bezeme bordürleri yer almaktadır.

Pergamon'dan¹⁷¹ ele geçen ve MS 1.yy'ın ikinci yarısı ile MS 2.yy'ın ilk yarısı arasına tarihlendirilen iki adet eser, Kat. No. 14 ile benzerlik göstermektedir. Bu örnekler, dolgun yuvarlak gövdeye ve omuz bezemesi olarak da noktalı kabartma bezeme bordürlerine sahiptir. Kalın halkalarla çevrili içbükey discuslarında tek discus deliği bulunmaktadır. Bahsi geçen özellikler nedeniyle eserimizle aralarında form açısından benzerlik bulunurken, bu kandillerin Kat. No. 14'ten farklı olarak kalp burunlu oldukları görülmektedir.

British Museum'da korunan ve Bailey tarafından MS 1.yy'ın sonu ile MS 2.yy'ın ilk yarısına tarihlendirilen bir kandil¹⁷², Neapolis örneğiyle oldukça benzemektedir. Bu kandil, Kat. No. 14 gibi, dolgun yuvarlak gövdeye ve omuz üzerinde noktalı kabartma bezeme bordürlerine sahiptir. Kalp burunlu olmasıyla Kat. No. 14'ten ayrılan örneğin discusunu iç içe halkalar çevrelerken, bu kısımda tek bir discus deliğine yer verilmiştir.

Neapolis örneğiyle benzerlik kurabileceğimiz bir diğer örnek ise, Perlzweig¹⁷³ tarafından MS 1.yy'ın ikinci yarısı ile MS 2.yy arasına tarihlendirilmiştir. Küçük yuvarlak buruna sahip olan eserin, küçük içbükey discusunda tek discus deliği bulundururken, omuz üzeri kabartma nokta bezeme bordürleri ile süslenmiştir ve bu özellikler ile Kat. No. 14 ile uyum içerisindedir.

¹⁷⁰ Civelek, 53; Özcihan, 29.

¹⁷¹ Heimerl, 134, Taf. 11, 439-440.

¹⁷² Bailey, 1988 380, Pl. 104, Q 3090.

¹⁷³ Perlzweig, 83, Pl. 5, 124.

Benzer örnekler yardımıyla Kat. No. 14'ün, MS 1.yy'ın sonları ile MS 2.yy'ın ilk yarısı arasına tarihlendirilmesi uygun görülmüştür.

Aynı grupta değerlendirilen diğer kandilimiz olan Kat. No. 15, mika katkılı pembemsi kahverengi hamurlu, kırmızımsı kahverengi astarlıdır. Basık yuvarlak gövdeli, kısa yuvarlak burunlu olan bu kandil, omurga halka kulplu ve düz yuvarlak diplidir. İç bükey discusunda çift yağ deliği ve stilize istiridye motifi yer almaktadır. Omuz üzerinde belirginliğini yitirmiş olan inci dizisi mevcuttur.

British Museum'da korunan¹⁷⁴ discusunda istiridye motifi, omzunda yumurta dizisi yer alan bir örnek, dolgun yuvarlak gövdeye ve yuvarlak burun yapısına sahiptir. Salamis veya Curium buluntusu olan bu eser Bailey tarafından MS 75-140 arasına tarihlendirmiştir.

British Museum'da korunan bir başka eser de Bailey¹⁷⁵ tarafından MS 2. yy'ın 2. yarısı ya da biraz sonrasına tarihlendirilmiştir. Knidos'tan ele geçmiş bir başka kandil, Kat. No. 15 gibi, discusunda istiridye motifi taşımaktadır. Sözünü ettiğimiz eserin Kat. No. 15 ile benzer bir diğer özelliği, omuz üzerindeki inci dizisidir. Fakat inci dizisinin aralarında dikdörtgen kabartma şeklinde paneller yer almaktadır. Ancak tek şeritli halka kulplu olan Knidos örneğinin burnu Neapolis kandilinden farklılık göstererek, köşeli çift ayrıçlıdır.

Kat. No. 15 ile form açısından aralarında benzerlik kurabileceğimiz bir diğer örnek British Museum'da bulunmaktadır¹⁷⁶. Basık yuvarlak gövdeli bu kandil, yuvarlak burun deliklidir. Etrafı halkalarla çevrili içbükey discusunda istiridye motifi yer almaktadır. Knidos kazılarında ele geçen bu kandil, Bailey tarafından MS 2.yy'a tarihlendirilmiştir.

Yapılan incelemeler sonucunda genellikle volütlü kandillerin discus bezemesi olarak karşımıza çıkan istiridye motifinin, oldukça sevilerek işlenen bir bezeme türü olduğu görülmüştür¹⁷⁷. Karşılaştırılan örnekler ışığında, Kat. No. 15'e verilebilecek en uygun tarih MS 2. yy olarak görülmektedir.

¹⁷⁴ Bailey, 1988 308, Pl. 67, Q 2481.

¹⁷⁵ Bailey, 1988 363, Pl. 96, Q 2989.

¹⁷⁶ Bailey, 1988 355, Pl. 92, Q 2898.

¹⁷⁷ Bkz. Brants, Pl. 2, 226; Walters, Pl. 24, 721; Dora Ivanyı, *Pannonischen Lampen*, Budapest 1935, Taf. 16, 7; Polaschek, Taf. 21, 76, 22, 27, 25; Bailey, 1988, Pl. 75, Q 2673-Q 2675;

2.1.1.2.3. Tip 2c, Volüt Burunlu Kandiller

2.1.1.2.3.1. Tip 2c.A, Üçgen Burunlu Volütlü Kandiller

En erken örneklerinin Geç Hellenistik Dönem’de görüldüğü bu tip kandillerin¹⁷⁸ en belirleyici özelliği geniş ve yassı tutulan burnun her iki yanında da volütlerin bulunmasıdır¹⁷⁹. Volütlü üçgen burunlu kandiller, MS 1.yy’da yaygın biçimde üretilmiş ve Roma yayılımının görüldüğü hemen her yerde kullanılmıştır¹⁸⁰.

Kat. No 16 bu grup içerisinde ele alınmıştır. Yassı dolgun gövdeli Kat. No. 16’nın, içbükey discusunda dil motiflerinden oluşan bir bezeme yer almakta ve bu bezeme, buruna doğru kanal şeklinde açılan çift yivli bant tarafından çevrenmektedir. Ayrıca, bir adet basınç deliğinin bulunduğu bir burun kanalı ve burnun her iki yanında spiral motifi yer almaktadır. Üçgen şeklinde volütlü burna sahip bu kandil, düz yuvarlak diple son bulmaktadır.

British Museum’a satın alma yoluyla kazandırılan kandil¹⁸¹, Kat. No. 16 ile yassı geniş gövdesi, volütlü üçgen burnu, dil motifi ile bezenmiş discusu ve burun üzerinde kısa bir kanal bulunmasıyla büyük benzerlik göstermektedir. MÖ geç 1.yy-MS erken 1.yy’a tarihlendirilen bu kandilin Neapolis örneğinde de olduğu gibi burun kanalı üzerinde küçük bir basınç deliği yer almaktadır.

2005 yılında Parion Nekropolü¹⁸²’nden ele geçen ve MÖ geç 1.yy ile MS erken 1.yy’a tarihlenen bir kandil, form ve bezeme olarak, Aydın Arkeoloji Müzesi örneği ile büyük benzerlik içerisinde. Bu kandilin Kat. No. 16 ile arasındaki bir başka benzerliği discustan buruna doğru uzanan bir burun kanalının olmasıdır.

MS 1.yy’ın ilk yarısına tarihlendirilen bir Kbyra kandili¹⁸³, Kat. No. 16 ile benzer özellikler taşıyan diğer bir örnektir. Bu kandilin, üçgen volütlü bir burnu olup, discusun ortasında dil motifi ve onun da iç kısmında etrafı iç içe geçmiş halkalarla çevrili bir discus deliği bulunmaktadır. Ancak, Kat. No. 16’nın discus deliğinin etrafı halkayla çevrili

¹⁷⁸ Fitch-Goldman, 84; Metin, 2012 112.

¹⁷⁹ Metin, 2012 112.

¹⁸⁰ Fitch-Goldman, 84; Metin, 2012 112.

¹⁸¹ Bailey, 1980 131, Q 760.

¹⁸² Aydın Tavukçu, 2006 131, Kat. No. 207; Yılmaz, 41-43, Kat. No. 11

¹⁸³ Metin, 2012 112-115, K71.

değildir. Karşılaştırma örneğinde Kat. No. 16'daki gibi bir discus kanalı bulunmamaktadır.

Üçgen burunlu volütlü kandillerin en erken grubu olarak kabul edilen bu kandillerin özelliği, burnun her iki yanında ince uzun volütlerin bulunması ve discustan buruna doğru uzanan bir kanalın yer almasıdır¹⁸⁴. Kat. No. 16 bu özelliğe sahip olması ve karşılaştırma örnekleri de dikkate alındığında MÖ geç 1.yy ile MS erken 1. yy'a tarihlendirilmiştir.

İç içe üç daire ile çevrili iç bükey discusunda kaide şeklinde bir cisim üzerinde duran (dünya?), bir elinde defne çelengi, diğer elinde buğday başağı taşıyan Nike figürünün yer aldığı Kat. No. 17, üçgen burunlu volütlü kandiller grubu içerisinde değerlendirilmiştir. Discus bölümündeki bu figür oldukça detaylı işlenmiş olup, bir kaide üzerinde durur şekilde gösterilmiştir. Devetüyü rengi hamurdan şekillendirilen, turuncumsu kırmızı astarlı bu kandil, basık yuvarlak gövdeye ve çift yivli halka kulba sahip olup, etrafı bir çember ile çevrili halka dip ile sonlandırılmıştır.

İç savaştan kurtulmayı ifade eden ve her şeyden önce ilk olarak sikkelerde, kandillerde görülen Nike figürü¹⁸⁵, kandillerde discus bezemesi oldukça sevilerek işlenmiştir¹⁸⁶. Ayrıca, bu figür sadece kandillerin discusuna değil, aynı zamanda kulp kısmına da işlenmektedir.¹⁸⁷

Polaschek¹⁸⁸ tarafından çalışılmış ve MS 1.yy'ın 2. yarısına tarihlendirilmiş olan kandiller, halkalarla çevrili discusun içerisinde dünya üzerinde duran Nike figürünün yer alması ve volütlü üçgen burnu ile Kat. No. 17'ye benzemektedir. Kulbu kırık olan bir diğer kandil¹⁸⁹ ise form ve bezeme açısından, Neapolis nekropol kandiliyle hemen hemen aynıdır.

Yine MS 1.yy'a tarihlendirilen bir kandil¹⁹⁰, kulbu ve burnun bir kısmı kırık olsa da halkalarla çevrelenmiş discusunda Kat. No. 17 ile hemen hemen aynı olan Nike figürünü taşımaktadır. Nike figürü bu eserde de kaide şeklinde bir cisim üzerinde, bir elinde palmiye diğer elinde çelenk taşır vaziyette betimlenmiştir.

¹⁸⁴ Civelek, 117; Yılmaz, 42.

¹⁸⁵ W. Radt, 56-57.

¹⁸⁶ S. Loeschke, Taf. 6, Fig. 389, 63; Bailey, 1988 18-20, Q 1236, Q 1489, Q 2440, Q 3012.

¹⁸⁷ Bkz. Walters, 132, Fig. 168; Bailey, 1988 19, Q 3015.

¹⁸⁸ Polaschek, 36,61, Taf. 25, Fig. 80, 209.

¹⁸⁹ V. K. Goethert-Polaschek, 62, Taf. 25, Fig. 216

¹⁹⁰ W. Radt, 56-57, Abb. 32, 3.

Kat. No. 17 ile MS 1.yy'a tarihlendirilen çift volüt burunlu bir kandilin¹⁹¹ discusunu süsleyen Nike figürü de, paraleldir. Tek yağ deliğinin yer aldığı discus içerisinde Nike, başında yüksek bir şapka ve elinde bir palmiye dalıyla yuvarlak bir cisim üzerinde durmaktadır.

Kat. No. 17 ile form ve bezeme açısından paralellik gösteren başka bir eser¹⁹², Brants tarafından çalışılmış olup üçgen volüt buruna sahiptir. MS 1. ve 2. yy'a tarihlendirilen bu kandilin, dört halka ile çevrili discusunda bir elinde palmiye ve diğer elinde ise çelenk tutan Nike figürü yer almaktadır. Kulbu kırık olan kandilin, Kat. No. 17'ten tek farkı discusunun etrafındaki halka sayısıdır.

Yapılan Benzer Örnekler ve incelemeler sonucunda Kat. No. 17, MS 1.yy'ın 2. yarısına tarihlendirilmiştir.

Yüksek, geniş ve dolgun gövdeye sahip Kat. No. 18; mika katkılı turuncu renk hamurlu, kırmızımsı pembe renk astarlıdır ve form olarak Kat. No. 17'e benzemektedir. Kulbu kırık ve eksik olan, düz yuvarlak dipli kandil, üçgen burunludur. Etrafının üç halka ile çevrildiği discus bölümünde, sağa doğru yönelmiş bir Eros figürü(?) ve onun yanında da tanımlanamayan hayvan figürü veya bir nesne yer almaktadır.

Kat. No. 18 ile form açısından benzeyen kandiller bulunmaktadır¹⁹³. Bu örnekler arasında Kat. No. 18 ile discusta işlenen bezeme açısından benzer örnek bulunamamıştır. Ancak British Museum'da korunan bir kandil¹⁹⁴ form olarak çok büyük benzerlik taşımasa da discus bölümünde yer alan figür açısından Kat. No. 18'de ki Eros(?) figürüne benzemektedir.

Bunun dışında Kat. No. 18 ile form olarak aralarında bağlantı kurduğumuz eserler, genel olarak MÖ 1.yy'ın 2.yarısı veya MS 1.yy'a tarihlendirilmektedir¹⁹⁵. Kat. No. 18 ile bağlantı kurulan bu kandiller, burun ve gövde açısından neredeyse aynısı olup; discus bölümünde çeşitli konu, figür ve hayvan betimleri taşımaktadır.

¹⁹¹ Walters, 126, Fig. 154.

¹⁹² Johanna Brants, *Antieke Terra-Cotta Lampen*, 1913 16, Pl. 2, Fig. 199.

¹⁹³ Bailey, 1988 157-158, Q 1490-1501;

¹⁹⁴ Bailey, 1988 14, Q 1506.

¹⁹⁵ Bkz. Walters, 80-83, Fig. 103-105; Menzel, 25, Abb. 27- 1, 2, 3, 6, 7, 9, 11, 12, 14, 15, 17, 19, 21, 22, 23, 25; Bailey, 1980 140-144, Pl. 4-6, Q 789-Q 792, Q 797-Q 813.

Kat. No. 18'e tam anlamıyla benzeyen örnek bulunamadığından, form olarak karşılaştırılan kandillerin de tarihleri göz önüne alınarak eserimizin, MS 1. yy'ın 2. yarısına tarihlendirilmesi uygundur.

2.1.1.2.3.2. Tip 2c.B, Yuvarlak Burunlu Volütlü Kandiller

Yuvarlak burunlu volütlü kandiller, yuvarlak burnun her iki yanında yer alan daha dar açılı ve daha küçük volütlere sahiptir. Dairesel formu iç bükey discusları genellikle bezemeli yapılmıştır¹⁹⁶. İncelenen eserler içerisinde yer alan 3 adet kandil bu grup içerisinde değerlendirilmiştir.

Kat. No. 19, volüt burunludur; ancak burun kısmı kırık olan bu kandilin, gövdesinin bitişiğinde yer alan spiral şeklindeki iki volütün burun kısmında nasıl devam ettiği bilinmemektedir. Kırık olan kısımlara bakıldığı zaman bu kandilin burun kısmının, Kat. No. 16-18'deki gibi kısa kalın ve uç kısmında keskin bir üçgen burun değil de; biraz daha uzun ve yuvarlak olduğu söylenebilir. Bundan dolayı bu kandilin bu grup içerisinde değerlendirilmesi uygun görülmüştür.

Mika katkılı turuncu renk hamurlu Kat. No. 19, bordomsu kahverengi astarlıdır. Kulp kısmı kırık olan kandilin etrafı bir çember ile çevrili düz bir tabanı vardır. Üç halka ile sınırlandırılmış iç bükey discusta cepheden oldukça ayrıntılı işlenmiş olan Zeus figürü, sağ elinde yıldırım demeti, sol elinde asası, sağ yanında ise, kartalı ile tasvir edilmiştir. Genel olarak kandiller üzerinde tanrı ve tanrıça figürlerinin işlendiği bilinmektedir. Zeus figürünün betimlendiği kandillerde ise, baş tanrı oturur vaziyette heybetli ve gösterişli bir şekilde işlenmiştir. Bazılarının ise kartal ile betimlenmiş olduğu görülmektedir¹⁹⁷.

İki ince spiralin buruna doğru ilerlediği ancak burnun alt kısmının kırık olduğu bir kandil¹⁹⁸, Kat. No. 19 ile form açısından karşılaştırılabilir. MS 1. yy'a tarihlendirilen bu kandilin iç içe üç halkayla çevrelenmiş discusunda, yarı çıplak bir Silenus figürü, onun arkasında ise sağ elinde bardak tutan bir başka figür yer almaktadır. Discusunda tek yağ deliği bulunan kandilin kaidesinde planta pedis ve kabartma şeklinde işlenmiş bir çizgi

¹⁹⁶ Aynur Civelek, *Phokai'da Bir Volütlü Kandil Atölyesi*, Colloquium Anatolicum, Anadolu Sohbetleri VII, Türk Eskiçağ Bilimleri Enstitüsü, İstanbul 2008, 115-135, 119-120; Gülünay, 30.

¹⁹⁷ Bkz. Bailey, 1988 4, Q 3269, Q 3301, Q 1523, Q 1524.

¹⁹⁸ Tihamer Szentleky, *Ancient Lamps*, Amsterdam 1969, 67, 73 c.

vardır. Kat. No. 19 ile form açısından benzerlik gösteren bu kandil, discusundaki ve kaidesindeki kabartmalar ile eserimizden ayrılmaktadır.

Kısa geniş volüt burnu açısından eserimiz ile arasında farklılıklar olsa da British Museum örneğinde¹⁹⁹, discusun etrafının halkalarla çevrelenmesi ve discus içerisinde yer alan kabartma ile Kat. No. 19 arasında paralellik bulunmaktadır. Discus içerisinde yer alan bu figür duruş şekli itibariyle, elinde asanın olmasıyla Kat. No. 19'da yer alan Zeus figürünü andırmaktadır. Ancak, MS 40-80 arasına tarihlendirilen bu kandilin üzerinde tanrı Mars'ın betimi yer almakta ve bu açıdan kandilimizden farklılık göstermektedir.

Walters'ın tarafından MS 1. yy'a tarihlenen iki adet kandilin²⁰⁰ form açısından Kat. No. 19 ile bağdaştığını, ancak discus içerisinde Dionysos ve Selinus gibi farklı kişilerin betimlendiğini görmekteyiz.

Kat. No. 19 ile birebir benzeyen eser bulunmamış olmasına rağmen, form açısından benzetilen kandiller ışığında eser MS 1.yy'a tarihlendirilmiştir.

Kat. No. 20, yassı geniş gövdeye sahip, çift volütlü geniş yuvarlak burunludur. Mika katkılı pembe renk hamura, kırmızı renk astar boyaya sahip olan kandil, yuvarlak düz diplidir. Omuz kısmı dar bırakılan kandilin discus etrafındaki halkalardan çıkan iki adet spiral yuvarlak buruna doğru yaklaştığında kenarlara doğru iki volüt oluşturmuştur. Eserimizin discusu bezeme açısından boş bırakılmışken, genellikle bu tip kandillerin discus kısmında çeşitli bezemeler yer almaktadır²⁰¹. Discuslarında bezeme görülen bu kandiller genel olarak MS 1. yy'ın sonları ile MS 2. yy'ın başlarına tarihlendirilmektedir²⁰².

Milet buluntusu olan bezemesiz, kırmızımsı kahverengi firnis ile kaplı bir kandil²⁰³ Kat. No. 20 ile tıpa tıp benzemektedir. Eserin kaidesinde yıpranmış olduğundan tanımlanamayan bir yazıt yer almakta ve sadece bu özellik ile Aydın Arkeoloji Müzesi örneğinden ayrılmaktadır. Çalışılan eserin tarihlendirilmesi açısından bize yardımcı olacak bu eser, MS 1.yy'ın 2. veya 3. çeyreğine tarihlendirilmektedir.

¹⁹⁹ Bailey, 1980 142, Pl. 4, Q 799.

²⁰⁰ Walters, 80, Fig. 100-101.

²⁰¹ Bkz. Bailey, 1980, Pl. 24, Q 976- Q 986; Menzel, 44, Abb. 34, Res. 2, 7, 15.

²⁰² Bailey, 1980, 193-195.

²⁰³ Menzel, 47, Abb. 34, Res. 11.

Yassı geniş gövde, volütlü geniş yuvarlak burun ve bezemesiz omuza sahip başka bir örnekte²⁰⁴ yine form olarak Kat. No. 20 ile uyum içerisindedir. Halkalarla çevrili içbükey discus ve çift yivli dikey halka kulp gibi form özellikleri ile öne çıkmakta olan eser, MS 1.yy'ın 2. veya 3. çeyreğine tarihlendirilmiştir.

Karşılaştırma örnekleri ışığında Kat. No. 20, MS 1.yy'ın 2. yarısına tarihlendirilmesi doğru olacaktır.

Yuvarlak burunlu volütlü kandiller grubu içerisinde değerlendirdiğimiz bir başka eser, mika katkılı pembemsi turuncu renk hamurdan şekillendirilen, Kat. No. 21'dir. Yassı, alçak gövdeli, yuvarlak düz dipli olan bu kandil, her iki yanında da volüt bezemenin yer aldığı oval buruna sahiptir. Etrafı üç halka ile çevrili iç bükey discusta, yoğun aşınma dolayısıyla belirgin olmayan; sağa yönelmiş ve ayakları üzerine çömelmiş şekilde bir at (?) figürü ile onun üzerine binmiş şekilde elinde ne olduğu belli olmayan bir cisim (kesici bir alet ?) tutan insan figürü yer almaktadır.

Kulp kısmı kırık ve eksik olan bu kandille benzer özellikler taşıyan örneğin, Parion Nekropolü²⁰⁵nden ele geçtiği ve MS 1.yy'ın ortalarına tarihlendirildiğini görmekteyiz. Gövde, burun, burun üzerinde yer alan volütler ve discus etrafının halkalarla çevrenmesi açısından benzerlik gösteren Parion örneği, eserin tarihlendirmesi açısından oldukça büyük önem taşımaktadır. Parion örneği ile Kat. No. 21'in discus bezemesi son derece uyumludur. Ancak Neapolis örneğindeki bezeme Parion'dan ele geçen kandil kadar belirgin değildir.

Kbyra kandilleri²⁰⁶ içerisinde Kat. No. 21 ile form açısından oldukça yakın bazı kandiller dikkati çekmektedir. Bu eserlerde aynı British Museum örneklerinde olduğu gibi form olarak Kat. No. 21 ile benzer özellikler taşırken, discus bezemesi açısından farklılık göstermektedir. Bezeme olarak, birinde Leda ve kuğu figürü, diğerinde Thraex betiminin yer aldığı bu eserler, Metin tarafından benzer özellikler ışığında, MS 40-80 arasına tarihlendirilmiştir.

İlk ikisi Korfu'dan, Pozzuoli'den ele geçen ve diğeri satın alma yoluyla British Museum'a kazandırılan üç kandil²⁰⁷ discus bezemesi olarak Kat. No. 21'den ayrılrsa da,

²⁰⁴ Menzel, 47, Abb. 34, Res. 18.

²⁰⁵ Yılmaz, 44-46, Kat. No.31.

²⁰⁶ Metin, 2012 115-117, K75-K76.

²⁰⁷ Bailey, 1980 159, Q 855-Q 857.

yassı alçak gövdeleri, volütlü yuvarlak burunları, dar omuz ve iç içe geçirilmiş halkaların çevrelediği discusa sahip olmaları açısından benzemektedir. Discuslarında Nike, Hercules ve rozet bezemelerine yer verilen kandiller MS 1.yy'ın sonlarına tarihlendirilmiştir.

Discusları, çeşitli figür ve konularla bezenmiş bu tip kandilleri, Walters²⁰⁸ MS 1. yy'a tarihlendirmektedir.

Benzer örnekler dikkate alındığında Kat. No. 21 için, MS 1. yy'ın sonları uygun bir tarih olarak karşımıza çıkmaktadır.

2.1.1.2.4. Tip 2d, Kalp Burunlu Kandiller

Bu grupta ele alınan kandillerin gövdeleri farklı olmakla birlikte, burunları kalp şeklindedir. Kat. No. 22, Kat. No. 25 bu grup içerisinde değerlendirilmiştir.

Dolgun yuvarlak gövdeli Kat. No. 22, mika katkılı pembemsi turuncu renk hamurdan biçimlendirilmiştir. Kandil, çift yivli halka kulba, etrafı ince bir çember ile çevrili düz yuvarlak kaideye sahiptir. Tek bant ile çevrili iç bükey discusa bezeme yapılmamışken, geniş bırakılmış olan omzun her iki yanında da ikişerli yarım daire şeklinde bir bezeme yapılmıştır.

Menzel²⁰⁹ tarafından incelenen kalp burunlu kandillerin form özellikleri Kat. No. 22 ile benzerdir. Bu kandillerden birinin discusu içerisinde üç adet mask betimi yer almaktayken, omuz kısmı geniş olmasına rağmen bezemesiz bırakılmıştır. MS 2.yy'a tarihlendirilen bu kandil kulbu da Kat. No. 22'de olduğu gibi çift yivli halka kulpludur. British Museum'da ki bir diğer benzer örnek²¹⁰ ise dolgun yuvarlak gövdeye ve halkalarla sınırlandırılmış discus içerisinde geyik ve timsah betimine sahiptir. Omuz üzerinde discusu çevreleyen yumurta dizisi mevcuttur. Burnun kalp şekilli yapısı, discusun halkalarla çevrelenmesi ve gövde şekli ile ortak yönler taşıyan kandil, MS 2.yy'a tarihlendirilmiştir.

²⁰⁸ Walters, 101, Pl. 16, Fig. 661-662.

²⁰⁹ Menzel, 53, Abb.44, Res. 19.

²¹⁰ Menzel, 54, Abb. 45, Res. 2.

Kat. No. 22'ye benzeyen kalp burunlu, dolgun yuvarlak gövdeli ve çift yivli halka kulplu bir kandil Pergamon'dan ele geçmiştir. Discus ve omuz kısmı bezemesiz bırakılan bu kandil Roma Dönemi'ne tarihlenmiştir²¹¹.

Ephesos'tan ele geçmiş Roma Dönemi'ne tarihlenen bazı kandiller²¹² kalp burunludur ve bu açıdan Kat. No. 22 ile uyum içerisindedir. Bu kandillerin halkalarla çevrelenmiş discuslarında, hayvan figürleri işlenmiş olup, bazılarının omuzlarına inci dizisi yer almaktadır.

Discuslarının veya omuzlarının çeşitli konu ve bitkisel bezemeler ile süslendiği kalp burunlu kandiller, Walters²¹³ tarafından MS 3.yy'a tarihlendirilmiştir. Bahsi geçen bu kandillerden, kalp burunlu kandil üretiminin MS 3.yy'da da devam ettiği anlaşılmaktadır.

Kat. No. 22'nin form olarak benzerleri bulunmaktadır; ancak omuz üzerinde her iki yanda da ikişerli yarım daire şeklindeki kabartmalı bezemeye sahip başka bir örnek bulunamamıştır. Kat. No. 22, form olarak benzer örnekler yardımıyla MS 2.yy'a tarihlendirilmiştir.

Kaburgalı geniş dikey halka kulp, küçük dolgun gövde ve etrafı bir çember ile çevrili düztaban gibi form özelliklerine sahip olan Kat. No. 23'ün, Kat. No. 22 ile form olarak birbirine çok yakın olduğu gözlenmektedir. İçbükey discusunda tek yağ deliğinin yer aldığı kandil, mika katkılı pembemsi turuncu renk hamurlu, kırmızımsı kahverengi astar boyalıdır. Discusu ve omuz kısmı bezemesiz bırakılan, kalp burunlu kandilimiz Kat. No. 22 ile tarih olarak ayrılmamalıdır. Form benzerliği sebebiyle stil kritiği ve biçim gelişimi açısından düşünüldüğünde Kat. No. 23, MS 2.yy'a tarihlendirilmiştir.

Kalp burunlu kandiller grubu içerisinde değerlendirdiğimiz Kat. No. 24, çift konik gövdeli, dikey çıkıntı şeklinde tutamak kulplu ve düz diplidir. Kalın bir halka ile çevrili discus içerisinde tek yağ deliği yer alırken discusunda dil motiflerinin işlendiği kandilin omuzu üzerinde çift sıra noktalı kabartma bezeme bordürü işlenmiştir. Kalp burnunun üzerinde tek nokta kabartma bezemesi vardır.

²¹¹ Heimerl, 176, Taf. 21, 986.

²¹² Miltner, 184-185, Taf. 12, 118-134.

²¹³ Bkz. Walters, 1914 167-177, Fig. 235-248.

MS 2.yy'ın başlarına tarihlenen, gövdesi dairesel formlu bir kandil²¹⁴ kalp burnu, discus ve omuz bezemesi ile Kat. No. 24 ile benzerdir. Ancak bu kandilin halka kulbu ve yuvarlak dolgun gövdesi Neapolis kandilinden farklılık göstermektedir.

British Museum'da yer alan, Walters²¹⁵ tarafından MS 3.yy'a tarihlendirilen bir kandil, Kat. No. 24 ile paralellik içerisinde. Dikey halka kulplu bu kandilin omuz kısmında tek sıra noktalı bezeme bordürü bulunmaktadır. Ephesos buluntusu olan kandilin Neapolis kandilinden tek farkı, discustaki rozetin biraz daha küçük olarak işlenmesi ve burun kısmının biraz daha uzatılmış olmasıdır.

Cnidus ve Halicarnassus buluntusu MS 5.yy'a ait yuvarlak burunlu kandiller²¹⁶ de Kat. No. 24 ile bazı ortak yönleri sahiptir. Discus içerisinde kavisli rozet bezeme ve omuz üzerinde noktalı tek sıra kabartmalı bezeme bordürü yer alan bu kandiller yuvarlak burunludur. Birebir benzeri bulunamamış olan Kat. No. 24'e, burun ve discus bezemesi haricinde benzemekte olan bu kandiller, aynı formun geç dönemlerde de kullanıldığını göstermektedir. Karşılaştırma örneklerine bakıldığında Kat. No. 24'ün, ortaya çıkan ve uzun süre devam eden bu formun en erken dönemlerine ait olduğu anlaşılmıştır ve kalp burunlu olması sebebiyle MS 2.yy'a tarihlendirilmiştir.

Aynı grup içerisinde değerlendirilen Kat. No. 25'in discusunda sola doğru hareketli bir Eros figürü oldukça dikkat çekicidir. Omuz üzerinde ince dikine çizgi bandı ve burun üzerinde ise fiyonk şeklinde bezeme mevcuttur. Etrafı bir halka ile sınırlandırılmış iç bükey discusunda figürün kanatları altına yerleştirilmiş çift yağ deliği bulunur. Mika katkılı devetüyü rengi hamurdan biçimlendirilen, kahverengi astarlı kandilin, çift konik gövde, kalp burun, dikey çıkıntı şeklinde tutamak ve hafif içe basık yuvarlak taban gibi form özellikleri bulunmaktadır. Dip kısmında ise niteliği anlaşılamayan kabartma bezemeler bulunmaktadır.

British Museum'da bulunan ve Bailey²¹⁷ tarafından MS 500-600'lere tarihlendirilen iki adet kandil, Kat. No. 25 ile form ve discus bezemesi açısından benzemektedir. Bu kandillerden birincisinin discusunda sağa doğru yönelmiş kanatlı olarak betimlenen Eros figürü yer alırken, ikinci kandilin discusunda yer alan Eros Kat.

²¹⁴ Kıralı, 42-43, K10.

²¹⁵ Walters, 1914 181, Fig. 255.

²¹⁶ Bailey, 1988 364, Pl. 97, Q 2992- Q 2994.

²¹⁷ Bailey, 1988 382, Pl. 105, Q 3108-Q 3109.

No. 25 gibi sola doğru yönelmiştir. Her iki kandilinde omuz bezemesi değerlendirme kapsamına alınan Neapolis örneğinde farklılık göstererek stilize asma dalları ve üzümlerle bezenmiştir. Her ikisi de Neapolis kandili ile benzer olarak çift konik gövdeye ve küçük tutamak kulba sahiptir. Ancak, bu yuvarlak burunlu kandiller Kat. No. 25'den daha geç üretilmiş olmalıdır.

Yapılan incelemeler sonucunda bu kandilin yerel üretimden kaynaklı birebir benzeri bulunamamış olup, kalp buruna sahip olması açısından MS 2. yy'a tarihlendirilmiştir (EK 1).

2.1.2. Unguentariumlar

Latince bir sözcük olan unguentarium, güzellik merhemi ya da güzellik kokusu anlamına gelen “unguent”²¹⁸ kelimesi ve genel anlamda merhemler ve yağlar için kullanılan “unguenta” kelimesi ile bağlantılı bir adlandırmadır. Unguentariumların antik dönemdeki ismi bilinmemekle birlikte, “unguentarium” kelimesi ilk defa 20.yy'da Fransızlar tarafından kullanılmıştır²¹⁹.

Unguentarium olarak adlandırılmış olan bu kapların antik dönemdeki isimleri konusunda çalışmalar yapan Hellström, Roma Dönemi'ndeki adının *ampulla* olabileceğini ileri sürmüştür²²⁰. Başka bir araştırmacı olan Anderson-Stojanovic ise, unguentariumların, antik dönemde *alabastron* ve *lekythos* olarak adlandırılacaklarını düşünmektedir²²¹.

Yükseklikleri 4-5 cm'den 20 cm'ye kadar ulaşabilen bu kaplar, bazen *lacrimaria* veya *balsamaria* isimleriyle de anılır²²². *Lacrimarium* veya *lacriamatorium* ismiyle de anılan bu şişeleri, uzun süre cenaze törenlerinde ağlayıcıların gözyaşlarını biriktirmek amacıyla kullanıldıkları düşünülmüştür²²³.

²¹⁸ S. Kabağaç - E. Alovera, *Latince Türkçe Sözlük*, Sosyal Yayınlar, İstanbul 1995, 618; Fatma Buse Akkurnaz, Eski Yunan ve Roma Kaplar-İşlevler, Arkeoloji ve Sanat Yayınları, İstanbul 2016, 172.

²¹⁹ Akkurnaz, 172.

²²⁰ P. Hellström, *Labraunda Pottery of Classical and Later Date Terracotta Lamp and Glass*, Lund 1965, 24-25; Aydın Erön, *Tralleis Hamam-Gymnasium Kompleksi Seramikleri*, Adnan Menderes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Aydın 2013, 146.

²²¹ Erön, 146.

²²² Civelek, 2001 102.

²²³ Civelek, 2001 102.

Unguentariumlar çark yapımı olup, döneminin diğer kapları ile karşılaştırıldığında daha özensiz yapılmış oldukları görülmektedir. Astarlı, astarsız ve sadece boyuna astar uygulanan örnekleri bulunmaktadır. Erken Hellenistik döneme ait bazı unguentariumların üzerinde görüldüğü gibi koyu renkli bantlar ve stilize bitkiler süsleme ögesi olarak kullanılmıştır²²⁴.

Unguentariumlar, genel anlamda iki temel formun türü olarak üretilmiştir²²⁵. Doğu Akdeniz Bölgesi'nde ilk görüldüğü dönem olan MÖ 4.yy ortalarından, MÖ 1.yy'ın sonlarına kadar sıkça kullanılan ve "iğ biçimli tip" olarak isimlendirilen Fusiform unguentarium tipi, bu kapların belirleyici formunu oluşturmaktadır. Bu form, erken dönemlerinde neredeyse bodur lekythosların bir takipçisi gibidir. Öncü örneklerde geniş ve kısa kaideli olan unguentariumlar, şişkin karın, belirginleşmiş omuz, kısa ve ince boynu ve dışa çekik ağızla dikkat çekmektedir. Bu tipin ayak ve boynu zamanla uzamış, gövde ortasında bulunan şişkinlik azalarak "iğ" biçimine dönüşmüştür. Erken dönem örneklerinde bulunmayan ayak bölümü, zamanla formun uzamasıyla oluşmaya başlamış ve dönem içerisinde de boyun-ayak uzunlukları birbirlerine eşitlenmiştir²²⁶. En uzun süre kullanılan iğ biçimli tip, diğer unguentarium tiplerinden daha fazla gövde çeşitliliğine sahiptir. Boyutları 4-5 cm olan minyatür örnekler ile 20-30 cm olan daha büyük boyutlu örneklerle sahiptir. Ortalama boyları ise 8-20 cm'dir. Genel olarak kulpsuz örneklerine rastlanmakla birlikte, kulbu olan örnekleri de vardır²²⁷. Bu formdaki unguentariumların büyük kısmı, Batı Anadolu'da ele geçmesine karşın, birbirinden farklı merkezlerde üretilmişlerdir²²⁸. MÖ 1.yy'ın ikinci yarısından itibaren Fusiform (iğ biçimli) örneklerin yerini Bulbous (torba gövdeli) unguentariumlar almıştır²²⁹.

Bulbous tipli unguentariumlar MÖ 1.yy'ın ikinci yarısından itibaren görülmeye başlanmış ve yoğun olarak MS 1.yy'da kullanılmıştır²³⁰. Dışa dönük ağızlı, uzun

²²⁴ Erkan Dündar, Hellenistik ve Roma Dönemleri Patara Unguentariumları, Adnan Menderes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Aydın 2006, 157-158; H. E. Ergürer, *Parion Roma Dönemi Seramiği*, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum 2012, 24.

²²⁵ Hasan Kasapoğlu, Parion Nekropolü 2006 Yılı Seramik Buluntuları, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum 2008, 20; H. Ertuğ Ergürer, 23.

²²⁶ Dündar, 8.

²²⁷ Dündar, 8-9.

²²⁸ Zerrin Aydın, *Çanakkale Müzesi'nde Bulunan Troas Bölgesi Unguentariumları*, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum 2000, 10.

²²⁹ V. R. Anderson – Stojanovic, *The Chronology and Function of Ceramic Unguentaria*, AJA 91, 1987 105-122, 110; Erön, 148.

²³⁰ H. E. Ergürer, 24.

silindirik boyunlu, Hayes'in *sarkık gövdeli* olarak ifade ettiği soğan gövdeli ve düz dipli unguentarium tipidir²³¹. Aslında bu form iğ biçimli tipin çok uzamış ve ayakta durma işlevini kaybetmiş olan ayağının kesilmiş bir çeşitlemesidir. Yoğun kullanımı Geç Hellenistik – Erken Roma Dönemleri arasında olan torba gövdeli unguentarium, iğ biçimli tip kadar uzun süre kullanılmamıştır²³².

Bahsi geçen iki unguentarium tipinin dışında yerel atölyelerin üretimlerinden kaynaklanan alt ya da farklı tipler de bulunmaktadır²³³. Hellenistik Dönem'de üretilen unguentariumlarından form olarak ayrılan ve MÖ 1.yy sonlarında görülen kaideli unguentariumlar MS 1.yy'ın ilk yarısında ortadan kalkar ve şişkin gövde, ayak veya kaide olmadan doğrudan doğruya yere oturmaya başlar. Form bu tarihte geniş ve biraz da basıkken, daha sonra üretilen örnekleri inceliyor uzayacaktır²³⁴.

Unguentariumlar, antik çağda kullanılan seramik grupları içerisinde ayrı bir öneme sahip olup, Erken Hellenistik Dönemden başlayarak Geç Antik Çağın sonuna kadar yoğun bir şekilde kullanılmıştır²³⁵.

MÖ 6.yy sonunda aryballosların yerini alan lekythosların, ölü kültüründe, klinenin veya mezarın içine bırakılan kaplar arasında oldukları bilinmektedir. Platon'a göre bunlar, içlerine konulan parfümle, ölüden yayılabilecek kötü kokuları gizleyebilmek için kullanılıyorlardı. Plutarkhos'un da, lekythosların içine parfüm konduğundan söz ettiği bilinir. Erken dönemlerde çok yaygın olarak kullanılan bu kapların yerini de unguentariumların aldığı düşünülmektedir. Geç Hellenistik ve Roma Dönemleri 'ne ait mezarlarda yapılan kazılarda, unguentariumların yoğun olarak ele geçmesi bu fikri desteklemektedir²³⁶. Günlük kullanımda ve cenaze törenlerinde çok kullanılan kokular, Doğudan geldiği için, unguentariumların da Doğu'dan geldikleri düşünülmektedir²³⁷.

Antik dönem yıkanma faaliyetlerinde ve spor müsabakalarında rahatlatıcı kremlerin kullanımının yoğun olduğu bilinmektedir. Özellikle Roma İmparatorluk Döneminde

²³¹ J. W. Hayes, *Roman Pottery in the Royal Ontario Museum A Catalogue*, 1976, 62; Kasapoğlu, 21.

²³² Dündar, 9.

²³³ Dündar, 9.

²³⁴ Aydın, 11.

²³⁵ Celal Şimşek-Bahadır Duman, *Laodikeia 'da Bulunan Geç Antik Çağ Unguentariumları*, Adalya-Suna-İnan Kırac Akdeniz Medeniyetleri Araştırma Enstitüsü, Sayı: X-2007, 286; Erön, 146.

²³⁶ N. Şahin, *Beyaz Lekythoslar Işığında Klasik Devirde Atina'da Ölüm İkonografisi ve Ölü Kültü*, Arkeoloji Dergisi IV, İzmir 1996, 150; Civelek, 104-105.

²³⁷ Civelek, 102.

hamam geleneği ile birlikte krem ve parfümlerin kullanım alanlarının genişlediği düşünülmektedir. Unguentariumlar genellikle losyon amaçlı özel yağların, parfümlerin ve kremlerin taşınmasında kullanılmıştır. Fakat bu kullanım alanlarının yanı sıra sıvı baharat, bal ve sirke gibi malzemelerin taşınmasında da bu kapların tercih edildiğini kanıtlayan örnekler saptanmıştır²³⁸.

Unguentariumların kullanımlarının sadece kozmetik amaçlı ya da gömü geleneği törenleriyle sınırlı değildir. Pergamon Kapıkaya’da Kybele kültüründe kullanılan adak eşyaları arasında unguentariumların bulunması, tapınak ve kutsal alanlara da adak eşyası olarak bırakıldıklarının bir göstergesidir²³⁹.

Yunanistan ve Güney İtalya’da bu merhemler ve parfümlerden yoğun olarak üretilmekteydi²⁴⁰. Bu işle uğraşan ve satışını yapan kişilere *unguentarii*, daha çok bayan oldukları içinde kadın üreticilere veya satıcılarına da *unguentariae* denilmekteydi²⁴¹. Bu kişilerin yaptıkları üretim ve satım işine de *unguentaria* adı verilirdi²⁴². Yapılan tüm üretim sürecine yani bu üretimin aşamalarına ise *unguentarius* denilmekteydi²⁴³.

Neapolis’in pişmiş toprak eserleri arasında en yoğun gruplardan birini unguentariumlar oluşturmaktadır. Mezar kültürüyle yakından ilişkisi olduğu düşünülen bu kapların, Neapolis Nekropolü’nde hem pişmiş toprak hem de camdan yapılmış örnekleri ele geçmiştir. Neapolis Nekropolü’nden ele geçmiş Aydın Arkeoloji Müzesi tarafından 14’ü envanterlik, 16’sı etütlük olarak ayrılan, toplamda 26 adet unguentarium; tipolojik olarak gruplandırılarak, benzer örnekler ışığında tarihlendirilecektir.

2.1.2.1. İğ Gövdeli (Fusiform) Unguentariumlar

Mika katkılı, bej renk hamurdan şekillendirilen pembemsi bej renk astara sahip olan Kat. No. 26 iğ gövdeli unguentariumdur. Dışa taşkın ağız kenarında turuncumsu kırmızı boya izi yer almakta olup, ince uzun silindirik boyuna, topaç gövdeye, ince uzun ayağa sahiptir. Bu eser, yüksek basit şekilde profillendirilmiş bir kaide yapısına sahip olduğu

²³⁸ Binnur Gürler, *Metropolis’in Hellenistik Dönem Seramiği*, Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Yayımlanmamış Doktora Tezi), İzmir 1994, 63; Erön, 147.

²³⁹ K. Nohlen-W.Radt, *Kapıkaya, Ein Felsheiligtum bei Pergamon*, AvP XII, Berlin 1978, 83; Dünder, 15.

²⁴⁰ W. Smith, *Dictionary of Greek and Roman Antiquities*, London 1870, 1214; Dünder, 12.

²⁴¹ Smith, 1214; Dünder, 12; Akkurnaz, 172-173.

²⁴² Smith, 1214; Dünder, 12.

²⁴³ Akkurnaz, 173.

için diğer iğ gövdeli unguentariumlardan ayrı tutularak, farklı bir grupta değerlendirilmiştir.

Yüksek kaideli olmasıyla Patara'dan ele geçen iki unguentariumunun Neapolis Nekropolü'ndeki Kat. No. 26 ile benzerliği dikkat çekicidir²⁴⁴. Bu eserlerin bir tanesinin sadece ayak kısmı korunmuşken, diğerinin gövdeden aşağısı korunmuştur. İnce uzun ayak yapısına ve yüksek, basit profilli bir kaideye sahip oldukları görülen bu eserler Dünder tarafından MÖ 3.yy'ın 2. yarısına verilmiştir.

Tralleis Nekropolü'nden ele geçmiş dışa taşkın kenarlı kaideye sahip bir unguentariumun bazı yönlerden Kat. No. 26 ile benzerlik taşımaktadır²⁴⁵. MÖ 2.yy'ın ortalarına tarihlendirilen benzer örneğin dışa çekik ağız kenarı, uzun ince silindirik boynu, şişkin karnı ve boyun kadar uzun olmayan bir ayağı bulunmaktadır. Bu örneğin ayak kısmının, Kat. No. 26'dan biraz daha kalın olduğu görülmektedir.

Yaklaşık olarak MÖ 2.yy'ın ortalarına tarihlendirilen İzmir Arkeoloji Müzesi'nde korunan bir unguentarium ile Kat. No. 26 arasında form açısından bağlantı kurmak mümkündür²⁴⁶. Bu eser, küçük profilli bir kaideye sahip olup, dışa çekik dudak yapılı, uzun silindirik boyunlu, şişkin gövdeli uzun silindirik ayaklıdır. Bahsi geçen bu örnek Kat. No. 26'dan farklı olarak biraz daha kalın bir boyunlu bir yapıya sahiptir.

Yapılan incelemeler sonucunda; Kat. No. 26'nın MÖ 2.yy'ın ortalarında üretilmiş olabileceği kanısına varılmıştır.

Neapolis Nekropol buluntuları arasında incelenen iğ gövdeli unguentariumlardan bir diğeri Kat. No. 27'dir. Mika katkılı, açık turuncu renk hamurdan şekillendirilen, bej renk astara sahip eserin boyun kısmından yukarısı kırık olduğu için ağız kenarı hakkında yorum yapılmamaktadır. Eser, oldukça dolgun, topaç gövdeli, düz bir zemin üzerinde duramayacak kadar ince ve uzun ayaklıdır.

Çanakkale Arkeoloji Müzesi'nde bulunan MÖ 2.yy'ın ortalarına tarihlendirilmiş unguentariumlardan bir tanesi, Kat. No. 27 ile oldukça uyum sağlamaktadır²⁴⁷. Bu eser ince uzun silindirik boyun, şişkin gövde ve dışa doğru açılan kaidesiyle oldukça ince ayak

²⁴⁴ Dünder, 31, Lev. X, Kat. No. U61-U62.

²⁴⁵ Civelek, 124, Lev. XXXI, Kat. No. U13.

²⁴⁶ Gamze Günay Tuluk, *Die Unguentarien Im Museum Von İzmir*, *Anatolia Antiqua* 1999, 127-166, 133-136, Abb. 6d, Taf. 3c, Kat. Nr. 34.

²⁴⁷ Aydın, 28, Kat. No. 18.

kısmına sahiptir. Neapolis örneğinin ağız kısmı kırık olduğu için bu eserle benzer olup olmadıkları bilinmemekle birlikte, diğer form özellikleri Aydın Arkeoloji Müzesi örneğiyle oldukça benzerdir.

İzmir Arkeoloji Müzesi örneğinde Kat. No. 27 gibi, uzun silindirik boyunlu, oldukça şişkin gövdeli, ince uzun ayaklı ve dışa çekik kaideli olduğu görülmektedir. Bahsi geçen örnek Günay Tuluk tarafından MÖ 2.yy'ın 2.yarisına tarihlendirilmiştir²⁴⁸.

MÖ geç 2.yy'a tarihlendirilmiş olan iç gövdeli bir unguentarium, Kat. No. 27 ile benzer özellikler taşımaktadır²⁴⁹. Tralleis Nekropolünden ele geçen bir örnek Kat. No. 27 gibi silindirik boyuna, oldukça dolgun şişkin gövdeye ve ince, aşağıya doğru hafif genişleyerek sonlanan bir kaideye sahiptir. Tralleis örneği Saraçoğlu tarafından MÖ geç 2.yy'a verilmiştir.

Yapılan incelemelerin ardından şişkin gövdeli ve ince ayaklı Kat. No. 27 için MÖ 2.yy'ın 2. yarısı uygun bir tarih olmalıdır.

Grup içerisinde ele alınan unguentariumlardan bir diğeri mika katkılı, deve tüyü rengi hamurdan biçimlendirilen Kat. No. 28'dir. Dışa taşkın kalın ağız kenarlı, ince silindirik boyunlu ve topaç gövdeli olan eser, ince ayaklı ve alçak kaidelidir. Bu eserimiz diğer iç gövdeli unguentariumlara oranla daha küçük boyutlu olması nedeniyle ayrı değerlendirilmiş olup, benzer örnekler yardımıyla tarihlendirilecektir.

Boynu kahverengi Tralleis örneği olan bir unguentarium, Kat. No. 28 ile form açısından oldukça benzerdir²⁵⁰. Bu örneğin; dışa çekik ağız, uzun silindirik boyun, şişkin gövdesi, boyuna göre biraz daha kısa ayağı ve dışa taşkın küçük bir kaidesi olduğu görülmektedir. Kat. No. 28 ile boyut açısından da uyumlu olduğu görülen MÖ 2. yy tarihli unguentariumun boyun kısmındaki boya, eserin boyaya daldırılmış olduğunu ve daha sonra ters çevrildiğini göstermesi açısından önemlidir.

²⁴⁸ Gamze Günay Tuluk, *Die Unguentarien Im Museum Von İzmir*, Anatolia Antiqua 1999, 127-166, 133-136, Abb. 6b, Taf. 3b, Kat. Nr. 33.

²⁴⁹ Aslı Saraçoğlu, *Hellenistic and Roman Unguentaria From The Necropolis of Tralleis*, Anadolu/Anatolia 37, 2011, 6, Cat. No. 29; U29.

²⁵⁰ Civelek, 111-112, Lev. XXX, Kat. No. U64.

Parion Nekropolü'nden ele geçmiş olan bir unguentarium form açısından Kat. No. 28 ile benzerlik göstermektedir²⁵¹. Dışa çekik ağızlı, ince uzun silindirik boyunlu, şişkin gövdeli, uzun ayaklı olan bu benzer örnek, MÖ 2.yy ortalarına tarihlendirilmiştir.

Tralleis buluntusu bir unguentariumun, Kat. No. 28 ile son derece uyum içerisinde olduğu görülür²⁵². MÖ 2.yy'ın sonlarına tarihlendirilmiş olan unguentarium, Aydın Arkeoloji Müzesi örneğine boyut olarakta uymaktadır. Dışa çekik kalın ağız yapısı, ince uzun silindirik boyun, şişkin gövde uzun ayak ve dışa çekik kenarlı kaide Tralleis örneğinde öne çıkan form özellikleridir.

Kat. No. 28 ile aralarında bağlantı kurabileceğimiz başka bir örnek Patara'dan ele geçmiştir²⁵³. MÖ 2. yy'ın 2. yarısı-MÖ 1. yy başına tarihlendirilen bu örnek boyun açısından farklı olmakla birlikte Neapolis örneği gibi, dışa çekik kalın ağızlı, şişkin karınlı, ince uzun ayaklı ve dışa taşkın kaidelidir.

Küçük iç gövdeli unguentarium olan Kat. No. 28, yapılan incelemeler ve karşılaştırılma örnekler dikkate alındığında, MÖ 2.yy'ın 2.yarisına tarihlendirilmiştir.

Kat. No. 29 ve 30; dışa çekik ağızlı, ince oldukça uzun silindirik boyunlu, omuzdan gövdeye geçişte omuz kısımları diğer unguentariumlara göre daha vurgulu, hafif şişkin topaç gövdeli, ince uzun ayaklı olan ve Aydın Müzesi tarafından etütlüğe ayrılmış iç gövdeli unguentariumlardır. Bu eserler özellikleri açısından küçük ayrıntılarla diğerlerinden ayrıldıkları için, farklı bir grupta değerlendirilmiştir.

Uzun boyunlu bu eserlerin benzer örneğiyle, Patara Kazıları'nda, karşılaşmaktayız²⁵⁴. MÖ 2. yy'ın 2. yarısı-MÖ 1. yy'ın başlarına tarihlendirilmiş olan eser, tıpkı Kat. No. 29 ve 30'da olduğu gibi ince uzun boyunlu, hafif şişkin gövdeli ve ince uzun ayaklıdır.

Çanakkale Müzesi'nde yer alan iç gövdeli bir unguentarium Kat. No. 29 ve 30 ile oldukça benzerdir²⁵⁵. MÖ 2.yy'ın 3.çeyreğine tarihlendirilen bu örneğin, ince ve oldukça uzun boyunlu olduğu görülmektedir. Ayrıca dışa taşkın dudak kenarlı, kaideye doğru

²⁵¹ Aydın Tavukçu, 93, Lev. 44, Kat. No. 106.

²⁵² Aslı Saraçoğlu, *Hellenistik and Roman Unguentaria From The Necropolis of Tralleis*, Anadolu/Anatolia 37, 2011, 6, Cat. No. 30; U30.

²⁵³ DüNDAR, 39, Lev. XIX, Kat. No. U115.

²⁵⁴ DüNDAR, 38, Lev. XVIII, 111.

²⁵⁵ Aydın, 32, Lev. 6d, Kat. No. 24.

incelen topaç gövdeli olup, ince uzun ayaklı ve dışa doğru profillendirilmiş kaideye sahiptir.

Dışa taşkın dudak, ince uzun silindirik boyun, karından omuza geçişlerin vurgulandığı iki Tralleis örneği, Kat. No. 29 ve 30 ile form özellikleri açısından paraleldir²⁵⁶. MÖ 2.yy'ın sonlarına tarihlendirilmiş olan Tralleis eserleri; şişkin topaç gövdeli, ince uzun ayaklı dışa taşkın kaidelidir.

Neapolis örnekleri arasında oldukça ince ve uzun bir boyuna sahip olmasıyla öne çıkan Kat. No. 29 ve 30'un karşılaştırma örnekleri dikkate alındığında MÖ 2.yy'ın sonları gibi bir tarihte üretilmiş oldukları sonucuna varılmaktadır.

Neapolis Nekropolünde iğ gövdeli unguentariumlar arasındaki diğer örnekler topaç gövdeli, uzun ayaklı ve dışa taşkın düz kaideli olan Kat. No. 31 ve 32'dir. Boyun ile ayak kısmından daha uzun olan örnekler benzer forma sahiptirler.

Smyrna'dan ele geçen Hellenistik Dönem seramikleri içerisinde yer alan bir iğ gövdeli unguentarium dibi, Kat. No. 31 ve 32 ile form açısından paralel özellikler göstermektedir²⁵⁷. Profillendirilmiş alçak konik kaideye, ince uzun silindirik ayağa ve yukarı doğru genişleyen yivli gövdeye sahip olan eser, MÖ 2. yy'a tarihlendirilmiştir.

Tralleis Nekropolü'nden ele geçmiş olan bir unguentarium, iğ biçimli olup, ince uzun silindirik boyun, şişkin karın ve boyun kısmına göre daha kısa olan silindirik ayak yapısı bakımından, Kat. No. 31 ve 32 ile paralel özellikler göstermektedir²⁵⁸. MÖ 2.yy ortalarına tarihlendirilmiş olan bu eser Neapolis örneğiyle uyumlu bir şekilde ayak kısmında hafif dışa doğru açılan kaideye de sahiptir.

Yine dışa dönük dudak yapısına, ince uzun silindirik boyuna, yumuşak profilli omuza, şişkin karına sahip olan ve Neapolis örnekleri ile benzer olan iğ biçimli bir unguentarium Parion Nekropolü'nden ele gemiřtir²⁵⁹. Bu eser, MÖ 2.yy sonları-MÖ 1.yy başları arasına tarihlendirilmiş olup, kısa silindirik ayağa ve yuvarlak kaideye sahiptir.

²⁵⁶ Saraçoğlu, 6, Cat. No. 30; U30-Cat. No. 31; U31.

²⁵⁷ Akın Ersoy, *Smyrna/İzmir Hellenistik Dönem Seramiği*, Ege Yayınları, İstanbul 2020, 142, Lev. 111, 527.

²⁵⁸ Civelek, 112, Lev. XXXI, U14.

²⁵⁹ Aydın Tavukçu, 94, Lev. 44, Kat. No. 107.

Fatsa/Cingirt Kayası Kazıları'ndan ele geçmiş olan iğ gövdeli bir unguentarium, Neapolis eserleri arasından Kat. No. 31 ve 32 ile benzerdir²⁶⁰. İnce uzun silindirik boyunlu örneğin, omuzdan karına geçiş kısmı vurgulanmamış, ince boyuna göre biraz daha kısa yapıda olan ayak kısmı ise aynı Neapolis'teki örneklerimiz gibi çok hafif dışa doğru biçimlendirilmiştir. MÖ 2. yy sonu - MÖ 1. yy başına tarihlendirilmiş olan örneğin, neredeyse tüm özellikleri Kat. No. 31 ve 32 ile aynıdır.

MÖ 1. yy'a tarihlendirilen dışa çekik ağızlı, ince uzun silindirik boyunlu bir unguentarium, Neapolis örnekleri ile yine form açısından paraleldir²⁶¹. Bahsi geçen iğ gövdeli unguentariumun Neapolis'tekilerden farklı olarak silindirik ayak kısmında, küçük dışa taşkın kaidesi bulunmaktadır.

Kat. No. 31 ve 32'nin yapılan incelemeler sonucunda MÖ 2.yy sonu-MÖ 1.yy başına tarihlendirilmesi uygun görülmüştür.

Daha önce gördüğümüz unguentariumlardan tamamen farklılık gösteren Kat. No. 33 ve 34, dışa çekik ağız, iğ gövdeli unguentariumlara göre daha kısa kalın boyunlu ve oldukça büyük boyutludur. Bu örnekler çok şişkin olmayan yumurta biçimli bir gövdeye sahip olup, iğ gövdeli unguentarium olarak tanımlanan diğer örneklerin uzun ayak kısmı olmamakla birlikte, ağız çapıyla aralarında çok fark bulunmayan içi boş konik kaideye sahiptir.

Yassı ağız kenarına sahip, iğ gövdeli ve soğan gövdeli örneklerden oldukça farklı olan iki adet unguentariumu, Çanakkale Arkeoloji Müzesi'nde görmekteyiz²⁶². MÖ 1.yy sonlarına tarihlendirilen bu örnekler, kısa kalın boyuna ve boyun omuz arası profilli bir geçişe sahiptir. Şişkin gövdeli olan eserler, yine Kat. No. 33 ve 34 gibi konik kaidelidir.

Geç Hellenistik-Erken Roma Dönemi'ne tarihlendirilen Çanakkale örneğinin Neapolis örneğine göre daha küçük olduğu görülmektedir²⁶³. Yassı dudak kenarına sahip olan eserin, kısa kalın boynu, omuzdan aşağıya doğru hafif genişleyen karnı ve küçük içi boş bırakılmış konik yapıda kaidesi bulunmaktadır.

²⁶⁰ Ayşe Fatma Erol- Deniz Tamer, *Fatsa/Cingirt Kayası 2012-2014 Sezonu Kazılarında Ele Geçen Unguentariumlar*, SEFAD, 2018 (39), 267-292, 275, Kat. No. 7.

²⁶¹ Virginia R. Anderson-Stojanovic, Stobi, *The Hellenistic and Roman Pottery*, Princeton University Press, New Jersey 1992, 80-84, Pl. 67, 577.

²⁶² Aydın, 40-41, Kat. No. 41-42.

²⁶³ Gülçin Mümin, *Naim Arnas Koleksiyonu Hellenistik ve Roma Dönemi Seramik Eserleri*, Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Edirne 2009, 171, Lev. 54, Kat. No. 284.

İzmir Arkeoloji Müzesi'nde sergilenen unguentariumlar arasındaki bir unguentarium ile Neapolis örnekleri arasında bağlantı kurmak mümkündür²⁶⁴. MS 1.yy'a tarihlendirilmiş olan bu unguentarium boyut açısından biraz küçük olsa da ne iç gövdeli unguentariumlar gibi ne de soğan gövdeli unguentariumlar gibi bir forma sahiptir. Bu eser, yassı geniş dudak yapısıyla beraber, armudi şekilli bir gövdeye ve içi boş küçük konik bir kaideye sahiptir.

Yine Parion Nekropolü'nden ele geçmiş olan üç adet unguentarium, Kat. No. 33-34'de olduğu gibi; dudak kısımları dışa dönük, yassı şişkin aşağıya doğru sarkık karınlı, içi boş konik kaidelidir²⁶⁵. MS 65-100 gibi kısa bir zaman dilimine tarihlendirilen bu eserler, birbirilerinden boy ve ufak ayrıntılarla farklılık göstermektedir.

Kat. No. 33 ve 34 yapılan incelemelerin ardından iç gövdeli unguentariumlar arasına alınmıştır. Ancak, benzer örneklerin tarihlendirmesi bahsi geçen eserlerin, soğan gövdelilerin yapımının devam ettiği son dönemlerde ortaya çıkarak üretildiğini göstermektedir. Karşılaştırılma örnekleri dikkate alınarak Kat. No. 33 ve 34, MS 1.yy'a tarihlendirilmiştir.

2.1.2.2. Torba Gövdeli (Bulbous) Unguentariumlar

Neapolis Nekropolü'nden yukarıda bahsi geçen iç gövdeli unguentariumlar dışında, 17 adet torba gövdeli (bulbous) unguentarium da ele geçmiştir.

Yoğun mika katkılı deve tüyü rengine bir hamurdan biçimlendirilen, pembemsi turuncu renk bir astara sahip olan Neapolis unguentariumları arasında, Kat. No. 35 olarak değerlendirilen eser, torba gövdeli bir unguentariumdur. Bu eserin dışa çekik genişleyen ağızlı, ağız kısmından aşağıya doğru konik şekilde daralan boyunlu, üçgenimsi soğan gövdeli ve düz dipli olduğu görülmektedir.

MÖ 1. yy'ın son çeyreği ile MS 1. yy'ın ilk yarısına tarihlendirilen iki Parion buluntusunun, Neapolis örneği ile paralel olduğu görülmektedir²⁶⁶. Bunlar dışa doğru genişleyen ağız kenarlı eserler, üçgenimsi şişkin gövdeye ve düz kaideye sahiptir.

²⁶⁴ Günay Tuluk, 136, Abb. 10, Kat. Nr. 60.

²⁶⁵ Ergürer, 53-54, Lev. 53-55, Kat. No. 110-114.

²⁶⁶ Ergürer, 48, Lev. 47-48, Kat. No. 97-98.

Parion Nekropolü'nden ele geçmiş olan torba biçimli unguentariumlardan birisi aşağıya doğru sarkan üçgene benzer gövdesi ile Neapolis örneği ile uyumludur²⁶⁷. Bu örnek Kasapoğlu tarafından MS 1.yy başlarına tarihlendirilmiştir.

Tralleis Nekropol'ünde gördüğümüz bir unguentarium, MS 1.yy'ın ortasına tarihlendirilmekte olup, Kat. No. 35 ile pek çok yönden ortak özellikler taşımaktadır²⁶⁸. Bahsedilen eser; dışa doğru genişleyen dudak yapısının yanı sıra üçgenimsi şişkin gövde ve düz bir kaideye sahiptir.

Neapolis eserleri arasında üçgenimsi gövde yapısıyla öne çıkan Kat. No. 35, benzer bir form göstermekte olup, karşılaştırma örnekleri yardımıyla MS 1.yy'ın ilk yarısına tarihlendirilmiştir.

Kat. No. 36 ve 37, Kat. No. 35'ten farklı olarak biraz daha uzun boyunlu ve daha şişkin yuvarlak gövdelidir. Ancak şişkin gövde, kaideye yakın bir yerde daralmaya başlamıştır ve yapılan incelemeler sırasında bu eserlere benzer birçok örnekle karşılaşmıştır.

Neapolis örnekleriyle aralarında bağlantı kurabileceğimiz bir örnek, Parion Nekropolü'nden ele geçmiş olup, MÖ 1.yy'ın son çeyreği-MS 1.yy'ın ilk yarısına tarihlendirilmiştir²⁶⁹. Kat. No. 36 ve 37'den küçük boyutlu olan bu eser, dışa doğru genişleyen ve oldukça geniş şişkin bir gövdeye sahiptir.

Kat. No. 36 ve 37 ile benzer bir başka unguentarium, aynı Neapolis örnekleri gibi, dışa çekik ağızlı, boyuna doğru daralan ve karına doğru tekrardan genişleyen şişkin karınlı, düz kaidelidir²⁷⁰. Çark yapımı olan eser, MS 1.yy'ın başlarına tarihlendirilmiştir.

MS 1.yy'ın ilk yarısına tarihlendirilmiş olan şişkin torba gövdeli bir eser, Neapolis örnekleri ile karşılaştırılabilir²⁷¹. Bahsi geçen eser, aynı Kat. No. 36 ve 37 gibi geniş ağız yapısına boyuna, doğru daralıp sonra tekrar karın bölgesinde genişleyip şişkin gövdeye dönüşen bir forma sahiptir.

²⁶⁷ Kasapoğlu, 39, Kat. No. 9.

²⁶⁸ Saraçoğlu, 6-7, Cat. No. 40; U40.

²⁶⁹ Ergürer, 48, Lev. 47-48, Kat. No. 99.

²⁷⁰ Aydın, 52, Lev. 16a, Kat. No. 61.

²⁷¹ Aydın Tavukçu, 111, Lev. 55, Kat. No. 172.

Tralleis Nekropolü'nden MS 1.yy ortalarına tarihlendirilen iki şişkin gövdeli unguentarium, form özellikleri açısından Neapolis'tekilerle benzerdir²⁷². Dışa doğru açılan ince dudak kenarı, boyna doğru daralmakta, ince silindirik bir şekle bürünüp daha sonra karın bölgesine doğru genişlemektedir.

Yine Tralleis Nekropolü'nden ele geçmiş, oldukça şişkin gövdeli olan iki unguentariumun Kat. No. 36 ve 37 ile oldukça benzer oldukları görülmektedir²⁷³. Diğer benzer örneklerin tarihlendirmesi dikkate alınarak, MS 1.yy'ın ortalarına tarihlendirilmiş olan eser, Neapolis 'tekiler gibi form özelliği göstermektedir.

Kat. No. 36 ve 37'nin de yapılan incelemeler ardından MS 1.yy'ın ilk yarısına tarihlendirilmesi uygun görülmüştür. Bu tarihlendirmenin ardından aslında Kat. No.35'inde, Kat. No. 36 ve 37'den küçük farklılıklarla ayrıldığı, ancak aynı dönemde üretilmiş oldukları anlaşılmıştır.

Neapolis Nekropolü'nden ele geçen ve aynı forma sahip olan torba gövdeli unguentariumlar, Kat. No. 38-39 olarak adlandırılmıştır. Bu torba gövdeli unguentariumlar, dışa çekik ağız kenarlı, ince uzun silindirik boynu karın bölgesine indiğinde hafif profilli olup, oldukça şişkin karınlı bir forma sahiptir. Karın bölgeleri aşağıya doğru iyice sarkmış torba biçiminde olan unguentariumların boyundan aşağıya doğru genişlediği görülmektedir.

Çanakkale Müzesi eserleri arasından torba gövdeli bir unguentarium, Kat. No. 38 ve 39 ile form açısından benzerdir²⁷⁴. MS 2.yy'ın başlarına tarihlendirilen eser, dışa çekik ağız kenarına, silindirik boyuna, aşağı doğru sarkan bir gövdeye ve düz kaideye sahiptir.

Yine sarkık torba biçimli gövdeye sahip olan Milet Müzesi eserleri arasında yer alan iki unguentarium, MÖ 1.yy'ın sonları-MS 1.yy'ın ilk yarısına tarihlendirilmiş olup, form açısından Kat. No. 38 ve 39 ile bağlantılıdır²⁷⁵. Dışa dönük ağız kenarlı, silindirik boyunlu ve şişkin torba şeklinde bir gövdeye sahip olan bu eserlerin üzerinde boya izlerine rastlanmıştır.

²⁷² Civelek,131-132, Lev. XXXIII, U51-52.

²⁷³ Saraçoğlu, 6-7, Cat. No. 38; U38-Cat. No. 39; U39.

²⁷⁴ Aydın, 52, Lev. 15d, Kat. No. 60.

²⁷⁵ Ali Yaşar, Milet Müzesi'nde Bulunan Hellenistik ve Roma Dönemi Unguentariumlar, Adnan Menderes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Aydın 2010, 37-38, Lev. XIV, Kat. No. U100, U102.

Yine Parion Nekropol buluntusu olan bir unguentarium, MS 1.yy'ın ilk yarısına yani Milet Müzesi'ndeki eser ile uyum gösteren bir tarih aralığına verilen, form açısından da benzer olan bir örneğe rastlamaktayız²⁷⁶. Torba şeklinde bir gövdeye sahip olan bu eserin, düz bir kaideye sahip olduğu, silindirik boyunlu ve dışa çekik dudak yapılı olduğu görülmektedir. Ancak boyun kısmı silindirik olmasına rağmen Kat. No. 38 ve 39'dan farklılık göstererek dudak kısmına doğru hafif genişlemektedir.

Laodikeia Nekropol buluntusu olan bir unguentarium da yine Kat. No. 38-39 ile benzer özellikler göstermektedir²⁷⁷. MS 1.yy'ın ilk yarısına tarihlendirilen bu örneğin dışa çekik ağız yapısı, uzun silindirik boynu, boyundan aşağı yavaşça genişleyerek inen ve düz kaideyle sonlanan formu dikkat çekmektedir.

İki karşılaştırma örneğinde de MS 1.yy'ın ilk yarısına tarihlendirilmiş olması dikkate alınarak Kat. No. 38-39 için de bu tarihin verilmesi uygun görülmüştür.

Kat. No. 40 olan etütlük eserler arasında yerini alan Neapolis örneği, uzun ince silindirik boyunlu, karın bölgesine geçişi vurgulu, şişkin torba biçimli bir gövdeye sahiptir ve tabana doğru daralıp düz kaideyle sonlanmaktadır.

Milet Müzesi'nde sergilenen eserler arasından bir unguentarium, Kat. No. 40 ile form açısından yakındır²⁷⁸. MÖ 1.yy'ın sonları-MS 1.yy'a tarihlendirilen eser, Neapolis Nekropolü örneğinin öncüsü gibidir. Küçük boyutlu eser, dışa çekik ağız yapısına, kısa silindirik boyuna ve şişkin gövdeye sahiptir.

Başka bir benzerini Parion Nekropolü'nde gördüğümüz eserin, silindirik boyun, şişkin gövde ve düz kaide yapısıyla Kat. No. 40 ile uyumlu olduğu görülmektedir²⁷⁹. MS 1.yy'ın ilk yarısına tarihlendirilmiş olan eserin dudağı dışa çekik ağız kenarlıdır. Neapolis örneğinin ağız kısmı kırık ve eksik olduğu için tam olarak nasıl olduğu bilinmemekle birlikte, muhtemelen Parion örneği gibi dışa çekik ağız kenarlıdır.

MS 1.yy'ın ilk yarısına tarihlendirilen, İzmir Müzesi eserleri arasında sergilenen torba gövdeli unguentarium, Kat. No. 40 ile özellik açısından paraleldir²⁸⁰. Dışa çekik

²⁷⁶ Ergürer, 35, Lev. 25-26, Kat. No. 32.

²⁷⁷ Celal Şimşek, Laodikeia Nekropolü 1.2 (2004-2010 Yılları), Ege Yayınları, İstanbul 2011, 665, Kat. No. 645.

²⁷⁸ Yaşar, 34, Lev. XIII, Kat. No. U78.

²⁷⁹ Kasapoğlu, 39-40, Kat. No. 11.

²⁸⁰ Günay Tuluk, 136, Abb. 12a, Kat. Nr. 67.

ağız kenarlı olan eser, kısa boyunlu, karına geçişi profilli ve düz kaidelidir. Ancak, Neapolis örneğinden farklı olarak biraz daha kısa boyunlu, daha şişkin gövdelidir.

Yapılan incelemeler ve benzer örnekler sonucunda Kat. No. 40 olan eserimiz için verilebilecek en uygun tarih, MS 1.yy'ın ilk yarısıdır.

Mika katkılı, pembemsi kırmızı renk hamurlu, turuncumsu kahverengi astarlı olan iki Neapolis unguentariumu, Kat. No. 41 ve 42 olarak adlandırılmıştır. Dışa çekik keskin ağız kenarlı, silindirik uzun boyunlu, hafif dolgun gövdeli olan eser, düz yuvarlak diplidir. Kat. No. 41 olan eserin üzerinde çark izleri görülmekte olup, boyun kısmında sonradan oluşmuş çizikler mevcuttur. Bu eserde, boyun ve gövde kısmının ölçü olarak eşitlendiği görülür. Kat. No. 42 olan eserin boyundan yukarısı ve kaide kısmı kırık ve eksik olduğu için bu özelliğin bu eserde de olup olmadığı hakkında yorum yapılmamaktadır.

MS 1.yy'ın ortalarına tarihlendirilen dışa dönük ince dudağa, kısa silindirik boyuna, uzun armudi gövdeye sahip bir unguentarium, Kat. No. 41 ve 42 olan eser ile aynı dönemlerde üretilmiş olmalıdır²⁸¹. Parion buluntusu olan eser, düz kaideye sahip olup, çarkta yapılmıştır.

Tralleis buluntusu olan bir eser, Neapolis'ten ele geçmiş olan Kat. No. 41 ve 42 ile benzerlik göstermektedir²⁸². MS 1.yy'ın ortalarına tarihlendirilmiş olan benzer örneğin, Kat. No. 41 ve 42'de olduğu gibi boyun ve karın kısmının neredeyse ölçü olarak eşitlendiği görülmektedir. Gövde tabana doğru silindirik biçimde inmektedir ve boyun kısmı hafif bir boğum yaparak karın bölgesine geçişte belirgin, dikkat çekici bir hat vermektedir.

Parion Nekropol buluntusu olan eserlerden bir tanesi Kat. No. 41 ve 42 ile bazı özellikler açısından benzemektedir²⁸³. Dışa taşkın ağız kenarına, uzun silindirik hafif boğumlu boyuna sahip olan MS 34-100 tarihli eser, Neapolis'tekilerden boyut olarak büyük ölçüde olup, biraz daha şişkin gövdeli ve düz kaidelidir.

Yapılan incelemeler ve karşılaştırılan örneklerin tarihlendirmeleri ışığında, Kat. No. 41 ve 42'in, MS 1.yy'ın ortalarından olacağı düşünülmektedir.

²⁸¹ Aydın Tavukçu, 115, Lev. 57, Kat. No. 183.

²⁸² Civelek, 116, Lev. XXXV, Kat. No. U37.

²⁸³ Ergürer, 41, Lev. 39-40, Kat. No. 68.

Kat. No. 43, mika katkılı deve tüyü rengi hamurlu, açık kahverengi astarlı olup, dışa çekik ince yassı ağız kenarlı olan diğer bir eserdir. Kısa kalın silindirik boyun, dibe doğru genişleyen gövde ve düz kaideye sahip olan eserin, yüzeyinde belirginliğini yitirmiş çark izleri yer almaktadır.

MÖ 25-MS 50 yılları arasına tarihlendirilmiş, Naim Arnas Koleksiyonuna ait olan eserlerden bir tanesi, Kat. No. 43 ile benzer örnekler arasındadır²⁸⁴. Bu eser, şişe gövdeli unguentarium olarak değerlendirilmiş ve form açısından Neapolis örneği ile paralel özellikler gösteren bir örnektir.

Parion Nekropol buluntuları arasında yer alan MS 1.yy'ın sonlarına tarihlendirilmiş olan, dört adet şişe tipli unguentarium Neapolis eserinin benzer örnekleridir²⁸⁵. Üzerinde çark izlerinin de bulunduğu eserlerin dışa dönük ağız yapıları, silindirik boyunları, şişe şeklinde gövdeleri ve düz dipleri bulunmaktadır.

MS 2.yy'a tarihlendirilen iki unguentarium, Neapolis örneği gibi dışa dönük dudak, uzun silindirik boyun, şişe şeklinde bir gövdeye sahiptir²⁸⁶. Parion Nekropol buluntusu olan eserler çark yapımı ve düz diplidir.

Yapılan incelemelerin ardından Kat. No. 43 ile benzer başka bir örnek bulunamamış, verilen karşılaştırma örneklerin tarihleri göz önüne alındığında eser, MS 1.yy'a tarihlendirilmiştir.

Torba gövdeli unguentariumlar arasından Kat. No. 44 olan eser, mika katkılı turuncumsu kırmızı renk hamurlu, pembemsi kırmızı renk astarlıdır. Dışa çekik kalın ağız kenarlı, uzun silindirik boyunlu, aşağıya doğru sarkık torba gövdeli ve düz yuvarlak diplidir.

MÖ 1.yy sonları – MS 1.yy başlarına tarihlendirilmiş olan torba gövdeli bir unguentarium, Kat. No. 44 ile form açısından uyumludur²⁸⁷. Dışa dönük dudağında yiv bulunan eser, aşağıya doğru daralan uzun silindirik boyun, sonradan birleştirilen torba gövde ve düz dibe sahiptir.

²⁸⁴ Mümin, 172, Lev. 55, Kat. No. 289.

²⁸⁵ Kasapoğlu, 47-48, Kat. No. 34-37.

²⁸⁶ Aydın Tavukçu, 119, Lev. 59, Kat. No. 196-197.

²⁸⁷ Aydın Tavukçu, 113, Lev. 56, Kat. No. 177-178.

Dışa dönük yassı ince ağız yapısına sahip olan MS 1.yy ortalarına tarihlendirilmiş, torba gövdeli unguentarium, düz diplidir ve bu özellikleri ile Kat. No. 44'e benzerdir²⁸⁸.

Parion Nekropolü'nden ele geçen MS 2.yy tarihli bir eser, torba gövdeli olup, Kat. No. 44 ile benzerdir²⁸⁹. Bu örnek, Neapolis unguentariumu ile neredeyse aynı boyutlarda, çark yapımı olup, dışa dönük ağızlı, silindirik boyunlu, aşağıya doğru sarkık gövdeli ve düz diplidir.

Kat. No. 44 olan eserimiz yapılan incelemeler ve benzer örnekler sonucunda MS 1.yy'a tarihlendirilmiştir.

Yine Neapolis Nekropolü'nden ele geçmiş olan Kat. No. 45, 46, 47 ve 48 olan dört unguentarium form olarak birbirlerinin aynısı olup, beraber değerlendirilmiştir. Üzerlerinde çark izleri bulunan bu eserlerin dördünün de boyundan yukarısı kırık olup, bu açıdan değerlendirilemeyecektir. İnce silindirik boyuna sahip olan eserlerin, küçük boyutlarda olduğu, çok şişkin olmayan torba gövdeye ve düz kaideye sahip oldukları görülmektedir.

Parion Nekropol buluntuları arasında MS 1.yy'ın ilk yarısına tarihlendirilmiş olan iki unguentarium Neapolis eserleri ile form açısından karşılaştırılabilir²⁹⁰. Boyundan aşağısı korunmuş olan eserin, küçük boyutlu ve dar hafif şişkin gövdeli, düz kaideli olduğu görülmektedir.

MÖ 1.yy'a tarihlendirilmiş olan bir Nekropol buluntusu, Kat. No. 45, 46, 47 ve 48 ile oldukça benzerdir²⁹¹. Uzun silindirik boyun, küçük ve dar bir gövdeye sahip olan eserin, kaidesi düzdür.

Patara unguentariumları arasında yer alan küçük boyutlu olan eserin boyundan yukarısı kırık olmasına rağmen, gövde kısmıyla Neapolis Nekropol eserleri ile benzerdir²⁹². MS 1.yy'a tarihlendirilmiş olan eserin, dar ve hafif şişkin bir gövdeye sahip olduğu görülmektedir.

²⁸⁸ Anderson – Stojanovic 1992, 86, Pl. 72, Cat. No. 609.

²⁸⁹ Kasapoğlu, 53-54, Kat. No. 48.

²⁹⁰ Ergüner, 38-39, Lev. 33-34, Kat. No. 53-54.

²⁹¹ Anderson – Stojanovic 1992, 84, Pl. 70, Cat. No. 583.

²⁹² Dündar, 43-46, Lev. XXIV, Kat. No. U140.

Kyzikos Antik Kenti'nden ele geçmiş olan MS 1.yy tarihli iki küçük unguentarium, özellikler açısından Neapolis örnekleri ile paraleldir²⁹³. Bu iki örneğinde üzerinde çark izleri mevcut olup, silindirik boyuna, hafif şişkin gövdeye ve düz kaideye sahiptir.

MS 1.yy ortalarına tarihlendirilen bir unguentarium Parion Nekropolü'nden ele geçmiş olup, boyun ve dudak kısmı ile Neapolis örnekleri ile benzeyip benzemediği bilinmese de gövde kısmı ile uyum göstermektedir²⁹⁴. Bu benzer örnek, torba biçimli sarkık gövdeye ve düz kaideye sahiptir.

Kat. No. 45, 46, 47 ve 48 olan eserler, yapılan araştırmalar ve Benzer Örnekler sonucunda MS 1.yy'a tarihlendirilmiştir.

Mika katkılı turuncumsu pembe renk hamurlu bordomsu pembe renk astarlı olan Kat. No. 49, diğer torba gövdeli Neapolis unguentariumudur. Dışa çekik ağız kenarlı olan eserin, oldukça uzun yapıda karına doğru hafif genişleyen silindirik boyunlu, küçük, çok şişkin olmayan soğan gövdeli ve düz yuvarlak dipli olduğu izlenmektedir. Yüzeyde yiv bantlarının yer aldığı unguentariumun çark yapımı olduğunu gösteren izler, kaidede yer almaktadır.

Bu formun MÖ 31-MS 68 yılları arasına tarihlendirilen Julius-Cladiuslar Dönemi'nde ortaya çıkmaya başladığını ve MS 4.yy ile MS 5.yy'ın başlarına kadar devam eden bir form olduğu bilinmektedir²⁹⁵.

Parion Nekropolü'nden bir eser, bütünüyle olmasa da gövde yapısıyla, Kat. No. 49 ile oldukça benzerdir²⁹⁶. Bu küçük çok şişkin olmayan soğan gövdeli unguentariumun boyun kısmı Kat. No. 49'dan farklı olarak ağız kısmından gövdeye doğru genişleyen yapıda olup, dışa çekik ağızlıdır. MS 1.yy'ın 3. çeyreğine tarihlendirilen eserin üzerinde çark izleri mevcuttur.

Patara unguentariumları arasında yer alan ve Kat. No. 49'nın benzerleri olan eserlerin, gövde kısmı küçük, hafif şişkin yapıda olup uzun boyunludur²⁹⁷. Dışa çekik ağız kenarlı, boyundan gövdeye doğru genişleyen forma sahip örnekler, gövdeye geçişte

²⁹³ Fevziye Güneş, *Kyzikos Antik Kenti 2006-2007 Kazı Dönemi Seramik Buluntuları*, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum 2008, 44, Lev. XVI, Kat. No. 95-96.

²⁹⁴ Aydın, 46-47, Lev. 13b, Kat. No. 50.

²⁹⁵ Ergun Laflı, *Unguentari Romani D'argilla dalla Pisidia (Turchia Occidentale)*, Quaderni Friulani di Archeologia XIII/2003, 244, Form IX (fig. 2, i).

²⁹⁶ Aydın Tavukçu, 105, Lev. 51, Kat. No. 148.

²⁹⁷ Dündar, 50-51, Lev. XXXIII, Kat. No. U 189- U190.

bir boğum yapmakta olup, MS 1-2.yy'a tarihlendirilmiştir. Boyun kısmının yaklaşık olarak toplam yüksekliğin 3/1'ini oluşturduğu eserin, boynunda yivler bulunmaktadır.

Kat. No. 49'un başka benzeri bulunamamış ve yapılan incelemeler sonucunda, çalışmaya konu olan eserin bu formun erken dönemlerinden olduğunu yani, MS 1.yy gibi bir tarihten olduğu söylenebilir.

Neapolis Nekropolü'nden ele geçen bir diğer Bulbous tipli unguentarium olan Kat. No. 50, mika katkılı, deve tüyümsü pembe renk hamurlu ve pembemsi turuncu renk astarlıdır. Küçük boyutlu olan bu eser, dışa çekik ağız kenarına, kalın ve kısa dışa doğru boğumlu bir boyuna, küçük küresel gövdeye ve düzleştirilmiş bir kaideye sahiptir.

Milet Müzesi'nde sergilenen eserler arasında yer alan bir unguentarium, Kat. No. 50 ile benzer olup, MÖ 1.yy sonları-MS 1.yy'a tarihlendirilmiştir²⁹⁸. Dışa dönük ağız yapısına sahip eser, kısa dışa doğru boğum yapmış bir boyunlu ve küresel gövdelidir.

Parion Nekropolü'nden ele geçmiş olan çark yapımı bir unguentarium, dışa dönük ağızlı, boğumlu bir boyuna sahip ve küçük şişkin armudi gövdelidir²⁹⁹. Bahsedilen özellikleri ile Kat. No. 50 ile benzer özelliklere sahip olup, MS 1.yy'ın ortalarına tarihlendirilmiştir.

MS 1.yy'ın 2. yarısına tarihlendirilen Tralleis Nekropol buluntuları arasında yer alan torba gövdeli unguentarium, Kat. No. 50 ile benzerlik açısından uyumludur³⁰⁰. Bahsedilen eser, dışa dönük ağıza, hafif boğumlu bir boyuna sahip bir unguentarium olup, torba gövdelidir.

Yine nekropol buluntusu olan torba gövdeli bir unguentarium, MS 1.yy'ın 2. veya 3. çeyreğine tarihlendirilmiş olup, Neapolis örneği ile benzer özellikler göstermektedir³⁰¹. Bu eser, diğer karşılaştırma örneklerine benzer bir form göstermektedir.

Kat. No. 50 olan bu eser için, yukarıdaki karşılaştırma örneklerinin tarihlendirmeleri dikkate alınarak verilebilecek en uygun tarih, MS 1.yy'ın 2. yarısıdır.

Diğer bir Neapolis unguentariumu, Kat. No. 51 olarak adlandırılmış olup mika katkılı kırmızı renk hamurludur. Boyundan yukarısı kırık ve eksik olan bu eserin, uzun

²⁹⁸ Yaşar, 35-36, Lev. XIII, Kat. No. U93.

²⁹⁹ Aydın Tavukçu, 114, Lev. 56, Kat. No. 181.

³⁰⁰ Civelek, 116, Lev. XXXIV, Kat. No. U21.

³⁰¹ Anderson – Stojanovic 1992, 85, Pl. 72, Cat. No. 603.

silindirik boyunlu, boyun-gövde arasının boğumlu yapıda olan ve konik şeklinde torba gövdeli olduğu görülmektedir. Düz yuvarlak kaideli olan eserin, oldukça uzun boyunlu olduğu düşünülmektedir.

MS 1.yy sonlarına tarihlendirilen ve boyundan yukarısının da kırılmış olan Patara unguentariumu, aynı Kat. No. 51 ile form açısından paraleldir³⁰². Konik yapıda torba gövdeli, silindirik boyunlu olan eser, boyun ile gövde arasının Neapolis örneği gibi boğumlu olduğu görülmektedir.

Dışa çekik ağız kenarlı, uzun silindirik boyunlu olan iki adet unguentarium Kat. No. 51 ile benzerlik göstermekte olup, MS 1.yy sonları-MS 2.yy'ın ilk yarısına tarihlendirilmiştir³⁰³. Konik gövdeli olan bu eserlerin boyun gövde arası boğumdur ve gövde yüzeyinde Kat. No. 51'den farklı olarak yivler bulunmaktadır. Gövde eserin bütününe 3/1'i kadar olup, çok küçük boyutlu değildir.

Yukarıda verilen iki karşılaştırma örneğinin de MS 1.yy sonlarına tarihlendirilmiş olduğu görülmektedir. Bu örnekler ile çalıştığımız eser arasındaki benzerlikler dikkate alındığında, Kat. No. 51'in de MS 1.yy'ın sonları gibi bir tarihte üretilmiş olduğu düşünülmektedir (**Ek 2**).

2.1.3. Kâseler

Neapolis oda mezarlarından, 3 adet içe dönük ağızlı ve 2 adet dışa dönük ağızlı olmak üzere toplamda 5 adet kâse ele geçmiştir. Ağız çapları 8,2 cm ile 11,8 cm arasında değişen kâselerin, genel olarak küçük boyutlu oldukları görülmektedir.

2.1.3.1. İçe Dönük Ağızlı Kâseler

İçe dönük ağızlı kâseler, kullanım amaçlarının önemi açısından Hellenistik ve Roma Dönemi boyunca yerleşim yerlerinde yaygın olarak ele geçmiştir. Formundan dolayı ise Klasik Dönem'den itibaren en çok tercih edilen ve kullanılan sofrakaplarındandır³⁰⁴.

³⁰² Dündar, 45-46, Lev. XXIV, Kat. No. U141.

³⁰³ Ergürer, 55, Lev. 55, Kat. No. 115-116.

³⁰⁴ Güneş, 30-31.

Neapolis 'in içe dönük ağızlı kâseleri arasında yer alan Kat. No. 52; mika katkılı gri renk astarlı, siyah renk hamurludur. Hafif içe dönük kalın ağız kenarlı, dolgun yayvan gövdeli ve dışa çekik kenarlı konik kaidelidir. Küçük boyutlardaki kâsenin tondosunda belirginliğini yitirmiş olan, kazıma tekniğiyle yapılmış, lotus çiçekleri yer alır. Bu lotus çiçeklerinin tondodan biraz daha uzak olduğu ve birbirlerine yaylarla bağlanmadıkları görülür.

Attika'da erken örnekler MÖ 5.yy'dan itibaren görülmeye başlanır ve kâselerin tondo kısmında genel olarak palmet – rulet baskısı bulunmaktadır. Hellenistik Dönem örneklerinde, ayırıcı özellik olan bu baskı yer almaz. Palmet rulet baskısı bezemenin dışında marka işlevi görüyordu ve bu baskı bezemenin kendi içerisinde bir gelişimi bulunmaktaydı. Başlangıçta palmetler, tondonun merkezinde biraz daha büyük boyutlu ve birbirlerine yaylarla başlanmışken, daha sonraki zamanlarda bu yayların koptuğu, palmetlerin küçüldüğü, sayılarının azaldığı ve merkezden açıldıkları görülmektedir³⁰⁵. Kat. No. 52 olarak isimlendirilen Neapolis kâsesinin yukarıda verilen özelliklere bakıldığında, rulet baskı bezemenin yapıldığı ancak bu bezemenin artık yozlaşmış olduğu dönemde yapıldığı anlaşılmaktadır.

Siyah firnisli, içe çekik ağızlı bir kâse, Kat. No. 52'nin öncüsü sayılabilecek şekilde aynı form özellikleri göstermektedir³⁰⁶. MÖ erken 4.yy'a tarihlendirilen eser, dolgun gövdeli ve konik kaideli olup, küçük boyutludur.

Tille Höyük 'ün Hellenistik Dönem tabakalarından ele geçen siyah firnisli bir kâse, Kat. No. 52 ile benzer bezemeye sahiptir³⁰⁷. Tondosuna bezeme olarak lotus çiçeklerinin yapıldığı kâse, form olarakta Neapolis örneği ile benzerdir.

Hellenistik Dönem'e tarihlenen küçük formlu ve konik kaideli olan kâseler arasında Kat. No. 52 ile özellik açısından paralel eserler bulunmaktadır³⁰⁸. Bu kâselerden hemen

³⁰⁵ Tayyar Gürdal, *Smintheion Hellenistik Dönem Seramiği*, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara 1999, 13.

³⁰⁶ Fuat Yılmaz, *Apollon Klarios Kutsal Alanındaki "Kutsal Yol'un Seramik Buluntulara Göre Tarihlendirilmesi*, Arkeoloji Dergisi XII (2008/2) Ege Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları, İzmir 2008, 247-268, 254, Fig. 7, Kat. No. 4.

³⁰⁷ David French, *Tille Höyük 1983*, VI. Kazı Sonuçları Toplantısı, T. C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Eski Eserler ve Müzeler Genel Müdürlüğü, İzmir 16-20 Nisan 1984, 245-258, 247, Res. 1, 9.

³⁰⁸ Olof Vessberg-Alfred Westholm, *The Swedish Cyprus Expedition*, Vol. IV. Part 3, Hellenistic and Roman Periods In Cyprus, Stockholm 1955, 55-58, Fig. 21, 2-3.

hemen aynı boyutta olan iki tanesi, Neapolis örneği gibi hafif içe dönük ağız yapısına, yayvan ve şişkin gövdeye, konik dışa çekilmiş kaide yapısına sahiptir.

Tralleis Nekropolü'nden ele geçmiş olan MÖ 2.yy tarihli bir kâse, Kat. No. 52 ile büyük benzerlik göstermektedir³⁰⁹. Küçük formdaki eserin, aynı Neapolis örneği gibi hafif içe çekik ağızlı, dolgun yayvan gövdeli ve dışa çekik konik kaideli olduğu gözlenmektedir.

Mikalı gri kil ile yapılmış, üzerinde siyah firnis izleri bulunan, küçük boyutlardaki bir kâse, Kat. No. 52 ile benzerdir³¹⁰. MÖ 2.yy'ın sonlarına tarihlendirilen eser, hafif içe dönük ağızlı, dolgun ve yayvan gövdeli olup konik şekilli kaide ile sonlanmaktadır.

Kat. No. 52 ile ilgili yapılan araştırmalar sonucunda, eserin MÖ 2.yy'a tarihlendirilmesi uygun görülmüştür.

Neapolis Nekropolü'nden ele geçmiş olan aynı formlarda hafif içe dönük ağız kenarlı, dolgun, yuvarlak gövdeli, Kat. No. 49'dan biraz daha derin olan iki Neapolis kâsesi Kat. No. 53 ve 54 olarak isimlendirilmiştir. Kat. No. 53, mika katkılı, turuncu renk hamurlu, gri renk astarlı ve siyah renk boyalı olup, Kat. No. 54 ise mika katkılı, devetüyü rengi hamurlu ve kahverengi astarlıdır. Her ikisi de konik kaideli olup, boyut ve form olarakta neredeyse birbirlerinin aynısıdır.

Kıbrıs'tan ele geçen kâselerden bir tanesi hem form hem de siyah firnisli olması açısından, Kat. No. 53-54 ile paraleldir³¹¹. Bahsi geçen benzer örnekte hafif içe dönük ağız kenarlı, derin ve şişkin gövdeli olup, konik kaidelidir. MÖ 325-150 yılları arasına tarihlendirilen eserin, çok büyük boyutlu olmadığı görülür.

Anderson – Stojanovic tarafından Form 11 olarak değerlendirilen ve MÖ 1.yy'ın 2.veya 3.çeyreği'ne tarihlendirilmiş bir kâsenin Neapolis eserleri ile aynı özellikleri taşıdığı görülmektedir³¹². Hafif içe çekik ağız yapısına sahip kâse formu, şişkin gövde ve konik gövdeye sahiptir. Ayrıca Kat. No. 53 ve 54'ten farklı olarak karın bölgesinde bir yiv bulunmaktadır.

³⁰⁹ Civelek, 163, Lev. XLVI, Kat. No. Ç6.

³¹⁰ Donald M. Bailey, *The Annual Of The British School At Athens*, No: 88, 31-34 Gordon Square, London 1993, 231, Fig. 7, 74.

³¹¹ Hanife Yavuz, *Hellenistik Dönem Tabakları ve Kâselerinin Kronolojik Gelişimi ve Sorunları*, Adnan Menderes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Aydın 2007, 30-31, Lev. XXVIII, Kat. No. 86.

³¹² Anderson – Stojanovic 1992, 103, Pl. 88, Cat. No. 744.

Kyzikos Nekropol buluntusu olan bir kâse, Kat. No. 53-54 ile benzerlik göstermektedir³¹³. Hafif içe çekik ağızlı, şişkin gövdeli, yuvarlak ve yüksek kaideye sahip olan bu benzer örnek MÖ 1.yy'ın 2. yarısına tarihlendirilmiştir. Kaidesinin üst kısmında kabın tüm yüzeyini çevreleyen çizgi bezemelerin yer aldığı eserin iç ve dışında daldırma tekniği ile astar izleri mevcuttur.

Filistin seramikleri arasında yer alan bir kâse formu, aynı Kat. No. 53 ve 54'ün özelliklerine sahiptir³¹⁴. MÖ 75-MS 20'ye tarihlendirilen bu örnek Neapolis örneği gibi, hafif içe dönük ağızlı, şişkin karınlı ve konik kaidelidir. Ancak, kaidenin üzerindeki yiv şeklindeki oyuklar, Kat. No. 53'de bulunup, Kat. No. 54'te bulunmamaktadır.

Yapılan incelemelerin ardından Kat. No. 53-54'ün MÖ 1.yy'da yapılmış olabilecekleri kanısına varılmıştır.

2.1.3.2. Dışa Dönük Ağızlı Kâseler

Hellenistik Dönem boyunca oldukça popüler olan içe dönük ağızlı kâseler, MÖ 225'lerde bu popülerliğini kaybetmiş ve dışa dönük ağızlı kâselerin üretiminde artışa gidilmiştir. Dışa çekik ağızlı kâselerin tarihlendirmesinde ağız çapıyla kaide çapının birbirine orantısı dikkate alınmaktadır. MÖ erken 3.yy'dan MÖ 2.yy'ın ortalarına doğru kaide çapı ağız çapının yaklaşık olarak yarısı kadardır. MÖ 2.yy'ın 2.çeyreğinde üretilen kâselerin ise kaide çapı küçülmektedir³¹⁵. Elimizde Kat. No. 55 ve 56 olarak adlandırılmış olan 2 adet dışa dönük ağızlı kâse bulunmaktadır.

Kat. No. 53 ve 54'den farklı olarak hafif dışa dönük kalın ağız yapılı Kat. No. 55, mika katkılı, turuncu renk hamurlu, kırmızımsı kahverengi astarlı, oldukça küçük ama yüksek konik şekilli yuvarlak kaideye sahiptir. Yüksek, geniş ve şişkin gövdeye sahip olan eserin, dudak kısmının hemen altında dudak ile gövdeyi ayırt eden bir yiv mevcuttur. Yarı küresel dışa çekik ağızlı olan kâse grubuna ait olması gerekmektedir.

Yarı küresel gövdeli kâse grubuna dahil edilen, hafif dışa çekik ağızlı, dudak yapısı altında bir yive sahip olan bir eser, Kat. No. 55 ile karşılaştırılabilir³¹⁶. Neredeyse

³¹³ Güneş, 33, Lev. II, Kat. No. 7.

³¹⁴ G. Ernest Wright, American Schools of Oriental Research, Jerusalem 1961, 211, Type 251.2.

³¹⁵ Güneş, 33-34.

³¹⁶ Anderson – Stojanovic 1992, 106, Pl. 91, Cat. No. 777.

çalıştığımız eserle aynı özelliklere sahip olan bu örnek, MÖ 2.yy'a tarihlendirilmekte olup, şişkin yüksek geniş gövdeye ve küçük konik kaideye sahiptir. Ancak, bu eserin ağız kısmı sanki Kat. No. 55'den biraz daha erken dönemlerdeki kâselerin özellikleri ile örtüşmektedir. Çünkü dudak kısmı çok hafif dışa taşkın ve daha az dikkat çeken yapıdadır.

Yine aynı katalogda yer alan başka bir eserde yine ağız yapısı ve gövdesiyle Kat. No. 55 ile benzetilmektedir³¹⁷. Bu benzer örneğin, dışa çekik belirgin ağız yapısı Neapolis örneği ile daha çok benzerlik göstermekte olup, dudak ve gövde arasında bir oyuk oluştuktan sonra şişkin gövdeye geçiş sağlanmıştır. MÖ 2.yy'ın 2.yarisına tarihlendirilen bu eserin, dudak kısmında yer alan yivler Neapolis örneği ile aralarındaki farklılıktır.

MÖ 1.yy sonlarına tarihlendirilen bir Kyzikos kâsesinin, Kat. No. 55 gibi dışa taşırılarak yuvarlatılmış dudak yapılı olduğu görülür³¹⁸. Form açısından oldukça benzer olan örneğin, dudak kısmında iki yive sahip olması Neapolis eseri ile aralarındaki farklılıktır. Oldukça şişkin gövdesi ve küçük yüksek konik kaidesi Kat. No. 55 ile benzer olan eserin boyut olarak oldukça küçük olduğu görülür.

Kat. No. 55'in küçük konik kaideli olması dolayısıyla dışa dönük ağızlı kâseler için verilen özellikler ve karşılaştırılan örnekler ışığında MÖ 2.yy'a tarihlendirilmiştir.

Mika katkılı devetüyü rengine hamura sahip olan Kat. No. 56, Neapolis 'in dışa çekik kalın ağızlı kâselerinden bir tanesidir. Bu bahsi geçen eser üzerinde, kahverengi astar izlerine rastlanmakta olup, eser küçük ve dolgun yuvarlak gövdeye sahiptir. Düz yuvarlak dipli olan bu örneğin, oldukça küçük boyutlarda yapılmış olduğu dikkat çekmektedir. Gövde kısmında iki kademeli bir geçişin yer aldığı eserin, düz profilsiz yere oturan bir kaidesi bulunmaktadır.

MÖ 2.yy'ın 1.yarisına tarihlendirilen ve Smintheion seramikleri arasında yer alan bir kâse, Kat. No. 56 ile oldukça benzerdir³¹⁹. Dışa çekik ağız yapısına sahip olan şişkin konik gövdeli eserin, Neapolis 'tekinden tek farkı yüksek kaideli olmasıdır.

³¹⁷ Anderson – Stojanovic 1992, 104, Pl. 89, Cat. No. 753.

³¹⁸ Güneş, 33-35, Lev. II, Kat. No. 11.

³¹⁹ Gürdal, 13-14, Lev. II, A11.

MS 2.yy'ın 2.yarisına tarihlendirilen küçük bir kâse form olarak Kat. No. 56 ile uyum içindedir³²⁰. Çalışılan örneğin paralel örneği olarak düşünülen kâse, dışa dönük kalın ağızlı, küçük kaideye doğru inen dolgun gövdeli ve düz yuvarlak diplidir.

Kat. No. 56 yapılan incelemeler ardından ve yapılan benzer örnekler sonucunda MS 2. yy'ın 2.yarisına tarihlendirilmiştir.

2.1.4. Çeşitli Kaplar

Antik çağda günlük olarak kullanılan kaplar mezarlara, ölülerin ikinci yaşamları için konulmuş olmalıdır³²¹. Neapolis Nekropolü'nde bu eserlerden 25 adet ele geçmiştir. Ancak kaplar arasında tür olarak çok fazla bütünlük olmamakla birlikte, farklı amaçlarla yapılmış olan bu kaplar ele alınacak ve mezar konteksti ile beraber değerlendirilip, tarihlendirilecektir.

2.1.4.1. Amphoralar

Amphora; Grekçe “Amphoreús” ya da “Amphiphoreús” olarak adlandırılmakta olup, “çift taraflı, karşılıklı” anlamına gelen “amphi” kelimesi ve “taşımak” anlamına gelen “pherein” fiilinden türeyen “phoros” kelimelerinin birleşmesinden oluşmuştur³²². Antik çağda iki kulplu ve geniş karınlı, genel olarak sivri dipli veya kaideli bir forma sahip olan amphoralar, daha çok zeytinyağı, su ve şarap gibi sıvı maddelerin ya da zeytin ve tahıl gibi katı maddelerin depolandığı ve taşındığı testidir³²³. Şarap taşımak için kullanılmış olan amphoralar standart olarak 39 litreliktir. Bu amaçla kullanılmış olan testiler yükseklik olarak, ortalama 45 cm civarında olup, genel olarak boyları 30 cm altında olanlar ise “amphoriskos” olarak adlandırılmaktadır³²⁴. 45 cm'den daha büyük boyutlu olanlar ise, dinsel amaçlı olarak mezar taşı ya da cenaze törenlerinde kullanılmak üzere yapılmışlardır³²⁵.

³²⁰ Anderson – Stojanovic 1992, 125, Pl. 122, Cat. No. 1033.

³²¹ Civelek, 153.

³²² Ersin Doğer, *Antik Çağda Amphoralar*, Sergi Yayınevi, İzmir 1990, 7; Akkurnaz, 64.

³²³ Tamay Tekçam, *Arkeoloji Sözlüğü*, Alfa Yayınları, İstanbul 2007, 15.

³²⁴ Tekçam, 15; F. B. Akkurnaz, 64-65.

³²⁵ Tekçam, 15.

Sivri dipli amphoralar ticaret amacıyla kullanılmış olup, bu şekilde sivri dipli olmaları içleri dolu iken rahat taşınmalarına ve bir yerde üst üste konulmalarına kolaylık sağlamıştır³²⁶. Neapolis Nekropolü'nden ele geçmiş olan Kat. No. 57, sivri dipli amphoralardandır. Oldukça büyük boyutlu olan eserin, ağzı kısmı ve çift taraflı iki kulbu kırık ve eksik olduğu için bu kısımlar hakkında yorum yapılamazken, oldukça belirgin omuzlu, geniş kaideye doğru daralan gövdeli ve sivri dipli bir forma sahip olduğu görülmektedir. Sivri dibi gövdeye doğru genişleyen yapıda olup, dip kısmı yuvarlatılmıştır.

Hellenistik Dönem'e tarihlendirilen, Argos'tan ele geçmiş olan sivri dipli bir amphora³²⁷, Kat. No. 57 ile oldukça benzerdir. Çift dikey kulplu olan benzer amphoranın, kısa kalın boyunlu, omuz geçişleri belirgin olduğu görülmekte ve kaideye doğru daralan gövde yapısı göze çarpmaktadır. Sivri dibi ve formu Kat. No. 57 ile neredeyse birebir aynıdır.

MÖ 2.yy'a tarihlendirilen Rhodos'a özgü sivri dipli bir amphora parçası, Myndos Kazıları'ndan ele geçmiş olup, Kat. No. 57 ile benzerlik göstermektedir³²⁸.

Ticaret amphorası olarak tanımlanan bir Korinth amphorası, MÖ 1.yy'ın son çeyreği ile MS 1.yy'ın ilk yarısına tarihlendirilmiş olup, Kat. No. 57 ile form açısından uyumludur³²⁹. Kısa silindirik boyunlu, omuzdan karına geçişinin vurgulu olan eserin dolgun şişkin gövdesi kaideye doğru daralmaktadır. Ticaret amphoralarının formuna benzediği için, gövdeden aşağısı korunamamış olan eserin sivri dipli olduğu tahmin edilmektedir. Kat. No. 57'nin kulpları kırık ve eksik olduğu için, bu açıdan Neapolis örneği ile benzeyip benzemediği bilinmemektedir.

Yapılan incelemeler ardından Kat. No. 57'nin başka bir benzeri bulunamamış ve verilen karşılaştırma örneklerine göre Hellenistik Dönem gibi geniş bir tarih aralığına verilmesinin daha doğru olacağına kanaat getirilmiştir.

³²⁶ Akkurnaz, 66.

³²⁷ Ecole Française D'athenes, Bulletin De Correspondance Hellenique, XCIV-1970, Athenes (144), 471, Fig. 85 et 86., 59.28 (1:5).

³²⁸ Gülsefa, 24-25, Kat. No. 61.

³²⁹ Sarah A. James, The South Stoa At Corinth, New Evidence And Interpretations, Hesperia: The Journal of The American School of Classical Studies at Athens, Vol. 88, No. 1, (January – March 2019), pp. 155-214, 192-193, Fig. 39. (29).

Neapolis Nekropolü'nde ki iki oda mezardan mika katkılı, bej renk hamurlu ve kahverengi astarlı üç adet amphora ele geçmiştir. Bu amphoralardan oldukça büyük boyutlu olan Kat. No. 58, dışa çekik ağız kenarlı ve tek yivle boyuna bağlı olup, kısa ve kalın boyunludur. Boyundan omuza doğru genişleyen kap, gövde ortasından daralmaya başlayarak alçak halka kaide ile sonlanmaktadır. Halka kaidesi üzerinde iki tane derin yive sahip eserin, gövdesi üzerinde de yiv ve yatay çizgi bezemeleri bulunmaktadır. Ayrıca eserin, boyun kısmından başlayarak omuzda sonlanan derin kanallı, oldukça dikey çift şerit kulbu mevcuttur. Kat. No. 59 ise, sadece gövde kısmından aşağısı ve kaidesi korunmuş olan diğer Neapolis amphorasıdır. Bu eserin korunmuş gövde yapısı ve kaidesi, Kat. No. 58 ile neredeyse aynı olduğu için, birlikte değerlendirilip tarihlendirilecektir.

Myndos Kazıları'ndan ele geçmiş biraz daha geniş çaplı ağız yapısına sahip amphoranın kulp formu Kat. No. 58 ile oldukça benzemektedir³³⁰. Kos amphoralarıyla benzerlik gösteren bu eserin kulbu keskin bir form göstermektedir. Kat. No. 58 ile sadece kulp yapısı ile benzerlik gösteren eser ve benzerleri, MS 1.yy'ın 2. yarısında üretilmeye başlamış ve MS 3.yy'a kadar devam etmiştir.

Argos'tan ele geçmiş olan bir amphoranın boyun kısmı, Kat. No. 58 ile benzer özellikler göstermektedir³³¹. Dışa çekik kalın ağızlı, kısa, kalın boyunlu, derin yivli dikey çift şerit kulplu olan eser bu özellikleri ile Kat. No. 58'e benzerdir. Aynı Neapolis örneği gibi kulpları boyun kısmında sonlanmakta olup, eserin gövde kısmından aşağısı korunamamıştır. Kat. No. 58'in ağız kısmının hemen altında görülen tek yiv bu eserde görülmezken, form olarak hem Kat. No. 58, hem de Kat. No. 59 ile benzer olduğu düşünülmektedir. Mevcut form özellikleri incelenen eser ile paralellik gösteren bu örnek, MS 3.yy'a tarihlendirilmektedir.

Sagalassos Yukarı Agora'nın doğusundaki Gymnasium'ndan ele geçen bir masa amphorası³³² Kat. No. 58 ile bazı özellikleri ile benzemektedir. MS 3-4.yy'a tarihlendirilmiş olan eser ile Neapolis örneği, oval gövdesi, çift yivli kulbu, kısa ve dar

³³⁰ Gonca Gülsefa, *2006-2013 Myndos Kazıları'nda Ele Geçen Amphoralar ve Amphora Mühür Buluntuları*, Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bursa 2015, 44, Kat. No. 89.

³³¹ Catherine Abadie-Reynal, *La Céramique Romanie D'Argos* (fin du IIe siècle avant J.-C. Fin du siècle après J.-C.), Ecole française d'Athènes, 2007, 243, Plnc. 68, 440.2.

³³² Fisun Yalçınkaya, *Bir Zamanlar Toroslar'da Sagalassos*, Yapı Kredi Kültür Sanat Yayıncılık Ticaret ve Sanayi A.Ş., İstanbul 2019, 490, Kat. No. 266.

boyunu açısından benzemektedir. Eserin küçük düz kaidesi, küçük kulpları ise Kat. No. 58 ile aralarındaki farklılıktır.

Kat. No. 58 ve Kat. No. 59'un form olarak birebir aynısı yapılan incelemeler sırasında bulunamamış, fakat kulp ve boyun olarak benzerleri, genel olarak sivri dipli ticari amphoralar arasında görülmektedir. Bu nedenle, benzerler ışığında Kat. No. 58 ve 59'un MS 2-3. yy'lar arasında yapıldığı sonucuna varılabilir.

2.1.4.2. Lagynoslar

Lagynos; Antik Yunan ve Roma'da, Khios Adası şarabının, maddi geliri düşük olan kişiler tarafından satın alınmak üzere üretilen küçük boyutlu ve tek kulplu kaplara verilen genel isimdir³³³. Bu kapların kendine özgü niteliklerinin de olmasının yanında, ismi Antik Dönemde geniş gövdeli, uzun boyunlu testi formlarının genel adıdır. Hellenistik Dönemde görülmeye başlanan, sıvı servisinde kullanılan lagynoslar, gövdelerinin alt kısmı geniş, uzun boyunlu ve tek dikey kulplu bir testidir. Lagynos, günlük kullanımda içinde sıvı saklanan ya da ziyafetlerde şarap servisinde kullanılmaktaydı. Amphoradan daha küçük olan lagynoslar, içleri şarap dolu olan amphoralarla birlikte pazarlarda satılmaktaydı³³⁴.

Neapolis Nekropolü'nde ki iki oda mezardan hemen hemen aynı boyutlarda toplam üç adet lagynos ele geçmiştir. Mika katkılı, turuncumsu kırmızı hamurdan yapılan, kırmızımsı kahverengi astarla kaplı Kat. No. 60, konik boyunlu, dolgun şişkin yuvarlak gövdeli ve konik kaidelidir. Eser, boyundan çıkan ve gövde başlangıcında sonlanmış, yukarı doğru dik bir kesit yapan, çift yivli dikey üzengi kulba sahiptir. Kat. No. 61'in boyun ve kulp kısmı kırık ve eksik olmasına rağmen karın bölgesi ve kaidesiyle Kat. No. 60 ile form açısından benzediği görülmektedir. Geniş, dolgun yapıdaki karnı ve dışa taşkın konik kaidesi, Kat. No. 60 ile son derece uyum içerisinde. Bu nedenle, Kat. No. 60 ile Kat. No. 61 birlikte değerlendirilip, tarihlendirilecektir.

İdyma'da ki oda mezardan ele geçmiş bir lagynos³³⁵, hafif dışa çekik ağız yapısı, karına doğru genişleyen boyun yapısına sahip eserin oldukça şişkin gövdesi ile dikkat

³³³ Tekçam, 126-127.

³³⁴ Akkurnaz, 99-100.

³³⁵ Mehmet Gürbüz, *Menias'ın İdyma'daki Oda Mezarı*, Arkeoloji Dergisi XXI (2016), Ege Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları, İzmir 2016, 105-125, 108, GI 5.

çekmektedir. Dışa taşkın halka kaideli olan eser, dikey şerit kulba sahiptir. Kat. No. 60 ve 61 ile aralarında bağlantı kurabileceğimiz saydığımız form özellikleri ile öne çıkan İdyma örneği MÖ 2.yy'a tarihlendirilmiştir.

Naim Arnas Koleksiyonundan alçak ve geniş, halka kaideye sahip olan, şişkin gövdeli bir lagynos³³⁶, Kat. No. 60 ve 61 ile form açısından uyumludur. MÖ 75-MS 200 yılları arasına tarihlendirilen eser, kısa ve karına doğru genişleyen boyun yapısına sahip olup, biraz daha kısa olan üzengi kulbu ile Neapolis örneklerinden form olarak ayrılmaktadır.

Benzer örneklerin tarihlendirmesi göz önüne alınarak Kat. No. 60 ve 61 için verilebilecek en uygun tarih, MÖ 2-1. yy'dır.

Neapolis Nekropolü'nden ele geçen bir diğer lagynos, Kat. No. 62'dir. Mika katkılı, pembemsi turuncu hamurdan şekillendirilen örnek, kırmızımsı pembe astarlıdır. Lagynosda dikkati çeken form özellikleri, kalın yükseltilmiş ağız, ince uzun gövdeye doğru genişleyen boyun, basık-yayvan yuvarlak gövde, konik kaide olarak sıralanabilir. Boyundan çıkıp, gövde başlangıcında sonlanan çift yivli dikey şerit kulbun boyun ile birleşen noktalarında yayvan oval formlu bir süsleme yer almaktadır.

Parion Nekropolü'nden, Kat. No. 62 ile form açısından uyum gösteren bir lagynos³³⁷ ele geçmiştir. Ele geçen bu benzer lagynos Neapolis örneği gibi içe dönük dudak yapılı, ince ve uzun boyunludur. Gövdesi geniş ve oval olan, MÖ 1.yy'ın ikinci yarısı-MS 1.yy'ın ilk çeyreğine tarihlendirilen eser, halka kaide ile sonlandırılmıştır.

Atina Agora'sında bulunan bir lagynos³³⁸, Kat. No. 62 ile benzerlik göstermektedir. Oldukça şişkin gövdeli olan lagynos, konik kaideye, ince, uzun silindirik boyuna ve "S" şeklinde bir kulba sahiptir. Ancak, Neapolis örneği ile benzer olmayan düz ince şekilli bir ağız yapısı görülmektedir. Atina örneği MS 1.yy'ın 2.yarısına tarihlenmiştir.

Kat. No. 62'nin, yapılan incelemelerin ardından MS 1. yy'a tarihlendirilmesi uygun görülmüştür.

³³⁶ Mümin, 87, Lev. 19, Kat. No. 96.

³³⁷ Ergürer, 68-69, Lev. 58, Kat. No. 122.

³³⁸ Susan I. Rotroff, *Hellenistic Pottery, Athenian and Imported Wheelmade Table Ware and Related Material*, The Athenian Agora, Volume XXIX, The American School of Classical Studies At Athens Princeton, New Jersey 1997, 230-231, Pl. 120, 1547.

2.1.4.3. Tepsi

Neapolis Nekropolü'nden ele geçmiş tekil örnek olan bir tepsi, Kat. No. 63'de incelenmiştir. Mika katkılı, açık gri hamurlu, parlak siyah renkli bir boyaya sahip olan eserin, kalın içe dönük ağız kenarlı, yayvan, gövdeli ve küçük konik kaideli olduğu görülmektedir. Tondo merkezinde kabartma nokta bezeme yer almakta olup, etrafında iç içe geçmiş daire motifleri arasında dikey çizgiler bulunmaktadır. Bu dairesel motiflerin çevresinde dört büyük palmet bezemesi ve bu bezemenin etrafında yine iç içe geçmiş daire motifleri içerisinde dikey çizgiler yer almaktadır.

Yayvan bir kabın parçası olarak düşünülen Parion Nekropolü'nden ele geçmiş siyah sırlı bir eserin üzerindeki bezemeler, Kat. No. 63 ile içerdiği benzerlikler açısından önem taşımaktadır³³⁹. MÖ 380-370 yılları arasına tarihlendirilmiş, bahsi geçen benzer örneğin üzerinde baskı tekniğinde palmet bezemesi ve çevrelerinde kazıma çizgiler yer almaktadır. Bu özellikler açısından benzerlik gösterirken Parion örneği ortasında, baskı tekniğinde yapılmış yumurta dizilerinin işlenmesiyle Kat. No. 63'te ayrılmaktadır.

Yine Parion Kazıları'ndan ele geçmiş olan bir tepsi³⁴⁰, Kat. No. 63 ile paralel olarak siyah parlak renkte boyaya sahip olup, kalın içe dönük ağız kenarlı, yayvan geniş formda yapılmıştır. Hellenistik Dönem'e tarihlendirilmiş olan kabın, yarısı kırık ve eksik olmasına rağmen, tondosunda dikine çizgilerin, merkezinde ise üç palmet motifinin yer aldığı ve bu özellikleri nedeniyle Neapolis örneğine oldukça benzediği görülmektedir.

Campana formları arasında yer alan kalın içe dönük ağız kenarlı, Kat. No.63'ten biraz daha derin yapılı, konik kaideli iki tabak³⁴¹, Neapolis örneği ile benzerdir. Form ve bezeme açısından Aydın Arkeoloji Müzesi örneğine tam olarak uyum sağlayan bu örnek MÖ 2. yy'a tarihlendirilmiştir.

MÖ 75-25 yılları arasına tarihlenen, orta kısmında iç içe daireler, palmetler ve etrafında dikine çizgi bezemelerinin yer aldığı geniş tabak³⁴², bu yıllar arasında da bu formun ve bezemenin devam ettiğini göstermesi açısından önemlidir.

³³⁹ Aydın Tavukçu, 72, Lev. 35, Kat. No. 72.

³⁴⁰ H. Ertuğ Ergürer, *Seramikler, Antik Troas'ın Parlayan Kenti: Parion*, 1997-2009 Yılları Yüzey Araştırmaları, Kazı ve Restorasyon Çalışmaları, Ege Yayınları, 2013, 137-150, 138, Res. 183.

³⁴¹ Irene Bald Romano, *A Hellenistic Deposit From Corinth: Evidence For Interium Period Activity (146-44 B. C.)*, *Hesperia*, Vol. 63, No. 1., Jan. – Mar., 1994, pp. 57-104, 60, Fig. 6, 33-34.

³⁴² Wright, 214, Type. 253.1, G.

Aynı dönemlerde bu geleneğin devam ettiğini gösteren diğer benzer örnekleri başka bir katalogda görmekteyiz. Gri renk hamura ve siyah parlak renk boyaya sahip olan bir tabak parçası³⁴³ içerisine iç içe daireler arasına palmet motifi işlenmiş olan bu kap Kat. No. 63 ile oldukça benzerlik göstermektedir. MÖ 75-25 yılları arasına tarihlendirilmiş bu kabın sadece bir kısmı ele geçtiği için tamamen Neapolis örneği ile benzeyip benzemediği anlaşılamamaktadır. Aynı katalog içerisinde yer alan diğer tabakların tondolarına da hemen hemen aynı bezemelerin yapıldığını görmekteyiz.

Kat. No. 63 benzerlerinin oldukça geniş tarihler arasında çok sevilerek yapıldığı ve farklı formlarda tabakların veya geniş formlu kapların tondolarına benzer bezeme motiflerinin işlendiği görülmektedir. Yukarıda da verilen karşılaştırma örnekleri de dikkate alınarak, Kat. No. 63'ün de MÖ 2.yy'a olduğu anlaşılmaktadır.

2.1.4.4. Atramentarium (Mürekkep Hokkası)

Eski Mısır'da karbon siyahı ve sulu zambın birleştirilmesiyle birlikte siyah mürekkebin üretildiği bilinmektedir. Bu üretim, uzun bir süre Akdeniz Dünyası'nda kullanım görmüştür. Antik Dönemde farklı formüllerle hazırlanmış kırmızı, mavi ve farklı renklerde mürekkepler de kullanılmıştır³⁴⁴. Atramentarium, içlerine sözünü ettiğimiz mürekkeplerin konulduğu kaplara verilen isimdir ve Antik Roma'da kullanım görmüştür. Bu kaplar, genel olarak, silindirik kavanozlar veya metal kutulardan yapıldı. Dış kısmında, kamışın içeri konulması için Antik Yunan'da Melandokhe, Melandokheion veya Melandokhon adı verilen bir delik yer almaktaydı³⁴⁵. Yazı takımlarında olması zorunlu olan mürekkep hokkaları yani atramentariumlar, pişmiş toprak, boynuz veya metallerden yapılabilmekteydi. Genelde silindirik gövdeli olan mürekkep hokkalarında özellikle metal olanlarda menteşeli bir kapak bulunmaktadır³⁴⁶.

Neapolis Nekropolü içerisinde ve bu çalışmanın konusunu oluşturan yeraltı mezar odalarından bir tanesinde bilge bir kişinin bu mezara konulduğunu gösteren bir atramentarium bulunmuştur. 1 Nolu Hellenistik Dönem Oda Mezarından ele geçen bu

³⁴³ Anderson-Stojanović 1992, 27, Pl. 16, 91.

³⁴⁴ Feyzullah Şahin, *Patara Metal Buluntuları*, Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Antalya 2010, 61-62; Feyzullah Şahin, *Patara Metal Buluntuları*, Patara Band V.2., Patara Kazıları Yayın Serisi, Ege Yayınları, İstanbul 2018, 65.

³⁴⁵ Tekçam, 26.

³⁴⁶ Şahin, 65.

eser, mezar sahibinin okur yazar veya bilge bir kişi olduğunu ve toplumdaki önemine işaret eder. Kat. No. 64’de incelenen atramentarium veya mürekkep hokkası, mika katkılı, turuncu renk hamurlu, kırmızımsı kahverengi astar boyalı olup, yayvan dışa çekik ağız kenarına, şişkin gövdeye ve dibe doğru daralarak konik kaide ile sonlanan bir forma sahiptir. Kabın yivli üst kısmı hafif içbükey yapı göstermekte ve tam orta noktasında dikine silindirik boşluk (mürekkep akıtıcı) yani kamışın içeri konulması için yukarıda da bahsedildiği gibi birçok farklı isimle tanımlanan dairesel Melandokhe deliği yer almaktadır. Üzerinde mürekkep kalıntılarının da görüldüğü eser, Neapolis için çok önemli bir buluntu olup, oldukça ünik bir eserdir.

Pişmiş topraktan yapılaş olan mürekkep hokkaların yanı sıra, Metropolitan Sanat Müzesi’nde sergilenen camdan yapılmış mürekkep hokkaları da bulunmaktadır. Camdan yapılmış olan mürekkep hokkalarının büyük bir avantajı, yazarın bu hokkayı kullandığı zaman mürekkebin ne kadar kaldığını görmesidir. MS 1.-2. yy’lar arasına tarihlendirilen Metropolitan örnekleri form olarak birbirlerinden bazı farklılıklarla ayrılmaktadır. İlk örnekte³⁴⁷, üst ve alt kısım arasında birbirlerini ayıran bir çıkıntı görülürken, bombeli olan üst kısmın ortasında içbükey dairesel bir boşluğun bulunduğu görülmektedir. Gövde kısmı ise, aşağıya doğru daralmakta ve düz kaideyle sonlanmaktadır. İkinci örnek ise³⁴⁸, yarı küresel gövdeli olup, eserin bombeli gövdesi aşağıya doğru daralmakta ve dışa çıkıntılı halka kaideyle son bulmaktadır. Bu iki eserin de form olarak hemen hemen Kat. No. 64 ile aynı oldukları görülmektedir, ancak ikinci örneğin üst kısmında çok ayırıcı bir özellik olan farklı formda olan tutamak deliğinin bulunduğu görülmektedir.

Patara’dan ele geçmiş olan bronz mürekkep hokkası farklı malzemeden yapılmış olsa da, Kat. No. 64 ile form açısından benzer özellikler göstermektedir³⁴⁹. Örnek yarı küresel gövdeli olup, içbükey kapağının merkezinde bir delik bulunmaktadır. Dışa çıkıntı yapan ağıza sahip benzer örneğin, Neapolis eserinde olmayan yarım daire şeklinde kulbu olduğu görülen Patara örneği MÖ 1.yy’ın ilk çeyreğine tarihlendirilmiştir.

³⁴⁷ Chris Lightfoot, *Write or Light? Roman Glass Ink Wells and Lamps*, K. Levent Zoroğlu’na Armağan, Studies in Honor of K. Levent Zoroğlu, Ayırbasım/Offprint, Suna-İnan Kırac Akdeniz Medeniyetleri Araştırma Enstitüsü, Antalya 2013, 425-432, 426, Fig. 3.; <https://www.metmuseum.org/art/collection/search/249364?searchField=All&sortBy=Relevance&p;ft=inkwell&offset=0&rpp=30&pos=29>.

³⁴⁸ Lightfoot, 426-427, Fig. 4.

³⁴⁹ Şahin, Lev. XV, F4, No: XIII.; Şahin, 65, Lev. 15. 31, F5.

Neapolis örneği ile benzer bir atramentarium³⁵⁰ Aizanoi Kuzey Nekropolis 'inde ele geçmiştir. Küçük, dairesel, hafif şişkin formlu olan eser konik kaideli olup, ele geçtiği mezar ve içerisinden çıkan diğer malzemeler sonucunda MÖ 1.yy'a tarihlendirilmiştir.

Pişmiş topraktan yapılmış olan mürekkep hokkalarının muhtemelen erken dönemlerde yapılmış bir örneği, Persilvanya Üniversitesi Müzesi'nin himayesinde gerçekleştirilen Messina Boğazı Porticello kazısı sırasında ele geçmiştir³⁵¹. Yarı küresel formlu hokkanın üst kısmında dikine deliğin yer aldığı, eserin yuvarlak kaideyle sonlandığı görülmektedir. Kaba ve bezemesiz olan mürekkep hokkasının, Klasik veya Hellenistik Dönemde yapılmış olabileceği öne sürülmüştür.

Metropolitan Sanat Müzesi'nde, MS 1.yy'ın ilk yarısına tarihlendirilen pişmiş topraktan yapılmış bir mürekkep hokkası³⁵² sergilenmektedir. Yeşil sırla kaplanmış olan esere metal görüntüsü verilmeye çalışılmıştır. Hafif bombeli olan gövdesinin en üst kısmında iki tane kabartma şerit bulunurken, gövde yüzeyi tamamen kabartma tekniği asma yapraklarından oluşan bitkisel bezemeye kaplanmış. Bu yaprakların orta kısmında ise kabartma rozet bezemenin bulunduğu görülmektedir. Gövdesi bezekli olan bu mürekkep hokkasının form olarak Kat. No. 64 ile benzemediği ancak, onunla aynı malzemeden yapılmış olduğunu göstermesi açısından önem taşımaktadır.

Yine Metropolitan Müzesi'nde sergilenen bir başka atramentarium³⁵³, boyut ve form olarak Kat. No. 64 ile benzerdir. Eserin üst kısmı içbükey yapıda olup, üzerinde üç adet mask kabartması ve orta kısımda yine dairesel bir delik bulunmaktadır. MS 1-2. yy arasına tarihlendirilmiş olan pişmiş topraktan yapılmış eserin gövde kısmı, aşağıya doğru daralan formda ve hafif dışa çıkıntılı düz kaidelidir.

British Museum'da pişmiş topraktan yapılmış üzeri yazıtlı bir atramentarium³⁵⁴ bulunmaktadır. Bu eserin, üst kısmının kenarlarında aynı Neapolis örneği gibi çift yiv bulunmakta olup, hafif içbükey yapılı olan bu kısmın orta noktasında dairesel bir delik

³⁵⁰ Elif Özer, *Aizanoi Kuzey Nekropolis 2012 Sezonu*, Report of The Department of Antiquities Cyprus, 1985, Zavallis Press LTD., Nicosia 1985, 25-56, 47, Res. 46.

³⁵¹ Cynthia Jones Eiseman, *Classical Inkpots*, Archaeology Institute of America, American Journal of Archaeology, Vol. 79, No. 4 (Oct., 1975), pp. 374-375, pl. 70, Fig. 1-3.

³⁵² Richter, Gisela M. A., *Hellenistic and Roman Glazed Vases*, Bulletin of the Metropolitan Museum of Art, 11(3), 1916, pp. 64, 66, fig. 3;

<https://www.metmuseum.org/art/collection/search/249048?rpp=30&pg=1&ft=inkwell&pos=25>.

³⁵³ https://www.metmuseum.org/art/collection/search/252501?searchField=All&sortBy=Relevance&what=Inkwells&ft=*&offset=0&rpp=20&pos=7.

³⁵⁴ Britishmuseum.org, <https://www.pinterest.ch/pin/410672059753502808/>.

yer almaktadır. Gövde kısmı aşağıya doğru neredeyse düz inen eserin, dışa çıkıntılı halka kaide ile son bulduğu gözlenmektedir. MS 1-3.yy'lara tarihlendirilen eser, koyu kahverengi-siyah tonlarında bir renkle boyanmış olup, form olarak Kat. No. 64 ile hemen hemen aynıdır.

Neapolis Nekropolü'nde ki 1 Nolu oda mezardan ele geçmiş Kat. No. 64'ün birebir benzeri bulunamamış olup, bronz, cam ve pişmiş topraktan yapılmış mürekkep hokkalarının var olduğu görülmektedir. Tarih olarak hemen hemen hepsinin MS 1.yy'dan sonraya verilen atramentariumlar, Kat. No. 64'ün de bu tarihlerde yapılmış olduğuna işaret etmektedir. Bu sebeple Kat. No. 64'ü, MS 1-3.yy gibi geniş bir tarih aralığına vermek daha doğru olacaktır.

2.1.4.5. Aryballos

Antik dönemde kullanılan; disk biçiminde geniş ağızlı, şerit kulplu, dar boyunlu, küresel gövdeli ve kaidesiz forma sahip koku şişesidir³⁵⁵. Boyut olarak küçük olan bu koku şişeleri, Antik Dönemde özellikle sporcular tarafından kullanılırdı. Hem kadınlar hem erkekler tarafından kullanılan güzel kokulu sıvıların, merhemlerin konulduğu bu tür kapların, bazen iple bir yere asıldığı ya da sporcunun bileklerine bağlandığı düşünülmektedir. Yükseklik olarak ortalama 7-8 cm olan bu kapların boyları üretildikleri döneme göre değişmektedir³⁵⁶.

Kat. No. 65, Neapolis Nekropolü'nden ele geçmiş küçük boyutlu bir aryballostur. Mıka katkılı, deve tüyü rengi hamurdan şekillendirilen, koyu kahverengi boya izlerine sahip Kat. No. 65, dışa çekik, disk biçimli geniş ağız kenarlı, omuz kuşağına doğru daralan yivli boyunludur. Geniş şişkin ve basık gövde, düz taban eserde görülen form özellikleridir.

Filistin'den ele geçen küçük boyutlu şişeler arasında Kat. No. 65 ile benzerlik gösteren bir eser³⁵⁷ bulunmaktadır. Örneğin, dar kısa boyun, kaideye doğru daralan şişkin küçük gövde ve düz kaide formuyla Neapolis örneğine benzediği görülmektedir. M. Ö.

³⁵⁵ Tekçam, 23; F. B. Akkurnaz, 164.

³⁵⁶ Akkurnaz, 164-165.

³⁵⁷ Wright, 166, Type. 38. 1. A-S.

100 ile MS 70 yılları arasına tarihlendirilmiş olan eserin küçük kalın dudak yapısı ve yivsiz boynu, Kat. No. 65'ten ayrılan özelliğidir.

Yapılan incelemelerin ardından Kat. No. 65 ile benzer başka bir örnek bulanamamış ve bu eserin mezar kontekstine göre tarihlendirilmesinin daha doğru olacağı düşünülmüştür.

2.1.4.6. Diğer Pişmiş Toprak Eserler

Neapolis Nekropolü'nden ne amaçla kullanım gördükleri net bir şekilde saptanamayan üç adet pişmiş toprak eser ele geçmiştir. Kat. No. 66, 67 ve 68 olarak kataloglanan bu kapların, ilk olarak kremasyon gömüde kül ve kemiklerin bulunduğu urne kabı olarak kullanıldıkları düşünülmüştür. Ancak bu kapların urne kabı olarak kullanıldıklarını gösteren hiçbir bulguya rastlanılmamış olup, kapların içerisinde yanmış kemik parçalarının da bulunmaması urne olma ihtimallerini ortadan kaldırmıştır. Daha sonraki yapılan çalışmalar ve incelemelerin ardından bahsi geçen bu kap formlarının genellikle günlük mutfak kaplarının formlarıyla örtüştüğü görülmüştür. Kat. No. 68'in yüzeyindeki yanık ve is izleri de, bu kabın mutfak kabı olduğunu gösterir niteliktedir. Eser açısından oldukça zengin olan bu mezarın içerisindeki kişilerin bir ritüel eşliğinde gömülmüş olabileceği ve Kat. No. 68'nin ölü hediyesi olarak mezara bırakıldığı düşünülmüştür.

Neapolis buluntusu Kat. No. 66, dışa çekik kalın ağız kenarı, geniş dolgun gövde dışa çekik yüksek kaide gibi öne çıkan form özellikleri ile oldukça büyük boyutlu bir eserdir.

Tralleis Nekropolü'nden ele geçmiş olan urneler arasında, Kat. No. 66'nın benzer bir örneğine rastlanmıştır³⁵⁸. Bu örneğin, dışa çekik kalın ağız kenarlı, omuzdan sonra oldukça genişleyen gövde yapısına sahip olduğu görülmektedir. MS 1.yy'a tarihlendirilen eserin, kaideye doğru daralan yapısı, yüksek konik kaide ile sonlanmaktadır. Üzerinde Kat. No. 66 gibi yiv olmayan eserin, kaidesi de çalışılan eserden farklı olarak profilendirilmiştir.

³⁵⁸ Civelek, 150, Lev. XLII, Kat. No. Ur. 18.

Mezarlardan çıkan bu kap formunun genel olarak urne olarak kullanıldığı görülmektedir. Ancak, Kat. No. 66'nın urne olarak kullanıldığını gösteren herhangi bir kanıt olmadığı için kabın, mezar hediyesi olarak bu oda mezara konulmuş olabileceği şeklinde yorumlanmalıdır. Tarih olarak tam anlamıyla kanıtlayıcı benzer örnek bulunamamış olsa da bu eserin, Tralleis örneği ile aralarındaki benzerlikler dikkate alınmış ve çağdaş oldukları düşünülerek, MS 1.- 2. yy gibi bir tarih aralığına verilmiştir.

Neapolis pişirme kabı olduğu düşünülen ilk örnek, Kat. No. 67 olarak kataloglandırılmıştır. Dışa taşkın yüksek ağız kenarlı, dolgun yuvarlak gövdeli ve çift şerit kulplu eser, yuvarlak diple sonlanmaktadır. Kaidesi olmayan eserin, üzerinde çark izleri rahatlıkla görülebilmekte, çok büyük boyutlu olmadığı da ayrıca belirtilmelidir.

Kat. No. 67'nin form olarak bir benzerini, Sagalassos'ta görmekteyiz³⁵⁹. MS 1. yy'a verilen pişirme kabının tıpkı Neapolis örneği gibi, hafif dışa çekik ağız kenarlı, daraltılmış kısa boyunlu, küresel gövdeli ve yuvarlak dipli olduğu görülmektedir.

British Museum koleksiyonları arasında bulunan bir eser, Kat. No. 67 ile form açısından paraleldir³⁶⁰. MS 2.yy'ın ilk yarısına verilen, pişirme kabı olarak tanımlanmış bu eser, geniş, dışa çekik ağızlı olan eserin şişkin gövdeye sahiptir.

Kat. No. 67 ile aralarında bağlantı kurabileceğimiz, Phokaia Kazıları'nda tiyatrodan ele geçmiş çift şerit kulba sahip bir pişirme kabı, dışa çekik biçimli dudak yapısı ve geniş gövdesi ile MS 2.yy'a tarihlendirilmiştir³⁶¹.

MS 2. yy ve devamına tarihlendirilen Knossos'un pişirme kapları arasında gördüğümüz bir eser, Kat. No. 67 ile form olarak son derece uyumludur³⁶². Bu kapta tıpkı Neapolis örneği gibi çift şerit kulba sahiptir ve geniş şişkin gövdesi yuvarlak bir şekilde sonlanmaktadır.

İasos Tiyatrosu'nun güneyinden ele geçen olan bir mutfak kabının, dışa taşkın kenarlı ağız yapısına sahip olduğu ve form açısından da Kat. No. 67 ile aralarında benzer

³⁵⁹ Yalçinkaya, 485, Kat. No. 256.

³⁶⁰ Bailey 1993, 248, Fig. 21, 194.

³⁶¹ Ahmet Aydemir, *Phokaia Erken Roma Dönemi Pişirme Kapları*, Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir 1995, 75, 91, Lev. LXXII, Ç. 14.

³⁶² J. W. Hayes, *The Annual of The British School At Athens*, No.78, Londra 1983, 122, Fig. 5 , 59.

özelliklerin görüldüğü dikkat çekmektedir³⁶³. MS erken 2.yy'a tarihlendirilen eser, yanlarda iki adet kulba, dolgun gövdeye ve yuvarlak kaideye sahiptir.

MS 150-250 yılları arasına tarihlendirilen Kıbrıs'tan ele geçmiş olan bir pişirme kabı yine Neapolis örneği ile benzetilmektedir³⁶⁴. Bu bahsi geçen eserin, geniş dışa çekik ağızlı, geniş gövdeli ve kaidesiz olduğu görülmektedir. Sadece ağız kısmı biraz daha şekillendirilmiş olup, bu açıdan Kat. No. 67 ile farklılık göstermektedir.

Laodikeia'nın Asopos Tepesi'nden ele geçen seramikler arasında bir pişmiş toprak eserin yine Kat. No. 67 ile form açısından benzediği görülür³⁶⁵. Eserin, dışa çekik ağız kenarlı, yanlarda küçük çift şerit kulplu ve yuvarlak kaidesiz bir yapıda olduğu dikkat çekmektedir. MS 3.yy'ın 1.yarisına tarihlendirilen eser, dolgun yuvarlak gövdeli olup, üzerinde çark izleri ve yivler mevcuttur.

Yukarıda verilen örnekler ışığında Kat. No. 67'nin pişirme kabı olduğu ve MS 2.yy'a tarihlendirilebileceği görülmektedir.

Neapolis örneklerinden Kat. No. 68 olarak tanımlanmış diğer bir eser, mika ve taşçık katkılı, turuncu renk hamurlu ve kahverengi astarlıdır. Dış çekik kalın ağız kenarlı, dolgun ve geniş gövdeli olan eser, kulpsuz ve kaidesiz yuvarlak diplidir. Dudağın hemen altında derin bir yive sahip olan kabın iç kısmında ve yüzeyinde yoğun yanık izleri bulunmaktadır.

Phokaia'da bulunan pişirme kapları arasında, Kat. No. 68'in benzer örneklerine rastlamaktayız³⁶⁶. Form açısından Neapolis örneği ile benzeyen eser, kulpsuz, dışa çekik kalın ağız kenarlı, şişkin geniş gövdeli ve yuvarlak diplidir. Bu eserin Kat. No. 68'den biraz daha dışa çekik ağızlı ve daha sivri şekilli yuvarlak bir dibe sahip olduğu görülür. Bunula birlikte MS 2.yy'a tarihlendirilen eserin, üzerinde Neapolis örneğinden farklı olarak, yivler mevcuttur.

³⁶³ Catherine Abadie-Reynal, *Les Ceramiques En Anatolie Aux Epoques Hellenistique Et Romaine*, Actes de la Table Ronde d'Istanbul, 22-24 mai 1996, Varia Anatolica XV, Paris 2003, 152-153, Plnc. XCVI, nn. 51-53, 52.

³⁶⁴ Vessberg-Westholm, 69, 80-81, Fig. 31, 19.

³⁶⁵ Celal Şimşek, *Lykos Vadisi İçinde Yer Alan Laodikeia*, 10. Yılında Laodikeia-(2003-2013 Yılları), Laodikeia Çalışmaları 3, Ege Yayınları, İstanbul 2014, 33-69, 40, Res. 9, LO9.AT2.C2-D2PT.33.

³⁶⁶ Ömer Özyiğit, *1991 Yılı Phokaia Kazı Çalışmaları*, XIV. Kazı Sonuçları Toplantısı II, T. C. Kültür Bakanlığı Anıtlar ve Müzeler Genel Müdürlüğü, Ankara 25-29 Mayıs 1992, 1-22, 6-7, Çiz. 7-9; Aydemir, 75, 91, Lev. LXXI, Ç. 13.

Yine Phokaia Kazıları'ndan ele geçmiş mutfak kapları arasından ağız ve gövde parçası korunmuş bir eser, form olarak Kat. No. 68'in paralelidir³⁶⁷. Dışa çekik ağız olan bu eser, aynı Neapolis örneğinde olduğu gibi, dudak ve karın arasında derin bir yive sahiptir. MS 2-3.yy'lara tarihlendirilen bu eserin kaide kısmı kırık ve eksik olduğu için Kat. No. 68 ile bu yönden ilişkilendirilemeyecektir.

Hayes tarafından 6. tip olarak değerlendirilen küçük boyutlu pişirme kapları arasında bulunan bir eser, form olarak Kat. No. 68 ile benzerlik göstermektedir³⁶⁸. Dışa çekik kalın ağız yapısı, dudak kısmından sonra karına doğru genişleyen formu ve yuvarlak kaidesi olan eserin Kat. No. 68'den farkı, yivli, küçük boyutlu ve bir de kulplu olmasıdır. MS 2.yy ortaları ve devamına tarihlendirilmiş olan eser muhtemelen Neapolis örneği ile aynı dönemlerde gelişen, kulplu pişirme kaplarındandır.

Yapılan incelemeler sırasında, bir önceki örnekle form olarak büyük oranda benzerlik gösteren fakat, kulpsuz olmasıyla ayrılan Kat. No. 68'in MS 2.yy'a tarihlendirilmesi doğru olacaktır.

Neapolis Antik Kenti'nden çalışma kapsamında değerlendirilen pişmiş toprak eserler dışında farklı formlarda olan seramik parçaları da ele geçmiştir. Bahsi geçen bu seramik parçaları Aydın Arkeoloji Müzesi tarafından etütlük eser olarak değerlendirilmiş olup, formu alınabilen parçaların çalışılan eserlerle neredeyse aynı formları gösterdikleri için bu eserler, ayrıca bir katalog halinde sunulmamıştır.

2.2. CAM ESERLER

Cam; silis, potas, soda, kireç ve çeşitli katkı maddelerinin bir araya getirilmesiyle oluşan, kristali olmayan, saydam, yarı saydam veya opak bir görünüme sahip, moleküllü katı bir maddedir³⁶⁹. Camın yapımı sırasında eklenen her madde, cama farklı özellikler

³⁶⁷ Murat Fırat, *Phokaia Geç Roma Dönemi Mutfak Kapları*, Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir 2011, Lev. 29, Kat. No. 185.

³⁶⁸ Hayes 1983, 122, Fig. 6, 70.

³⁶⁹ Üzlifat Canav, *Cam Eserler Koleksiyonu*, İstanbul 1985, 19; Ömür Dünya Çakmaklı, *Uşak Müzesinde Korunan Roma Dönemine Ait Cam Eserler*, Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara 2007, 7; Fevziye Eker, *Kahramanmaraş Müzesi'ndeki Cam Eserler* (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum 2014, 19; Kasım Eker, *Tokat Müzesi'ndeki Cam Eserler ve 3D Modelleme Çalışması*, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum 2016, 27; Özkan Özbilgin, *Samsun Müzesi'nde Bulunan Cam Eserler*, Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Samsun 2019, 4.

katar. Ayrıca camı renklendirmek için yapımı sırasında farklı türlerde metaller de eklenmektedir³⁷⁰.

Yapay olarak elde edilenin dışında, doğada hazır halde, volkanik cam olan obsidyen ve kaya kristalleri (necef) diye anılan iki cam çeşidi daha bulunmaktadır. Volkanik bir madde olan obsidyen, parlak siyah renkte olup, antik çağda Anadolu, Meksika ve Güney Amerika'da ok ve mızrak ucu yapımında kullanılmıştır. Doğal kuvars olan kaya kristali, neredeyse renksiz ve yarı saydamdır³⁷¹. Antik çağda insanlar yapay camı üretmeye başlamadan binlerce yıl önce doğada var olan bu obsidyen ve kaya kristalleri gibi doğal camları kullanıyordu. Yapay camın keşfinin ise rastlantı sonucu olduğu söylenmektedir³⁷².

Eldeki veriler yapay cam üretiminin Mezopotamya'da MÖ 3. binde olduğunu ortaya koymaktadır³⁷³. Güney Mezopotamya'daki Tell Asmar kazılarında ele geçen silindirik biçimli ve açık mavi renkteki cam çubuk, MÖ 2300 dolaylarına tarihlenmektedir. Camdan yapılmış en erken nesnelerin bir diğeri de Eridu kazılarında ele geçen ve en geç MÖ 2100'lere tarihlenen işlenmemiş durumdaki cam kütledir³⁷⁴. Bu en erken tarihli cam buluntularından başka, MÖ 3 bin tabakalarına Amik Ovası'ndaki Tell Cudeyde, Nuzi (Yorgan Tepe) gibi merkezlerde ki cam boncuklara rastlanmıştır³⁷⁵.

Cam ilk olarak küçük boncuklar ve objelerin yapımında kullanılmış, yaklaşık 1000 yıl sonra, farklı cam formları da ortaya çıkmıştır. Arkeolojik kazılarda ele geçen cam vazolar, yaklaşık olarak MÖ 2000'in ortalarına tarihlenmektedir³⁷⁶. MÖ 16. yy. tarihli Tell Açana kazılarında ele geçen cam vazo parçası, bilinen en erken teknik olan iç kalıp tekniğiyle yapılmıştır³⁷⁷. Kuzey Mezopotamya camcıları MÖ 15.yy'da, mozaik cam ve

³⁷⁰ Çiğdem Gençler, *Smintheion Camları*, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara 2000, 5; Eker, F., 20; Özbilgin, 5.

³⁷¹ Canav, 19.

³⁷² Şeniz Atik, *MÖ I. binde Anadolu'da Cam Üretimi ve Tasarımı*, (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Mimar Sinan Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul 2004, 47; Abdurrahman Demir, *Giresun Müzesi'nde Bulunan Bir Grup Cam Eseri*, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum 2013, 8.

³⁷³ Nalan Küçükpazarlı, *Konya Arkeoloji Müzesi'nde Bulunan Roma Çağı Cam Eserleri*, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya 2006, 6; Onur Şahin, *Konya Ereğli Müzesi Cam Eserleri*, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya 2018, 14.

³⁷⁴ Küçükpazarlı, 6; Serpil Kurup, *Kayseri Müzesi Cam Eserleri*, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum 2015, 7; Şahin, 14; Ahmet Levent Keskin, *Parion Tavşandere Nekropolü Cam Buluntuları*, Ondokuz Mayıs Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Samsun 2019, 13.

³⁷⁵ Küçükpazarlı, 6; Demir, 11.

³⁷⁶ Küçükpazarlı, 6.

³⁷⁷ Küçükpazarlı, 6; Çakmaklı, 19; Demir, 12; Kurup, 8; Eker, 31; Keskin, 13.

damarlı cam yapımıyla cam sanatında daha ileri gittiklerini göstermişlerdir³⁷⁸. Fakat bu buluntuların dağılımı en erken cam kaplarının Kuzey Mezopotamya’da Mitanni krallığı sınırları içerisinde üretilmiş olduğunu kanıtlamaktadır. Bu kapların neredeyse hepsi aynı şekilde iç kalıplama yöntemiyle kalın cidarlı, renkli camdan, mat küçük şişe, bardak ve kadeh olarak üretilmiştir³⁷⁹.

Mezopotamya’da üretilmiş cam eserler ve yapım teknikleri, kısa bir zaman içerisinde Geç Bronz Çağ medeniyetini oluşturan diğer merkezlere ihraç edilmiştir. Bu merkezler içerisinde en önemli cam üretim merkezi Mısır’dır. Bu dönemde yerli zanaatkarlar kısa süre içerisinde kendilerine özgü cam eşya tiplerini geliştirmişlerdir³⁸⁰.

Mezopotamya ve Mısır dışında MÖ 2.binde Suriye, Filistin, Kıbrıs, Rodos ve Girit gibi merkezlerde de cam üretimi devam ettirilmiştir³⁸¹. Karanlık Çağ olarak adlandırılan dönemde göçler ve siyasi bunalımlar sebebiyle cam üretiminde bir azalma görülmüştür³⁸². MÖ 8.yy’da cam üretiminde iç kalıp tekniğinin yanında kalıp tekniğinin de kullanılmasıyla yeniden cam üretimi canlanmaya başlanmıştır. Bu dönemde kalıba döküm tekniğiyle yapılmış olan kaplardan birisi Nimrud’da ortaya çıkan II. Sargon’a ait cam vazodur. Diğerleri ise; Gordion-P Tümülüsü’nde in situ olarak ele geçmiş ve MÖ 700 tarihli Gordion kasesidir³⁸³.

Anadolu’da cam üretimiyle ilgili merkezlerden biri, MÖ 6.yy’a ait Sardes’te bulunan cam atölyesidir. Sardes dışında Porsuk Höyük ve Anamur’da yer alan cam fırınları da bu bölgelerde de cam üretildiğinin kanıtıdır³⁸⁴. MÖ 6-1.yy’lar arasında çoğunlukla iç kalıp teknikte camlar yapılmaya devam edilmiştir. Bu dönemde genellikle kokulu yağlar, parfüm ve kozmetik malzemelerin muhafaza edilmesi sağlayan küçük şişeler kullanılmıştır. Form olarak Grek seramik kaplarından öykünerek yapılan kaplar gündelik hayatın bir parçası olmuş ve parlak renkleriyle pişmiş toprak eserlerin önüne geçmiştir³⁸⁵.

³⁷⁸ Küçükpazarlı, 6-7; Demir, 12.

³⁷⁹ Çakmaklı, 19; Şahin, 14.

³⁸⁰ C. S. Lightfoot – Melih Arslan, *Anadolu Antik Camları*, Yüksel Erimtan Koleksiyonu, Ankara 1992, 1; Kurup, 8.

³⁸¹ Aydın Tavukçu, 143; Demir, 13.

³⁸² Nurettin Öztürk, *Erzurum Müzesi Cam Eserleri*, 2013, 19; Demir, 14.

³⁸³ Eker, 31-32.

³⁸⁴ Aydın Tavukçu, 144; Demir, 16.

³⁸⁵ Eker, F., 34.

MÖ 1.yy ile MS 1.yy arasındaki dönemlerde, İtalya, İngiltere, İspanya, Fransa, Belçika ve Balkan ülkelerini kapsayan tüm Roma İmparatorluğu sınırları içerisinde kalan bölgelerde ele geçmiş olan camlara genel olarak “Roma Dönemi Camları” adı verilmektedir³⁸⁶. Erken Roma Dönemi’nde cam üretimi, Hellenistik Dönem camlarının devamı niteliğindedir. Cama üfleme tekniğinin bulunmasıyla hem daha fazla üretim sağlanmış hem de daha ucuza mal edilmiş ve bu nedenle endüstri hızla gelişmiştir. Roma halkı sivil mimari örneklerinde farklı mermerleri kullandıkları gibi camı da pencere, mozaik, pano ve dış cephede kaplama gibi farklı alanlarda kullanmıştır³⁸⁷. Anadolu’da arkeolojik verilerle tespit edilen cam üretim yerlerinden bazıları, İstanbul-Konstantinopolis, Mersin-Anemurium, İzmir-Metropolis, Manisa-Sardes, Aydın-Tralleis’tir³⁸⁸.

MS 4.yy’da cam üretiminin ana merkezi İtalya, Belçika ve Rhineland’dır. Bu dönemde dikkat çekici şekilde kuvvetli olan Roma cam endüstrisi figürlü sahneleri olan kesme camlar, kesme açık işçiliği olan kafes kaplar ve yaldızlı camlar yapılmaktaydı³⁸⁹.

Bizans Dönemi’nde Anadolu’da İznik, Sardes, Anamur, Amorium, Elaiussa Sebaste ve Demre gibi önemli merkezlerde cam üretimi yapılırken; Yunanistan, Korinth, Kıbrıs, İtalya, Mısır ve İsrail gibi Anadolu dışındaki bölgelerde de devam etmiştir³⁹⁰.

Camcılığın MS 5.yy’da gerilemesinin ardından tekrar üretiminin artması sürecinde artistik ve dekoratif sanat gerilerken mozaikli duvar bezemeleri ve pencere üretimi oldukça fazla kullanılmaya başlanır. Bu nedenle de Sur ve Sayda’da ki üretim merkezleri ile yakın ilişki kurulmuş, Suriye, Filistin ve Mısır camlar örnek alınarak üretime başlanmıştır³⁹¹.

Sasani Dönemi’nde, gelişmiş cam sanatı devam etmiş olup bu dönemde geometrik motifli kesme camlar ön plana çıkmıştır MS 7-8.yy’larda Araplar tarafından fethedilen Yakın Doğu ve Kuzey Afrika İslam etkisi altında kalır³⁹². Eski Suriye stilinde yapılan

³⁸⁶ Kurup, 10.

³⁸⁷ Ligttfoot-Arslan, 5; Kurup, 10.

³⁸⁸ Eker, 35; Şahin, 20.

³⁸⁹ Küçükpazarlı, 8.

³⁹⁰ Şahin, 21.

³⁹¹ Canav, 19; Şahin, 21.

³⁹² Demir, 18.

mavi-yeşil üfleme camlara MS 7.yy ortaları ile MS 8.yy arasında rastlanır. MS 9.yy ve sonrasında renkli kristal camlar üzerinde kesme tekniğinin kullanıldığı görülür.

Yapay olarak üretilen camların üretim tekniklerini kısaca açıklayacak olursak;

İç – Kalıp (Kum-Kalıp) Cam Yapım Tekniği: Bilinen en eski cam üretim tekniğidir. Metal bir çubuğun ucuna şekillendirilerek tutturulmuş bir çekirdeğin üzerine eritilmiş cam dökülerek küçük kaplar üretilmiştir. Cama şekil verildikten sonra, metal çubuk çıkarılmakta ve kap soğumaya bırakılmaktadır. Kap soğuduktan sonra kilden yapılmış olan çekirdek kalıp, kazınarak yok edilir³⁹³.

Kalıba Döküm Tekniği: Çeşitli formlarda, balmumu, kil, ahşap, taş, metal ve pişmiş topraktan yapılan tek veya çok parçalı kalıplara erimiş haldeki camın dökülmesi ile değişik formlu kapların üretildiği tekniktir. Tek parçalı kalıplarda genellikle taş ve seramik malzeme kullanılmıştır³⁹⁴. Çok parçalı kalıplarda ise tek renkli ve çok renkli cam kaseler üretilmektedir. MÖ 2.binin ortalarından itibaren kullanılmaya başlanan bu teknik, MÖ 50’lerde Suriyeliler tarafından üfleme tekniğinin geliştirilmesiyle önemini kaybetmiştir³⁹⁵.

Soğuk Kesme (Masif Kesme) Tekniği: Mısır ve Mezopotomya’da MÖ 4.yy’dan itibaren kullanılmaya başlayan tekniktir Bu tekniğin kullanımı Roma ve sonrasında da devam etmiş; ancak bu teknik tamamlama ve bezeme işlerinde de yoğun olarak kullanılmıştır. MS 9.yy’da ve sonrasında ise Arap dünyasında kullanılmıştır³⁹⁶. Soğuk kesme tekniği, cam bloklara şekil vermek için kullanılırdı ve bu kesme işlemi sırasında taş kesme ya da yontma aletler kullanılmaktaydı.³⁹⁷.

Üfleme Tekniği: Cam yapımında dönüm noktası sayılan bu teknikte cam topağı metal bir çubuk yardımıyla alınmakta ve üflenerek şekil verilmekteydi³⁹⁸. Üfleme borusunun keşfedilmesiyle seri üretime geçilmiş, cam kaplar her sınıftan insanın kullanılabileceği bir ürün haline gelmiştir. Bu teknikle yapılan camların en önemli özelliği incelikleri ve hafifliğidir³⁹⁹. Roma imparatorluğunun ilk dört yüzyılında Suriye,

³⁹³ Ligttfoot-Arslan, 10.

³⁹⁴ Eker, F., 88; Kurup, 14-15.

³⁹⁵ Eker, 44.

³⁹⁶ Demir, 31.

³⁹⁷ Öztürk 2013, 32; Demir, 31.

³⁹⁸ Kurup, 18.

³⁹⁹ Eker, F., 90.

Filistin, İskenderiye, Anadolu ve Avrupa'nın bir bölümünü içine alan bütün bölgelere yayılmıştır. Tekniğin birkaç türü vardır:

-Tüp Üfleme: Bir cam tüpün kullanıldığı teknikte, tüpün bir ucu kapatılır ve diğer uçtan üflenerek kabın şişmesi sağlanır. İşlem bittikten sonra tüpün fazlalık kısmı kırılır⁴⁰⁰.

-Serbest Üfleme: Herhangi bir kalıba ihtiyaç duyulmadan, sadece birkaç alet yardımıyla camların üretilmesi tekniğidir. Bu teknikteki en önemli araç üfleme piposu olup, öncelikli olarak piponun ucu belirli bir sıcaklığa kadar ısıtılır ve ardından potanın içindeki eritilmiş camın içine daldırılır. Daha sonra üfleme piposu hızlı bir şekilde döndürülür, bir masa üzerine yuvarlatılarak şekillendirilir. İstenilen formu verene kadar eserin yanlış bir şekil almasını engellemek amacıyla cam ara ara fırında ısıtılır. Cam topağına istenilen şekil verildikten sonra, eserin dip kısmına metal noble adında bir araç yerleştirilir. Sonradan eserin, uç kısmı soğutulup, kırılmasıyla pipodan kurtulması sağlanır ve bu sırada ağız kısmı oluşturulur. İstenirse forma bağlı olarak kulp ya da dip kısımları eklenir ve eser, nobleden ayrılarak soğumaya bırakılır⁴⁰¹. Serbest üfleme tekniği ile yapılmış olan eserler daha sonra aletle şekillendirilmiştir⁴⁰².

-Kalıba Üfleme: Serbest şekillendirme tekniğinin bulunmasından sonra, büyük olasılıkla MS 1.yy'ın ilk çeyreğinde geliştirilen teknikte cam, pişmiş toprak, taş, metal ya da ahşap kalıpların içine üflenerek istenilen form ve desen elde edilmiştir. Üfleme çubuğunun ucundaki erimiş iki ya da daha fazla parçalı kalıp içerisinde kalıbı kalıbı şişirilir. Bazen köşeli ve desenli kalıpların kullanılması ayrıca bir süsleme yapılmasını gereksiz hale getirmiştir. Bu teknikle aynı form, ölçü ve süslemeye sahip camların tek bir kalıpla seri üretimi gerçekleştirilebilmiştir⁴⁰³.

Çalışma alanımız olan 1 ve 2 Nolu oda mezarlardan ele geçen 11 envanterlik, 2 etütlük olmak üzere toplamda 13 adet cam eser ele geçmiştir. Bu cam eserler arasında, 8 adet unguentarium, 2 adet yassı (lentoid) şişe, 2 adet bardak ve 1 adet kâse bulunmaktadır (**Grafik 2.2.**). Cam eserler arasındaki en büyük grubu oluşturan unguentariumlar, yine

⁴⁰⁰ Demir, 37; Eker, F., 91; Kurup, 18.

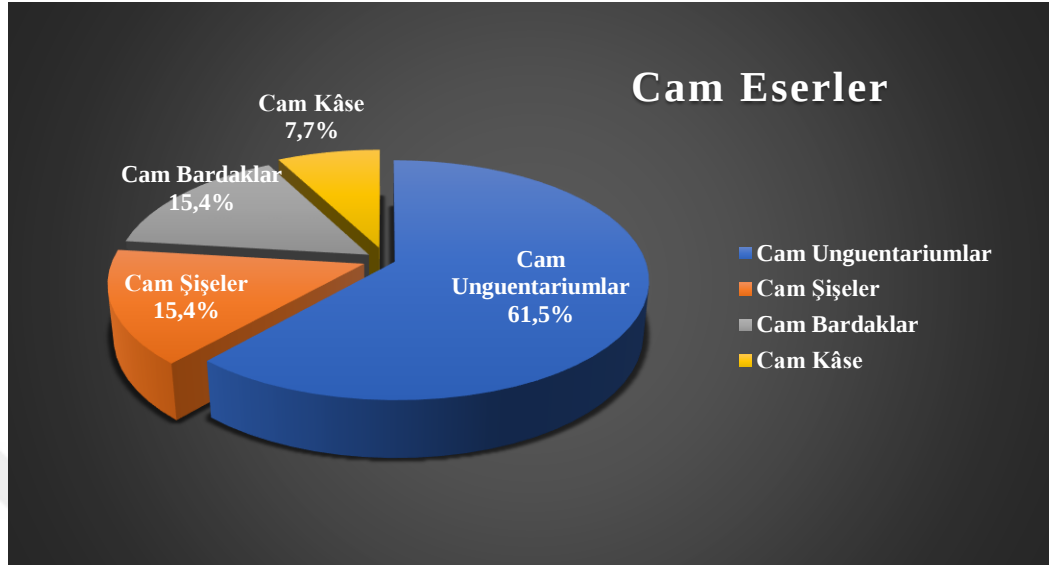
⁴⁰¹ Canav Özgümiş 2007, 13-14; Eker, F.,90-91; Eker, K., 209-210; Özbilgin, 34.

⁴⁰² Erten Yağcı, E., *Başlangıcından Geç Antik Dönem Sonuna Kadar Anadolu'da Cam*, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara 1993, 143; Eker, F., 190.

⁴⁰³ Eker, F., 190.

⁴⁰³ Ceren Baykan-Daniş Baykan, *Eskiçağ'da Cam*, Türk Eskiçağ Bilimleri Enstitüsü Yayınları, İstanbul 2012, 33.

kendi aralarında konik gövdeli, soğan gövdeli, armudi gövdeli, tüp biçimli ve şamdan gövdeli gibi çeşitli gruplara ayrılmaktadır.

Grafik 2.2. Cam Eserlerin Yüzdesel Dağılımı

2.2.1. Cam Unguentariumlar

Dışa çekilip tekrar içe katlanarak düzleştirilmiş ağız, silindirik boyun, konik gövde ve hafif içe çökük tabana sahip olan unguentariumlar konik gövdeli unguentariumlar olarak isimlendirilmektedir. Ağız yapısı özellikle Doğu Roma özelliği göstermektedir⁴⁰⁴. Açık yeşil renkli saydam camdan yapılmış olan Neapolis örnekleri, kalın dışa çekik ağız kenarlı, kalın uzun silindirik boyunlu ve düz diplidir. Kat. No. 69-72'nin hemen hemen birbirleriyle aynı forma sahip oldukları görülmektedir.

Örneklerini Kahramanmaraş Müzesi'nde bulabileceğimiz konik gövdeli unguentariumlar, kalın dışa çekik ağızlı, kalın uzun silindirik boyunlu, yuvarlak dipli olmasıyla Neapolis örnekleriyle uyum içerisinde⁴⁰⁵. Kahramanmaraş örnekleri Eker tarafından MS 1.yy'a tarihlendirilmiştir.

Silifke Müzesi'nde yer alan ve "Armudi Gövdeli Şişe" olarak tanımlanmış, MS 1.yy'a verilen unguentariumlar; Neapolis örnekleri ile form açısından benzerlik

⁴⁰⁴ Eker, F., 184.

⁴⁰⁵ Eker, F., 184-185, Kat. No. 235-239.

gösterdiği görülmektedir⁴⁰⁶. Yine yeşil tonlarında olan bu eserler, dışa çekik ağız kenarlı, silindirik boyunlu unguentarium örnekleridir.

Erzurum Arkeoloji Müzesi'nde yer alan, serbest üfleme tekniği ile yapılmış ve sonradan aletle şekillendirilmiş bir eser, Neapolis örnekleri ile karşılaştırılabilir⁴⁰⁷. MS 1. yy'a tarihlendirilen unguentarium da tıpkı Aydın Arkeoloji Müzesi örnekleri gibi, saydam camdan yapılmış olup, ağız kenarı dışa katlanmış, silindirik boyunlu ve konik gövdelidir.

Tokat Müzesi'nde yer alan bir başka unguentarium, diğer karşılaştırma örnekleri gibi MS 1.yy'a tarihlendirilmiş olup, Neapolis örneğiyle form açısından benzerlik göstermektedir⁴⁰⁸. Açık mavi-yeşil renkli camdan yapılan bu örneğin dışa çekik ağızlı, silindirik boyunlu ve konik gövdeli olduğu izlenmektedir.

Şamdan biçimli unguentarium olarak tanımlanan Bodrum Sualtı Arkeoloji Müzesi'nde sergilenen 2 adet eser, Neapolis örnekleri ile form açısından uyumludur⁴⁰⁹. MS 1.yy tarihlenen eserlerin, kısa silindirik boyunlu ve konik gövdeli oldukları görülür. Bu örnekler haricinde yine aynı müzede yer alan 3 unguentariumun da benzer form özellikleri taşıdığı görülmektedir⁴¹⁰. MS 1-2.yy'a tarihlendirilmiş mavi-yeşil renkli bu eserler renkli kısa katlanmış ağız kenarına, silindirik boyuna ve konik gövdeye sahiptir.

MS 1.yy ortaları ile MS 2.yy arasına tarihlendirilen Perge Nekropolü'nde bulunan iki örnek, Neapolis örnekleri ile uyumlu bir form sergilemektedir⁴¹¹. Bu eserlerde, çalışılan Neapolis örnekleri gibi dışa çekik ağız kenarlı, uzun silindirik boyunlu, konik gövdeli ve yuvarlak kaidelidir.

Giresun Müzesi'nde yer alan bazı unguentariumlar, Neapolis örnekleri ile benzerdir. MS 1-2. yy'a tarihlendirilen, Sarımsı-yeşil renkli cam hamurdan yapılan kısa

⁴⁰⁶ Emel Erten, *Silifke Müzesi Cam Kataloğu*, Ankara 2018, 153-159, Kat. No. 58-62.

⁴⁰⁷ Öztürk, 2013, 55, Kat. No. 2/3-82.

⁴⁰⁸ Eker, 63-64, Kat. No. U10.

⁴⁰⁹ Aynur Özet, *Dipten Gelen Parıltı, Bodrum Sualtı Arkeoloji Müzesi Cam Eserleri*, T.C. Kültür Bakanlığı Anıtlar ve Müzeler Genel Müdürlüğü Yayınları, Ankara 1998, 81-82, Kat. No. 44-45.

⁴¹⁰ Özet, 83-85, Kat. No. 46-48.

⁴¹¹ Sedef Çokay Kepçe, *Perge Batı Nekropolis Mezar Buluntuları*, 1997-2007 Yılları Arasında 169 Numaralı Parselde Yürütülen Çalışmalar, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Antalya Bölgesi Arkeoloji Araştırmaları Merkezi (ABAAM) Yayınları SA. 11, Ege Yayınları, İstanbul 2017, 118-119, L42.4, L42.8.

silindirik boyunlu, dışa çekik ağızlı ve konik gövdeli eserlerin MS 1-2.yy'a tarihlendiği görülür⁴¹².

Bandırma Arkeoloji Müzesi'ndeki cam eserler arasında da, Neapolis örnekleri ile benzeyen unguentariumlar mevcuttur⁴¹³. Genel olarak MS 1.yy ortalarından ve 2.yy ortaları arasına tarihlendirilmiş olan bu benzer örneklerin konik yapılı, dışa çekik ağız kenarlı ve silindirik boyunlu oldukları dikkat çekmektedir.

Yüksel Erimtan koleksiyonu içerisinde unguentarium olarak tanımlanmış olan bazı eserler, Neapolis örnekleri ile form açısından uyum içindedir⁴¹⁴. Koyu mavi-yeşil renkli camdan yapılan bu eserlerin dışa çekik ağız, silindirik boyun ve konik gövde gibi ortak form özellikleri taşıdığı görülmektedir. Sözü edilen örnekler Lightfoot-Arslan tarafından MS 2.yy'a tarihlendirilmiştir.

Royal Ontario Museum'da yer alan ve Neapolis örnekleriyle form olarak ortak yönler taşıyan unguentariumlar Hayes tarafından MS 2-3.yy'a verilmiştir⁴¹⁵.

Yapılan incelemeler sonucunda genel olarak bu formdaki cam unguentariumların pek çok müzede ve koleksiyonda MS 1.yy'a tarihlendirildiği görülmektedir. Benzer örnekler ışığında Kat. No. 69-72, MS 1.yy'a tarihlendirilmesi mümkündür.

Unguentariumlar arasında Neapolis Nekropolü'nden ele geçen 1 tüp biçimli unguentarium da bulunmaktadır. Kat. No. 73, dışa çekilip tekrar içe katlanarak düzleştirilmiş geniş bir ağıza, silindirik boyuna, alta doğru hafif genişleyen tüp biçimli gövdeye ve düz dibe sahiptir. Bu tip unguentariumların MS 1.-3. yüzyıllar arasında üretildiği ve erken dönemlerde kısa boyunlu iken geç dönemlere doğru boynun uzadığı anlaşılmıştır⁴¹⁶. Roma topraklarında ağız işlenişine göre bölgesel farklılıklar gösteren bu tipte batıda ağız dışa çekilerek tekrar içe katlanmışken, doğuda dışa çekilip tekrar içe katlandıktan sonra düzleştirilip tabla şeklini almıştır⁴¹⁷.

⁴¹² Demir, 49-50, Kat. No. U21-U25.

⁴¹³ Nurettin Koçhan-Tülin Tan, Bandırma Arkeoloji Müzesi'nden bir grup Cam Eserler, *Journal of Archaeology & Art-Arkeoloji ve Sanat*, 155: İstanbul, Mayıs-Ağustos 2017, 83-106, 90-92, Kat. No. 5-8, 10-11, 13.

⁴¹⁴ Lightfoot -Arslan, 80-83, Kat. No. 36-39.

⁴¹⁵ John W. Hayes, *Roman and Pre-Roman Glass in the Royal Ontario Museum*, Toronto 1975, 133, Pl. 34, no. 555-558.

⁴¹⁶ Eker, 62.

⁴¹⁷ Eker, F., 174.

Roma'nın Erken İmparatorluk Dönemi'ne tarihlendirilmiş Elaiussa Sebaste'nin cam buluntuları arasında yer alan unguentariumlardan bazıları Kat. No. 73 ile form olarak paraleldir⁴¹⁸. Bu eserler, dışa çekik ağız kenarlı, ince uzun silindirik boyunlu, gövde ve boyun arası hafif boğumlu, dar gövdeli ve yuvarlak kaidelidir.

Giresun Müzesi'ne satın alma yoluyla müzeye kazandırılmış olan bir eser, Kat. No. 73 ile form açısından benzerdir⁴¹⁹. Sarımsı yeşil renkli cam hamurundan yapılan unguentarium, ince uzun silindirik boyunlu, dar gövdeli ve dışa çekik ağız yapısıyla MS 1.yy tarihlendirilmiştir.

Isings, bu tipi Form 82B1 olarak ele almıştır. Roma'nın hem batı hem de doğu bölgelerinde görülen bu tipi "sopa formu" olarak isimlendirerek, MS 1-3. yy'lar arasında kullanıldığını belirtmiştir⁴²⁰.

Kat. No. 73 ile form açısından oldukça benzeyen bir başka örnek, Pittsburgh Carnegie Doğa Tarihi Müzesi'nde bulunur. Pittsburgh örneği Oliver tarafından MS 1. yy'a verilmiştir⁴²¹.

Kayseri Müzesi'nde sergilenen eserler arasında iki adet tüp biçimli unguentarium ile Kat. No. 73 arasında bağlantı kurulabilir⁴²². MS 1.yy ve ortalarına tarihlenen bu eserler, dışa çekilip içe doğru katlanarak oluşturulmuş geniş ağız kenarlı, dar gövdeli ve ince silindirik boyunludur.

Bandırma Arkeoloji Müzesi'nde sergilenen cam eserler arasında, MS geç 1.yy'a tarihlendirilmiş bir eser, Kat. No. 73 ile benzer özellikler göstermektedir⁴²³. Serbest üfleme tekniğinde yapılmış olan eserin ağzı dışa ve içe doğru katlanıp üzeri düzleştirilmiştir. Çukur dipli olan eserin, ince uzun silindirik boynu ve konik gövdesi Neapolis örneği ile neredeyse birebirdir.

⁴¹⁸ Çiğdem Gençler Güray, *Elaiussa Sebaste'nin Roma Dönemi Cam Buluntuları*, OLBA XIX, Mersin Üniversitesi Kilikia Arkeolojisini Araştırma Merkezi, Kaam Yayınları, Mersin 2011, 233-266, 247, Fig. 7, 1-3.

⁴¹⁹ Demir, 43, Kat. No. U6.

⁴²⁰ Isings, C., *Roman Glass, From Dated Finds*, Archaeologica Traiectina Edita Ab Academiae Rheno-Traiectinae Instituto Archaeologico II, Groningen/Djakarta 1957, s. 98, form 82B1.

⁴²¹ Andrew Oliver Jr., *Ancient Glass in the Carnegie Museum of Natural History*, Pittsburgh, Pennsylvania 1980, 23, Cat. No. 93, 95.

⁴²² Kurup, 28, Kat. No. 2-3.

⁴²³ Koçhan-Tan, 93, Kat. No. 18.

Sarımsı-yeşil renkli cam hamurundan yapılan tüp biçimli bir unguentarium, Kahramanmaraş Müzesi'nde sergilenmektedir⁴²⁴. Neapolis örneği ile form ve renk açısından uyum gösteren bu örnek, MS 1-2.yy tarihlendirilmiştir.

Yapılan incelemeler ve araştırmalar sonucunda, Kat. No. 73 'ün MS 1.yy'a tarihlendirilmesi uygun görülmektedir.

Neapolis Nekropolü'nden ele geçen şamdan (çan) biçimli bir başka unguentarium Kat. No. 74 olarak isimlendirilmiştir. Şamdan biçimli unguentariumlar genel olarak dışa çekilip sonra içe katlanarak düzleştirilmiş geniş ağız, silindirik boyun ve şamdan veya çan biçimli gövde, genellikle içe çökertilmiş bir tabana sahiptir. Boyunun gövdeden daha uzun olması en belirgin özelliklerindendir. Yükseklikleri 10-20 cm arasında değişen bu forma sahip eserler için genellikle açık yeşil ve mavimsi renkler kullanılmıştır. MS 1-3.yy'lar arasında üretimi yapılmış olan kapların, uzun boyunlarından dolayı kozmetik ürünlerinin (çeşitli kokular, değerli yağlar ve parfümler) saklandığı kap olarak yorumlanmıştır⁴²⁵. Çünkü, boyunun uzun olması, içerisindeki maddenin ölçülü olarak dökülmesini ve kolayca buharlaşmamasını sağlamaktadır. Bu tip unguentariumların da genellikle mezarlarda ortaya çıkmış olması ölü hediyesi olarak da kullanıldığını göstermektedir. Şamdan biçimli unguentariumlar Roma İmparatorluğu'nun genel olarak doğusunda Suriye-Filistin ve Kıbrıs'ta üretim görüşü üzerinde durulmaktadır. Anadolu'da da kazılarda ve müzelerde çokça bulunmasından dolayı bu unguentarium tipinin Anadolu'da da üretildiği konusunda bulgular vardır⁴²⁶.

Açık yeşilimsi-gri renkli saydam camdan yapılmış Kat. No. 74, şamdan biçimli bir gövdeye, ince uzun silindirik bir boyun yapısına sahiptir. Boyun, gövde geçişinde bir boğum yer almakta olup, eser düz yuvarlak bir kaideyle son bulmaktadır.

Isings, dışa çekik ağız kenarına, ince uzun silindirik boyuna ve şamdan biçimli gövdeye sahip unguentariumları Form 82A1 olarak gruplandırmıştır⁴²⁷.

⁴²⁴ Eker, F., 177-178, Kat. No. 190.

⁴²⁵ Erten Yağcı, E., *Başlangıcından Geç Antik Dönem Sonuna Kadar Anadolu'da Cam*, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara 1993, 143; Eker, F., 190.

⁴²⁶ Eker, F., 190.

⁴²⁷ Isings, 97, form 82A1.

Bolu Müzesi'nde sergilenen eserlerden biri, Kat. No. 74 ile benzer bir form göstermektedir⁴²⁸. Aynı Neapolis örneği gibi, uzun silindirik bir boyuna ve şamdan biçimli küçük üçgenimsi gövdeye sahip olan bu şamdan biçimli unguentarium, MS 1.yy'ın sonlarına tarihlendirilmiştir.

Canav tarafından çalışılan, koyu sarımsı-yeşil renkli unguentariumların ikisi Kat. No. 74 ile ortak form özelliklerine sahiptir⁴²⁹. Dışa ve içe doğru katlanmış kalın ağız kenarı, uzun ince silindirik boyun, konik gövde ve düz dipli olarak sayabileceğimiz form özellikleri şamdan tipli unguentariumların, MS 1.yy sonu – MS 2.yy başına tarihlenmesi sağlanmıştır.

Silifke Müzesi cam koleksiyonuna olan satın alma yoluyla kazandırılan şamdan biçimli unguentariumlar, Erten tarafından MS 1-3.yy'a tarihlendirilmiş olup, Kat. No. 74 ile aralarında bağlantı kurmak mümkündür⁴³⁰. Şamdana benzer gövdeleri Kat. No. 74'ten biraz daha yassı olan eserlerin ince uzun silindirik boyunları ve boyun-gövde arasındaki aletle sıkılarak oluşturulmuş boğum dikkat çekicidir.

Açık mavimsi-yeşil renkli cam hamurundan yapılan bugün Tokat Müzesi'nde korunan şamdan gövdeli bir unguentarium, Kat. No. 74 ile benzerdir⁴³¹. Saydam renkli, ince cidarlı olan örneğin ağız kısmı, Kat. No. 74'te olduğu gibi dışa çekilerek tekrar içe katlanmıştır. Bu özellikleri ile Tokat Müzesi örneği Eker tarafından, MS 1-3.yy arasına tarihlenmiştir.

Parion Nekropolü'nden ele geçmiş olan MS 2.yy tarihli şamdan biçimli cam unguentariumlarda, Kat. No. 74 ile özellikler açısından uyum içindedir⁴³². Bu üç unguentariumda Neapolis örneği gibi, kalın dışa çekik ağızlı, uzun ince silindirik boyunlu ve kaideye doğru genişleyen yapıda olup, şamdan biçimlidir.

Uzun silindirik boyunlu, kaideye doğru genişleyen şamdan biçimli, ağız kenarı aletle düzleştirilmiş ağız kenarı içe ve dışa katlamalı olan Konya Ereğli Müzesi'nden bir

⁴²⁸ Cenker Atilla-Emre Okan, *Glass Vessels from Bolu Museum*, Journal of Archaeology & Art-Arkeoloji ve Sanat, 155, İstanbul Mayıs – Ağustos 2017, 73-82, 76, Fig. 6b.

⁴²⁹ Canav, 49, Kat. No. 54-55.

⁴³⁰ Erten, E., 2018 241-245, Kat. No. 97-99.

⁴³¹ Eker, 65-66, Kat. No. U17.

⁴³² Aydın Tavukçu, 149, Lev. 69, Kat. No. 230-232.

eser bu özellikleriyle Kat. No. 74 ile son derece uyum içindedir⁴³³. Gövde kısmının konkav olması ile farklılık gösteren bu eser, MS 2.yy'a tarihlendirilmiştir.

Bodrum Sualtı Arkeoloji Müzesi'nde sergilenen bir eser yine Kat. No. 74 ile benzerliği nedeniyle ön plana çıkmaktadır⁴³⁴. Mavi renkli cam hamurundan şekillendirilen bu örnek, MS 2-3.yy'a verilmiştir.

Yüksel Erimtan koleksiyonunda bulunan bir unguentarium Kat. No. 74 ile form açısından uyum içindedir⁴³⁵. Neapolis örneğinde olduğu gibi, kalın dışa ve içe katlanmış ağız kenarı, aşağıya doğru genişleyen, ince silindirik boyun, boyunun alt kısmında aletle şekillendirilmiş, geniş çan şekilli gövdesiyle bu eser, Lightfoot tarafından MS 2-3. yy'a tarihlenmiştir.

Kat. No. 74'ün yapılan incelemeler ve karşılaştırma örnekleri ışığında, MS 1-3.yy'lar arasına tarihlenmesi yerinde olacaktır.

Neapolis'ten ele geçen Kat. No. 75 ve 76'nın sahip olduğu form özellikleri soğan gövdeli unguentariumlar grubunda incelenmesi gerekir.

Bu tip unguentariumlar, önce dışa çekilip sonra içe doğru katlanarak düzleştirilen ağız profiline sahiptir. Genellikle kısa boyunlu bu tipin belirleyici özelliği gövdesinin soğan şekilli olmasıdır. Boyundan gövdeye geçiş erken örneklerde daha sert şekildayken, geçte doğru biraz yumuşamaktadır. Üretiminde özellikle yeşil ve mavinin tonları ile renksiz cam kullanılmıştır. Serbest üfleme tekniğinde yapılan bu tip unguentariumlara herhangi bir bezeme yapılmamıştır⁴³⁶. Açık yeşil renk saydam camdan yapılmış olan Kat. No. 75 ve 76, dışa çekik kalın ağız kenarlı, ince uzun silindirik boyunlu, soğan gövdeli ve hafif içe basık diplidir.

Sardis'ten ele geçmiş cam şişe olarak tanımlanmış olan bir eser, Kat. No. 75 ve 76 ile form açısından paraleldir⁴³⁷. İnce silindirik boyuna, dışa çekik ağıza ve soğan biçimli bir gövdeye sahip olmasıyla Kat. No. 75 ve 76, MS geç 1.yy – MS erken 2.yy'a tarihlendirilmiştir.

⁴³³ Şahin, 54-55, Kat. No. 51.

⁴³⁴ Özet, 132, Kat. No. 87c.

⁴³⁵ Lightfoot-Arslan, 87, Kat. No. 43.

⁴³⁶ Eker, F., 182.

⁴³⁷ Axel von Saldern, Glass from Sardis, American Journal of Archaeology, Vol. 66, No. 1. (Jan., 1962) 5-12, 8, Pl. 6, Fig. 9, cat. no. 9b.

Neapolis örnekleri ile form açısından uyumlu olan unguentariumların benzerini, Royal Ontario Museum’da görmekteyiz⁴³⁸. Bu eser saydam camdan yapılmış olup, dışa çekik kalın ağız kenarlı, uzun silindirik boyunlu, soğan gövdelidir. Yaklaşık olarak MS 3.yy’a tarihlendirilmiş olan eserin, Kat. No. 75 ve 76 ile form ve renk açısından uyumlu oldukları görülmektedir.

Kahramanmaraş Müzesi’nde sergilenen açık yeşil renkli MS 3.yy’a tarihlendirilmiş bir eser, Neapolis örneklerinde olduğu gibi, dışa çekilerek tekrar içe katlanmış ağız, uzun, silindirik boyun, soğan biçimli gövde ve hafif içe bastırılmış bir kaideye sahiptir⁴³⁹.

Soğan biçimli unguentariumlar grubunda incelenen Kat. No. 75 ve 76, sahip olduğu form özellikleri sayesinde ve karşılaştırma örnekleri ışığında MS 3.yy’a tarihlendirilmiştir.

2.2.2. Cam Şişeler

Neapolis Nekropolü cam eserleri arasında yer alan 1 adet unguentarium, armudi gövdeli şişe olarak tanımlanmıştır.

Armudi gövdeli şişelere, form olarak baktığımızda dışa çekilip içe katlanarak oluşturulan ağız gövdeye doğru daralan boyun ve armudi şekilli gövdeye sahip oldukları görülmektedir. Koyu lacivert renk camdan yapılmış Kat. No. 77’nin form özellikleri, dışa taşkın kalın ağız kenarlı, ince silindirik boyunlu, armudi gövde olarak sıralanabilmektedir.

Hayes tarafından genel olarak MS erken 1. yy veya ortalarına verilen unguentariumlar, tıpkı Kat. No. 77 gibi armudi gövdeye sahip olup, dışa taşkın ağız kenarına, ince kısa silindirik boyuna ve gövde geçişinde kalın bir boğuma sahiptir⁴⁴⁰.

Elaiussa Sebaste cam buluntuları arasında, Kat. No. 77 ile form olarak neredeyse birebir olan bir eser yer almaktadır⁴⁴¹. Sözünü ettiğimiz örneğin Neapolis şişesi ile dışa dönük ağız, silindirik boyun, şişkin gövde gibi ortak form özellikleri bulunmaktadır. Bu eser, Gençler Güray tarafından Erken İmparatorluk Dönemi’ne tarihlendirilmiştir.

⁴³⁸ Hayes, 127, Pl. 32, no. 501.

⁴³⁹ Eker, F., 182-184, Kat. No. 227.

⁴⁴⁰ Hayes, 43, Pl. 16, Fig. 8, Cat. No. 215, 217, 218, 219.

⁴⁴¹ Gençler Güray, 247, Fig. 6, 5.

Erzurum Arkeoloji Müzesi eserleri arasında yer alan MS 1.yy tarihli armudi gövdeli bir parfüm şişesi ile, Kat. No. 77 pek çok ortak nokta bulunmaktadır⁴⁴². Erzurum örneğinin dışa ve içe katlandıktan sonra düzleştirilmiş ağzı, silindirik boynu ve armuda benzer şekilde yuvarlak bir gövdeye sahip olduğu görülmektedir.

Giresun Müzesi'nde korunan eserlerden bir tanesi Kat. No. 77 ile form açısından paralellik göstermektedir⁴⁴³. MS 1.yy tarihlendirilen armudi biçimli bu eser, unguentarium olarak tanımlanmış olup, geniş ağzı dışa ve sonra içe katlanarak, yuvarlatılmıştır. Kısa huni boyunlu olup, boyunun alt kısmı altı aletle şekillendirilmiştir. MS 1.yy tarihli

Balıkesir'de bulunmuş soluk yeşil renkli cam hamurundan yapılan bir unguentarium ile Kat. No. 77 oldukça benzerdir⁴⁴⁴. Dışa ve içe katlanmış ağız yapısı, armudi gövde ve düz taban gibi özellikleriyle Balıkesir örneği, Canav tarafından MS 1. yy'a tarihlenmiştir.

Tokat Müzesi'nde sergilenen eserler arasında Neapolis örneğine benzer armudi gövdeli şişeler bulunmaktadır⁴⁴⁵. MS 3-4. yy'a tarihlenen armudi gövdeye sahip olan renksiz cam kapların, boyun ve ağız yapısıyla Kat. No. 77'den ayrıldığı görülür.

Formu tam belirgin olmayan eserler arasında tanımlanmış olan, Bandırma Arkeoloji Müzesi eserleri, Kat. No. 77 ile benzer form özellikleri taşımaktadır⁴⁴⁶. Serbest üfleme tekniği ile yapılmış olan eser, dışa çekik üzeri düzleştirilmiş kalın ağız yapısına sahiptir ve boyundan gövdeye geçiş aletle şekillendirilmiş olduğu görülmektedir. İç çökük tabanlı bu eser, MS 1.yy'ın ilk yarısına ya da ortalarına tarihlendirilmiştir.

Yapılan incelemeler sonucunda, Giresun Müzesi'ndeki örnek ve Hayes tarafından incelenen eserlerin formu ile Kat. No. 77 daha çok örtüştüğü; fakat Tokat Müzesi'ndeki eserlerin Neapolis örneğinden daha geç bir dönemde yapılmış olduğu kanaatine varılmıştır. Bu nedenle Kat. No. 77, MS 1.yy'a tarihlendirilmiştir.

Neapolis Nekropolü'nden ele geçmiş Aydın Müze Müdürlüğü tarafından etütlük eserler arasına alınmış, ağız kısmı kırık ve eksik olan Kat. No. 78 minyatür şişe olarak

⁴⁴² Öztürk, 2013 71, Kat. No. 18/86-85.

⁴⁴³ Demir, 56-57, Kat. No. U4.

⁴⁴⁴ Canav, 47, Kat. No. 48.

⁴⁴⁵ Eker, K., 73-74, Ş43-Ş47.

⁴⁴⁶ Koçhan-Tan, 103, Kat. No. 53-54.

adlandırılmıştır. Yeşil renkli cam hamurundan yapılan bu şişenin, ince uzun silindirik bir boynu, yuvarlak bir gövdesi olup, düz hafif içe doğru çökertilmiş bir kaideyle sonlandırılmıştır.

Yüksel Erimtan Koleksiyonu'na ait üç parfüm şişesi Kat. No. 78 ile oldukça benzerdir⁴⁴⁷. Biri yeşil renkli, diğerleri mavi renkli cam hamurundan şekillendirilen küçük boyutlu bu şişeler aynı Kat. No. 78'de olduğu gibi, dışa ve içe katlanıp düzleştirilmiş ağız kenarı, silindirik boyun ve küresel bir gövdeye sahiptir. Serbest üfleme tekniği ile yapılan bu eserler, Lightfoot-Arslan tarafından MS 1. yy'a tarihlenmiştir.

Hayes tarafından incelenen muhtemelen MS 1.yy ortalarına tarihlendirilebileceği düşünülen, unguentariumlardan bir tanesi Kat. No. 78 ile oldukça benzerdir⁴⁴⁸. Koyu mavi-yeşil renkli olan bu eserin ağız kısmı kırık olup, yuvarlak biçimli bir gövdeye ve düz kaideye sahiptir.

Yeşil tonlarında camdan yapılan ve MS 1-2.yy tarihli iki küçük şişe, Tokat Müzesi'nde yer almaktadır⁴⁴⁹. Dışa çekik ağızlı, silindirik kısa boyunlu, yuvarlak gövdeli olan bu eserler Kat. No. 78 ile form ve renk açısından oldukça benzemektedir.

Kat. No. 78'in yapılan değerlendirmeler sonucunda, MS 1.yy'a tarihlendirilmesi uygun olacaktır.

2.2.3. Cam Bardaklar

Neapolis Nekropolü'nden ele geçen bir diğer örnek ise, açık yeşil renkli saydam orta kalınlıkta camdan yapılmış ve Kat. No. 79 ve 80 olarak tanımlanmış konik bardaklardır. İnce keskin ağız kenarlı, geniş silindirik gövdeli, hafif içe çökük düz dipli her iki bardağın yüzeyinde de birbirlerine paralel çarkta kesme tekniğiyle helezonik biçimli çizgiler yer almaktadır.

Konik tipli bardaklar genel itibariyle kesik ağız, derin silindirik bir gövde, hafif içe çökük veya oval tabanlı form gösterirler. Bezeme olarak da çarkta kesme tekniğiyle yiv yapılmaktadır. Genellikle beyaz ile yeşil ve tonlarında cam hamurundan, serbest üfleme

⁴⁴⁷ Lightfoot-Arslan, 39-41, Kat. No. 6-8.

⁴⁴⁸ Hayes, 133, Pl. 34, Cat. No. 543.

⁴⁴⁹ Eker, K., 72, Kat. No. Ş37-Ş38.

teknikleriyle yapılan bu tip kaplar, MS 1-4. yy'lar arasında yapılmıştır. Kalıba basma teknikleriyle yapılmış olan bu tipin erken örneklerine Pompei'de rastlamaktayız⁴⁵⁰.

Kat. No. 79 ve 80'de incelenen konik bardakları Isings, Form 29 olarak gruplandırılmıştır. Bu tip bardaklar silindirik, oval veya konik gövdeli olabilmektedir⁴⁵¹.

Canav tarafından incelenen MS 1.yy'a tarihlendirilmiş olan iki adet konik bardak, tıpkı Neapolis örnekleri gibi keskin kenarlı, derin gövdeye sahiptir⁴⁵². Gövdelerinin belirli yerlerinde çark kesme teknikleriyle yapılmış yivler bulunan açık yeşil renkli bardaklar, içbükey kaideye sahiptir.

Kahramanmaraş Müzesi'nde yer alan konik bardak, yine Kat. No. 79 ve 80 ile form özellikleri açısından paralellik gösterir⁴⁵³. Açık yeşil renkli cam hamurundan şekillendirilmiş bardak, keskin işlenmemiş ağıza, konik gövdeye ve hafif içe çöktürülmüş tabana sahiptir. Gövdesinde çark kesme teknikleriyle yapılmış üç yiv bulunmaktadır. Kahramanmaraş Müzesi örneği Eker tarafından MS 1-2. yy arasına tarihlendirilenmiştir.

Yapılan incelemeler ve araştırmalar sonucunda Kat. No. 79-80 MS 1-2.yy'a tarihlendirilmiştir.

2.2.4. Cam Kâse

Neapolis Nekropolü'nde ki çalışılan iki oda mezardan ele geçmiş, tek cam kâse Kat. No. 81'dir. Yeşil renk saydam camdan yapılmıştır. Kalın ağız kenarı olan eserin dış yüzeyi bezemesizdir. Muhtemelen sofraya kabı olarak kullanılan yarı küresel gövdeli sığ kâsenin dibinde, herhangi bir kaide çıkıntısı bulunmamaktadır.

Isings tarafından Form 116 olarak tanımlanan bu sığ kaseler, bezemeli veya bezemesiz olabilirler⁴⁵⁴.

Bodrum Sualtı Arkeoloji Müzesi'nde sergilenen yivli bir kâsenin yine Neapolis örneği ile form açısından benzediği görülmektedir⁴⁵⁵. Geç Hellenistik Çağ, MÖ 2-1.yy tarihli parlak yeşil renkli olan bu eser, kalıba döküm tekniği ile yapılmış, yarım küre

⁴⁵⁰ Eker, F., 136.

⁴⁵¹ Isings, 44, Form 29.

⁴⁵² Canav, 82, Kat. No. 129-130.

⁴⁵³ Eker, F., 136-137, Kat. No. 38.

⁴⁵⁴ Isings, 143-144, Form 116a.

⁴⁵⁵ Özet, 43, Kat. No. 13.

formlu, katlanmış ağız kenarlı olup Neapolis örneğinden tek fark olarak ağız altında çarkla kesilen yivler bulunmaktadır.

Silifke Müzesi'nde sergilenen MÖ 2.yy'ın ortaları ile MÖ 1.yy'ın başlarına tarihlendirilmiş olan kalın cidarlı yarı küresel gövdeli sığ kâse, Kat. No. 81 ile oldukça benzerdir⁴⁵⁶. Kalıba bastırma tekniği ile yapılmış olan sarımsı yeşil renkli kâsenin, dış yüzeyi bezemesiz olup, Neapolis örneğinden farklı olarak ağız kenarının altında oluklu kaselerin bir özelliği olarak birbirine paralel iki adet oluk bulunmaktadır.

Patara kazılarında ele geçen ve Antalya Arkeoloji Müzesi'nde sergilenen, MÖ 2-1.yy tarihli kâse, Neapolis Nekropol eseri ile benzerdir⁴⁵⁷. Kalıba bastırma tekniği ile yapılmış olan kâse, yarı küresel gövdeli sığ tabak şekillidir.

Groose'nin D grubunda incelediği yivli sığ kâselerde, yivleriyle olmasa da form açısından Kat. No. 81 ile oldukça benzerdir⁴⁵⁸. Kalın cidarlı yarı küresel formlu bu kâseler, yuvarlak dipli ve MÖ geç 1.yy ile MS erken 1.yy arasına tarihlendirilmiştir.

Yarı küresel gövdeli sığ kâsenin bir başka benzerinin Patara kazılarında ele geçtiğini görmekteyiz⁴⁵⁹. Saydam açık mavi renkli kâse, serbest üfleme tekniğiyle yapılmış ve aletle şekillendirilmiştir. Baybo tarafından Patara örneği, MS 1.-4. yy'lar arasına tarihlendirilmiştir.

Hellenistik Dönem'de yapılmış olan kaselerin üzerinde oluk veya yiv adı verilen bezemeler bulunmaktayken, dış yüzeyinde herhangi bir bezeme olmayan kâseler de bulunmaktadır. Kat. No. 81 dış yüzeyi bezemesiz, sığ tabak görünümünde olup Patara kazılarında ele geçmiş olan eserle daha çok benzerlik göstermektedir. Yapılan araştırmalar sonucunda herhangi başka benzer örneğe rastlanmamıştır. Bu nedenle çalışılan eserin MS 1-4.yy gibi geniş bir zaman aralığında yapılmış olabileceği düşünülmektedir (**Ek 3**).

⁴⁵⁶ Erten, E., 2018 96-99, Kat. No. 36

⁴⁵⁷ Atik, 114, G 5-6.

⁴⁵⁸ David Frederick Grose, The Toledo Museum of Art, *Early Ancient Glass*, Core-Formed, Rod-Formed, and Cast Vessels and Objects From The Late Bronze Age to The Early Roman Empire, 1600 B.C. To A.D. 50, New York 1989, 247, Cat. Nos. 245-246.

⁴⁵⁹ Selda Baybo, *Patara Kazıları'ndan (1989-2001) Ele Geçen Cam Eserler*, Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Antalya 2003, 60, Çiz. 32, Lev. V, Kat. No. 171.

2.3. ALTIN ESERLER

İnsanlığın doğuşundan beri takılar sadece kadınlar için değil, erkekler için de ilgi çekici olmuştur. Daha önce tılsım, büyü, uğur gibi kavramların etkisiyle kullanılmaya başlanan takı, sonraları sunu eşyası, mezar hediyesi, zenginlik ifadesi ve en sonunda güzellik için aksesuar olarak çeşitli amaçlarla kullanılmıştır⁴⁶⁰.

Dönem ve kültür farklılıklarına göre, takıların yapımında kullanılan malzemenin cinsi de değişim göstermektedir. İnsanların doğal ortamlardan topladıkları hayvan kemikleri, deniz ve kara yumuşakçalarının kabuklarının şekillendirilmesiyle başlanan takı çalışmaları, daha sonra süs taşlarının delinerek boncuk kolyeler yapılmasıyla devam etmiştir⁴⁶¹. Anadolu’da çanak çömleksiz dönemi temsil eden Çayönü ve Caferhöyük’te yapılan kazılar sonucu ele geçen, hayvan kabuğu, doğal cam, taş ve malahitten yapılmış süs eşyaları, Neolitik Dönem’in en önemli merkezlerinden biri olan Çatalhöyük’te obsidyenden yapılan aynalar ve çeşitli taşlardan yapılmış olan boncuklar, süs eşyalarına verilen değerin bu dönemlerde başladığının en önemli kanıtıdır⁴⁶².

Altın, nehir yataklarında kuvars ile birlikte karışık döküntü taneler halinde bulunur ve yıkanmak suretiyle kuvarsdan ayrılır. Gümüş veya bakırla beraber karışık halde de bulunabilir⁴⁶³. Doğada nadir bulunması altını değerli kılmış, havadan ve sudan etkilanmemesi nedeniyle de uzun yıllar kullanım kolaylığı sunması önemini daha da artırmıştır⁴⁶⁴. Bu özellikler İlk Tunç Çağı’ndan itibaren altın ticaretinin giderek artmasına sebep olmuştur⁴⁶⁵. Altın, kolay işlenebilme özelliği ile antik çağdan beri takılarda en çok kullanılan maden haline gelmiştir⁴⁶⁶. Neredeyse her dönemde altın ve değerli taşlar soyluların, zenginlerin takılarında kullanılırken; gümüş, bronz, demir, yarı değerli taşlar ve cam gibi daha ucuz malzemeler ile özellikle de metallerin üzerini altın ve gümüş

⁴⁶⁰ Aydın Tavukçu, 20.

⁴⁶¹ Gülgün Köroğlu, *Anadolu Uygarlıklarında Takı*, İstanbul 2004, 2.

⁴⁶² F. R. Işık Bingöl, *Antik Takılar*, Anadolu Medeniyetleri Müzesi, Ankara 1999, 13; Köroğlu 2004, 15; Tavukçu, 20.

⁴⁶³ Yıldız Temizocak, “*Türk Kuyumculuğunun Dünü ve Bugünü*”, I. Ulusal Sanat Sempozyumu”, Hacettepe Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Yayınları, Ankara 1988; Şirin Yılmaz, *Beypazarı’nda Maden Sanatı*, (Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi), Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara 1994, 20; Bingöl, 19.

⁴⁶⁴ Yıldız Akyay Meriçboyu, *Antik Çağda Anadolu Takıları*, Akbank Kültür ve Sanat Kitapları: 69, İstanbul 2001, 16; Göröl, 15.

⁴⁶⁵ Meriçboyu, 16.

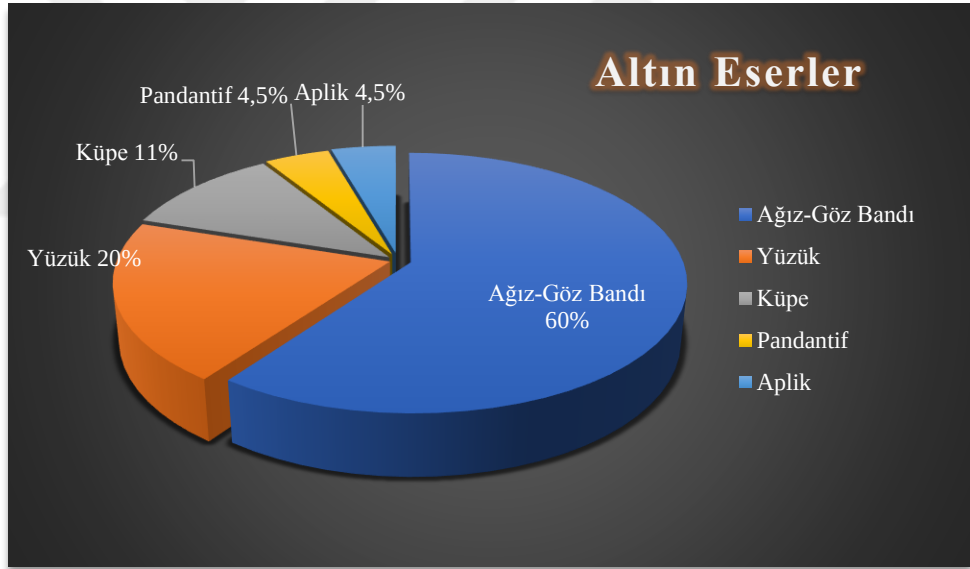
⁴⁶⁶ Sümeyra Göröl, *Tokat Müzesi’ndeki Grek ve Roma Dönemi Altın Takıları*, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum 2019, 15.

yaldızla kaplama halk tarafından tercih edilmiştir. Ancak doğa şartlarına dayanıklı, tekrar tekrar eritilerek yeniden kullanılabilirdi için zengin, gösterişli hazineler günümüze ulaşamamıştır⁴⁶⁷.

Takılarda ise en çok kullanılan çeşit; yüzük, küpe olmak üzere; gerdanlık, bilezik, broş, kemer tokası, fibula ve saç iğnesi de kullanılan takılar arasındadır⁴⁶⁸.

Kalıplama, damgalama, dövme, döküm gibi tekniklerle yapılan altın eserler⁴⁶⁹; telkâri (filigre), granülasyon, mineleme (emay), kakma, kabartma (repousse) ve savatlama (niello) gibi çeşitli teknikler kullanılarak süslenmiştir⁴⁷⁰.

Neapolis Antik Kenti'nde ortaya çıkarılan 1 ve 2 No'lu oda mezardan ele geçen toplam 44 parça altın eser bulunmaktadır. Bu eserler küpe, yüzük, pendentif, aplik ölü ağız-göz bandı olmak üzere çeşitlilik bakımından farklılık göstermektedir (**Grafik 2.3**). İlk olarak sayıca diğer altın gruplarından fazla olan ölü ağız-göz bantları ele alınacaktır.

Grafik 2.3. Altın eserlerin yüzdesel dağılımı

⁴⁶⁷ Koroğlu 2004, 3.

⁴⁶⁸ Nebahat Koçar, *Roma Dönemi Takıları Üzerine bir analiz; Antalya Müzesi Roma Dönemi Takıları Örneği*, Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Isparta 2011, 18.

⁴⁶⁹ R. A. Higgins, *Greek and Roman Jewellery*, University of California Press, London, 1961, 8 vd; Akyay Meriçboyu 2001, 28 vd; Aydın Tavukçu, 21.

⁴⁷⁰ Higgins 1961, 18 vd; Akyay Meriçboyu 2001, 35 vd; Aydın Tavukçu, 21.

2.3.1. Ağız-Göz Bantları (Epistomion)

Altın levhalardan kesilerek yapılan ağız-göz bantları, ölen kişilerin mezara konulurken özenle hazırlandığını ve muhtemelen ritüeller eşliğinde gömüldüğünü göstermektedir⁴⁷¹. Dini inançlar nedeniyle ölümlere takılan bu bantlar genellikle açılan mezarlarda tek veya çift olarak bulunmaktadır. Çoğunlukla ele geçen bantlarda, ip geçki delikleri ya da bu delikler yerine halkalar vardır. Neredeyse hepsinde aceleyle özensizce açıldıklarını gösterecek düzeyde düzensiz delikler görülmekte olup, çok azında düzenli delik görülmüştür. Genellikle oval, yapılı uçları yuvarlak veya düz olacak şekilde çeşitli formlara sahiptirler. Hangilerinin ağız, hangilerinin göz bandı olduğunu saptamak neredeyse olanaksız olmakla birlikte, mezarda iskeletlerin genel olarak baş hizasında bulundukları için ağız ve göz bandı olarak kullanıldığı düşünülmektedir. Bantların formlarına göre kullanım amaçlarını saptamak şu an için olanaksızdır. MÖ 3. ve 2. bin ölü takıları genel olarak bezemesiz yapılmış olup, ağız ve göz bantlarının yanı sıra el ve ayak bileklerine takılan bantlar da bulunmuştur⁴⁷². Günlük bir işlevde kullanılamayacak kadar ince olan ve çok fazla örneğine rastlanmayan ağız ve göz bantlarının, ölünün süslenmesi amacıyla kullanıldığını ve ayrıca ölünün dini bir ritüel sonunda mezara konulduğunu düşündürmektedir.

Çalışılan altın eserler içerisinde Neapolis Nekropolü'nde ki 1 Nolu Oda Mezar'dan ele geçen 26 adet ölü ağız göz bandı bulunmaktadır. Etütlüğe ayrılmış eserler arasında, daha önceden soyulmuş olduğu düşünülen 2 Nolu Oda Mezarı'ndan ele geçen oldukça yıpranmış bir örnek daha bulunmaktadır. Sadece iki mezardan 27 tane altın bandın ele geçmesi, bu mezarların oldukça zengin veya önemli kişilere ait mezarlar olduğunu bizlere kanıtlar niteliktedir. Ağız-göz bantları ile ilgili bir araştırma yapıldığında her mezardan sadece birkaç tane ele geçtiği görülmektedir. Hellenistik Dönem'e ait olan mezardan toplamda 26 adet ağız-göz bandının ele geçmesi; mezar sahibinin ekonomik açıdan toplumun üst seviyesine mensup, değerli bir birey olduğunu ve mezara dini bir ritüel sonucunda konulduğunu kanıtlamaktadır.

⁴⁷¹ Rahşan Tamsü Polat, *Stratonikeia Akdağ Nekropolü: Somut ve Soyut Kültür Üzerine Bir Araştırma*, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara 2013, 432.

⁴⁷² Bingöl, 37.

Neapolis Nekropolü 1 Nolu Oda Mezardaki sekilerin üzerinden ve 2 Nolu O da Mezarda lahitlerin içindeki toprak tabakası içerisinde ele geçen bu bantların ortak özelliği, ince altın safihadan yapılmış varak şeklinde olmaları ve her iki kenarlarında da ip geçki deliklerinin yer almasıdır. Neredeyse tüm bantların üzerinde yırtılmalar ve delinmeler mevcuttur. Ancak, bazılarının orta kısımlarında kenarlardaki ip geçki deliklerine benzeyen delikler de bulunmaktadır. Bu deliklerin ne amaçla yapıldığı ve ne için kullanıldığı hakkında kesin bir şey söylemek neredeyse imkânsızdır.

Soyulmamış mezarlardan nadir olarak ele geçen ağız-göz bantlarının üzerinde, repousse tekniği ile yapılmış bezemeler bulunmaktadır⁴⁷³. Bu bezemeler dışında bazen bantların üzerinde, sikke veya mühür baskısı şeklinde izler de görülmektedir⁴⁷⁴. Hatta bazılarının üzerinde ağız bandı olduklarını belirtmek için kabartma olarak yapılmış dudak izi yer almaktadır⁴⁷⁵. Ancak, Neapolis örneklerinde ne bezeme ne de kabartma mevcuttur.

Kendi aralarında form ve uzunluk olarak 5 tipe ayırabileceğimiz Neapolis altın bantları, genel olarak 5-9 cm arasında uzunluklara sahiptir (**Ek 4**).

2.3.1.1. İnce- Uzun Ağız-Göz Bantları

1. tip olarak değerlendirilebileceğimiz Kat. No. 82-85 arasında incelenen ağız-göz bantlarının gövdelerinin orta kısmı hafif genişletilmiş, yanlara doğru biraz daralarak sonlanmaktadır. Dikkatli bakıldığında orta ve kenar kısımların arasında, genişlik bakımından fazla bir fark yoktur ve bu 6 adet bandın diğer bantlardan farklı bir forma sahip oldukları açık bir şekilde görülmektedir.

Anadolu Medeniyetleri Müzesi'nde sergilenen ölü ağız-göz bandı olarak kullanılmış oldukları düşünülen bir grup altın malzeme bulunmaktadır⁴⁷⁶. Bu bantlardan bir tanesi MÖ 2. binin ilk çeyreğine tarihlendirilmiş olup, uçları oval kesilmiş safihadan yapılmıştır. Her iki ucunda da düzenli açılmış ip geçki delikleri bulunmaktadır. Bu eser, 1. Tip olarak değerlendirilen ağız-göz bantları ile form olarak benzetilebilir⁴⁷⁷. 1. Tip içerisinde değerlendirilen eserlere benzeyen bir başka örnekte British Museum'da yer

⁴⁷³ Angeliki Pierides, *Jewellery In The Cyprus Museum*, Picture Book No. 5, Zavallis Press LTD., Nicosia Cyprus, 1971, Pl. IV-VII; Bingöl, 208-211, Kat. No. 232-235; Yalçınkaya, 519, Kat. No. 314.

⁴⁷⁴ Bingöl, 213, 217.

⁴⁷⁵ Bingöl, 212; Pierides, Pl. VII, 2-6.

⁴⁷⁶ Bingöl, 270, 218, Kat. No. 230, 242.

⁴⁷⁷ Bingöl, 207, Kat. No. 230.

almaktadır. Kıbrıs Kazısı'ndan ele geçmiş Marshall tarafından MÖ 1300-1100'lere tarihlendirilen örneklerin üzerinde bezeme bulunmamaktadır ve kenarları yuvarlak kesimlidir⁴⁷⁸. Ancak, Neapolis örneklerinin neredeyse hepsinin kenarları düz kesilmiştir. Bu açıdan verilen örneklerle benzerlik göstermeyen eserler, bu tarihlerden daha geç bir dönemde yapılmış olmalıdır.

2.3.1.2. Eşkenar Dörtgen Biçimli Ağız-Göz Bantları

2. Tip olarak tanımlayabileceğimiz eşkenar formlu örnekler Kat. No. 86-98 arasına gruplandırılmıştır. İnce varak şeklinde, eşkenar formlu örnekler, kenarlara doğru inceliyor, keskinleşerek sonlanmaktadır. Bu gruptaki bantların formlarının, 1. Tip eserlerinin orta kısımlarından çok daha kalın bir yapıda oldukları ve formlarının orta kısımlarının üçgenimsi bir yapıda olduğu görülmektedir. Ayrıntılar dikkate alındığında iki grup arasındaki fark çok rahatlıkla görülebilmektedir.

Aynı müzede yer alan ve Roma Dönemi'ne tarihlendirilen eşkenar dörtgen formlu, ince safihadan yapılmış iki adet bant⁴⁷⁹; Neapolis örneklerinden 2. Tip olarak adlandırılan bantlarla form açısından uyumludur. Karşılaştırma örneklerinden ilkinin kenarları yuvarlak kesilmiş olup, ip delikleri önden vurularak açılmıştır. Bandın kenarlarında spiral bezemeler, ortaya doğru ikişer lotus yaprağı, ortada ise bir dizi yaprak sırası vardır. Bu bezemeler banda arkadan çizilerek yapılmıştır. Form olarak 2. Tip ile büyük oranda benzeyen bu bandın üzerindeki bezemelerden hiçbiri Neapolis örneklerinde bulunmamaktadır. Karşılaştırma örneklerinden ikincisinin üzerinde ise; bordür olarak repousse tekniği ile yapılmış noktalamalar kullanılmış olup, sivri biten uçlarında birer ip geçki delikleri bulunmaktadır. Bu bandın bir ağız bandı olduğunu düşündüren, orta kısımda kabartma olarak yapılmış dudak izidir. Bu bantta diğer örnek gibi bezemeli olsa da Neapolis örnekleri ile form açısından benzemektedir⁴⁸⁰. MÖ 1300-1100'lere tarihlendirilen British Museum'daki örneklerden bazıları, 2. Tip'e dahil edilen eserlerle benzerlik göstermektedir. Üzerlerinde kabartma tekniği veya kazıma tekniği ile yapılmış çeşitli bezemeler yer alan bu eserler form açısından çalışılan örneklerle

⁴⁷⁸ Marshall, 3, pl. 1, fig. 28.

⁴⁷⁹ Bingöl, 210, Kat. No. 234.

⁴⁸⁰ Bingöl, 212, Kat. No. 236.

karşılaştırılabilir⁴⁸¹. Tokat Müzesi'nde bir iskelet üzerinde sergilenen ağız ve göz bantları eşkenar dörtgen ve üçgen biçimlidirler⁴⁸². Form ve bezemesiz olmaları açısından 2. Tip Neapolis örnekleriyle karşılaştırabileceğimiz Tokat örnekleri, MÖ 3-2. yy'a tarihlendirilmiştir. Stratonikeia Nekropolü'nde, Neapolis ağız-göz bantlarının 2. Tip form açısından benzerlik gösteren bir örneği bulunmuştur. Bu eserlerinde tıpkı incelediğimiz örneklerde olduğu gibi eşkenar dörtgen formu ve bezemesiz oldukları dikkat çekmektedir. Ayrıca, bu eserin ağız bandı olduğu düşünülerek bir iskeletin kafatası üzerindeki duruşu da gösterilmiştir⁴⁸³.

2.3.1.3. Kısa Eşkenar Dörtgen Biçimli Ağız-Göz Bantları

Kat. No. 99 ise 3. Tip'i oluşturan tekil bir örnektir. Bant uzunluk olarak diğerlerinden daha kısa ve daha geniş olmasıyla diğer örneklerden farklıdır.

Enez Kazısı'nda Hellenistik Dönem'e tarihlendirilen sikkelerin ele geçtiği bir lahit içerisinde altın bir bant bulunmuştur⁴⁸⁴. Bununla birlikte yine aynı kazıdan daha sonraki yıllarda yapılan çalışmalarda, başka bir lahadin içerisinde yine bir altın varak ele geçmiştir⁴⁸⁵. Bu bantlar Neapolis'in altın eserleri arasında 3. Tip değerlendirilen ağız-göz bantlarına benzer şekilde, geniş ve küçüktür. Fakat Enez örneği Kat. No. 99'dan farklı olarak biraz daha kalındır.

Altın diadem olarak tanımlanmış, Aybey Nekropolü'nde yapılan kazılar sonucunda ortaya çıkmış altın bir diadem eser, Neapolis Nekropolü'nden ele geçmiş olan 3. Tip ağız-göz bandına benzemektedir⁴⁸⁶. İnce varaktan eşkenar dörtgen şeklinde, yapılan bezemesiz olduğu görülür. Her iki ucunda da deliklerin yer aldığı olduğu bant, Roma Dönemi'ne tarihlenebileceği düşünülmüştür.

⁴⁸¹ Marshall, 4, 13, 18-19, pl. 1-3, fig. 46, 156, 174, 177, 183.

⁴⁸² Göral, 97-98, Kat. No. 78-79, 81.

⁴⁸³ Tamsü Polat, 432, Lev. 121, a-b.

⁴⁸⁴ Afif Erzen, *1986 Yılı Enez Kazısı Çalışmaları*, IX. Kazı Sonuçları Toplantısı II, T. C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Eski Eserler ve Müzeler Genel Müdürlüğü, Ankara 6-10 Nisan 1987, 279-297, 282, Res. 13.

⁴⁸⁵ Sait Başaran, *Enez (Ainos) 1995 Yılı Kazı ve Onarım Çalışmaları*, XVIII. Kazı Sonuçları Toplantısı II, T. C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Eski Eserler ve Müzeler Genel Müdürlüğü, Ankara 27-31 Mayıs 1996, 489-513, 492, Res. 9b.

⁴⁸⁶ Veyisi Gün, *Aybey Nekropolü Kazısı 2014*, 24. Müze Kurtarma Kazıları Sempozyumu ve 1. Uluslararası Müzecilik Çalıştayı, T. C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü, Şanlıurfa 23-25 Mart 2015, 591-606, 595, Res. 7.

Neapolis örneklerinin 3. Tip'ini oluşturan Kat. No. 99, Anadolu Medeniyetleri Müzesi'nde yer alan Kat. No. 242 ile form olarak oldukça paralellik göstermektedir. Eşkenar dörtgen biçiminde kesilmiş olan eserin üzerinde, Kat. No. 99'dan farklı olarak uç kısımlara kazıma tekniği ile yapılmış birbirine paralel çizgiler mevcuttur. İp geçki delikleri kısa kenardan biraz içeride ve ön yüzden vurularak açılmıştır. Geç Roma Dönemi'ne tarihlendirilen, bahsi geçen eser, 3. Tip'te değerlendirilen eserle, sadece form olarak yanlardan oldukça kısa olması bakımından benzerlik göstermektedir⁴⁸⁷.

2.3.1.4. Kol Saati Biçimli Ağız-Göz Bantları

Kat. No. 100-103, kendi aralarında şekil açısından neredeyse birbirlerinin aynısı oldukları için aynı kategoride sınıflandırılmış olup, 4. Tip'i oluşturmaktadır. Adeta bir kol saatini andıran bu bantlar, eşkenar dörtgeni anımsatan küçük bir gövdeye sahiptirler. Uç kısımları ise şeritler halinde birer delikle sonlanan bitim noktalarına doğru uzanmaktadır.

Dardanos Tümülüs'ünden ele geçmiş olan MÖ geç 3.yy tarihli bir çelenge ait eşkenar dörtgen veya üçgen biçimli yapraklar, hem bezemesiz olmalarıyla hem de formları bakımından Neapolis ağız göz bantlarının içerinden 4. Tip bantları ile oldukça benzerdir⁴⁸⁸.

2.3.1.5. Geniş Kol Saati Ağız-Göz Bantları

4. Tip eserlerinin biraz daha genişletilmiş formları olan Kat. No. 104-108 arasındaki bantları, 5. Tip değerlendirilmiştir.

Antik kent mezarlığından ele geçmiş olan 4. ve 5. Tip olarak adlandırılan eserlere benzer bir örnekte British Museum'da görülmektedir. Bu eserde aynı çalışılan örnekler gibi bir kol saati benzeri forma sahiptir ve her iki kenarda da ip geçki delikleri bulunmaktadır. Bandın merkezinde üç büyük rozet iç içe baskı tekniğinde yapılmış, her iki tarafta da ikişer küçük rozet baskısı bulunmaktadır. MÖ 1300-1100'lere tarihlenen Kıbrıs'tan ele geçmiş olan ağız bandı, Neapolis örnekleri ile form açısından benzerdir⁴⁸⁹.

⁴⁸⁷ Bingöl, 218, Kat. No. 242.

⁴⁸⁸ Nurten Sevinç-Mikhail Treister, *Metalwork from the Dardanos Tumulus*, Studia Troica, Band 13, 2003 236, pl.4, Fig. 28.

⁴⁸⁹ Marshall, 20, pl. 3, Fig. 190.

Stratonikeia Nekropolü'nde, Neapolis ağız-göz bantlarının 4-5. Tipin form açısından paralel örneği bulunmuştur. Bu eserde aynı çalışılan örnekler gibi uzun şeritler halinde iki koldan oluştukları, her iki yanda da ip geçki deliklerinin bulunduğu görülmektedir. Eşkenar dörtgen formlu bu örneklerin bezemesiz oldukları dikkat çekmektedir. Anadolu Medeniyetleri Müzesi'nde sergilenen, ortası iki taraftan da şişkin, oval şeklinde kenarlara doğru şerit biçiminde incelen 3 adet eser, Neapolis eserler arasında 4. ve 5. Tip olarak değerlendirilen eserleri ile benzerdir. Bu örneklerin çevresi repousse tekniği ile bir sıra noktalama ile bezenmiş olup, iki tanesinin levhalarının orta kısmında tek bir mühür ya da sikke baskısı silik de olsa görülmektedir. Roma Dönemi'ne tarihlenen bu eserlerin, formları Neapolis'teki örneklerle form olarak paralellik göstermektedir⁴⁹⁰.

Burton Y. Berry Koleksiyonu içerisinde yer alan ağız bandı, Neapolis Nekropolü'nden ele geçmiş olan ağız göz bantları ile form açısından benzerlik göstermese de daha geç dönemlerde aynı amaçla yapılmış eserlerin yapıldığını göstermesi açısından önemlidir⁴⁹¹. MS 2-4. yy'lar arasına tarihlendirilen eserin eşkenar dörtgen biçimli olduğu ve her iki kenarında da ip geçki deliklerinin yer aldığı görülmektedir. Ayrıca Neapolis örneklerinden farklı olarak repousse tekniği ile yapılmış bandın, kenarlarını çevreleyen kabartma nokta bezemeleri yer almaktadır.

Sagalassos Nekropolü'nden ele geçmiş olan bir epistomion⁴⁹² MS geç 2.-erken 3.yy'a tarihlendirilmiş olup, Neapolis ağız-göz bantları ile benzerlik göstermektedir. Baklava dilimi biçimli altın varak üzerine kabartma olarak stilize edilmiş arı motifi işlenmiştir.

Aybey Nekropolü'nden ele geçmiş eşkenar dörtgen formunda başka bir altın bant daha bulunmaktadır⁴⁹³. Köşeleri biraz daha yuvarlaklaştırılmış olan eserin, her iki ucunda delikler mevcut olup, düz ve bezemesizdir.

Birbirleri ile aralarındaki farklar gösterilmek için 5 Tip'e ayrılmış olan Neapolis Nekropol bantlarının kesin olarak ne amaçla kullanıldıkları eldeki verilerle anlaşılamadığı gibi, bu konudaki çalışmaların oldukça kısıtlı olması eserlerin

⁴⁹⁰ Bingöl, 213, 216-217, Kat. No. 237, 240-241.

⁴⁹¹ Wolf Rudolph-Evelyn Rudolph, *Ancient Jewelry from The Collection of Burton Y. Berry*, Indiana University Art Museum Publication, Indiana 1973/1, 186, 151d.

⁴⁹² Yalçinkaya, 519, Kat. No. 314.

⁴⁹³ Gün, 592, Res. 5.

tarikhlenmesini de bir o kadar zorlaştırmaktadır. Ancak soyulmamış mezarlardaki buluntulara göre safihaların bazılarının ağız veya gözleri kapattıkları belirlenmiştir⁴⁹⁴.

Ölü ağız-göz bantlarının MÖ 3. ve 2. binde bezemesiz oldukları bilinmektedir⁴⁹⁵. Dardanos Tümülüsü'nden ele geçen eserler bir çelengin parçalarını oluştursa da çalışılan örneklerle oldukça benzerdir. Ancak, Tokat Müzesi'ndeki ve Stratonikeia Nekropolü'nden ele geçen örnekler Neapolis'tekilerle kullanım amaçları ve bezemesiz olmalarıyla daha çok benzerlik göstermektedir. Anadolu Medeniyetleri Müzesi'nde ve British Museum'da sergilenen bantların genel olarak bezemeli oldukları görülmektedir. Sadece form açısından karşılaştırılan Neapolis örneklerinin üzerlerinde bezeme veya mühür olarak baskı gibi şekiller görülmediğinden karşılaştırma örneklerinin tarihleriyle uyumu beklenemez. Ne yazık ki yapılan araştırmalar sonucunda yukarıda verilen karşılaştırma örnekleri dışında çalışmaya konu olan bu örneklerin başka benzerleri bulunamamıştır. Nekropol buluntuları arasında oldukça ünik olarak ele geçen, Neapolis Kenti'nde de muhtemelen bir geleneğin göstergeleri olduklarından oldukça önemli olan bantlar için kesin bir tarihlendirme yapılamamaktadır. Yapılan araştırmalar ve uzun uğraşlar neticesinde, toplamda 27 adet olan bu ağız-göz bantları, MÖ 3-2. yy'da üretilmiş olabilecekleri kanaatine varılmıştır.

2.3.2. Yüzükler

El, bazen de ayak parmaklarına takılan yüzük halkalarının yarım daire, kare, ince bant gibi farklı şekillerde olabilir. Düz halka yüzüklerin dışındakilerde, üste gelecek yer genişletilir, yüzük kaşı olarak isimlendirilen bu bölüm, kabartma veya oyma mühür, figür ya da motiflerle bezenebilir. Genel olarak yüzük kaşına, yüzük taşının (yüzük geminin) konulması için bir montür yerleştirilir ve montürün içine de çeşitli formlarda yüzük gemleri oturtulur. Erken dönemlerde yüzükler, kemikten yapılmış sade halka biçimindeyken, daha sonra altın mühür yüzükler önem kazanmıştır. İlerleyen dönemlerde ise, taşlı yüzükler ortaya çıkmaktadır⁴⁹⁶.

Hellenistik Dönem 'de kullanılmış olan takılar arasında mühür yüzükler apayrı bir önem taşımaktadır. Erken Hellenistik Dönem yüzüklerinin ilk örnekleri; masif metalden

⁴⁹⁴ Bingöl, 207.

⁴⁹⁵ Bingöl, 37.

⁴⁹⁶ Bingöl, 35.

yapılmış olup, yüzüğün üst kısmı düz bir tabla halinde bırakılmış ve buraya da mühür oymalı bir taş yerleştirilmiş ya da direk metalin yüzeyine kazıma tekniğiyle figür işlenmiştir. Hellenistik Dönem'e tarihlenen yüzükler üzerindeki taşların oymaları, dönemlerinin heykeltıraşlık üsluplarını yansıtır. Bazıları güçlü bir gerçekçilik, bazıları abartılmış bir yumuşaklık gösterirken, bazıları ise arkaik üsluba öykünür⁴⁹⁷. Kullanılan taşlar; lal, beril, sarı safir, ametist, kuvars, kalsedon, akik, karneol ve sardonikstir. Bu taşların yanı sıra renkli camlarda kullanılmıştır⁴⁹⁸.

Roma Dönemi'nde takıları genellikle kadınlar kullanır, erkekler ise genellikle yüzük, fibula ve diadem takardı. Bu dönemde yüzüklere birçok işlev kazandırıldığı için yüzük, sadece süs takısı olarak kullanılmazdı. Bu nedenle Roma Dönemi'nde her biri farklı bir anlam taşıdığı için birden fazla yüzük takma geleneği başlamıştır⁴⁹⁹.

Neapolis Nekropolü'nden ele geçen farklı formlara sahip 9 adet taşlı altın yüzük, detaylı olarak incelendiğinde Hellenistik Dönem ve Roma Dönemi'nin özelliklerine sahip olduğu görülür. Bu yüzüklerin bazıları altın kaplama olup, bazıları tamamen altından yapılmıştır. Yüzük kaşlarında çeşitli taşlar ve bu taşlar üzerinde bazı figürler yer almaktadır.

Neapolis Nekropolü'nden ele geçen ve yüzük kaşı üzerinde betim bulunmayan tek örnek Kat. No. 109'dur. Oldukça ince kenarlı, daire formu olan yüzüğün kaş kısmında elips şekilli bombeli parlak yeşil renkli taş yer almaktadır. Saf altından yapılmış olan yüzüğün alt kısmında incelme ve bükülme mevcuttur.

Kat. No. 109'un bir benzerini, British Museum'da görmekteyiz⁵⁰⁰. Parlak kırmızı renkli akik taşlı yüzük, oldukça ince kenarlı olup daire formudur. MÖ 1.yy'a tarihlendirilen, Neapolis örneğine oldukça benzer olan altın yüzüğün üzerine Kat. No. 109'dan farklı olarak bir figür işlenmiştir.

Anadolu Medeniyetleri Müzesi'nde yer alan, içi kil-macun karışımı bir madde ile dolu altın halka kısmının içi düz olan bir yüzük, Kat. No. 109 ile form özellikleri açısından uyumludur⁵⁰¹. MÖ 1.yy'a tarihlendirilen yüzüğün dış kısmı bombeli elips

⁴⁹⁷ Altan Türe-M. Yılmaz Savaşçın, Anadolu Antik Takıları, Goldaş Kültür Yayınları, 111.

⁴⁹⁸ Türe-Savaşçın, 111.

⁴⁹⁹ Meriçboyu, 199; Koçar, 18.

⁵⁰⁰ Ogden, 59, Res. 9.

⁵⁰¹ Bingöl, 156, Kat. No. 170.

şeklindeki yuvaya koyu bordo renkli garnet (?) yerleştirilmiştir. İçerisindeki taş farklı olsa bile, eser hem form olarak hem de kaş kısmında bezemesiz elips formlu taşla sahip olmasıyla Neapolis örneği benzerdir.

Yüksel Erimtan Koleksiyonu içerisinde yer alan daire formlu bir yüzüğün Kat. No. 109 ile benzer olduğu görülmektedir. MS 1. veya 2. yy'a tarihlendirilen, saf altından yapılmış örneğin, elips şekilli üst orta yüzeyinde bombeli parlak taş görülmektedir. Ancak, bu taş Neapolis örneği gibi yeşil renkte değil, kırmızı renkli granat taşıdır⁵⁰².

Karşılaştırma örnekleri ve mezar konteksti düşünüldüğünde Kat. No. 109'a verilebilecek en uygun tarih MÖ 1.yy'dır.

Neapolis Nekropolü'nden; daire formlu, elips şekilli üst yüzeyinde oval akik(?) taşın yer aldığı dört yüzük Kat. No. 110-111-113-114 olarak isimlendirilmiştir. Form olarak neredeyse birebir aynı olan bu yüzüklerden iki tanesinin üst yüzeyindeki taşlar yükseltilmiştir. Bronz üzerine altın kaplama yapılan dört yüzüğünde üzerine figür işlenmiştir, ancak ikisinin üzerindeki figür, aşınma nedeniyle tam olarak seçilememektedir.

Bu yüzüklerden ilki Kat. No. 110 olarak adlandırılmış olup, akik taş üzerindeki figür tam anlamıyla anlaşılamamaktadır. Bu esere form olarak benzeyen Kat. No. 111'in üst yüzeyinde yer alan taşla giyimli bir kadın figürü işlenmiştir. Bu giyimli/örtülü rahibe görünümlü kadın, sol elini yukarı doğru kaldırmıştır. Belki de elinde buğday başağı tutmakta olan figür, çok fazla belirgin değildir. Genellikle giyimli rahibe görünümlü figürler, Bereket Tanrıçası Demeter'i temsil etmektedir. Hatta bunun bir başka benzerini İzmir Arkeoloji Müzesi'nde görmekteyiz⁵⁰³. MS 4-5.yy gibi çok geç bir tarihe verilmiş olsa da elips formlu yüzük taşının üzerine işlenen figür Kat. No. 111 ile benzer özellikler taşımaktadır.

⁵⁰² Konuk-Arslan, 221, 189.

⁵⁰³ Hilmi Günay, *İzmir Arkeoloji Müzesi'ndeki Süstaşı Ürünlerin (Mühür Taşları ve Törensel Taşların) ve Süstaşlı Antik Mücevherlerin Arkeo-Gemolojiksel İncelenmesi*, Dokuz Eylül Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, İzmir 2012, 43.

Yüzük kaşının üzerinde sola yönelik, profilden bir kadın figürünün betimlendiği bir yüzük form olarak Kat. No. 111 ile oldukça benzerdir⁵⁰⁴. Kaş kısmının daha geniş ve halkasının ince yapılı olduğu görülen gümüş yüzük MÖ 1. yy tarihlenmiştir.

MS 1.yy'ın ilk yarısına tarihlendirilmiş olan Suriye'den ele geçen gümüş bir yüzük, Kat. No. 110 ve Kat. No. 111 ile form açısından uyum sağlamaktadır⁵⁰⁵. Daire formu olan bu yüzüğün, elips formu üst yüzeyinde genç bir satyr büstünün işlendiği ametist taşı yer almaktadır.

Gaziantep Arkeoloji Müzesi'nde sergilenen eserler arasında altın kaplı bir yüzük, Kat. No. 110 ve Kat. No. 111 ile birlikte incelenebilir⁵⁰⁶. Elips şekilli yüzük kaşının üzerinde, bir elinde bereket boynuzu ve diğer elinde dümen tutan Tykhe figürü betimlenmiştir. Figürün ayaklarının altında küçük bir zemin çizgisi mevcut olup, figür kazıma tekniği ile yapılmıştır. MS 1.yy tarihli olan bu yüzüğün kaplamasında korozyon ve yer yer dökülmeler görülmektedir.

MS 2.yy tarihli Tokat Müzesi'nde sergilenen altın kaplama bir yüzük, Neapolis örnekleri ile benzerlik göstermektedir⁵⁰⁷. Yüzük kaşında kazıma tekniği ile yapılmış bir betim bulunmaktadır, ancak aşınma nedeniyle fazla belirgin değildir.

Kat. No. 111 ile form açısından benzeyen British Museum' da yer alan altın yüzük, imitasyon yüzük taşına sahiptir⁵⁰⁸. İntaglio tekniği ile yapılmış olan yüzük taşı üzerinde, Neapolis örneği üzerinde de görülen bir figür bulunmaktadır. Halka formu yüzük, MS 2.yy'a tarihlendirilmiştir.

Kat. No. 110 ve Kat. No. 111 için yapılan araştırmalar ve benzer örneklerin incelenmesi sonucunda, MS 1.yy'a tarihlendirmeleri uygun görülmektedir.

Bu yüzüklerden, daire formu, oldukça ince kenarlı olan Kat. No. 112'nin üst yüzeyinde yüzeye gömük şekilde, yine düzensiz elips formu akik taş bulunmaktadır.

⁵⁰⁴ Marianne Maaskant-Kleibrink, Catalogue of the Engraved Gems In The Royal Coin Cabinet The Hague, The Greek, Etruscan and Roman Collections-Text, Government Publications Office, The Hague, 1978, 145, Pl. 236 c1-c2.

⁵⁰⁵ Spier, 97, Kat. No. 227.

⁵⁰⁶ Jülide S. Yinesor Demir, *Gaziantep Arkeoloji Müzesi'nde Sergilenen Yüzükler ve Yüzük Taşları*, Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eskişehir 2008, 125, Kat. No. 27.

⁵⁰⁷ Göral, 90, Kat. No. 58.

⁵⁰⁸ Jack Ogden, *Jewellery of The Ancient World*, London 1982, 92, Res.18.

Sıvama yöntemiyle oturtulmuş taşın üzerine kazınarak yapılmış başında miğfer, bir elinde kalkan, diğer elinde kesici bir alet tutan sola yönelik bir figür (Athena?) yer almaktadır.

Kat. No. 112'nin bir benzerini İstanbul Arkeoloji Müzesi'nde görmekteyiz⁵⁰⁹. Üzerine bir portre kazınmış olan, ametist taşlı Hellenistik Dönem'e tarihlendirilmiş altın mühür yüzük, Düzce Nalbant Köyü'nde bulunmuştur. Eser özellikleri ile Kat. No. 112 ile paralellik göstermektedir.

MÖ 1. yy- MS 1.yy'a tarihlendirilmiş olan, satın alma yoluyla Anadolu Medeniyetleri Müzesi'nde sergilenen daire formu bir yüzük, Kat. No. 112'ye oldukça benzemektedir⁵¹⁰. Eserin masif halkasının iç kısmı düz, dış kısmı yanlardan yuvaya doğru omuz yapmıştır. Elips yuvanın içerisine, üzerinde karidese benzer bir figür işlenmiş olan karneol, biraz yükseltilerek yerleştirilmiştir.

Beyaz kalsedon üzerine işlenmiş Ares figürüne sahip olan bir yüzük kaşı MS 1.-2. yy'a tarihlendirilmiştir⁵¹¹. Kaş üzerindeki sağa doğru yönelmiş Ares figürü, bir elinde mızrak, omuzları üzerinde ise ganimet? taşımaktadır. Yüzük kaşı üzerine işlenmiş olan bu figür, Neapolis örneğine oldukça benzemekte ve Kat. No. 112 üzerindeki figürün de Ares figürü olabileceğini bizlere düşündürmektedir.

Üzerinde kazıma tekniği ile Serapis ve İsis büstlerinin yer aldığı elips şeklinde kırmızı jasper taşlı (yeşim taşı), oldukça ince kenarlı ve daire formu bir başka yüzükte yine Kat. No. 112 ile paralellik göstermektedir⁵¹². Eser MS 2.yy'a tarihlendirilmiştir.

MS 2-3.yy'a tarihlendirilen carnelian taşından yapılan iki yüzük taşının üzerine kazıma olarak Ares figürü betimlenmiştir⁵¹³. Figür ellerinde savaş aletleri ile sağa yönelik şekilde işlenmiştir. Bu açıdan Kat. No. 112 ile benzer olup, karşılaştırma örnekleri içerisine alınabilir.

Karşılaştırma örnekleri ışığında Kat. No. 112'nin MS 1.-2. yy'a tarihlendirilmesinin uygun olacağı düşünülmektedir.

⁵⁰⁹ Türe-Savaşçın, 110, Kat. No. 220.

⁵¹⁰ Bingöl, 158, Kat. No. 173.

⁵¹¹ J. Spier, *Ancient Gems and Finger Rings*, Catalogue of the Collections The J. Paul Getty Museum, California 1992, 120, Kat. No. 313.

⁵¹² Spier, 126, Kat. No. 336.

⁵¹³ Maaskant-Kleibrink, 327, Pl. 982a-b, 983a.

Neapolis Nekropolü'nden ele geçen Kat. No. 113 ve Kat. No. 114 olarak incelenen iki yüzüğün kaşları yükseltilmiş olup birbirine oldukça benzemektedir. Kat. No. 113'ün üzerindeki betim tam olarak anlaşılmazken, üzerinde olasılıkla Eros betiminin işlendiği Kat. No. 114, daire formlu Neapolis yüzüklerinden biridir. Kazıma tekniği ile işlenmiş olan kanatlı Eros elinde tuttuğu nesneler tam olarak belirgin değildir. Aşk tanrısı olasılıkla elinde ok ve yayıyla betimlenmiş olmalıdır. Küçük bir zemin çizgisi belirsizliğini korusa da üzerine işlenmiş olan Eros figürünün, başında bir başlıkla oldukça detaylı şekilde işlendiği görülmektedir.

Etütlük eserler arasında yer alan büyük oranda tahribata uğramış olan demir üzerine altın kaplama bir yüzük bulunmaktadır. Kat. No. 115 olarak isimlendirilen bu yüzüğün ince silindirik halkasının büyük bir kısmı kırık eksiktir. Kaş kısmının yüksek ve olasılıkla akik taşının yerleştirilmiş olduğunu görmekteyiz. Yüzük kaşının üzerinde kazıma tekniği ile yapılmış büyük ihtimalle karidese veya akrebe benzer bir hayvan figürü yer almaktadır. Kat. No. 113 ve 114 ile form olarak benzer özellikler taşıdığı görülmektedir.

Gaziantep Müzesi'nde sergilenen bir yüzüğün, elips formlu olan kaş kısmının ortada yükseltilmiş olması Kat. No. 113, Kat. No. 114 ve Kat. No. 115 ile oldukça benzerdir⁵¹⁴. Demirden yapılmış olan yüzük farklı malzemeden yapılmış olmasına rağmen form olarak Neapolis örneği ile benzerlik taşımaktadır. MS 1. yy tarihli, üzerinde tanrıça Hera'nın işlendiği yüzük taşı ve betimler açısından olmasa bile Kat. No. 113 ve 114 ile form açısından paralellik göstermektedir.

MS 1.yy tarihli bir yüzük kaşının üzerinde Eros figürünün olması itibariyle Kat. No. 114 ile aralarında bağlantı kurulabilir⁵¹⁵. Bu eserin üzerindeki aşk tanrısı Eros, ok ve yayıyla beraber sağa yönelik olarak işlenmiş olup, sol kolunu yukarı doğru kaldırmıştır. Neapolis Nekropol örneği ile oldukça benzer olan kanatlı Eros, çok küçük bir zemin çizgisinin üzerinde ayakta durmaktadır.

Kırmızı jasper üzerine sağa doğru yönelik bir elinde tiyatro maskı ve diğer elinde pedum bulunan MS 2.yy tarihli bir yüzük, Kat. No. 113, Kat. No. 114 ve Kat. No. 115 ile oldukça benzerdir⁵¹⁶. Kat. No. 114'ün, üst yüzeyindeki elips formlu taş üzerine işlenen

⁵¹⁴ Demir, 112, Kat. No. 14.

⁵¹⁵ Maaskant-Kleibrink, 234, Pl. 589a-b.

⁵¹⁶ Spier, 133, Kat. No. 360.

Eros betimli ve daire formu yüzükten tek farkı yüzük kaşının biraz yükseltilmiş olmasıdır. Ancak yine aynı katalogda yüzük kaşının Kat. No. 114 gibi yükseltildiği başka bir eser daha bulunmaktadır⁵¹⁷. MS 2.yy'a tarihlendirilmiş, kırmızı jasper taşlı bu yüzüğün üzerinde bir mask betimlenmiştir.

Paul Getty Museum'da bronzdan yapılmış, MS 2. yy tarihli daire formu üzerinde farklı figürlerin işlendiği yüzükler de bulunmaktadır⁵¹⁸. Bu yüzüklerden bir tanesinin akik taşı üzerinde kadın başı betimi yer almaktadır.

Yapılan incelemeler ve benzer örnekler ile belirtilen ortak özellikler sonucunda, Kat. No 113, Kat. No. 114 ve Kat. No. 115'in MS 2.yy civarında yapılmış olması muhtemeldir.

Neapolis 'de yapılan kurtarma kazısı sonucunda değil; sonradan getirilip, aynı mezarlardan çıktığı söylenerek Aydın Arkeoloji Müzesi'ne satın alma yoluyla kazandırılan Kat. No. 116, belirtilen ifadeler dikkate alınarak aynı mezar grubuna dahil edilmiş ve Müze'de teşhir bölümüne alınmıştır. İnce silindirik yarım daire formu bu yüzük, tamamen saf altından yapılmış olup, üst gövdesi yüzük kaşından aşağıya doğru hafif bir eğimle inmektedir. Böylelikle yüzüğün üst kısmından bakıldığında keskin bir görünüm elde edilmiştir. Yüzüğün kaş kısmında sola yönelik bir kadın portresinin betimlendiği akik taş yer almaktadır. Kazıma tekniği ile ensede toplanmış saçları, yüz hatları ve kıyafeti oldukça detaylı olarak işlenmiş bu kadın figürünün, oldukça önemli biri veya olasılıkla bir imparator eşi olduğu anlaşılmaktadır.

Anadolu Medeniyetleri Müzesi'nde sergilenen MS 1. yy tarihli bir altın yüzük bazı özellikleri ile Kat. No. 116 ile karşılaştırılabilir⁵¹⁹. Bu örneğin, halkasının iç kısmı düz ama dış kısmı bizim örneğimizden farklı olarak bombeli bir yapı göstermektedir. Oval karneol üstüne, bir zemin çizgisi üzerinde ayakta duran Apollon figürünü görmekteyiz. Üzerinde yazıtın da bulunduğu yüzük kaşının sadece form ve büyüklük açısından çalıştığımız örneğe benzediği görülmektedir.

Roma'da bulunmuş olan MS 1.yy tarihli, yakut taşlı altın bir yüzüğün kaş kısmı ve içindeki taşın formu yine Kat. No. 116 ile karşılaştırılabilir⁵²⁰. Kaşı üzerinde kazıma

⁵¹⁷ Spier, 139, Kat. No. 380.

⁵¹⁸ Spier, 137, Kat. No. 375.

⁵¹⁹ Bingöl, 161, Kat. No. 177; Meriçboyu, 232.

⁵²⁰ Ogden, 1982 114, 23.

tekniki ile bir amphoranın betimlendiği yüzüğün içi dolu, yarım daire formu halkası hafif bombeli yapılmıştır.

Yüzük kaşındaki kadın betimi ile Kat. No. 116 ile benzeyen bir yüzük Paul Getty Museum'da bulunmaktadır⁵²¹. MS 2.yy ortasına tarihlendirilmiş olan yüzük kaşı üzerine sağ profilden kadın büstü verilmiş olup bu figür kazıma tekniği ile yapılmıştır. Saçları ensede topuz yapmış olan figürün, yüz hatları ve kıyafeti de kazımayla detaylandırılmıştır.

Yine aynı katalogda verilmiş olan bir başka eser Neapolis örneğimiz ile bezeme olarak benzemese de, form olarak benzerlik göstermektedir⁵²². MS 2.yy'ın ilk yarısına tarihlendirilmiş, genç bir erkek figürünün kazıma tekniği ile işlendiği yüzüğün kaş kısmının geniş tutulduğu ve yanlara doğru bir eğim yaparak aşağıya doğru giderek incelen bir halka formu taşıdığı görülmektedir. Bu formu sayesinde Kat. No. 116'nın da tarihlemesine yardımcı olan bu eserin yüzük kaşı kırmızı jasper taşıdır.

British Museum kataloğunda yer alan halka biçimli bir yüzüğün, kaşına yerleştirilmiş olan taşın üzerine kazıma tekniği ile yapılmış bir kadın portresi yer almaktadır⁵²³. Sol profilden tüm ayrıntılarıyla işlenmiş olan kadın portresinin Neapolis örneğinin üzerindeki betimle eşleştiği görülür. MS 2.yy tarihli olan bu eserin yüzük formu ise Kat. No. 116'dan neredeyse tamamen farklıdır.

Kaş üzerinde grotesk maskı olan bir yüzük, form olarak Kat. No. 116 ile uyum göstermektedir⁵²⁴. MS 2.y'ın 2.yarisına tarihlendirilen yüzüğün halkası üst taş yerinde keskinleşmektedir. Taşın hemen altında bir omuz şeklinde form gösteren yüzük üzerindeki betimle de oldukça dikkat çekmektedir.

MS 2-3. yy arasına tarihlendirilmiş, üzerinde yazıt bulunan bir erkek portresinin yer aldığı saf altından yapılmış olan Gürcistan Ulusal Müzesi'nde bulunan yüzük, Kat. No. 116 ile paralellik taşımaktadır⁵²⁵. Oldukça geniş tutulmuş olan yüzük kaşının tıpkı

⁵²¹ Spier, 124-125, Kat. No. 330.

⁵²² Spier, 125, Kat. No. 331.

⁵²³ F. H. Marshall, M. A., *Catalogue of the Finger Rings, Greek, Etruscan, and Roman, in the Departments of Antiquities*, British Museum, London 1907, 207, Pl. XXXII-1320.

⁵²⁴ Erika Zwierlein-Dieh, *Die Antiken Gemmen Des Kunsthistorischen Museums In Wien*, Band III, Prestel Verlag München, 1991, 128, Taf. 71,235, 2083 4:1.

⁵²⁵ David Lordkipanidze, *Treasury, Georgian National Museum*, 2011 72.

Neapolis örneğindeki gibi aşağıya doğru hafif eğimle birlikte keskinleşerek indiği görülmektedir.

Neapolis'ten çıkan yüzükler içerisinde form ve bezeme açısından oldukça kaliteli bir işçiliğe sahip olan bu eser, yapılan incelemeler ve karşılaştırılma örnekleri ışığında, MS 2.yy'a tarihlendirilmiştir.

Sekizgen formlu olan Kat. No. 117'nin, halkasının altı yuvarlak şekilli olup, gövdeye göre daha geniş olan üst yüzeyinde yükseltilmiş kaş kısmındaki daire formlu taş, büyük ölçüde kırılmış ve dökülmüştür. Bronz üzerine altın kaplama yüzüğün üzerindeki bu kaplama aşınmıştır.

Anadolu Medeniyetleri Müzesi'nde yer alan masif ve enli bir mühür yüzüğünün halkası Kat. No. 117'de olduğu gibi, altta yuvarlak üstte keskin köşelidir⁵²⁶. Geç Roma Dönemi'ne tarihlendirilmiş olan bu yüzüğün ortadaki kenarları yuvarlatılmış, dikdörtgen bir yuvanın içine Neapolis örneğinden farklı olarak elips şekilli üzeri yazıtlı kırmızı akik bir taş yerleştirilmiştir.

Yüksel Erimtan Koleksiyonu'nda yer alan sekizgen biçimli bir yüzük, Kat. No. 117 ile form olarak oldukça benzerdir⁵²⁷. MS 2.yy'a tarihlendirilen bu yüzüğün, turuncu karnelyan taşı üzerine üzüm salkımı betimlenmiştir. Sekizgen biçimli yüzüklerin MS 3.yy'a ait olduğu düşüncesine rağmen; Leicester Müzesi'nde bulunan yüzük MS 2.yy ve daha öncesinde kullanıldığını kanıtlar niteliktedir⁵²⁸.

Sekizgen formlu, altın kaplamalı taşlı bir yüzük⁵²⁹ Sagalassos Nekropolü'nden ele geçmiştir ve Kat. No. 117 ile form açısından benzerlik göstermektedir. MS geç 2.yy-erken 3.yy'a tarihlendirilen eserin yüzük kaşında işlenmiş olan figürün Ares veya Sagalassos'un efsanevi kurucusu olan Lakedaimon olduğu düşünülmektedir.

Paul Getty Museum'da yer alan üç yüzük, sekizgen biçimli olup, Kat. No. 117 ile paralel özellikler göstermektedir. MS 2-3.yy'a tarihlendirilen bu yüzüklerden ilki; masif altından sekizgen olarak yapılmış ve üzerine kazıma tekniği ile Ares figürü işlenmiştir⁵³⁰.

⁵²⁶ Bingöl, 166, Kat. No. 185.

⁵²⁷ Koray Konuk-Melih Arslan, *Anadolu Antik Yüzük Taşları ve Yüzükleri, Yüksel Erimtan Koleksiyonu*, Ankara 2000, 171, Kat. No. 147.

⁵²⁸ Konuk-Arslan, 171.

⁵²⁹ Yalçinkaya, 521, Kat. No. 318.

⁵³⁰ Spier, 132 Kat. No. 357.

MS 3.yy'a tarihlendirilmiş ikinci örnek ise, sekizgen biçimli alt kısmı olmasına rağmen Kat. No. 117 gibi yuvarlak şekillidir⁵³¹. Gümüş yüzüğün üzerinde yükseltilmiş kaş kısmına yuvarlak biçimli sarı jasper yerleştirilmiş ve üzerine kazıma tekniğiyle bir balık figürü işlenmiştir. Aynı müzede yer alan bir başka eserde Neapolis örneği ile benzer özellikler taşımaktadır⁵³². MS 3.yy- MS 4.yy'ın ilk yarısına tarihlenen sekizgen biçimli gümüş yüzüğün üzerinde monogram bulunmaktadır.

Tokat Müzesi'nde yer alan ve MS 3-4. yy arasına tarihlendirilmiş sekizgen formlu bir yüzük, Kat. No. 117 ile yine form açısından benzemektedir⁵³³. Yüzüğün kaş kısmı köşeli olup, üzerinde balık betimi olan kırmızı renkli ve elips formlu taş, küçük bir yuvaya oturtulmuştur.

Hristiyanlığın güçlendiği dönemde de sekizgen biçimli yüzükler görülmeye devam etmektedir⁵³⁴. Aydın'da bulunmuş olan dış kısmı çokgen, içi yuvarlak altın yüzüğe Kat. No. 117'den farklı olarak altından dörtgen bir kaş yerleştirilmiş ve üzerine de monogram kazınmıştır.

Yapılan incelemeler ve karşılaştırma örnekleri ışığında Kat. No. 117'nin MS 2. – 3. yy'lar arasına tarihlendirilmesi uygun görülmektedir.

2.3.3. Kûpeler

Kulağı süsleme güdüsünün evrensel simgesi olan kûpelerin ilk örnekleri sade halka şeklindeydi ve kadına özgü takı olarak sayılırdı. Arkaik ve Klasik Dönemlere ait mezarlarda ince işçilik gösteren örnekler bulunmuştur. Bu kûpeler genellikle yalın görümlü, hilal ve spiral formludur. Hellenistik Dönem'de daha etkileyici olan insan ve hayvan figürlerinin kûpelerde kullanılmıştır. Daha sonraları özellikle altından, dönemlerinin özelliklerini ve süsleme tekniklerini gösteren daha ince işçilikli kûpeler yapılmıştır. Roma Dönemi'nde ise; çeşitlilik bakımından oldukça zengin, masif görümlü, küresel sarkaçlı veya içi boş küreler, diskli ya da farklı formlarda sarkaçlı kûpeler ve taşlı-taşsız kûpeler ortaya çıkmıştır⁵³⁵. Bu dönemin basit ve yaygın kûpe

⁵³¹ Spier, 143, Kat. No. 396.

⁵³² Spier, 143, Kat. No. 397.

⁵³³ Göral, 94, Kat. No. 67.

⁵³⁴ Meriçboyu, 238.

⁵³⁵ Bingöl, 33.

biçimi, ince halka küpelerdir. Halkanın bir ucu ilmek şekline getirilir ve halkaya dolanır, diğer ucu ise kanca şeklinde buradan geçirilirdi. Bu halka küpelere bazen sarkaç asılarak veya bombeli altın disk-süs eklenirdi. MS 1-4. yy arasında görülen, hem diskli hem de bir çubuk ucunda küresel boncuk şeklinde sarkaçlı küpe örnekleri vardır⁵³⁶.

Neapolis Nekropolü'nden ele geçmiş olan küpeler ve sarkaçları, detaylı olarak incelendiğinde Roma Dönemi'nin özelliklerini yansıttığı görülmektedir. Toplamda Nekropol'den 1 küpe çifti, 2 adet tek küpe ve 1 adette muhtemelen küpe sarkacı olan eser ele geçmiştir.

Kat. No. 118'de ki küpe çifti, düz halkaya sahiptir ve kare formundaki yuvasına taş yerleştirilmiştir. Halkanın bir ucu ilmik şeklinde, diğer ucu ilmiğin içinden geçirilerek halkayla iki kez sarılmıştır.

Kat. No. 118, Roma Dönemi küpe formları içerisinde oldukça önemli bir yere sahip olan halka küpeler grubuna girmektedir⁵³⁷. MS 1.yy'da üretilmeye başlanana bu formdaki küpelerin, MS 2.yy'da yoğun olarak üretildiği kabul edilmektedir⁵³⁸.

Patara Kazıları'ndan ele geçmiş olan halkası sarkaçlı, kare yuvaya sahip bir eser Neapolis örneği ile benzetilmektedir⁵³⁹. MS 2.yy'a tarihlendirilen bu eserin taşı düşmüş, üzeri işlenmiş olan sarkacının ucunda muhtemelen boncuk bulunmaktaydı.

Anadolu Medeniyetleri Müzesi'nde sergilenen bir küpe, halkasının taşlı olmasıyla Kat. No. 118'e benzerlik göstermektedir⁵⁴⁰. Ancak MS 2.yy'a tarihlendirilen bu eserin halkasının sadece bir kısmı düz olup, diğer kısmı yivli telden yapılmıştır ve kare formu yuvasının içerisine sedef yerleştirilmiştir.

Laodikeia Nekropolü'nden sağlam bir şekilde ele geçen bir çift küpe, Kat. No.118 ile halkası düz olmasıyla ve kare şeklinde bir yuva içerisinde yeşil taş bulunması açısından oldukça benzetilmektedir⁵⁴¹. MS 2.yy'a tarihlendirilen bu eserin halkasının bir ucu ilmik şeklinde, diğer ucu ilmiğin içinden geçirilerek halkaya bir kez daha sarılmıştır.

⁵³⁶ Meriçboyu, 199; Koçar, 18.

⁵³⁷ Tülay Ergil, *Küpeler*, İstanbul Arkeoloji Müzeleri Küpeler Kataloğu, 1983, 9; Çilem Uygun, *Patara Geç Hellenistik-Roma Dönemi Takıları*, Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Antalya 2000, 76.

⁵³⁸ Ergil, 104 v.d.; Uygun, 76.

⁵³⁹ Uygun, 76, Lev.17,aK2.

⁵⁴⁰ Bingöl, 70.

⁵⁴¹ Celal Şimşek-Mehmet Okunak-Mustafa Bilgin, *Laodikeia Nekropolü (2004-2010 Yılları)*, İstanbul 2011, 1046, Kat. No. 1532.

Tokat Müzesi'nde sergilenen ve MS 2.yy'a tarihlendirilmiş olan bir küpe Kat. No. 118 ile aynı özellikleri göstermektedir⁵⁴². Kare montürlü taşa sahip olan bu eser, tahrip olduğundan dolayı taş rengi ile Neapolis örneğine bu açıdan benzerlik gösterdiği bilinmemektedir.

Yapılan incelemeler ve benzer örnekler sonucunda Neapolis Nekropolisi'nden ele geçen Kat. No. 118, MS 2.yy'a tarihlendirilmiştir.

Kat. No. 119, Neapolis Nekropolü'nden ele geçmiş olan bir diğer küpedir. Halkası diskli olan küpenin eşi bulunamamış olup, mezardan halkası diskli sarkaçlı benzer bir küpe daha ele geçmiştir. Kat. No. 119 olan küpenin halkası diskin arkasına lehimlenerek döndürülmüş ve uca doğru bir ilmik yapmış, diğer ucu da bu ilmikten geçilerek kendi etrafında iki kez döndürülmüştür.

Altın safihadan kesilen yuvarlak parçanın üzerine kil/reçine karışımı bir hamurdan bombeli bir form verilerek üzeri safiha ile kaplanmıştır. Daha sonra alttaki plaka delinerek içindeki hamur kalıp boşaltılan küpenin⁵⁴³ disk bölümü, içi biraz ezilmiş haldedir. Dışa doğru en yüksek çıkıntısı üzerinde küçük nokta şeklinde bir bombeye sahip olan diskin çevresi, ucu yivli telkâriyle çevrenmiştir.

İstanbul Arkeoloji Müzeleri'nde yer alan, basit halkaya sahip disk kısmı bombeli olan sarkaçlı bir küpe, Kat. No. 119'a benzemektedir⁵⁴⁴. Etrafı tel bordürle çevrili, ortasında granülasyon tekniğinde yapılmış bir küreciğin yer aldığı bombeli diski bulunan Roma Dönemi'ne tarihlenmiş küpenin sarkacında ise damla biçiminde etrafında yatay yivli, bezekli bordüre sahip beyaz taş bulunmaktadır.

Tokat Müzesi'nde sergilenen, MS 2.yy'a tarihlendirilmiş bir küpe çifti ve iki tek küpe, Kat. No. 119 ile halkası diskli olmasıyla benzerlik göstermektedir⁵⁴⁵. Basit düz halkaya sahip, dövme, telkâri ve granülasyon tekniği ile yapılmış olan küpelerin diskleri telkâriyle çevrenmiştir. Sarkaçlı olan küpe Neapolis örneğinden farklılık gösterse de bu açıdan benzerlik göstermese de diskin ortasında nokta bordürünün yer almasıyla kalkan şeklini almış ve eserimizle oldukça büyük benzerlik taşımaktadır.

⁵⁴² Göral, 77.

⁵⁴³ Bingöl, 73, Kat. No. 50.

⁵⁴⁴ Ergil, 8-9, Kat. No. 95.

⁵⁴⁵ Göral, 75, Kat. No. 27.

Tokat Müzesi'nde Kat. No. 119 ile benzer özellik gösteren diğer küpeler, basit düz halkaya sahip olup diskli örneklerdir⁵⁴⁶. MS 2-3.yy'a tarihlendirilmiş olan sarkaçsız diskli küpelerin etrafı telkâri ile çevrelenmiş fakat, Neapolis örneğinden farklı olarak diskin ortasında nokta bordürü bulunmamaktadır.

Kat. No. 119 ile benzer özellikler taşıyan diğer bir eser, British Museum'da bulunmaktadır⁵⁴⁷. Halkası diskli küpe, Kat. No. 119 gibi basit düz halkadan değil, yuvarlatılmış bir halkadan oluşmaktadır. British Museum örneği MS 2-3.yy'a tarihlendirilmiştir.

Kat. No. 119'un bir benzerini, Ankara Anadolu Medeniyetleri Müzesi'nde görmekteyiz⁵⁴⁸. Diskli bir halkaya sahip olan bu eserin halkasının üzerinde birkaç çentik bulunmakta, halkasının bir ucu kıvrılıp ilmik yapmış diğer ucu kanca olarak ilmiğe geçirilip kapatılmıştır. Bu eserin diskinin ve diskin ortasında yer alan bombenin ucu telkâriyle çevrilidir. Küpe halkası da aynı Kat. No. 119'da olduğu gibi diskin arkasına lehimlenmiştir. Ankara Anadolu Medeniyetleri Müzesi örneği Bingöl tarafından MS 2-3.yy'a tarihlendirilmiştir.

Yapılan incelemeler ve benzer örnekler ışığında Kat. No. 119, MS 2-3.yy'a tarihlendirilmiştir.

Neapolis Nekropolü'nden ele geçen diğer bir küpe olan Kat. No. 120 ise halkası diskli sarkaçlı küpeler grubuna girmektedir. Kat. No. 120'nin, yivli halkasının bir ucu ilmik şeklinde olup, diskin arkasına lehimlenmiştir. Diğer bir ucu ilmiğin içinden geçerek iki kez döndürülen küpenin çevresi, ucu yivli telkâriyle çevrelenmiş, bombeli diskin ortasında ise, kabartma nokta yer almaktadır. Kulağa geçen halkanın ucunda, düğümlü bir halka ve sarkaç bulunmaktadır.

Benzer başka bir örnek Higgins tarafından incelenmiş, yaklaşık olarak MÖ 2.yy'lara tarihlendirilmiştir. Yuvarlak kalkan benzeri bir parçası olan küpe, halkası diskli olup sarkaçlıdır⁵⁴⁹. Eserin, Amathus'ta ki mezarlarda ortaya çıkan kolyeler gibi sarkacı bulunmaktadır. Küpenin disk kısmı etrafı, burgu şeklinde bir detayla çevrelenmiştir.

⁵⁴⁶ Göral, 75-76, Kat. No. 30-31.

⁵⁴⁷ F. H. Marshall, M. A., *Catalogue of the Jewellery*, Greek, Etruscan, and Roman, in the Departments of Antiquities, British Museum, 1969 297-298, 2575.

⁵⁴⁸ Bingöl, 73, Kat. No. 50.

⁵⁴⁹ Higgins 1961, 183, Pl. 54B.

Halkası basit düz şekilli olan bu eser, diskli ve sarkaçlı olmasıyla Kat. No. 120 büyük benzerlik taşımaktadır.

Halkasının bir bölümünde yiv yapılmış olan, Manisa Müzesi'ndeki Roma Dönemi'ne ait sarkaçlı küpe Kat. No. 120 ile teknik özellikler açısından paralellik göstermektedir⁵⁵⁰. Telkari ile çevrelenmiş olan disk bölümünün ortasında telkâri ve granülasyon teknikleri ile yapılmış bir ayrıntı bulunmaktadır. Eserin yivli sarkacında mavi cam boncuklar bulunmaktadır.

Kat. No. 119 ile karşılaştırılan örnekler, Kat. No. 120 ile de oldukça büyük benzerlikler göstermektedir. Bu benzer örneklerden farklı olarak, halkası diskli ve sarkaçlı olan küpenin bir benzerini Anadolu Medeniyetleri Müzesi kataloğunda görmekteyiz⁵⁵¹. Ancak diski oldukça küçük ve yassı olan eser bu özellikleri ile Kat. No. 120'den ayrılmaktadır. Bu eserin, burma halkası diskli olup, uçları birbirine ilmik ve kanca yapılarak takılmış, sarkacın ucunda iri bir küre, kürenin altında da granüller bulunmaktadır. Kat. No. 120'nin sarkacı kırık ve eksik olduğundan benzerlik gösterip göstermediği bilinmemektedir. Tokat'tan Ankara Anadolu Medeniyetleri Müzesi'ne satın alma yoluyla gelen eser ile bu açıdan değerlendirilemeyen eserin diskinin çevresi yivli telkâriyle çevrili olup, ortasında Kat. No. 120'ye benzer olarak tek bir granüle vardır. Anadolu Medeniyetleri Müzesi örneği, Bingöl tarafından MS 2. yy' a tarihlenmiştir.

Suriye Tortosa'da bulunmuş olan MS 2-3.yy'lara tarihlendirilmiş bir küpe, Kat. No. 120'e benzer olarak halkası diskli ve sarkaçlıdır⁵⁵². Düz bir halkaya sahip olan eser, Kat. No. 120 gibi çift sıra bordürle çevrili diski olup, merkezinde bir kabartmaya sahiptir. Eserin, çift volütü bezenmiş, kolye ucuna benzer yuvarlak şekilli sarkacı bulunmaktadır.

MS 1.-4. yy'lar arasına tarihlendirilen bir küpe çiftinin, Kat. No. 120 ile benzerliği dikkat çekicidir⁵⁵³. Halkalı küpelerin ortasında etrafı noktalı bordürle çevrili, dış bükey formlu daire süslemesi yer almakta olup, bu süslemenin merkezinde kabartma nokta yer almaktadır. Kat. No. 120'den farklı olarak sarkaçsız olan küpenin halkası da düz ve sadedir.

⁵⁵⁰ Türe-Savaşçın, 2002, 115, 230.

⁵⁵¹ Bingöl, 78, Kat. No. 58.

⁵⁵² Marshall 1969, 294, 2532.

⁵⁵³ Rudolph, W.- Rudolph, E., 100, 77.

Yapılan araştırmalar ve benzer örnekler sonucunda Kat. No. 120, MS 2. yy'a tarihlendirilmiştir.

Olasılıkla bir süs eşyasından kopmuş damla formlu altın obje bir olan Kat. No. 121'in her iki yüzeyi minik kabartma eşkenar dörtgenlerle bezelidir. Kozalak biçimli, içi boş olan bu obje, repousse (çekikleme) tekniğıyle yapılmış olup, büyük ihtimalle bir küpenin sarkacını oluşturmaktadır.

Bu eserin neredeyse birebir benzerini Anadolu Medeniyetleri Müzesi'nde bulabiliriz⁵⁵⁴. Uşak'tan satın alma yoluyla ele geçmiş olan halkası altıgen ve konik diskli sarkaçlı küpe, MS 2.yy'a tarihlendirilmektedir. Sarkacı tıpkı Kat. No. 121'de ki gibi kozalak şeklinde olup repousse tekniğinde yapılmış ve iki ayrı plakanın birleştirilmesiyle oluşturulan bu eser, Kat. No. 121'in bir küpe sarkacı olduğunu kanıtlar niteliktedir.

Yapılan incelemeler sonucunda bu örneğin başka bir benzeri bulunamamış, Anadolu Medeniyetleri Müzesi'ndeki benzer örnek ve mezarlardan ele geçen kontekst buluntular göz önüne alınarak Kat. No. 121, MS 2.yy'a tarihlendirilmiştir.

2.3.4. Pandantifler (Lunulalar)

Altın, gümüş zincir veya kumaştan ince kordona takılan kolye ucu dediğimiz takı ögesidir. Kolye ve küpe ögeleri arasında diğer parçalardan büyük boyutlarıyla veya kolyelerde tek öge olarak görölmektedir. Kıymetli metallerden yalın olarak yapılanların yanında, çeşitli metal veya kıymetli taş kombinasyonlarından oluşturulanları da vardır⁵⁵⁵.

Neapolis Nekropolü'nden ele geçen 2 adet hilal biçimli pandantif (lunula) bulunmaktadır. Kat. No. 122 ve 123 olarak isimlendirilen bu lunulalar birbirleriyle form olarak oldukça benzemektedir.

Uç noktaları daire formlu topuzlarla sonlanan, yarım ay şeklindeki Kat. No. 122 safihadan yapılmıştır. Pandantifin, üst orta noktasında üç adet yiv ve ortada tek bir kabartma daire bulunan kulp yer almaktadır.

⁵⁵⁴ Bingöl, 78, Kat. No. 59.

⁵⁵⁵ Bingöl, 35.

Ay tanrısının sembolü olan hilal, kolye pendantsi olarak kullanılmıştır⁵⁵⁶. Kolyelerde kullanılan hilal motifi, MS 1.yy'da Pompeii, Herculaneum ve Boscoreale'de ve MS 2. yy'da ise Eleutheropolis'te oldukça popülerdir⁵⁵⁷. Neapolis Nekropolü'nde bu hilal biçimli kolye pendantsilerinden iki adet bulunmuştur.

Hamburg Güzel Sanatlar ve El Sanatları Müzesi'nde ki Roma İmparatorluk Dönemi'ne tarihlenen hilal şeklindeki bir kolye, Kat. No. 122 ile oldukça benzerlik göstermektedir⁵⁵⁸. Zinciri birbiri içerisine geçmiş halkalardan oluşan eser, yarım ay biçiminde lunulaya sahiptir. Lunulanın, her iki ucunda kabartma noktalar yer alırken, ortasındaki zincirin geçtiği halkanın üzerinde yivler mevcuttur. Genel olarak teknik özellikleri ve detayları ile de Neapolis örneği ile benzerlik gösteren bu örnek, Kat. No. 122'nin tarihlendirmesine yardımcı olacaktır.

Ankara Anadolu Medeniyetleri Müzesi'nde yer alan masif altın pendantsiler (lunulalar), Kat. No. 122 ile benzerdir. MS 1.yy 'a tarihlendirilen bu eserler, dört köşe profil kesitli ve keskin kenarlı olup, ortada üzeri yivli, yanlara doğru açılarak hilal motifi alan forma sahiptir⁵⁵⁹. Kulpta ve uçlarda iri altın kürecikleri bulunan lunulalar dışında, yine Anadolu Medeniyetleri Müzesi'nde yer alan masif olmayıp diğer özellikleri aynı olan MS 1.yy tarihli, safihadan yapılmış bir lunulalar daha Kat. No. 122 ile benzerdir⁵⁶⁰.

Tokat Müzesi'nde sergilenen eserler arasında saç örgü şeklinde zincire sahip olan bir kolyenin ucu yine hilal motiflidir⁵⁶¹. MS 1-2.yy'a tarihlendirilmiş olan eserin uç kısımları inceltilip hilal şekline getirilmiş ve ince uçların üzerinde iki adet granüle bezeme yerleştirilmiştir. Aynı bezeme zincirin geçeceği halkanın üzerinde bulunmaktadır.

Kat. No. 122 ile paralel özelliklere sahip olan hilal biçimli bir lunula, Roma Dönemi'ne tarihlendirilmektedir⁵⁶². Kıbrıs'tan ele geçmiş halkası yivli olan bu eserin,

⁵⁵⁶ Bingöl, 144.

⁵⁵⁷ Higgins 1961, 186.

⁵⁵⁸ Herbert Hoffmann und Vera von Claer, Museum Für Kunst Und Gewerbe Hamburg, Antiker Gold-und Silberschmuck, Katalog mit Untersuchung der Objecte auf technischer Grundlage, Verlag Philipp Von Zabern, Mainz Am Rhein, Germany 1968, 66-67, 43b.

⁵⁵⁹ Bingöl, 142, Kat. No. 155-156.

⁵⁶⁰ Bingöl, 143, Kat. No. 157.

⁵⁶¹ Göral, 81-82, Kat. No. 40.

⁵⁶² M. S. Ruxer-J. Kubczak, *Naszyjnik Grecki, w okresie hellenistycznym i rzymskim*, Warszawa-Poznan 1972, 255, XL-2.

küçük formlu bir yapısı olup, her iki ucunda da kabartmalı nokta bordürleri bulunmaktadır.

Burton Y. Berry Koleksiyonu'na ait olan bir kolyeye ait lunula, Kat. No. 122 ile hilal biçimli olması nedeniyle benzerlik göstermektedir⁵⁶³. Yarım ayın ortasında granülasyon tekniği ile yapılmış iki adet kabartma nokta ve gövde ile birleşen zincirin geçeceği halkanın üzerinde iki şerit bulunmaktadır. MS 3-4.yy'a tarihlendirilmiş olan hilal biçimli pandantifin her iki köşesinde de yine aynı teknikle yapılmış olan kabartma noktalar bulunmaktadır.

Kat. No. 122'ye benzerlik gösteren örnekler ve mezar konteksinden çıkarılan diğer eserlerin tarihleri göz önüne alındığında MS 1.yy'a tarihlendirilmiştir.

Kat. No. 122'de ki olan pandantifin bir başka benzeri Kat. No. 123 olarak adlandırılmıştır. İnce basık yarım ay formlu kolye ucunun uçları kabartma iki nokta ile sonlanmaktadır. Yarım ayın ortasında üç adet kabartma nokta gövde ile birleşen zincirin geçeceği halkanın üzerinde helezonik bir şerit yer almaktadır.

Eretria buluntusu olan ve National Museum'da sergilenen bir kolyenin pandantifleri arasında yer alan hilal biçimli bir lunula yer almaktadır⁵⁶⁴. Bu özellikleriyle Kat. No. 123 ile bağlantı kurabileceğimiz Eretria örneği, MÖ 2 veya 1.yy arasına tarihlendirilmiştir.

Roma İmparatorluk Dönemi'ne tarihlendirilmiş, Hamburg Güzel Sanatlar ve El Sanatları Müzesi'nden bir lunula, Kat. No. 123 ile paralel özellikler göstermektedir⁵⁶⁵. Yarım ay şeklindeki bu eserin, her iki ucunda kabartma nokta bordürleri yer almakta olup, keskin halka formunun orta kısmında zincirin geçeceği halkanın üzerinde çiçek rozeti yer almaktadır. Benzer örnek, çiçek rozet açısından Neapolis örneği ile benzerlik göstermese de, form olarak aynı özellikleri taşımaktadır.

Kat. No. 123 ve Kat. No. 122 ile aralarında bağlantı kurduğumuz MS 1.yy karşılaştırma örnekleriyle benzer özellikler taşımaktadır⁵⁶⁶. Yarım ay biçimli olan bu lunula, Anadolu Medeniyetleri Müzesi'ndeki eserler gibi, dört köşe profil kesitli ve keskin kenarlıdır. Ancak bu eserlerin hiçbirinde Kat. No. 123'de olduğu gibi zincirin

⁵⁶³ Rudolph, W.- Rudolph, E., 178, 146.

⁵⁶⁴ Stella G. Miller, Two Groups of Thessalian Gold, University of California Publication, Classical Studies Volumes 18, London 1979, 28, Pl. 15b.Pel. J1.

⁵⁶⁵ Hoffmann-Claer, 80-81, 51.

⁵⁶⁶ Bingöl, 142, Kat. No. 155-157.

geçeceği halkanın üzerinde helezonik bir şerit veya bu kadar ince detaylı bir bezeme bulunmamaktadır.

British Museum’da yer alan kolyeye ait bir pandantif, Kat. No. 123 ile hilal motifli, dört köşe profil kesitli ve keskin kenarlı olmasıyla benzer özellikler taşımaktadır⁵⁶⁷. MS 1.yy’a ait olan kolyenin zincirinin geçeceği yivli halka, ortasında ve hilal motifinin uçlarında granülasyon tekniğiyle yapılmış çiçek motifleri yer almaktadır.

Yine British Museum koleksiyonları arasında yer alan bir örnek, Kat. No. 123 ile form ve teknik açısından benzer özellikler göstermektedir⁵⁶⁸. Kolyenin ucunda, keskin bir profil gösteren hilal biçimli lunulanın yivli halkası mevcut olup, bu örneğin MS 1.yy gibi bir tarihten olabileceği ileri sürülmüştür.

Kat. No. 122 ile karşılaştırma örnekleri arasında değerlendirebileceğimiz Tokat örneği Kat. No. 123 ile de hilal motifli olması, ortada ve her iki ucunda granüle bezemelerin bulunması açısından özelliklere sahiptir⁵⁶⁹. Tokat örneği Göral tarafından MS 1-2. yy’a verilmiştir.

MS 1-2. yy’lar arasına tarihlendirilen British Museum’da yer alan bir kolyenin üzerindeki pandantif hilal biçimli olup, keskin kenarlı, dört köşe profil kesitlidir⁵⁷⁰. Zincir halkasının üzerine denk gelen orta noktada ve hilal motifinin her iki ucunda da granülasyon tekniğiyle yapılmış çiçek motifleri yer almaktadır.

Yapılan incelemeler sonucunda Kat. No. 123 ile birebir benzer örnek rastlanmamıştır. Pandantiflerde ki hilal motifinin genel olarak yapıldığı dönemler ve diğer hilal motifli karşılaştırma örnekleri göz önüne alındığında Kat. No. 123’ün MS 1-2 yy tarihlendirilmesi uygun görülmüştür.

2.3.5. Diğer Eserler (Aplikler?)

Neapolis’ten ele geçen ve hangi amaçla kullanıldığı tam olarak bilinmeyen iki adet altın eser daha bulunmaktadır. Bunlardan ilki Kat. No. 124 olarak tanımlanmış olup, büyük ihtimalle giysi üzerine aplik veya kenarlarında delikler olmasa bile bir zincirin

⁵⁶⁷ Marshall 1969, 314-315, 2719.

⁵⁶⁸ Ruxer-Kubczak, 247-248, XXVII-6.

⁵⁶⁹ Göral, 81-82, Kat. No. 40.

⁵⁷⁰ Higgins 1961, 186, pl. 55B.

parçası olduğu düşünülebilir. Eser ince ve yassı birbirleriyle bitişik iki halkadan oluşmaktadır. Ortasında, iki spiralın dört adet kabartma nokta ile yan yana gelerek eşkenar dörtgen oluşturmasıyla sonlanır.

Bu eserle birebir benzer olmasa da, Bergama'dan ele geçen zincir baklaları delik işi teknikle yapılmış olup, bir gerdanlığın parçalarını oluşturmaktadır⁵⁷¹. MS 2-3. yy'a tarihlendirilmiş bu zincir parçaları Kat. No. 124'ün de bir zincir parçası olabileceğini düşündürmektedir.

MS 3.yy'a tarihlendirilen bir kolyenin zincir parçaları Kat. No. 124 ile benzer özellikler açısından paralellik göstermektedir⁵⁷². Sadece şekil olarak Neapolis örneği ile benzeyen bu eserin parçaları ortada eşkenar dörtgen biçimli olup, birbirleriyle bağlantılı bir şekilde, kenarlarda zincir delikleri oluşturmuştur.

Yapılan incelemeler sonucunda Kat. No. 124 ile birebir benzer örnek bulunamamıştır. Bu nedenle; eserin net olarak hangi amaçla kullanıldığı da bilinmemektedir. Ancak karşılaştırılma örneklerine benzerliği göz ardı edilmeden, mezar konteksinden çıkan diğer eserlerin de tarihleri göz önüne alınarak, bu eser için verilebilecek en uygun tarih MS 2-3.yy olmalıdır.

Kat. No. 125, içi boş, oval, boncuk benzeri bir etütlük malzeme ele geçmiştir. Bu küçük altın eserin tam olarak ne için kullanıldığı bilinmemektedir; ancak kolye pendantsi olarak, aplik veya bir takı malzemesinin parçası olarak kullanıldığı düşünülmektedir.

MÖ 27- MS 250 yılları arasına tarihlendirilen bir bilezik üzerindeki süslemeler Neapolis'ten ele geçen örnek ile benzerlik göstermektedir⁵⁷³. İçleri boş olan bu süslemelerin kenarlarında bileziğe tutturulmak amacıyla delikler açılmıştır. Neapolis örneğinin kenarlarında delik bulunmamaktadır. Ancak bu eser, takılar üzerine farklı bir teknikte tutturulmuş olabilir.

Sıraharmanlar Çiftlik Mezarı'ndan ele geçmiş olan kabara şekilli MS 2-3. yy tarihli aplikler, Kat. No. 125'e oldukça benzemektedir. Bu tip aplikler, dairesel kabartmalar olarak kemerler, mücevherler, silahlar, koşumlar, giysiler, kutular gibi çok farklı

⁵⁷¹ Meriçboyu, 213.

⁵⁷² Higgins, 187, Fig. 57 A.

⁵⁷³ Higgins, 187, Fig. 60 B.

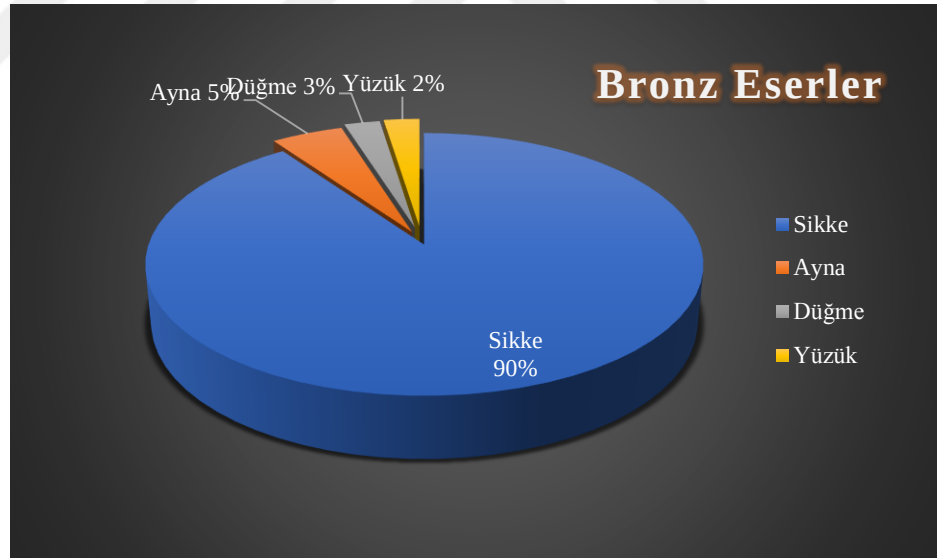
malzeme ve eşya üzerinde kullanılmış olabilirler⁵⁷⁴. Ancak bu apliklerin kenarlarının granülasyon tekniği ile çevrelenmiş olması, Neapolis örneği ile benzer değildir.

Samsun'dan ele geçmiş olan ve üzerindeki süslemelerin içi boş masif altından yapıldığı bir örnek, Kat. No. 125'e benzemekte olup Higgins tarafından MS 3. yy'a verilmiştir⁵⁷⁵.

Neapolis Nekropolü'nden ele geçen ve aplik olarak kullanıldığı düşünülen bu eser için yapılan incelemeler ve mezar kontekstlerinin tarihlendirmeleri göz önüne alındığında verilebilecek en uygun tarih MS 2-3.yy'dır.

2.4. BRONZ ESERLER

Neapolis Nekropolü'nde ki iki oda mezar içerisinden ele geçen ve Aydın Müze Müdürlüğü tarafından etütlük eser listesine alınan 37 bronz sikke, 2 adet bronz ayna, 1 adet bronz düğme, 1 adet bronz yüzük ve muhtemelen bir kemere ait parçalar bulunmaktadır (**Grafik 2.4.-Resim 72**).

Grafik 2.4. Bronz eserlerin yüzdesel dağılımı

⁵⁷⁴ M. Umut Doğan- Ünal Akkemik- Ünal Demirel- Nurgül Demirtaş, *Sıraharmenlar Çiftlik Mezarı: Buluntuları ve Özgün Mimarisi ile Aphrodisias Nekropolü Mezar Tipolojisine Yeni Bir Katkı*, Cedrus V (2017) 301-323, 315-316, Fig. 19/a.

⁵⁷⁵ Higgins, 185, Fig. 30.

2.4.1. Sikkeler

Nekropollerden ele geçen sikkeler genel olarak mezarların tarihlendirmesinde oldukça katkı sağlamaktadır. Bozdoğan Yazıkent Mevkii'sinden açığa çıkarılan Hellenistik Dönem Oda Mezarı'ndan ve Roma Dönemi Mezarı'ndan toplamda 37 adet sikke ele geçmiştir. Sikkelerin 22 tanesi tanımlanamayacak derecede korozyonludur. Ele geçen sikkelerden tanımsız olanlar sayısal olarak değerlendirilmiş çalışma da kısmen daha iyi durumda olan ve mezarlar hakkında fikir verecek 15 sikke değerlendirilerek, dikkate alınmıştır.

Sikkelerden ilki Alabanda Kenti'ne aittir. Sikkenin ön yüzünde Artemis, arka yüzünde ise Capricorn (karışık yaratık)⁵⁷⁶ betimi yer alırken, bronzdan üretildiği anlaşılmaktadır (**Resim 42**). Karia Bölgesinin önemli kentlerinden biri olan Alabanda ile bağlantılıdır. Benzer örneklerinin net bir tarihe verilemediği Neapolis sikkesi üzerinde silik olan yazı hakkında yorum yapılamamakta, ancak oldukça benzer olan bir örneğin⁵⁷⁷ ön yüzünde “APTĒMIC”, arka yüzünde ise “ΑΛΑΒΑΝΔΕΩΝ” yazısı okunmaktadır. Ayrıca, Artemis betimi Alabanda'da ki Artemis tapınımına işaret eder.

Capricorn, Augustus'un doğum tarihi ile ilişkilendirilmiş ve daha önceden bilinmesine rağmen Roma sikkelerinde Augustus ile görülmeye başlanmıştır. Daha sonraki dönemlerde farklı imparator sikkeleri üzerinde tasvir edilmeye devam edilmiştir⁵⁷⁸. Bu nedenle sözü geçen sikkenin Cladiuslar Dönemi'nden yani, MÖ 27-MS 69 yılları arasından olabileceği düşünülmektedir.

Neapolis'ten ele geçen bir diğer sikkenin ön yüzünde bir kadın portresi, arkada ise ayakta duran bir kadın, kalkan ve mızrağıyla birlikte betimlenmiştir. Ön yüzdeki kadın başı, MS 81-96 yılları arasına tarihlendirilen sikkelerin üzerinde betimlenmiş olan Domitia (Domitianus 'un karısı) olmalıdır (**Resim 43**). Arka yüzdeki betim ise heykeltıraşlık örneklerinde de verilen savaşçı kişiliğiyle Tanrıça Athena olmalıdır. Benzerleri sayesinde Harpasa kentinin darbına ait olabileceği düşünülen bu sikkenin buluntu yerinin Neapolis Nekropolü yani, Harpasa Nehrinin hemen yanında olması da bu

⁵⁷⁶ Capricorn; ön yarısı keçi, arka kısmı balık şeklinde tasvir edilen karışık yaratığa verilen isimdir. Grek mitolojisinde yer alan Pan ile de eş tutulmaktadır. B.k.z. A. Brian Lasater, *Mythology for the Micrcosm*, Xlibriss, ABD, 2005, 486; Mesut Ceylan, *Aydın Germencik Kızılcapınar Definesi*, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum 2019, 67,

⁵⁷⁷ <https://rpc.ashmus.ox.ac.uk/coin/184032>.

⁵⁷⁸ Ceylan, 67-68.

veriyi doğrular niteliktedir⁵⁷⁹. Hatta Neapolis Nekropolü'nden benzer sikke örnekleri bulunamasa da bazı sikkelerin tanımlamalarında Harpasa ve Neapolis'in adının birlikte anıldığı da görülmektedir⁵⁸⁰. Bahsi geçen benzer sikkenin ön yüz lejantında ΔOMITIA CEBACTH yazısı, arka yüzde ise APIACHNΩN yazısı okunmaktadır.

Neapolis sikkesi olarak tanımlanan bir diğer sikkemiz, şehir darbı özellikleri ve ayrıca arka yüzdeki lejant tarzı ile Augustus dönemi ve sonrasında şehir sikkelerinde kullanılan özelliklere sahiptir. MS 1.yy Alabanda Conventusu'na bağlı çevre şehirlere ait veya bölge olarak yakın Laodikeia sikkelerinden olabileceği düşünülen özellikleri göstermektedir. Ön yüzde muhtemelen Zeus veya Demos, arka yüzde elinde şimşek demeti tutan Zeus betimi bulunmaktadır (**Resim 44**). Sikkenin tanımlanabilen özellikleri bakımından MS 1.yy içerisinde olabileceğini düşünülmektedir.

Yine bir diğer sikke üzerinde ön yüzde imparator başı, arka yüzde ise çelenk içinde silik bir şekilde AVG[VSTVS] yazısı görülmektedir. Bu sikke ile özellikler açısından benzer eserlerin, muhtemelen Augustus döneminden, yani MÖ 27-MS 14 yılları arasında veya hemen sonrasında olabileceği düşünülmektedir. Ancak bu tarih kesin olmadığı için MS 1.yy gibi genel bir tarih vermenin daha doğru olacaktır (**Resim 45**).

Nekropol'den ele geçen buluntular arasındaki diğer 11 sikke incelendiğinde, genel olarak en erken MÖ 1.yy içerisinde Augustus döneminden, en geç MS 2.yy başına kadar olan bir zaman aralığına tarihlendirilebilecekleri görüşü ortaya çıkmaktadır (**Resim 46**). Ele geçen bu sikkelerin tarihleri, 1 Nolu ve 2 Nolu Mezar odalarından çıkan diğer eserler ile tarihlendirme açısından uyum göstermektedir.

2.4.2. Aynalar

Takı kelimesi, kendisiyle beraber oldukça fazla yardımcı malzemeyi çağrıştırır. İnsanlarda ki beğenme, beğendirme, süslenme arzusunun yönelik işlevi göz önüne alınıp, kıymetli taş ve metallerden de yapıldıkları düşünülürse, mücevher kutuları, tuvalet masaları ve aynaların önemi ortaya çıkmaktadır⁵⁸¹. Genel olarak kadınların gömülü

⁵⁷⁹ <https://rpc.ashmus.ox.ac.uk/coins/2/1215>.

⁵⁸⁰ https://rpc.ashmus.ox.ac.uk/search/browse?subprovince_id=12&page=17.

⁵⁸¹ Bingöl, 39.

olduğu mezarlarda, mezar hediyesi olarak ele geçen eşyalardan biri, aynadır⁵⁸². Seramikler ve kabartmalar üzerinde sürekli kadınlarla birlikte betimlenen aynalar, Arkaik ve Klasik Dönem 'de tutamaklı olup, tutamaklarında genellikle tanrı ve tanrıça figürleri ile insan ve hayvan figürleri kullanılmıştır⁵⁸³. Hellenistik Dönem'de ise, aynaların arka ve kapak kısımlarında kazıma ya da kabartma olarak yapılmış mitolojik sahneler ve günlük yaşamla ilgili sahneler betimlenmiştir⁵⁸⁴. Yine bu dönemde aynaların bir yüzü iyice parlatılır ve kapakla kapatılırdı. Roma Dönemi'nde de aynaları korumak için ahşap ya da bronz kapaklar kullanılırdı. Genellikle de bu dönemde aynalar el içine yerleştirilmesi için küçük yapıldı⁵⁸⁵.

Neapolis'ten ele geçen Kat. No. 126 ve 127 olarak adlandırılmış olan iki bronz ayna, küçük ve tutamaksızdır. Üzerlerinde ki yoğun korozyon nedeniyle bezemeli olup olmadıkları anlaşılamamaktadır. Ancak içbükey aynaların kenarlarında görülen perçin izleri bu aynaların muhtemelen bir çerçeve içerisine alınmış olduklarını göstermektedir. Ayrıca 7.3 cm gibi küçük yapıda olmaları, avuç içinde tutularak kullanıldıklarını gösteren önemli bir delildir.

Dardanos Tümülüsü'nden ele geçen iki adet bronz ayna, Neapolis'tekiler gibi bezemesiz ve kulpsuzdur. Bu tür aynaların MÖ 1.yy-MS 1.yy arasında özellikle Kuzey Pontus Bölgesi'nde yapıldığı bilinmektedir⁵⁸⁶.

Kat. No. 126-127'deki bronz aynaların paralel örneklerini Laodikeia Nekropolü'nde görmekteyiz. Disk şeklinde bezemesiz ve kulpsuz olan bir ayna, MS 1-3.yy'a tarihlendirilmiştir. Oldukça korozyonlu ve küçük ölçekte olup, Neapolis örnekleri ile uyum içindedir. Yine aynı kentte başka bir mezardan ele geçmiş olan ve Kat. No. 126-127 ile form ve boyut açısından daha çok benzerlik gösteren başka bir ayna daha bulunmaktadır⁵⁸⁷. Aynanın, kenarları aynı Neapolis örnekleri gibi hafif içbükeydir. MS

⁵⁸² Robinson, M., *Excavations at Olynthus*, Part X, Metal and Minor Miscellaneous Finds, London 1941, 163, Tamsü Polat, 431.

⁵⁸³ C. Rolley, *Die Griechischen Bronzen*, München 1984, 96; Tamsü Polat, 431.

⁵⁸⁴ M. Comstock – C. Vermeule, *Greek Etruscan and Roman Bronzes*, Boston, Greenwich 1971, 256; Tamsü Polat, 431; Bkz. Bingöl, 39, Kat. No. 1.

⁵⁸⁵ M. Dayagi-Mendels, *Perfumes And Cosmetics In The Ancient World*, Jerusalem 1989, 88; Tamsü Polat, 431-432.

⁵⁸⁶ Sevinç-Treister, 242, Fig. 81-82.

⁵⁸⁷ Celal Şimşek-Mehmet Okunak-Mustafa Bilgin, 526, Kat. No. 394.

2. yy'a tarihlenmiş olan ayna tablası üzerinde Neapolis örneklerinde olmayan iç içe geçmiş konsantrik daireler bulunmaktadır.

Perge Nekropolü'nden ele geçmiş olan bir ayna bronzdan yapılmış olup, Neapolis örnekleri ile aynı boyutlardadır⁵⁸⁸. MS 2-3.yy sonu gibi bir tarihe verilmiş olan eserin, üzerinde herhangi bir betim bulunmazken, disk şeklinde avuç içinde kullanılan ayna formuna benzemektedir.

Bu bronz aynaların benzerlerine Stratonikeia Nekropolü'nde rastlamaktayız⁵⁸⁹. Bu örneklerde büyük oranda korozyonlu oldukları için bezemeli olup olmadıkları tam olarak anlaşılmamaktadır. Ancak, küçük bir yapıda olan aynaların kenarları muhtemelen bir çerçeve içinde olduklarını gösterir şekilde perçin izlerine sahiptir.

Patara'da mezar buluntusu olarak ele geçen disk şeklindeki bir ayna, yine Neapolis örnekleri ile aynı formdadır⁵⁹⁰. Tam bir tarih verilmemiş olan eserin çap olarak da Kat. No. 126 ve 127 ile benzediği görülmektedir.

Kat. No. 126-127'nin üzeri korozyonla kaplı olduğu için, bu eserlerin herhangi bir bezemeye sahip olup olmadığı bilinmemektedir. Bundan dolayı, yapılan incelemeler ve araştırmalar sonucunda kesin bir tarih verilemezken, bu eserler için MS 1-3.yy gibi uzun aralıklı bir tarih vermek daha doğru olacaktır.

2.4.3. Düğme

Aydın Müzesi tarafından 2 Nolu Mezar olarak adlandırılan Roma Dönemi'ne ait mezardan ele geçen Kat. No. 128; hafif bombeli su damlası şeklinde ön kısma, arkada ise geniş ve biraz inceltilmiş geniş ip geçki deliğinin olduğu baş kısma sahip olan bronz düğmedir.

Bu bronz düğmenin şekil olarak bir benzeri Erken Tunç Çağı gibi erken bir dönemde yapılmıştır⁵⁹¹. Taş üzeri altın kaplaya sahip olan bu düğmenin, Neapolis örneği ile form olarak paralel özellikler gösterdiği görülmektedir. Yuvarlak düğmenin hafif

⁵⁸⁸ Çokay Kepçe, 61-63, L35.11.

⁵⁸⁹ Tamsü Polat, 432, Lev. 120, d-e.

⁵⁹⁰ Feyzullah Şahin, Patara Metal Buluntuları, Patara V.2, Ege Yayınları, İstanbul 2018, 39-40, Lev. 10.Kat. No. B31.

⁵⁹¹ Bingöl, 191, Kat. No. 210.

bombeli yüzeyi altın ile kaplanmış olup, arkası hafifçe incelenen bir boyundan sonra dışa taşkın, konik bir başla son bulmaktadır.

Tripolis Doğu Nekropolisi'nden ele geçmiş olan iki adet aplik, Kat. No. 128 ile neredeyse birebir aynıdır⁵⁹². Genel olarak içerisinde çıkan malzemenin Roma Dönemi'ne tarihlendirildiği mezardan ele geçmiş olan, bronz iki aplığın, Neapolis örneği gibi, iplik deliği ucunda oval bir eklenti yer almaktadır.

Örnek verilen bu eserler ışığında, Neapolis örneğinin benzerlerinin erken dönemlerde de var olduğunu, ancak; Neapolis Nekropolü'nde Roma mezarından ele geçmesi dolayısıyla çıkan eserler ve mezar yapısına göre Kat. No. 128, MS 1-2. yy'a tarihlendirmek daha doğru olacaktır.

2.4.4. Yüzük

Neapolis Nekropolü'nden ele geçen Kat. No. 129 kırık ve taşı eksik olan bir bronz yüzüktür. Oldukça tahribata uğramış olan yüzüğün, muhtemelen mezarlardan ele geçen altın yüzükler gibi akik taşlı ve bezemeye sahip olduğu düşünülmektedir. Çünkü, alta doğru incelen halkanın üst kısmına oval bir yuva yapılmıştır.

Kat. No. 129'un bir benzerini Laodikeia Nekropolü'nde görmekteyiz⁵⁹³. Neapolis örneği gibi alt kısmı eksik olan yüzüğün alt kısma doğru incelen halkasının üzerine oval bir yuva yapılmış, ancak kaş kısmı buraya oturtulmuştur. Eser Gallienus Dönemi'ne, yani MS 253-268 yılları arasına tarihlendirilmiştir.

Neapolis örneği ile neredeyse birebir benzeyen bu örneğin tarihlendirilmesi dikkate alınarak, eser MS 3.yy'a tarihlendirilmiştir.

Neapolis Nekropolü'nün 1 ve 2 No'lu oda mezarlarından ele geçmiş olan bir grup metal eser daha bulunmaktadır. Bu eserler, muhtemelen bronz kemer gibi metal bir malzemenin parçası olmalıdır (**Resim 47**). Bu parçaların üzerleri okside olmuştur ve restorasyonları da yapılmadığı için tam olarak nasıl olduğunu anlamak mümkün değildir.

⁵⁹² Aytekin Erdoğan-Rabia Aktaş, *Tripolis Doğu Nekropolisi Kazı Çalışmaları*, Ege Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Edebiyat Fakültesi Yayınları, Arkeoloji Dergisi-İsmail Fazlıoğlu Anısına, XVI, İzmir 2011, 1-81, 23, Kat. No. 62, Res. 128.

⁵⁹³ Şimşek-Okunak-Bilgin, 572, Kat. No. 490.

Bu yüzden, bu eserin tarihlendirilmesi yapılamadığı gibi, eser mezarların tarihlendirilmesinde de katkı sağlamayacaktır.

2.5. FAYANS ESERLER

Farklı renklerinin yanı sıra yeşil ve yeşilimsi mavi renkleri yaygın olan fayans, tozumsu kuvarsın sırla kaplanmış halidir. Kalıp veya elle şekillendirilmiş olan, daha çok boncuk veya amuletlerde kullanılmıştır. MÖ 6.yy'a kadar genel olarak, daha sonraları ise nadir olarak kullanılmıştır.

Neapolis Nekropolü'nden iki adet bir kolyenin veya bilekliğin parçaları olan mavi renkli fayans boncuk ele geçmiştir. Bu boncuklardan Kat. No. 130 daire formu yüzeyi kabartma dikine çizgilerle dilimlere ayrılmıştır. Ortasında ise, dikey silindirik delik yer almaktadır.

Bu boncuğun benzerleri, Laodikeia Nekropolü'nden ele geçmiştir⁵⁹⁴. Bahsi geçen bu eserlerde Neapolis örneği gibi, fayans malzemedен yapılmış olup, yuvarlak formu ve yüzeyleri çepeçevre uzunlamasına yiv bezemelidir. Orta kısımları geniş ip yer alırken, yüzey dokuları mat renkli olup hafif pürüzlüdür. Titus – Domitianus Dönemi (MS 79-96) gibi çok kısa bir zaman dilimine tarihlendirilen eserler, Kat. No. 130'un tarihlendirilmesinde bizlere yardımcı olacaktır.

Denizli/Akçapınar Köyü Kurtarma Kazısı'nda açılan mezarlardan birbirlerinden farklı ebatlarda dokuz adet fayans boncuk ele geçmiştir⁵⁹⁵. Neapolis örneği gibi mavi renkte olmasalar bile, çalışılan örnekle benzer olarak, yüzeyleri dikey çentiklerle süslenmiştir. MS 1.yy tarihlendirilen eserlerin ortalarında dikey delikler bulunmaktadır.

Karşılaştırma örnekleri yardımıyla, Kat. No. 130 için verilebilecek en uygun tarih, MS 1.yy'dır.

Bir kolye veya bilekliğin parçası olduğu düşünülen Kat. No. 131, fayans boncuktur. Daire formu, açık mavi renkte, alt yüzü düz olan boncuğun bombeli üst yüzeyinde

⁵⁹⁴ Şimşek-Okunak-Bilgin, 548, Kat. No. 436-438.

⁵⁹⁵ Mehmet Ok, *Denizli/Akçapınar Köyü Kurtarma Kazısında Ortaya Çıkarılan Mezarlar ve Buluntuları*, Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Denizli 2014, 39, Şek. 30-a, 32-e.

olasılıkla mitolojik bir konu ile ilişkilendirilen kurbağa figürü işlenmiştir. Figürün alt kısmında ise, dikey bir delik yer almaktadır.

Yumurtadan bir balık gibi akan kurbağanın, solungaçlı kocabaş evresinden sonra erişkin haline dönüşmesi, birçok kültürde metamorfozla ilgili inançlarla ilişkilendirilmiştir. Kurbağanın aşk tanrısı Venüs gibi köpüklerden doğması nedeniyle ile Romalılar bu hayvanı bir aşk büyüsü olarak kabul etmiştir. Onu taşıyanın sevgilisi ile bağını koruyacağına inanmışlar ve kurbağa figürlü takıları kullanmaya başlamışlardır. Diğer bir Roma inancına göre kurbağa, tılsımlar evi ve içerisinde yaşayanları kötülüklerden, felaketlerden korumaktadır. Çin’de ise kurbağanın büyüme evreleri, ayın değişim evreleri ile bağlantılandırılıp sahibine sağlık ve başarı sağlayacak Ay Kurbağası tılsımlarına olan inançlar hakimdir⁵⁹⁶.

Boncuk üzerine betimlenmiş olan kurbağa figürünün başka eserler üzerinde de resmedilmesi, bu figürün sevilerek kullanıldığını ve bu inancın insanlar üzerinde etkin olduğunu göstermektedir. MS 1.yy tarihli olan iki adet yüzük kaşında gördüğümüz kurbağa figürü cepheden kazıma tekniği ile tıpkı Neapolis örneğinde olduğu gibi betimlenmiştir⁵⁹⁷. Yaptığımız incelemelerden sonra, kurbağanın belirli bir konu için yapıldığını ve bir anlam ifade ettiği düşünmekteyiz.

Neapolis Nekropolü eserinde görülen kurbağa figürünün bir benzerini Anadolu Medeniyetleri Müzesi’nde sergilenen pendentif⁵⁹⁸ üzerinde görmekteyiz. MÖ 2.yy’a tarihlendirilen kalınca altın safıhadan kesilen elips biçimli pendentifin üzerine repousse tekniği ile kurbağa figürü işlenmiştir.

Farklı malzemeler üzerine işlenmiş pek çok kurbağa figürü olduğu görülse de ancak Kat. No. 131’e benzer bir örnekle karşılaşılammış olması sonuca varmayı güçleştirmektedir. Ancak, bu örnek için mezar kontekstinin genel tarihini önermek yanlış olmayacaktır.

⁵⁹⁶ Altan Türe, *Arkeoloji, Antropoloji ve Folklor Açısından, Takılar ve Süs Taşlarında Sembollerin Dili*, Goldaş Kültür Yayınları, 2004, 87.

⁵⁹⁷ Maaskant-Klaibrink, 229, Pl. 568a-b, 569a-b.

⁵⁹⁸ Bingöl, 143, Kat. No. 158.

DEĞERLENDİRME ve SONUÇ

Harpasos Vadisi ve onun verimli toprakları, antik çağda etrafında birçok yerleşme olmasının sebebidir. Harpasos Nehri'nin yakınlarına yerleşen insanlar, burada uzun yıllar boyunca yaşamlarını sürdürmüşlerdir. Neapolis Antik Kenti de bu kentlerden biriydi.

Neapolis Antik Kenti ve nekropol alanında şu ana dek sadece iki oda mezar açılmış ve bu tez kapsamında her iki oda mezarda değerlendirmeye alınmıştır. Kentte başka herhangi bir mezarın açığa çıkarılmamış olması, kentin ölü gömme gelenekleri ve dini inançları ile ilgili bilgilerin azlığına neden olmaktadır.

Neapolis Nekropolü'nde açığa çıkarılan 1 Nolu Oda mezarın, bir ön oda ve mezar odasından oluştuğu görülmektedir. Ön odanın giriş kapısı, arkadan büyük bir sal taşı ile kapatılmıştır. Ön odada sağda ve solda olmak üzere 2 adet, mezar odasında ise sağda, solda ve ortada olmak üzere 3 adet mezar odasının duvarlarına paralel olarak yerleştirilmiş toplam 5 adet seki olduğu gözlenmektedir. Bu sekilerin ve mezarın duvarlarının dikdörtgen ve kare kesimli büyük taşlardan aralarına küçüklü büyüklü taşlar sıkıştırılarak harç kullanılıp yapıldığı anlaşılmıştır. Orta kapı giriş kapısı gibi düz kesilmiş büyük dikdörtgen taşlardan sade biçimde yapılmıştır. Sıkıştırılmış topraktan yapılmış olan ön odanın taban seviyesi, mezar odasından daha yüksek yapılmıştır. Bu mezar daha önceden kaçak kazıcılar tarafından tahrip edilmediği için oldukça sağlam olarak tüm ölü hediyesi ile birlikte açığa çıkarıldığından oldukça büyük önem taşımaktadır. Mezarın genel anlamda mimari yapısı ve içerisinden ele geçen eserler itibariyle Hellenistik Dönem'den itibaren kullanılmaya başlanıp, Roma Dönemi'nin sonlarına kadar olasılıkla aynı aile fertleri tarafından kullanıldığı düşünülmektedir.

2 Nolu Oda Mezar ise yine bir ön odadan ve mezar odasından oluşmaktadır. Ön odanın giriş kapısı 1 Nolu oda mezarda arkadan büyük sal taşıyla kapatılmıştır. Ön odada sağda ve solda olmak üzere 2 adet, mezar odasında sağda, solda ve ortada olmak üzere 3 adet büyük sal taşının mezar odasına paralel olarak yerleştirilmesiyle oluşturulmuş lahitler yer almaktadır. Mezar odasının duvarları yine dikdörtgen veya kare kesimli taşların aralarına harç konulması ile örülmüştür. Mezar odasının duvarında olasılıkla ölü hediyesini bırakmak veya kandil konulması amacıyla, küçük taşlarla örülmüş kemer şeklinde bir niş bulunmaktadır. Ön odanınkinden daha yüksek tabana sahip mezar

odasının zemininde, küçük çakıl taşlarıyla örülmüş mozaik tarzında bir süslemenin olduğu tespit edilmiştir.

Mezarlarda iskeletler parçalar halinde sekilerin üzerinde ve lahitlerin içerisinde ele geçmiştir. Benzerlerinin urne olarak kullanıldığı Kat. No. 66, Neapolis Nekropolü'nden ele geçmiştir. Yine oda mezarlardan ele geçen kalın yuvarlak şekilde işlenmiş bir kiremit parçası da bu kabın ağız büyüklüğü kadar olup, ağızına kapatıldığını gösterir niteliktedir (**Resim 41**). Ancak içerisinden urne olarak kullanıldığını gösterecek yanmış kemik parçaları ele geçmemiştir. Sonuç olarak, kremasyon gömünün yapıldığına ait kanıt bulunamadığı için, bu mezarlarda sadece inhumasyon yapıldığı bilinmektedir. Ancak Nekropol alanında daha sonradan yapılacak olan kapsamlı çalışmalar sonucunda veya başka oda mezarların açığa çıkarılmasıyla bu kentin ölü gömme gelenekleri hakkında daha detaylı bilgi vermek daha doğru olacaktır.

1 ve 2 Nolu Oda mezarların içerisinden toplam olarak, 168 adet eser ele geçmiştir. Yapılan envanterlik ve etütlük eser kaydında, hangi eserlerin 1 Nolu oda mezardan, hangilerinin 2 Nolu oda mezardan çıktığı ile ilgili bilgiler yer almamaktadır. Bu nedenle, oda mezarların hangi yüzyıllarda kullanılmaya başlanıp, ne zamana kadar kullanılmaya devam edildiğine dair net bilgilere ulaşılamamıştır. Sonuç olarak, çalışma kapsamında değerlendirilen ünik eserler için verilebilecek tarih aralığı da zorlaştırmıştır.

Neapolis Nekropol eserleri arasında; altmış sekiz adet pişmiş topraktan yapılmış kandil, unguentarium veya çeşitli kaplar; on üç adet cam unguentarium, bardak ve kâse; kırk dört adet altın ağız-göz bandı, yüzük, küpe, pendentif ve aplik; otuz yedi adet bronzdan; sikke, ayna ve düğme; iki adet fayans boncuk bulunmaktadır.

İlk olarak sayı bakımından en büyük grubu oluşturan pişmiş toprak eserler incelenmeye alınmıştır. Pişmiş toprak eserler arasında yirmi beş adet kandil tipolojik olarak gruplandırılmış ve yoğunluğun Roma Dönemi'nden olduğu anlaşılmıştır. Efes tipli Hellenistik kandillerden başka, yuvarlak burunlu, kısa yuvarlak, burunlu, yuvarlak volüt burunlu, üçgen volüt burunlu ve kalp burunlu olmak üzere burun tiplerine göre ayrılan çok çeşitli Roma Dönemi kandilleri bulunmaktadır. Omuz ve discus bezemelerinin çeşitlilik gösterdiği kandillerin, karşılaştırma örnekleri ışığında MÖ 2. yy'dan başlayarak, Roma Dönemi'nin sonlarına kadar tarihlendirilebilecekleri anlaşılmıştır. Roma Dönemi'ne ait 2 Nolu oda mezardan ele geçtiği düşünülen, altı adet kandilin benzerleri

genel olarak, MS 5-7. yy'lar aralığındandır. Bu altı kandil arasından kıvrık dal omuz bezemesine sahip Kat. No. 8-10'un, benzer geç dönem örneklerinde ki kıvrık dallar sürgün vermiştir ve burun kısımları oldukça uzun yapılıdır. Bu özellikleri ile geç dönem örneklerine benzemediği, mezar konteksti incelendiğinde de bu örneklerin geç dönemden olamayacakları anlaşılmıştır. Bu nedenle, Kat. No. 8-13 olan bu altı eserin geç dönem tipinin erken örnekleri olabileceği kanısına varılıp, Geç Roma Dönemi'ne tarihlendirilmiştir (**Ek. 1**).

Pişmiş toprak eserlerin bir diğer grubunu yirmi altı adet unguentariumlar oluşturmaktadır. Bu unguentariumlar iğ gövdeli (fusiform) ve torba gövdeli (bulbous) olarak iki gruba gruplara ayrılmıştır. Yapılan incelemelerin ardından bu eserlerinde, MÖ 2. yy ortalarından, MS 1. yy sonlarına kadar olan dönem içerisinde yapıldığı anlaşılmıştır. Diğer pişmiş toprak eserlerinde hemen hemen bu tarih aralığından oldukları görülmektedir. Tarih olarak bakıldığında, Neapolis unguentariumlarından 19 tanesinin MS 1.yy civarından olduğu anlaşılmıştır (**Ek. 2**).

Hellenistik Mezardan ele geçmiş olan ve mezarda yatan kişinin okur-yazar veya daha da önemlisi bir yazar olabileceğini düşündüren bir mürekkep hokkası ele geçmiştir. Pişmiş topraktan yapılan antik çağda atramentarium denilen bu mürekkep hokkası, nadir olarak ele geçmesi açısından oldukça değerlidir.

Neapolis Nekropolü'nden ele geçen on üç adet cam eserinin ise, genel olarak unguentarium ağırlıklı olduğu görülmektedir. Cam eserlerin tümü, serbest üfleme tekniği ile yapılmış olup, Anadolu'daki diğer nekropollerden çıkan cam eserlerle oldukça benzer özellikler gösterdikleri ortaya çıkmıştır. Bu eserler için yapılan araştırmalar ve incelemeler sonucunda unguentarium ve bardakların, MS 1-3. yy civarına, kaseinin ise MS 1-4. yy'lar arasına tarihlendirilebileceği kanaatine varılmıştır (**Ek 3**).

Altın eserler ise, Neapolis Nekropolü için oldukça büyük önem taşıyacak detaylara sahiptir. Çünkü, Hellenistik Dönem'e tarihlendirilen mezar içerisinden, kentin ölü gömme geleneklerini ve dini inançlarını gösteren yirmi altı adet ağız-göz bandı (epistomion) ele geçmiştir. Nadir olarak bulunabilen bu bantlar, genel olarak Anadolu'daki diğer mezarlardan, birer veya ikişer tane olmak üzere az sayıda ele geçmektedir. Daha önceden soyulmamış olan tek mezardan 26 adet ele geçmesi, ölü gömme törenleri esnasında ölen kişinin ağız veya gözlerinin bu bantlarla süslendiğini

göstermektedir. Bu ağız-göz bantlarının, form olarak bazılarının birbirinden farklı oldukları görülmüş ve toplamda beş farklı tip oluşturularak ayrı ayrı değerlendirilmişlerdir. Bahsi geçen bantların nadir olarak ele geçmesi, eserlerin tarihlendirilmesi oldukça zorlaştırmış, ancak genel olarak verilen karşılaştırma örneklerine de bakıldığında, MÖ 3-2.yy gibi bir tarih aralığından olabilecekleri kanısına varılmıştır (**Ek. 4**).

Bronz üzerine altın kaplama veya saf altından ve dokuz farklı taştan yapılmış yüzükler, genel olarak taşları üzerine kazıma tekniği ile figürler kazınmıştır. Benzer örnekler yardımıyla MÖ 1.yy'dan başlayarak, MS 2-3.yy'a kadar olan süre içerisine tarihlendirilmiş olan yüzüklerin, genellikle sağlam oldukları dikkat çekmektedir.

Yine altından yapılmış olan kare montürlü veya halkası diskli küpeler ve bir küpenin sarkacına ait olan bir parçanın, MS 2. yy civarından oldukları anlaşılmıştır. Diğer altın eserlerinin de yine Roma Dönemi'nin başlarında veya hemen sonrasında üretilmiş oldukları kanaatine varılmıştır.

Nekropollerden ele geçen ve mezarların tarihlendirilmesinde oldukça önemli olan sikkelerde, Neapolis Nekropolü'nden ele geçen buluntular arasındadır. Ancak bunların çoğu okunamayacak halde, oldukça korozyona uğramıştır. Bu sikkeler arasında biraz daha iyi durumda olan sikkelerden bir tanesinin Harpasos/Neapolis üretimi olduğu ve benzerleri sayesinde bu eserin MS 1.yy'a tarihlendirilebileceği sonucuna varılmıştır. Bu eser dışındaki diğer sikkelerin de genel olarak MÖ 27-MS 14 yılları arasına yani Augustus Dönemi'ne tarihlendirilebileceği anlaşılmıştır.

Sözünü ettiğimiz bu eserler dışında bronzdan ve fayanstan yapılmış eserlerde ele geçmiş olup, yine benzer örnekler ışığında MS 1-3.yy arasında üretilmiş olabilecekleri kanısına varılmıştır.

İki oda mezardan ele geçen bu eserler, malzeme ve tür açısından oldukça çeşitli olsa da, hepsinin MÖ 3.yy'dan başlayarak, en geç MS 4.yy'a kadar tarihlendirilebilecekleri benzer örnekler ışığında ortaya çıkarılmıştır. Eserlerin genelinin tarihine bakıldığında, mezarların yoğun olarak Roma Dönemi'nde kullanıldıkları görülmektedir. Yapılan bu çalışma ileride yapılacak olan nekropol çalışmalarına destek olması için bilim dünyasına sunulmuştur.

Neapolis Nekropolü'nde açığa çıkarılan sadece 2 oda mezardan 168 tane eserin ele geçmesi bu antik kentteki insanların ölümlere verdikleri değeri ve dini inançlarının baskın olduğunu göstermektedir. Ayrıca çok sayıda altın eserin de ele geçtiği, mezar sahiplerinin toplumda oldukça önemli statüye sahip olan kişiler olduklarını gösterirken; kentin sosyo-ekonomik durumunu da yansıtmaktadır. Nekropol alanında yapılan yüzey araştırmaları sonucunda burada çok sayıda oda mezar yapısının olduğu ve bu kentte daha çok oda mezar geleneğinin sürdürüldüğü sonucuna varılabilir.

KAYNAKÇA

- Abadie, C.-Reynal, *Les Ceramiques En Anatolie Aux Epoques Hellenistique Et Romaine*, Actes de la Table Ronde d'Istanbul, 22-24 mai 1996, Varia Anatolica XV, Paris 2003.
- Abadie, C.-Reynal, *La Ceramique Romanie D'Argos (fin du IIe siècle avant J.-C. Fin du siècle après J.-C.)*, Ecole française d'Athènes, 2007, 243.
- Tuna Akçay, *Terminoloji Sözlüğü, Antik Çağ'da Ölüm*, Bilgin Kültür ve Sanat Yayınları, Ankara 2020.
- Akkurnaz, F. B., *Eski Yunan ve Roma Kaplar-İşlevler, Arkeoloji ve Sanat Yayınları*, İstanbul 2016.
- Akyay Meriçboyu, Y., *Antik Çağda Anadolu Takıları*, Akbank Kültür ve Sanat Kitapları: 69, İstanbul 2001.
- Anderson, V. R. –Stojanovic”, *The Chronology and Function of Ceramic Unguentaria*”, *AJA* 91, 1987 105-122.
- Anderson, V. R.-Stojanovic, Stobi”, *The Hellenistic and Roman Pottery*, Princeton University Press, New Jersey 1992.
- Arar, A., *Konya Arkeoloji Müzesi'nde Bulunan Roma Dönemi'ne ait Üzeri Rölyefli Kandiller*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya 1995.
- Atila, C., Okan, E., “Glass Vessels from Bolu Museum”, *Journal of Archaeology & Art-Arkeoloji ve Sanat*, 155, İstanbul Mayıs – Ağustos 2017, 73-82.
- Atik, Ş., *MÖ I. binde Anadolu'da Cam Üretimi ve Tasarımı*, (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Mimar Sinan Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul 2004.
- Aydemir, A., *Phokaia Erken Roma Dönemi Pişirme Kapları*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir 1995.
- Aydın, Z., *Çanakkale Müzesi'nde Bulunan Troas Bölgesi Unguentariumları*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum 2000.

- Aydın Tavukçu, Z., *Parion Nekropolü 2005 Yılı Buluntuları*, (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum 2006.
- Aydın Tavukçu, Z., *Neapolis Nekropolü'nden Bir Bronz Kandil, Sosyal, Beşeri ve İdari Bilimler Alanında Araştırma ve Değerlendirmeler*, Cilt 2, 171-180, 2019.
- Aydoğmuş, N., *Çine Sarnıç Köy Oda Mezarı*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Adnan Menderes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Aydın 2018.
- Bailey, M. D., *Greek and Roman Pottery Lamps*, Oxford 1972.
- Bailey, M. D., *Catalogue of the Lamps in the British Museum, I*, Greek, Hellenistic and Early Roman Pottery Lamps, London 1975.
- Bailey, M. D., *Catalogue of the Lamps in the British Museum, II*, Roman Lamps Made in Italy, London, 1980.
- Bailey, M. D., *Catalogue of the Lamps in the British Museum, III*, Roman Provincial Lamps, London 1988.
- Bailey, M. D., *The Annual Of The British School At Athens*, No: 88, 31-34 Gordon Square, London 1993.
- Barın, G., *Aydın ve Milet Müzesi'ndeki Üzeri Kabartmalı Hellenistik-Roma Dönemi Kandiller*, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir 1995.
- Başaran, S., "Enez (Ainos) 1995 Yılı Kazı ve Onarım Çalışmaları", *XVIII. Kazı Sonuçları Toplantısı II*, T. C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Eski Eserler ve Müzeler Genel Müdürlüğü, Ankara 27-31 Mayıs 1996, 489-513.
- Baybo, S., *Patara Kazıları'ndan (1989-2001) Ele Geçen Cam Eserler*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Antalya 2003.
- Baykan, C.-Baykan, D., *Eskiçağ'da Cam*, Türk Eskiçağ Bilimleri Enstitüsü Yayınları, İstanbul 2012.
- Beaune, S. A., "Paleolithic Lamps and Their Specialization, A Hypothesis", *Current Anthropology*, 28(4), Chiago, 1987.
- Bingöl, F. R. I., *Antik Takılar*, Anadolu Medeniyetleri Müzesi, Ankara 1999.

- Brooner, O., “Corinth; Terracotta Lamps”, *The American School of Classical Studies at Athens*, IV(2), Cambridge, 1930.
- Bruneau, P., *Les Lampes Exploration Archeologique de Delos*, Fas.XXVI, Paris 1965.
- Canav, Ü., *Cam Eserler Koleksiyonu*, İstanbul 1985.
- Ceylan, M., *Aydın Germencik Kızılcapınar Definesi*, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum 2019.
- Civelek, A., *Tralleis Nekropolis Buluntuları Işığında Hellenistik ve Roma Dönemi Seramiği*, (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir 2001.
- Civelek, A., “Phokai’da Bir Volütlü Kandil Atölyesi, Colloquium Anatolicum”, *Anadolu Sohbetleri VII*, Türk Eskiçağ Bilimleri Enstitüsü, İstanbul, 2008,115-135.
- C. Rolley, *Die Griechischen Bronzen*, München 1984.
- Comstock, M. –Vermeule, C., *Greek Etruscan and Roman Bronzes*, Boston, Greenwich 1971.
- Coşkun, D., *Konya-Ereğli Müzesi’nde Bulanan Roma Dönemi Kandilleri*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya, 2007.
- Çakmaklı, Ö. D., *Uşak Müzesinde Korunan Roma Dönemine Ait Cam Eserler*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara 2007.
- Çelgin, G., *Eski Yunanca-Türkçe Sözlük*, Kabalcı Yayınevi, İstanbul 2011.
- Çevik, N., *Lykia, Psidia, Pamphylia Kavşağında Termessos’un Uç Kalesi: Neapolis*, Cedrus VI, 2018.
- Çokay, Ş. S., *Antik çağda Aydınlatma Araçları ve Perge Pişmiş Toprak Kandilleri*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul 1996.
- Çokay, Ş. S., *Antik Çağda Aydınlatma Araçları*, Eskiçağ Bilimleri Enstitüsü Yayınları, İstanbul 2000

- Çokay Kepçe, S., *Perge Batı Nekropolis Mezar Buluntuları, 1997-2007 Yılları Arasında 169 Numaralı Parselde Yürütülen Çalışmalar*, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Antalya Bölgesi Arkeoloji Araştırmaları Merkezi (ABAAM) Yayınları SA. 11, Ege Yayınları, İstanbul 2017.
- Çörtük, U., Kuzey Karia Akçay (Harpasos) Vadisi Mimarisi Hakkında Bir Araştırma, *III-IV. Ulusal Arkeolojik Araştırmalar Sempozyumu, Anadolu/Anatolia Ek Dizi No.2/Supplement Series Nr. 2*, 2007, 37-60.
- Dağlı, G., *Hadrianoupolis Surları Kurtarma Kazısında Bulunan Roma ve Bizans Dönemi Kandilleri*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir 2008.
- D'athenes, E. F., *Bulletin De Correspondance Hellenique*, XCIV-1970, Athenes (144).
- Dayagi, M.-Mendels, *Perfumes And Cosmetics In The Ancient World*, Jerusalem 1989.
- Demir, A., *Giresun Müzesi'nde Bulunan Bir Grup Cam Eser*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum 2013.
- Doğan, M. U., Akkemik, Ü., Demirer, Ü., Demirtaş, N., *Sıraharmanlar Çiftlik Mezarı: Buluntuları ve Özgün Mimarisi ile Aphrodisias Nekropolü Mezar Tipolojisine Yeni Bir Katkı*, *Cedrus V* (2017) 301-323.
- Doğer, E., *Antik Çağda Amphoralar*, Sergi Yayınevi, İzmir 1990.
- Durnagözü, S., *Belentepe Mevkii'ndeki Hellenistik Dönem Mezarlar*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya 2009.
- Durutürk, B., *İonia Bölgesi'nde Roma Dönemi Pagan Sembollü Kandiller*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Dokuz Eylül Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü, İzmir, 2010.
- Dündar, E., *Hellenistik ve Roma Dönemleri Patara Unguentariumları*, Adnan Menderes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Aydın 2006.
- Eker, F., *Kahramanmaraş Müzesi'ndeki Cam Eserler*, (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum 2014.
- Eker, K., *Tokat Müzesi'ndeki Cam Eserler ve 3D Modelleme Çalışması*, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum 2016.

- Eiseman, C. J., "Classical Inkpots, Archaeology Institute of America", *American Journal of Archaeology*, Vol. 79, No. 4 (Oct., 1975), pp. 374-375.
- Erdoğan, A.-Aktaş, R., *Tripolis Doğu Nekropolisi Kazı Çalışmaları*, Ege Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Edebiyat Fakültesi Yayınları, Arkeoloji Dergisi-İsmail Fazlıoğlu Anısına, XVI, İzmir 2011, 1-81.
- Ergil, T., *Küpelere, İstanbul Arkeoloji Müzeleri Küpelere Kataloğu*, 1983, 9.
- Ergürer, H. E., *Parion Roma Dönemi Seramiği*, (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum 2012.
- Ergürer, H. E., "Seramikler, Antik Troas'ın Parlayan Kenti: Parion", *1997-2009 Yılları Yüzey Araştırmaları, Kazı ve Restorasyon Çalışmaları*, Ege Yayınları, 2013, 137-150.
- Erol, A. F.- Tamer, D., "Fatsa/Cingirt Kayası 2012-2014 Sezonu Kazılarında Ele Geçen Unguentariumlar", *SEFAD*, 2018 (39), 267-292.
- Erön, A., *Tralleis Hamam-Gymnasion Kompleksi Seramikleri*, (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Adnan Menderes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Aydın 2013.
- Ersoy, A., *Smyrna/İzmir Hellenistik Dönem Seramiği*, Ege Yayınları, İstanbul 2020.
- Erten, E., *Silifke Müzesi Cam Kataloğu*, Ankara 2018.
- Erzen, A., "1986 Yılı Enez Kazısı Çalışmaları", *IX. Kazı Sonuçları Toplantısı II*, T. C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Eski Eserler ve Müzeler Genel Müdürlüğü, Ankara 6-10 Nisan 1987, 279-297.
- F. H. Marshall, M. A., *Catalogue of the Finger Rings, Greek, Etruscan, and Roman, in the Departments of Antiquities*, British Museum, London 1907.
- F. H. Marshall, M. A., *Catalogue of the Jewellery, Greek, Etruscan, and Roman, in the Departments of Antiquities*, British Museum, 1969.
- Fırat, M., *Phokaia Geç Roma Dönemi Mutfak Kapları*, (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir 2011.
- Fitch. C. R. -Goldman. N. W., *Cosa: The Lamps, Memoirs of the American in Rome*, Vol.39, Roma, 1994.

- French, D., “Tille Höyük 1983”, *VI. Kazı Sonuçları Toplantısı*, T. C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Eski Eserler ve Müzeler Genel Müdürlüğü, İzmir 16-20 Nisan 1984, 245-258.
- Gençler, Ç., *Smintheion Camları*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara 2000.
- Gençler Güray, Ç., *Elaiussa Sebaste'nin Roma Dönemi Cam Buluntuları*, OLBA XIX, Mersin Üniversitesi Kilikia Arkeolojisini Araştırma Merkezi, Kaam Yayınları, Mersin 2011, 233-266.
- Grose, D. F., *The Toledo Museum of Art, Early Ancient Glass, Core-Formed, Rod-Formed, and Cast Vessels and Objects From The Late Bronze Age to The Early Roman Empire, 1600 B.C. To A.D. 50*, New York 1989.
- Goerthert, V. K.-Polaschek, *Trierer Grabungen und Forschungen, Band XV, Katalog Der Römischen Lampen des Rheinischen Landesmuseums Trier*, Bild Lampen und Sonderformen, Germany, 1985.
- Goldman, H., *Excavations At Gözlükule, Tarsus*, Hellenistic and Roman Periods, Princeton, 1950.
- Göral, S., *Tokat Müzesi'ndeki Grek ve Roma Dönemi Altın Takıları*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum 2019.
- Gülünay, E., *Afyon Arkeoloji Müzesi'nden Bir Grup Pişmiş Toprak Kandil*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum, 2017.
- Gülsefa, G., *2006-2013 Myndos Kazıları'nda Ele Geçen Amphoralar ve Amphora Mühür Buluntuları*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bursa 2015.
- Gün, V., “Aybey Nekropolü Kazısı 2014”, *24. Müze Kurtarma Kazıları Sempozyumu ve 1. Uluslararası Müzecilik Çalıştayı*, T. C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü, Şanlıurfa 23-25 Mart 2015, 591-606.

- Günay, H., *İzmir Arkeoloji Müzesi'ndeki Süstaşı Ürünlerin (Mühür Taşları ve Törensel Taşların) ve Süstaşlı Antik Mücevherlerin Arkeo-Gemolojiksel İncelenmesi*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Dokuz Eylül Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, İzmir 2012.
- Günay Tuluk, G., “Die Unguentarien Im Museum Von İzmir”, *Anatolia Antiqua* 1999, 127-166.
- Güneş, F., *Kyzikos Antik Kenti 2006-2007 Kazı Dönemi Seramik Buluntuları*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum 2008.
- Gürbüzer, M., *Menias'ın İdyra'daki Oda Mezarı*, *Arkeoloji Dergisi XXI* (2016), Ege Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları, İzmir 2016, 105-125.
- Gürdal, T., *Smintheion Hellenistik Dönem Seramiği*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara 1999.
- Gürler, B., *Metropolis'in Hellenistik Dönem Seramiği*, (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir 1994.
- Harris, W. V., “Roman Terracotta Lamps; The Organization of an Industry”, *The Journal of Roman Studies*, Vol.70, 1980.
- Hayes, J. W., *Roman and Pre-Roman Glass in the Royal Ontario Museum*, Toronto 1975.
- Hayes, J. W., *Roman Pottery in the Royal Ontario Museum A Catalogue*, 1976.
- Hayes, J. W., *Ancient Lamps in the Royal Ontario Museum, I, Greek and Roman Clay Lamps A Catalogue*, Toronto, 1980.
- Hayes, J. W., *The Annual of The British School At Athens*, No.78, Londra 1983.
- Heimerl, A., *Die Römischen Lampen Aus Pergamon*, Berlin, 2001.
- Held, W., *Künstliche Beleuchtung und Architectur, Schriften des Seminars für Klassische Archaeologie der Freien Universitat*, Berlin, Tübingen, 1990.
- Hellström, P., *Labraunda Pottery of Classical and Later Date Terracotta Lamp and Glass*, Lund 1965.

- Higgins, R. A., *Greek and Roman Jewellery*, University of California Press, London, 1961.
- Hoffmann, H.-Claer, V. V., *Museum Für Kunst Und Gewerbr Hamburg, Antiker Gold- und Silberschmuck, Katalog mit Untersuchung der Objecte auf technischer Grundlage*, Verlag Philipp Von Zabern, Mainz Am Rhein, Germany 1968.
- Hürmüzlü, B., *Eski Yunan'da Ölü Gömme Gelenekleri*, Ege Yayınları, İstanbul 2008.
- Hug, A., “ ‘Lucerna’ Pauly-Wissowa”, *Real-Encyclopedie*, 13, 2, 1927, 1566-1613.
- Howland, R. H., *The Athenian Agora IV, Greek Lamps and Their Survivals*, Princeton, 1958.
- Isings, C., *Roman Glass From Dated Finds, Archaeologica Traiectina Edita Ab Academiae Rheno-Traijectinae Instituto Archaeologico II*, Groningen/Djakarta 1957.
- Ivanyi, D., *Die Pannonischen Lampen*, Budapest, 1935.
- James, S. A., “The South Stoa At Corinth, New Evidence And Interpretations”, *Hesperia: The Journal of The American School of Classical Studies at Athens*, Vol. 88, No. 1, (January – March 2019), pp. 155-214.
- Kabaağaç, S.- Alova, E., *Latince Türkçe Sözlük*, Sosyal Yayınlar, İstanbul 1995.
- Kan Şahin, G., *Arkaik, Klasik ve Hellenistik Dönem Kandilleri*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Çanakkale 2008.
- Kara, Y., *Ephesos Yamaç Evler 1 ve 2'den Kalıp Yapımı Kandil Örnekleri*, (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir, 2014.
- Kasapoğlu, H., *Parion Nekropolü 2006 Yılı Seramik Buluntuları*, (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum 2008.
- Keskin, A. L., *Parion Tavşandere Nekropolü Cam Buluntuları*, (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Ondokuz Mayıs Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Samsun 2019.

- Koçar, N., *Roma Dönemi Takıları Üzerine bir analiz; Antalya Müzesi Roma Dönemi Takıları Örneği*, (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Isparta 2011.
- Koçhan, N.-Tan, T., “Bandırma Arkeoloji Müzesi’nden bir grup Cam Eserler”, *Journal of Archaeology & Art-Arkeoloji ve Sanat*, 155: İstanbul Mayıs-Ağustos 2017, 83-106.
- Konuk, K.-Arslan, M., *Anadolu Antik Yüzük Taşları ve Yüzükleri*, Yüksel Erimtan Koleksiyonu, Ankara 2000.
- Köroğlu, G., *Anadolu Uygarlıklarında Takı*, İstanbul 2004.
- Kınal, F., “Kaunos Adak Lambaları”, *Belleten*, Vol.XXXIII (129), 1969.
- Kızıl, A., “Beçin Hellenistik Dönem Oda Mezarı”, *T. C. Kültür Bakanlığı Anıtlar ve Müzeler Genel Müdürlüğü, VI. Müze Kurtarma Kazıları Semineri*, 24-26 Nisan 1995 Didim, 255-272.
- Kurup, S., *Kayseri Müzesi Cam Eserleri*, (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum 2015.
- Küçükpazarlı, N., *Konya Arkeoloji Müzesi’nde Bulunan Roma Çağı Cam Eserleri*, (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya 2006.
- Küçükören, C. Canan, *Ege’de Bir Anadolu Uygarlığı “Karia”*, Ekin Yayın Grubu, 2010.
- Laflı, E., *Unguentari Romani D’argilla dalla Pisidia (Turchia Occidentale)*, Quaderni Friulani di Archeologia XIII/2003.
- Laflı, E., *Mersin Arkeoloji Müzesi Pişmiş Toprak Kandil Koleksiyonu*, AST.27, Cilt I, 2009.
- Lasater, A. B., *Mythology for the Micrcosm*, Xlibriss, ABD, 2005.
- Lightfoot, C. S., Arslan, M., *Anadolu Antik Camları*, Yüksel Erimtan Koleksiyonu, Ankara 1992.
- Lightfoot, C., *Write or Light? Roman Glass Inkwells and Lamps*, K. Levent Zoroğlu’na Armağan, Studies in Honor of K. Levent Zoroğlu, Ayrıbasım/Offprint, Suna-İnan Kırac Akdeniz Medeniyetleri Araştırma Enstitüsü, Antalya 2013, 425-432.

- Loescheke, S., “Antieke Laternen und Lichthauschen”, *Bonner Jahrbucher* 1-18, 1909.
- Lordkipanidze, D., *Treasury, Georgian National Museum*, 2011.
- Maaskant, M.-Kleibrink, *Catalogue of the Engraved Gems In The Royal Coin Cabinet The Hague, The Greek, Etruscan and Roman Collections-Text*, Government Publications Office, The Hague, 1978.
- Menzel, H., *Antike Lampen, Im Römisch-Germanischen Zentralmuseum Zu Mainz, Germany*, 1969.
- Metin, H., *Kibyra Kandilleri*, (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum 2012.
- Metin, H., “Kremna’dan İki Kandil Kalıbı Üzerine Gözlemler”, *SDÜ Fen Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 2013.
- Miller, S. G., *Two Groups of Thessalian Gold, University of California Publication, Classical Studies Volumes 18*, London 1979.
- Miltner, F., *Das Cömeterium der Sieben Schlöfer*, Forschungen in Ephesos IV-2, Baden, 1937.
- Mümin, G., *Naim Arnas Koleksiyonu Hellenistik ve Roma Dönemi Seramik Eserleri*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Edirne 2009.
- Neuberger, A., *Die Technic des Altertums*, Leipzig, 1977.
- Nohlen, K.- Radt, W., *Kapıkaya, Ein Felsheiligtum bei Pergamon*, AvP XII, Berlin 1978.
- Ogden, J., *Jewellery of The Ancient World*, London 1982.
- Ok, M., *Denizli/Akçapınar Köyü Kurtarma Kazısında Ortaya Çıkarılan Mezarlar ve Buluntuları*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Denizli 2014.
- Olçay, B. Yelda, *Antalya’nın Demre (Kale) İlçesindeki Aziz Nikolas Kilisesi Kazısı 1989-1995 Yılları Cam Buluntuları*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, 1997.

- Oliver Jr, A., *Ancient Glass in the Carnegie Museum of Natural History*, Pittsburgh Pennsylvania 1980.
- Öz, C., *Silifke Müzesi'nde Bulunan Pişmiş Toprak Kandiller*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya 2014.
- Özbilgin, Ö., *Samsun Müzesi'nde Bulunan Cam Eserler*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Samsun 2019.
- Özcihan, İ., *Tarsus Arkeoloji Müzesi'nden Bir Grup Pişmiş Toprak Kandil*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum 2018.
- Özdemir, E., *Alabanda Klasik Dönem Oda Mezarı*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Adnan Menderes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Aydın 2014.
- Özdilek, Banu, *Neapolis Nekropolü*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Antalya 2006.
- Özgül, M., *Şanlıurfa Müzesi'nden Bir Grup Kandil*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum 2012.
- Özer, E., *Aizanoi Kuzey Nekropolis 2012 Sezonu, Report of The Department of Antiquities Cyprus*, 1985, Zavallis Press LTD., Nicosia 1985, 25-56.
- Öztürk, N., *Kyzikos Kandilleri*, (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum 2003.
- Öztürk, N., *Erzurum Müzesi Cam Eserleri*, Mega Ofset, Erzurum 2013.
- Özet, A., *Dipten Gelen Parıltı*, Bodrum Sualtı Arkeoloji Müzesi Cam Eserleri, T.C. Kültür Bakanlığı Anıtlar ve Müzeler Genel Müdürlüğü Yayınları, Ankara 1998.
- Özyiğit, Ö. *1991 Yılı Phokaia Kazı Çalışmaları, XIV. Kazı Sonuçları Toplantısı II*, T. C. Kültür Bakanlığı Anıtlar ve Müzeler Genel Müdürlüğü, Ankara 25-29 Mayıs 1992, 1-22.
- Pastutmaz, D., *1988-1998 Yılları Arasında Bulunan Knidos Kandilleri*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir 2004.

- Perlzweig, J., *Lamps of the Roman Period First to Seventh Century After Christ*, Princeton, New Jersey 1961.
- Pierides, A., *Jewellery In The Cyprus Museum, Picture Book No. 5*, Zavallis Press LTD., Nicosia Cyprus, 1971.
- Polat, R. T., *Stratonikeia Akdağ Nekropolü: Somut ve Soyut Kültür Üzerine Bir Araştırma*, (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara 2013.
- Radt, W., *Lampen und Beleuchtung in der Antike*, *Antike Welt* 17. Jahrgang Helft1, 1986, 20-58.
- Ramsay, W. M. (Çev. Mihri Pektaş), *Anadolu'nun Tarihi Coğrafyası*, İstanbul 1960.
- Richter, Gisela M. A., "Hellenistic and Roman Glazed Vases, *Bulletin of the Metropolitan Museum of Art*, 11(3), 1916, pp. 64.
- Robinson, M., "Excavations at Olynthus, Part X", *Metal and Minor Miscellaneous Finds*, London 1941.
- Romano, I. B., "A Hellenistic Deposit From Corinth: Evidence For Interium Period Activity (146-44 B. C.)", *Hesperia*, 63(1), Jan. – Mar., 1994, 57-104.
- Rotroff, S. I., "Hellenistic Pottery, Athenian and Imported Wheelmade Table Ware and Related Material", *The Athenian Agora*, Volume XXIX, The American School of Classical Studies At Athens Princeton, New Jersey 1997.
- Rudolph, W.-Rudolph, E., *Ancient Jewelry from The Collection of Burton Y. Berry*, Indiana University Art Museum Publication, Indiana 1973/1.
- Ruxer, M. S.- Kubczak, J., *Naszyjnik Grecki, w okresie hellenistycznym i rzymskim*, Warszawa-Poznan 1972.
- Saldern, A. V., "Glass from Sardis", *American Journal of Archaeology*, Vol. 66, No. 1. (Jan., 1962) 5-12.
- Saraçoğlu, A., "Erzurum Müzesi'nden Bir Grup Kandil", *Türk Arkeoloji Dergisi*, XXXI, Ankara, 1997, 307-331.
- Saraçoğlu, A., "Hellenistic and Roman Unguentaria From The Necropolis of Tralleis", *Anadolu/Anatolia* 37, 2011.

- Schafer, J., *Hellenistische Keramik aus Pergamon*, Berlin 1968.
- Sevinç, N.-Treister, M., “Metalwork from the Dardanos Tumulus”, *Studia Troica*, Band 13, 2003.
- Shier, L. A., *Terracotta Lamps from Karaniş*, Egypt, Arbor 1978.
- Smith, W., *Dictionary of Greek and Roman Antiquities*, London 1870.
- Sorensen, S. L., (Çev. : G. Gırdıvan), *Neapolis'ten Yemin Yazıtı*, Cedrus III, 2015.
- Spier, J., *Ancient Gems and Finger Rings, Catalogue of the Collections The J. Paul Getty Museum*, California 1992.
- Şahin, F., *Patara Metal Buluntuları*, Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Antalya 2010, 61-62;
- Şahin, Feyzullah, *Patara Metal Buluntuları*, Patara Band V.2., Patara Kazıları Yayın Serisi, Ege Yayınları, İstanbul 2018.
- Şahin, N., “Beyaz Lekythoslar Işığında Klasik Devirde Atina'da Ölüm İkonografisi ve Ölü Kültü”, *Arkeoloji Dergisi IV*, İzmir 1996, 150.
- Şahin, O., *Konya Ereğli Müzesi Cam Eserleri*, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya 2018.
- Şimşek, C.- Duman, B., *Laodikeia'da Bulunan Geç Antik Çağ Unguentariumları*, Adalya-Suna-İnan Kıraç Akdeniz Medeniyetleri Araştırma Enstitüsü, Sayı: X-2007.
- Şimşek, C., *Laodikeia Nekropolü (2004-2010 Yılları)*, Ege Yayınları, İstanbul 2011.
- Şimşek, T., Okunak, M., Bilgin, M., *Laodikeia Nekropolü (2004-2010 Yılları)*, İstanbul 2011.
- Şimşek, C., *Lykos Vadisi İçinde Yer Alan Laodikeia, 10. Yılında Laodikeia-(2003-2013 Yılları)*, *Laodikeia Çalışmaları 3*, Ege Yayınları, İstanbul 2014, 33-69.
- Talbert, R. J. A., *Barrington Atlas of the Greek and Roman World*, New Jersey, 2000.
- Tekçam, T., *Arkeoloji Sözlüğü*, Alfa Yayınları, İstanbul 2007.
- Temizocak, Y., “Türk Kuyumculuğunun Dünü ve Bugünü”. *I. Ulusal Sanat Sempozyumu*, Hacettepe Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Yayınları, Ankara 1988.

- Tezgör, D. K.-Sezer, T., *İstanbul Arkeoloji Müzeleri Pişmiş Toprak Kandiller Kataloğu*, I, İstanbul 1995.
- Tuluk, G. G., *İonia Bölgesi'nde Hellenistik Dönem Kandilleri*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir 1996.
- Türe, A.-Savaşçın, M. Y., *Anadolu Antik Takıları*, Goldaş Kültür Yayınları.
- Türe, A., Arkeoloji, Antropoloji ve Folklor Açısından, *Takılar ve Süs Taşlarında Sembollerin Dili*, Goldaş Kültür Yayınları, 2004.
- Uygun, Ç. Ö., *Patara Geç Hellenistik-Roma Dönemi Takıları*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Antalya 2000.
- Walters, H. B., "History of Ancient Pottery, Greek", *Etruscan and Roman with 300 Illustrations*, Vol.11, 1905, 393-429.
- Walters, H. B., *Catalogue of the Greek and Roman Lamps in the British Museum*, London, 1914.
- Wright, G. E., *American Schools of Oriental Research*, Jerusalem 1961.
- Vessberg, O., Westholm, A., *The Swedish Cyprus Expedition*, Vol. IV. Part 3, Hellenistic and Roman Periods In Cyprus, Stockholm 1955.
- Yağcı, E. E., *Başlangıcından Geç Antik Dönem Sonuna Kadar Anadolu'da Cam*, (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara 1993.
- Yalçinkaya, F., *Bir Zamanlar Toroslar'da Sagalassos*, Yapı Kredi Kültür Sanat Yayıncılık Ticaret ve Sanayi A.Ş., İstanbul 2019.
- Yaşar, A., *Milet Müzesi'nde Bulunan Hellenistik ve Roma Dönemi Unguentariumlar*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Adnan Menderes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Aydın 2010.
- Yavuz, H., *Hellenistik Dönem Tabakları ve Kâselerinin Kronolojik Gelişimi ve Sorunları*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Adnan Menderes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Aydın 2007.

- Yılmaz, A., *2005-2010 Yılları Arasında Bulunan Parion Nekropol Kandilleri*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum 2012.
- Yılmaz, F., *Apollon Klarios Kutsal Alanındaki “Kutsal Yol’un Seramik Buluntulara Göre Tarihlendirilmesi*, *Arkeoloji Dergisi XII (2008/2)* Ege Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları, İzmir 2008, 247-268.
- Yılmaz, Ş., *Beypazarı’nda Maden Sanatı*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara 1994.
- Yinesor Demir, J. S. *Gaziantep Arkeoloji Müzesi’nde Sergilenen Yüzükler ve Yüzük Taşları*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eskişehir 2008.
- Zwierlein, E.-Dieh, *Die Antiken Gemmen Des Kunsthistorischen Museums In Wien*, Band III, Prestel Verlag München, 1991.

İNTERNET KAYNAKLARI

<https://rpc.ashmus.ox.ac.uk/coin/184032>.

<https://rpc.ashmus.ox.ac.uk/coins/2/1215>.

https://rpc.ashmus.ox.ac.uk/search/browse?subprovince_id=12&page=17

<https://tr.wikipedia.org/wiki/Neapolis>.

<https://www.aydinpost.com/kusadasi-neapolis-scala-nuova-makale,2223.html>;

<https://www.kulturportali.gov.tr/turkiye/isparta/gezilecekyer/neapolis-antik-kenti-1>

<https://www.metmuseum.org/art/collection/search/249048?rpp=30&pg=1&ft=inkwell&pos=25>.

<https://www.metmuseum.org/art/collection/search/249364?searchField=All&sortBy=Relevance&ft=inkwell&offset=0&rpp=30&pos=29>.

https://www.metmuseum.org/art/collection/search/252501?searchField=All&sortBy=Relevance&what=Inkwells&ft=*&offset=0&rpp=20&pos=7

<https://www.pinterest.ch/pin/410672059753502808/>.

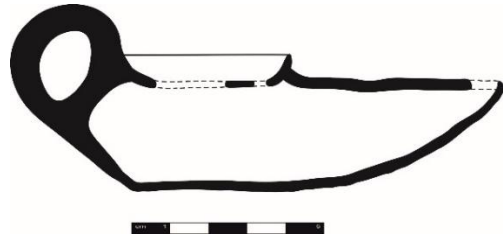
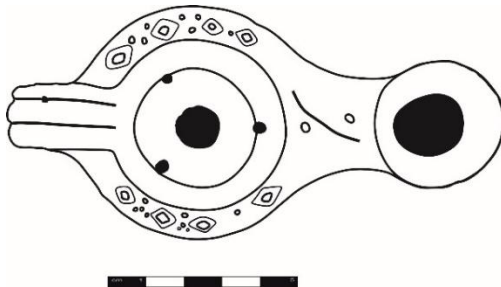
KATALOG

Kat. No.	:1
Müze Env. No.	: 2013-52
Tip/Adı/Formu	: Ephesos Kandili
Buluntu Yeri	: Bozdoğan Yazıkent-Kızılçakır Mevkii
Buluntu Tarihi	: 12.11.2010
Müze Geliş Şekli	: Kurtarma Kazısı
Yükseklik-Genişlik	: 4,5 cm - 5,5 cm
Cidar	: 0,3 cm
Uzunluk	: 11,8 cm
Discus Çapı - Kaide Çapı	: 3,6 cm - 3,6 cm
Yapım Tekniği	: Kalıp Yapımı
Hamur Rengi	: 7.5 YR 5/4

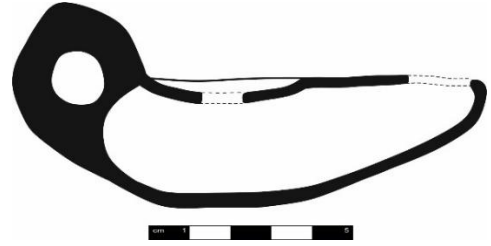
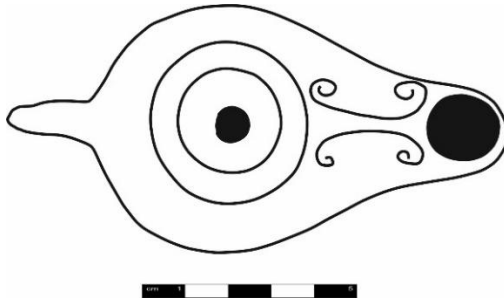
Tanım : Çift konik gövde, oval burun, çift yivli halka kulp, düz yuvarlak dip, etrafı yükseltilmiş iç bükey discusta tek yağ deliği, 3 adet hava basınç deliği, omuz üzerinde iç içe geçmiş baklava dilimleri arasında kabartma nokta bezemesi, yüzeyde aşınma ve patina izleri, mika katkılı bej renk hamur, siyah parlak renk boya.

Benzer Örnekler : Bailey 1975, s.103, Pl32-33 Q175; Bailey 1975, s.106-110, Pl34-39 Q183-Q198, Q202; Walters 1914, s.47-49, Fig.50-57; Kassab-Sezer, s.114-115, 293-298; Metin, 2012 s.100-103, K20-K21.

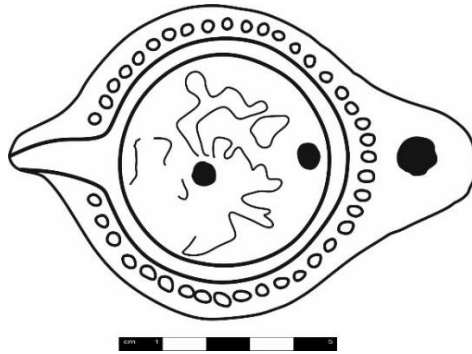
Tarih : MÖ 2.yy'ın son çeyreği ile MÖ 1.yy

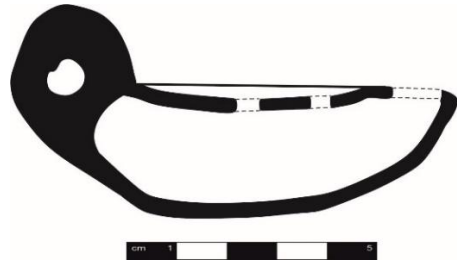
Kat. No.	: 2
Müze Env. No.	: 2013-51
Tip/Adı/Formu	: Efes Tipi Kandil
Buluntu Yeri	: Bozdoğan Yazıkent-Kızılçakır Mevkii
Buluntu Tarihi	: 12.11.2010
Müzeye Geliş Şekli	: Kurtarma Kazısı
Yükseklik-Genişlik	: 4,5 cm - : 5,3 cm
Cidar	: 0,4 cm
Uzunluk	: 10,7 cm
Discus Çapı - Kaide Çapı	: 3 cm - 2,8 cm
Yapım Tekniği	: Kalıp Yapımı
Hamur Rengi	: 5 YR 4/1
Tanım	: Dolgun elips gövde, yuvarlak burun, kaburgalı dikey halka kulp, etrafı bir çember ile çevrili düz halka dip, burun kanalı üzerinde iki adet simetrik spiral motif, çift halka ile çevrili iç bükey discusta tek yağ deliği, kulbunda küçük bir kırık, yüzeyde patina izleri, mika katkılı açık gri renk hamur, koyu gri renk astar.
Benzer Örnekler	: Kassab-Sezer, s.150-151, 426-427; Bailey 1975, s.237, Pl102, Q 511.
Tarih	: MÖ 1.yy'ın 2.yarısı

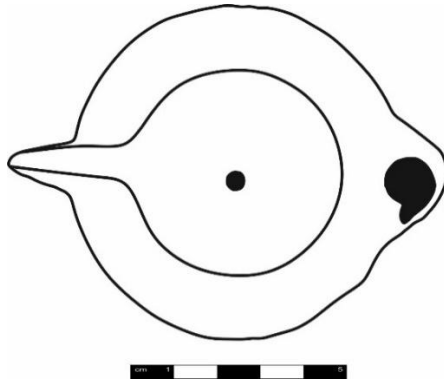
Kat. No.	: 3
Müze Env. No	: 2013-95
Tip/Adı/Formu	: Yuvarlak Burunlu Kandil
Buluntu Yeri	: Bozdoğan Yazıkent-Kızılçakır Mevkii
Buluntu Tarihi	: 12.11.2010
Müzeye Geliş Şekli	: Kurtarma Kazısı
Yükseklik-Genişlik	: 3,6 cm - 6,8 cm
Cidar	: 0,5 cm
Uzunluk	: 10 cm
Discus Çapı-Kaide Çapı	: 4,4 cm - 3,1 cm
Hamur Rengi	: 2,5 YR 5/6
Tanım	: Yayvan çift konik gövde, yuvarlak burun, çıkıntı biçimli küçük tutamak, düz yuvarlak dip, etrafı kalın bir çember ile çevrili iç bükey discusunda çift yağ deliği, insan-hayvan figürü (?) ve omuz üzerinde noktalı bezeme bordürü, yüzeyde aşınma, mika katkılı turuncu renk hamur, pembemsi kırmızı renk astar.
Benzer Örnekler	: Bailey 1988, s.308, Pl67, Q2480; Heimerl, s.56, Taf.6, 250-253; Menzel, s.51, Abb.44, 1.
Tarihlendirme	: MS 1.yy'ın 2.yarısı

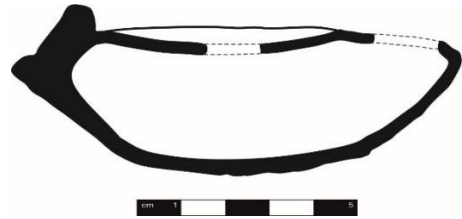
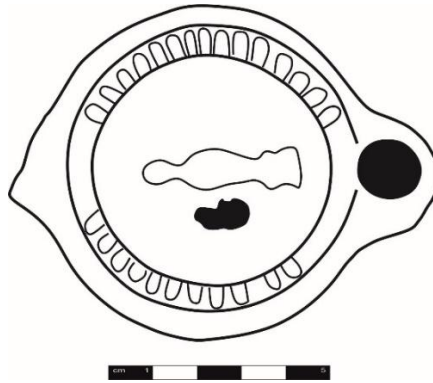
Kat. No.	: 4
Müze Env. No	: 2013-99
Tip/Adı/Formu	: Yuvarlak Burunlu Kandil
Buluntu Yeri	: Bozdoğan Yazıkent-Kızılçakır Mevkii
Buluntu Tarihi	: 12.11.2010
Müzeye Geliş Şekli	: Kurtarma Kazısı
Yükseklik-Genişlik	: 3,6 cm - 5,5 cm
Cidar	: 0,3 cm
Uzunluk	: 8 cm
Discus Çapı-Kaide Çapı	: 3,9 cm-3 cm
Hamur Rengi	: 5 YR 6/3
Tanım	: Basık yuvarlak gövde, yuvarlak burun deliği, kaburga halka kulp, hafif içe basık dip, iç bükey discusta çift yağ deliği, discusta dikine çizgi motifi, omuzda zikzak motifi, yüzeyde aşınma ve yoğun patina tabakası, mika katkılı devetüyü rengi hamur, kahverengi astar.
Benzer Örnekler	: Heimerl, s.117-118, Taf.6, 249; Poloschek, s.159, 163-165, Taf.69, 658-659, 682, 687-688; Heimerl, s.129, Taf.9, 382.
Tarihlendirme	: MS 1.yy'ın sonları ile MS 2.yy başları

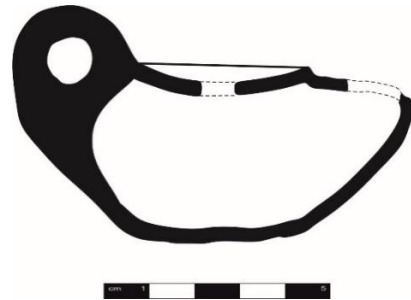
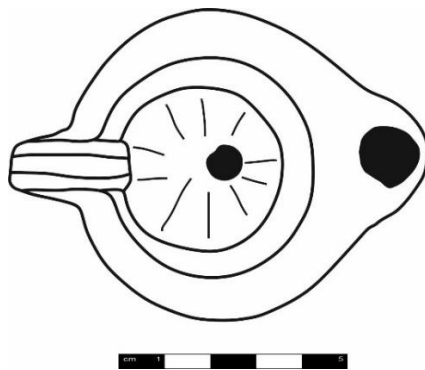
Kat. No.	: 5
Müze Env. No	: 2013-87
Tip/Adı/Formu	: Yuvarlak Burunlu Kandil
Buluntu Yeri	: Bozdoğan Yazıkent-Kızılçakır Mevkii
Buluntu Tarihi	: 12.11.2010
Müzeye Geliş Şekli	: Kurtarma Kazısı
Yükseklik-Genişlik	: 4 cm - 7,2 cm
Cıdar	: 0,3 cm
Uzunluk	: 9,1 cm
Discus Çapı-Kaide Çapı	: 4,3 cm - 3,5 cm
Hamur Rengi	: 5 YR 6/6
Tanım	: Dolgun yüksek gövde, yuvarlak burun deliği, dikey halka kulp, düz yuvarlak dip, etrafı yükseltilmiş içbükey discusta tek küçük yağ deliği, burun kırık ve eksik, yüzeyde aşınma ve patina, mika katkılı turuncu renk hamur, kırmızımsı kahverengi astar.
Benzer Örnekler	: Perlzweig, s.84, Pl5, 136; Bailey 1988, s.376-377, Pl102, Q 3049, Q 3050; Walters 1914, s.167, Fig. 233.
Tarihlendirme	: MS 1.yy'ın sonları – MS 2.yy'ın ilk yarısı

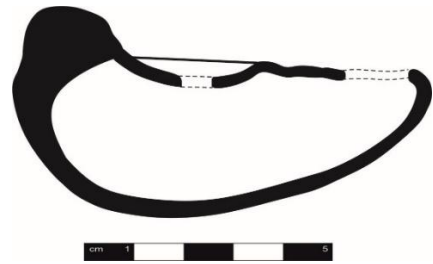
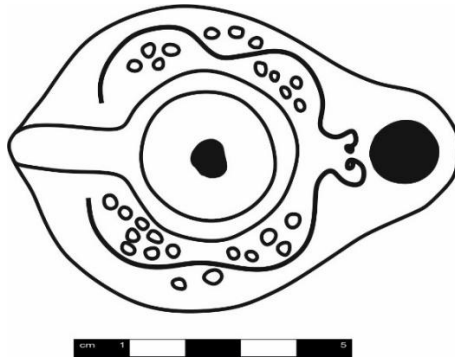
- Kat. No.** : 6
- Müze Env. No** : 2013-92
- Tip/Adı/Formu** : Yuvarlak Burunlu Kandil
- Buluntu Yeri** : Bozdoğan Yazıkent-Kızılçakır Mevkii
- Buluntu Tarihi** : 12.11.2010
- Müzeye Geliş Şekli** : Kurtarma Kazısı
- K. Yükseklik- Genişlik** : 3,6 cm - 6,8 cm
- Cidar** : 0,5 cm
- K. Uzunluk** : 9 cm
- Discus Çapı-Kaide Çapı** : 3,9 cm - 3,4 cm
- Hamur Rengi** : 5 YR 6/6
- Tanım** : Dolgun yuvarlak gövde, yuvarlak burun, yuvarlak düz dip, etrafı kalın bir halka ile çevrili iç bükey discusta tek yağ deliği ve cepheden bir kaide üzerinde durur şekilde yapılmış Artemis (?) figürü, omuz üzerinde ion kymation bant bezemesi, kulbu kırık ve eksik yağ deliğinin çevresinde kırık parça, yüzeyde özellikle alt gövdede yoğun patina ve aşınma, mika katkılı açık turuncu renk hamur, kırmızımsı pembe renk astar.
- Benzer Örnekler** : Menzel, s.51, Abb.44, 5; Heimerl, s.146, Taf.14, 585; Brooner, s.98,100, Fig.44, 590-591, Fig. 46, 584,592.
- Tarihlendirme** : MS 2.yy'ın ilk yarısı

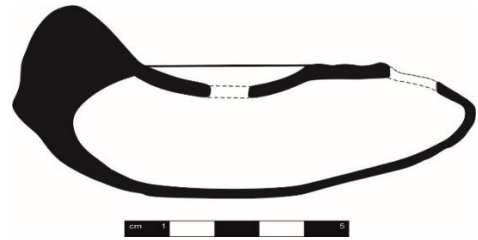
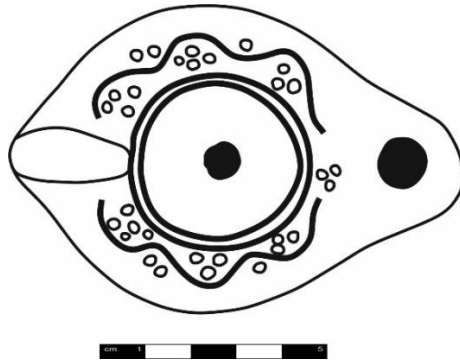
Kat. No.	: 7
Müze Env. No	: 2013-94
Tip/Adı/Formu	: Yuvarlak Burunlu Kandil
Buluntu Yeri	: Bozdoğan Yazıkent-Kızılçakır Mevkii
Buluntu Tarihi	: 12.11.2010
Müze Geliş Şekli	: Kurtarma Kazısı
Yükseklik- Genişlik	: 4,8 cm - 6,1 cm
Cıdar	: 0,3 cm
K. Uzunluk	: 8,2 cm
Discus Çapı-Kaide Çapı	: 3 cm-2,8 cm
Hamur Rengi	: 5 YR 6/6
Tanım	: Çift konik gövde, yuvarlak burun, tek yivli dikey halka kulp, düz yuvarlak dip, etrafı çift halka ile kademeli yükseltilmiş iç bükey discusta tek yağ deliği ve dikey çizgilerden oluşan bezeme, yüzeyde yoğun aşınma, derin çatlak, arka gövdede ve burun ucundan kırık ve eksik parça, mika katkılı açık turuncu renk hamur, kırmızı astar, kahverengi boya.
Benzer Örnekler	: Yalçınkaya, s. 531, 330; Menzel, s.85, Abb.72, 10; Heimerl, s.116, Taf.6, 233; Menzel, s.98, Abb.80, 14.
Tarihlendirme	: MS 2.yy

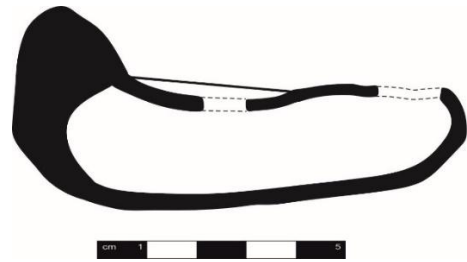
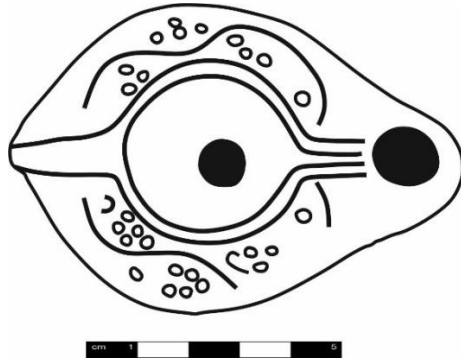
Kat. No.	: 8
Müze Env. No	: 2013-100
Tip/Adı/Formu	: Yuvarlak Burunlu Kandil
Buluntu Yeri	: Bozdoğan Yazıkent-Kızılçakır Mevkii
Buluntu Tarihi	: 12.11.2010
Müzeye Geliş Şekli	: Kurtarma Kazısı
Yükseklik-Genişlik	: 3,5 cm - 5,1 cm
Cıdar	: 0,3 cm
Uzunluk	: 7,5 cm
Discus Çapı-Kaide Çapı	: 2 cm-2,6 cm
Hamur Rengi	: 10 R 5/8
Tanım	: Çift konik gövde, yuvarlak burun, dikey çıkıntı şeklinde küçük tutamak, hafif içe basık yuvarlak dip, etrafı kalın bir halka ile çevrili dar iç bükey discusta tek yağ deliği, omuz üzerinde asma dalları ve üzüm salkımlarından oluşan bitkisel bezeme bandı, yüzeyde aşınmalar, mika katkılı pembemsi turuncu renk hamur ve astar.
Benzer Örnekler	: Miltner, s.185, 197, Taf. 1, 130; Taf. 3, 322, 328, 332.
Tarihlendirme	: Geç Roma Dönemi

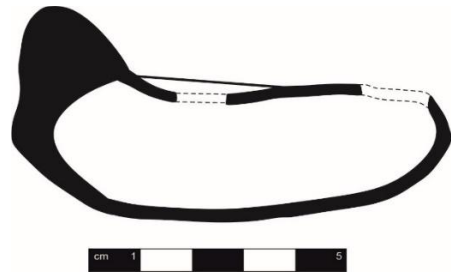
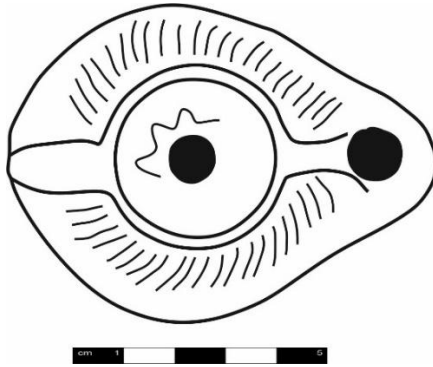
Kat. No.	: 9
Müze Env. No	: 2013-102
Tip/Adı/Formu	: Yuvarlak Burunlu Kandil
Buluntu Yeri	: Bozdoğan Yazıkent-Kızılçakır Mevkii
Buluntu Tarihi	: 12.11.2010
Müzeye Geliş Şekli	: Kurtarma Kazısı
Yükseklik-Genişlik	: 3,6 cm - 6,3 cm
Cıdar	: 0,3 cm
Uzunluk	: 9,2 cm
Discus Çapı-Kaide Çapı	: 2,8 cm - 2,8 cm
Hamur Rengi	: 5 YR 6/6
Tanım	: Çift konik gövde, yuvarlak burun, dikey çıkıntı şeklinde tutamak kulp, etrafı kalın bir çember ile çevrili düz yuvarlak dip, etrafı çift halka ile sınırlandırılmış discusta tek yağ deliği, omuz üzerinde stilize asma dalları ve üzüm tanelerinden oluşan bitkisel bezeme, burun kanalında çift spiral motifi, yüzeyde aşınmalar, mika katkılı turuncumsu kahverengi hamur, kırmızımsı kahverengi astar.
Benzer Örnekler	: Miltner, s.185, 197, Taf. 1, 130; Taf. 3, 322, 328, 332.
Tarihlendirme	: Geç Roma Dönemi

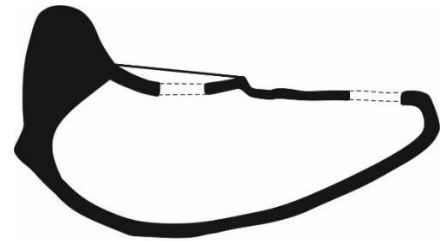
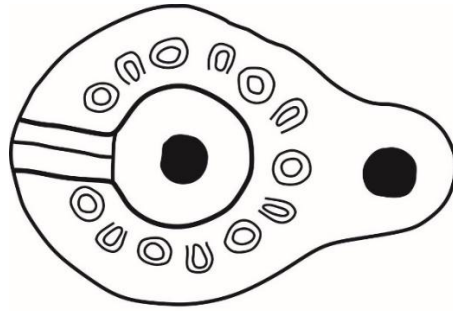
Kat. No.	: 10
Müze Env. No	: 2013-110
Tip/Adı/Formu	: Yuvarlak Burunlu Kandil
Buluntu Yeri	: Bozdoğan Yazıkent-Kızılçakır Mevkii
Buluntu Tarihi	: 12.11.2010
Müze Geliş Şekli	: Kurtarma Kazısı
Yükseklik-Genişlik	: 3,5 cm - 5,6 cm
Cıdar	: 0,4 cm
Uzunluk	: 8,1 cm
Discus Çapı-Kaide Çapı	: 2,9 cm - 2,9 cm
Hamur Rengi	: 2,5 YR 6/6
Tanım	: Çift konik gövde, yuvarlak burun, dikey çıkıntı şeklinde tutamak kulp, etrafı halka ile çevrili düz yuvarlak dip, burun kanal hattının çevrelediği iç bükey discusta tek yağ deliği, omuz üzerinde stilize asma dalları ve üzüm salkımlarından oluşan bitkisel bezeme bandı, yüzeyde aşınma, mika katkılı açık turuncu renk hamur, kırmızımsı turuncu renk astar.
Benzer Örnekler	: Miltner, s.164, 167-168, Taf. 9, 1616, 1713, 1726.
Tarihlendirme	: Geç Roma Dönemi

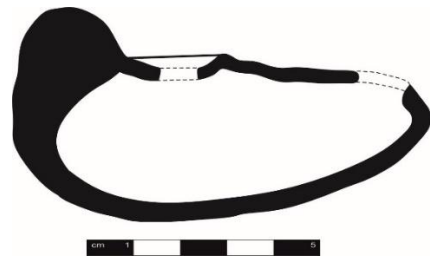
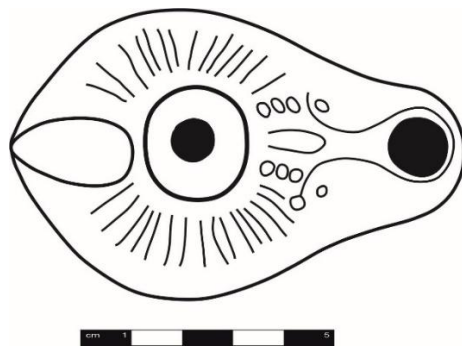
Kat. No.	: 11
Müze Env. No	: 2013-103
Tip/Adı/Formu	: Yuvarlak Burunlu Kandil
Buluntu Yeri	: Bozdoğan Yazıkent-Kızılçakır Mevkii
Buluntu Tarihi	: 12.11.2010
Müze Geliş Şekli	: Kurtarma Kazısı
Yükseklik-Genişlik	: 3,5 cm - 5,7 cm
Cidar	: 0,3 cm
Uzunluk	: 7,8 cm
Discus Çapı-Kaide Çapı	: 2,4 cm – 2,6 cm
Hamur Rengi	: 5 YR 6/6
Tanım	: Çift konik gövde, yuvarlak burun, dikey çıkıntı şeklinde tutamak kulp, hafif içe basık düz dip, burun kanal hattının çevrelediği iç bükey discusta tek yağ deliği, omuz üzerinde ışın demetli bant bezeme, yüzeyde yoğun aşınma, mika katkılı açık turuncu renk hamur, pembemsi kırmızı renk astar.
Benzer Örnekler	: Miltner, s.196, Taf. 3, 310, 319, 321.
Tarihlendirme	: Geç Roma Dönemi

Kat. No.	: 12
Müze Env. No	: 2013-104
Tip/Adı/Formu	: Yuvarlak Burunlu Kandil
Buluntu Yeri	: Bozdoğan Yazıkent-Kızılçakır Mevkii
Buluntu Tarihi	: 12.11.2010
Müzeye Geliş Şekli	: Kurtarma Kazısı
Yükseklik-Genişlik	: 4 cm - 5,2 cm
Cidar	: 0,3 cm
Uzunluk	: 7,5 cm
Discus Çapı-Kaide Çapı	: 1,8 cm - 1,6 cm
Hamur Rengi	: 5 YR 6/6
Tanım	: Çift konik gövde, yuvarlak burun, dikey çıkıntı şeklinde tutamak kulp, etrafı keskin bir halka ile çevrili dip, omuz üzerinde halka ve damga motiflerden oluşan bezeme, yüzeyde derin dökülme ve bu dökülmeden kaynaklanan eksik parça ve patina tabakası, mika katkılı turuncu renk hamur, pembemsi renk astar.
Benzer Örnekler	: Walters 1914, s.18, Pl43, 108; Miltner, s.133, Taf.5, 678; Miltner, s.106, Taf.1, 7.
Tarihlendirme	: Geç Roma Dönemi

- Kat. No.** : 13
- Müze Env. No** : 2013-96
- Tip/Adı/Formu** : Yuvarlak Burunlu Kandil
- Buluntu Yeri** : Bozdoğan Yazıkent-Kızılçakır Mevkii
- Buluntu Tarihi** : 12.11.2010
- Müzeye Geliş Şekli** : Kurtarma Kazısı
- Yükseklik- Genişlik** : 4 cm - 5,4 cm
- Cıdar** : 0,3 cm
- Uzunluk** : 8,3 cm
- Discus Çapı-Kaide Çapı** : 1,5 cm - 2,1 cm
- Hamur Rengi** : 5 YR 6/8
- Tanım** : Çift konik elips gövde, yuvarlak burun, dikey çıkıntı şeklinde küçük tutamak, bir çember ile çevrili düz yuvarlak dip, kalın bir halka ile sınırlı iç büküye küçük discusta tek yağ deliği, omuz üzerinde dil motifleri burun kanalında dikey nokta bezeme arasında tek dil motifi, burun kanalında ikiye ayrılan spiral motifi, yüzeyde aşınma ve dökülmeler, mika katkılı devetüyü rengi hamur, turuncu renk astar.
- Benzer Örnekler** : Brooner, s.114-116, Pl20, 1415; Miltner, s.131, Taf.4, 606, 609, 614, 616, 618; Heimerl, s.142, Taf.14, 534.
- Tarihlendirme** : Geç Roma Dönemi

Kat. No. : 14

Müze Env. No : 2013-93
Tip/Adı/Formu : Kısa Yuvarlak Burunlu Kandil
Buluntu Yeri : Bozdoğan Yazıkent-Kızılçakır Mevkii
Buluntu Tarihi : 12.11.2010
Müze Geliş Şekli : Kurtarma Kazısı
Yükseklik-Genişlik : 3,5 cm - 7,9 cm
Cidar : 0,4 cm
K. Uzunluk : 11,2 cm
Discus Çapı-Kaide Çapı : 3 cm-4 cm

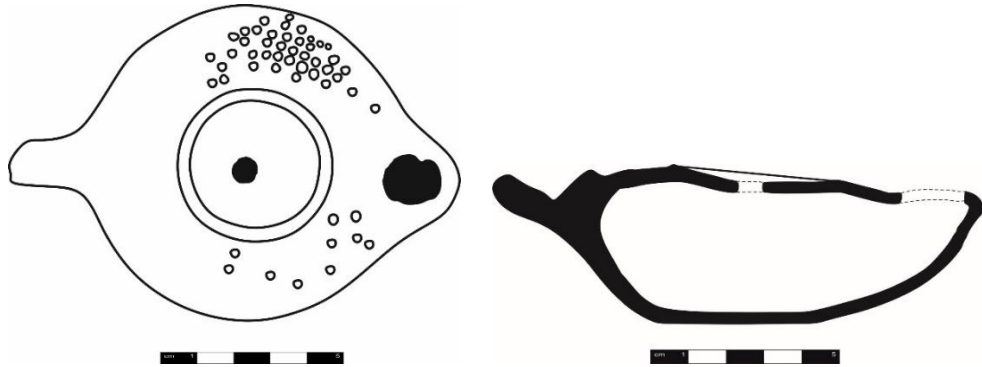

Hamur Rengi : 5 YR 6/6

Tanım : Dolgun yuvarlak gövde, yuvarlak burun deliği, hafif içe basık düz yuvarlak dip, etrafı bir halka ile çevrili dar discusta tek yağ deliği, omuz üzerinde çoğu aşınmış durumda noktalı bezeme bordürleri, kulbu kırık ve eksik, gövdede derin dökülme ve yüzeyde aşınmalar, mika katkılı açık turuncu renk hamur, kırmızımsı pembe renk astar.

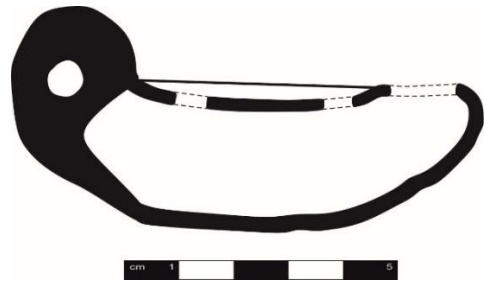
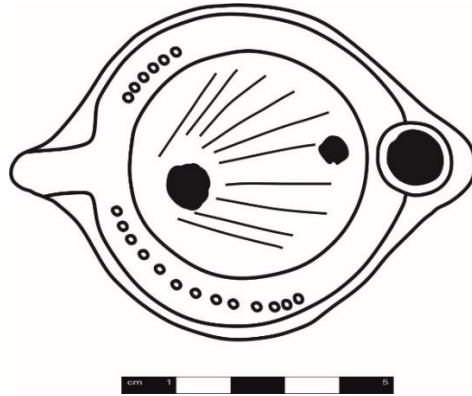
Benzer Örnekler : Bailey 1988, s.380, Pl104, Q3090; Heimerl, s.134, Taf.11, 439-440; Perlzweig, s.83, Pl5, 124.

Tarihlendirme : MS 1.yy'ın sonları - MS 2.yy'ın ilk yarısı

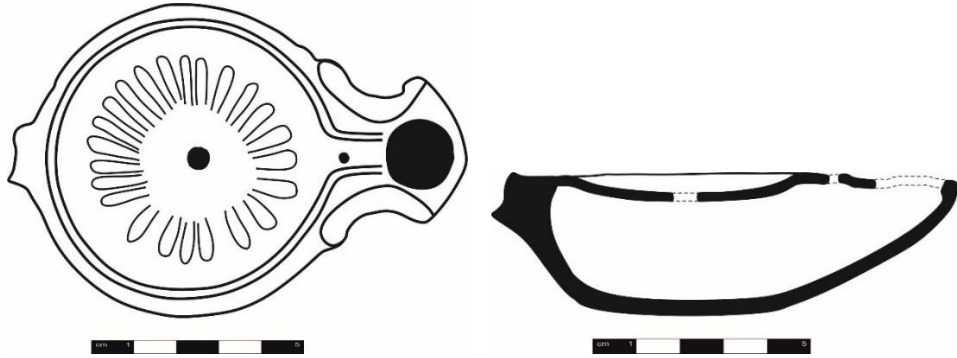
Kat. No. : 15

Müze Env. No	: 2013-105
Tip/Adı/Formu	: Kısa Yuvarlak Burunlu Kandil
Buluntu Yeri	: Bozdoğan Yazıkent-Kızılçakır Mevkii
Buluntu Tarihi	: 12.11.2010
Müzeye Geliş Şekli	: Kurtarma Kazısı
Yükseklik-Genişlik	: 3,5 cm - 5,6 cm
Cidar	: 0,3 cm
Uzunluk	: 7,9 cm
Discus Çapı-Kaide Çapı	: 3,5 cm- 3,7 cm
Hamur Rengi	: 2,5 YR 5/6
Tanım	: Basık yuvarlak gövde, yuvarlak burun, dikey halka kulp, düz yuvarlak dip, iç bükey discusta çift yağ deliği ve stilize istiridye motifi, omuz üzerinde belirginliğini yitirmiş inci dizisi, yüzeyde aşınma, derin dökülme yer yer patina tabakası mika katkılı pembemsi kahverengi hamur, kırmızımsı kahverengi astar.
Benzer Örnekler	: Bailey 1988, s.308, Pl67, Q2481; Bailey 1988, s.355, Pl92, Q2898; Bailey 1988, s.363, Pl96, Q2989.
Tarihlendirme	: MS 2.yy

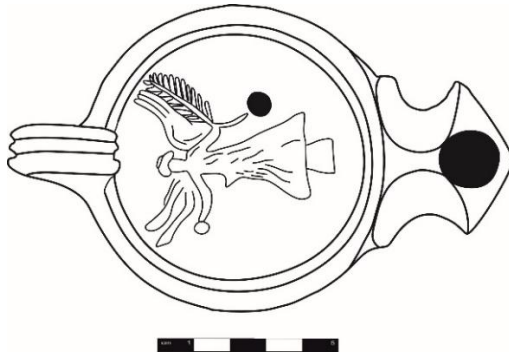
Kat. No. : 16

- Müze Env. No** : 2013-91
- Tip/Adı/Formu** : Üçgen Burunlu Volütlü Kandil
- Buluntu Yeri** : Bozdoğan Yazıkent-Kızılçakır Mevkii
- Buluntu Tarihi** : 12.11.2010
- Müzeye Geliş Şekli** : Kurtarma Kazısı
- K. Yükseklik-Genişlik** : 2,6 cm - 6,6 cm
- Cidar** : 0.4 cm
- K. Uzunluk** : 9,9 cm
- Discus Çapı-Kaide Çapı** : 5,5 cm - 3,9 cm
- Hamur Rengi** : 10 R 4/8
- Tanım** : Yassı dolgun gövde, üçgen volüt burun, düz yuvarlak dip, etrafı çift yivli bant ile çevrili iç bükey discusta tek yağ deliği ve dil motiflerinden oluşan bezeme, burun kanalında basınç deliği, kulbu kırık ve eksik, yüzeyde aşınma ve patina izleri, mika katkılı turuncu renk hamur, kırmızımsı renk astar.
- Benzer Örnekler** : Bailey 1980, s.131, Pl1, Q760; Aydın Tavukçu 2006, s.131, 207; Yılmaz, s.41-43, 11; Metin 2012 s.112-115, 71.
- Tarihlendirme** : MÖ Geç 1. yy-MS Erken 1.yy

Kat. No. : 17

- Müze Env. No.** : 2013-85
- Tip/Adı/Formu** : Üçgen Burunlu Volütlü Kandil
- Buluntu Yeri** : Bozdoğan Yazıkent-Kızılçakır Mevkii
- Buluntu Tarihi** : 12.11.2010
- Müzeye Geliş Şekli** : Kurtarma Kazısı
- Yükseklik – Genişlik** : 4,8 cm - 7,8 cm
- Cidar** : 0,3 cm
- Uzunluk** : 12,5 cm
- Discus Çapı-Kaide Çapı** : 5,8 cm - 3,7 cm
- Hamur Rengi** : 5 YR 6/8
- Tanım** : Basık yuvarlak gövde, üçgen volüt burun, çift yivli halka kulp, etrafı bir çember ile çevrili halka dip, etrafı üç daire ile çevrili iç bükey discusta tek yağ deliği, discus içerisinde bir elinde defne çelengi, diğer elinde buğday başağı taşıyan kanatlı Nike figürü, yüzeyde aşınma, is ve patina izleri, devetüyü rengi hamur, turuncumsu kırmızı astar boya.
- Benzer Örnekler** : Polaschek, s.36, 61, Taf.25, Fig.80, 209; Radt, s.56-57, Abb.32, Res.3; Walters 1914, s.126, Fig.154; Brants, s.16, Pl2, Fig.199.
- Tarihlendirme** : MS 1.yy'ın 2.yarısı

Kat. No. : 18

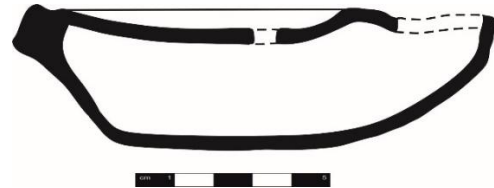
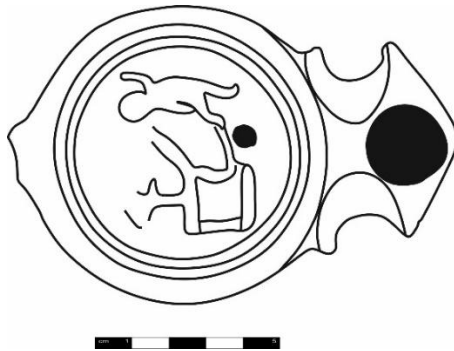
Müze Env. No	: 2013-88
Tip/Adı/Formu	: Üçgen Burunlu Volütlü Kandil
Buluntu Yeri	: Bozdoğan Yazıkent-Kızılçakır Mevkii
Buluntu Tarihi	: 12.11.2010
Müzeye Geliş Şekli	: Kurtarma Kazısı
K. Yükseklik-Genişlik	: 2,8 cm-7,4 cm
Cidar	: 0.4 cm
K. Uzunluk	: 11,3 cm
Discus Çapı-Kaide Çapı	: 6 cm - 3,6 cm
Hamur Rengi	: 5 YR 6/8

Tanım : Yüksek, geniş, dolgun gövde, üçgen volüt burun, düz yuvarlak dip, burnun omuz ile birleşim yerinde birbirine simetrik çıkıntı, etrafı üç halka ile sınırlandırılmış geniş discusta tek yağ deliği, solda belirgin olmayan bir cisim ve sağa yönelmiş Eros (?) figürü, kulbu kırık ve eksik, yüzeyde aşınma, is izleri, dökülmeden kaynaklanan eksik parçalar, mika katkılı turuncu renk hamur, kırmızımsı pembe renk astar.

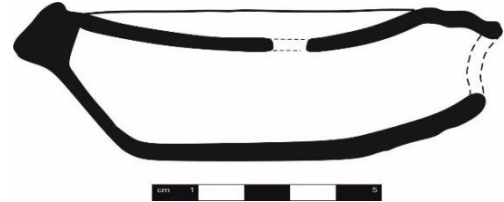
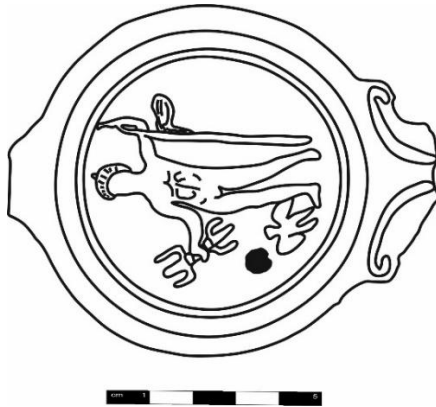
Benzer Örnekler : Bailey 1988, s.14, Pl2, Q1506; Walters 1914, s.80-83, Fig.103-105, Menzel, s.25, Abb.27, 1, 2, 3, 6, 7, 9, 11, 12, 14, 15, 17, 19, 21, 22, 23, 25.

Tarihlendirme : MÖ 1.yy'ın 2.yarısı - MS 1.yy

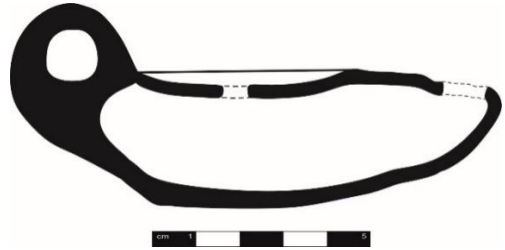
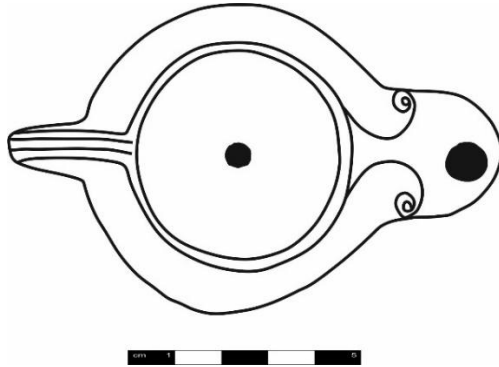
Kat. No. : 19

- Müze Env. No** : 2013-89
- Tip/Adı/Formu** : Yuvarlak Burunlu Volütlü Kandil
- Buluntu Yeri** : Bozdoğan Yazıkent-Kızılçakır Mevkii
- Buluntu Tarihi** : 12.11.2010
- Müzeye Geliş Şekli** : Kurtarma Kazısı
- K. Yükseklik-Genişlik** : 2,6 cm - 7,5 cm
- Cidar** : 0,3 cm
- K. Uzunluk** : 9,3 cm
- Discus Çapı-Kaide Çapı** : 6 cm - 4,2 cm
- Hamur Rengi** : 5 YR 6/6
- Tanım** : Basık yuvarlak gövde, burun ve kulp kısmı kırık ve eksik, etrafı bir çember ile çevrili yuvarlak düz dip, etrafı üç halka ile sınırlandırılmış iç bükey discusta tek yağ deliği, discus içerisinde cepheden sağ elinde çift trident, sol elinde asa ve sağ yanında kartal bulunan Zeus figürü, yüzeyde yer yer patina ve is izleri, aşınma ve dökülme, mika katkılı turuncu renk hamur, bordomsu kahverengi astar boya.
- Benzer Örnekler** : Szentleky, s.67, 73c; Bailey 1980, s.142, Pl4, Q799; Walters 1914, s.80, fig.100-101.
- Tarihlendirme** : MS 1.yy

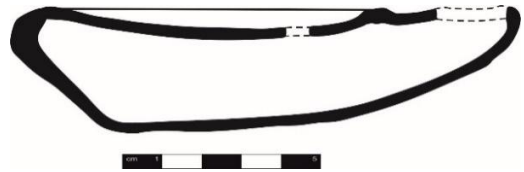
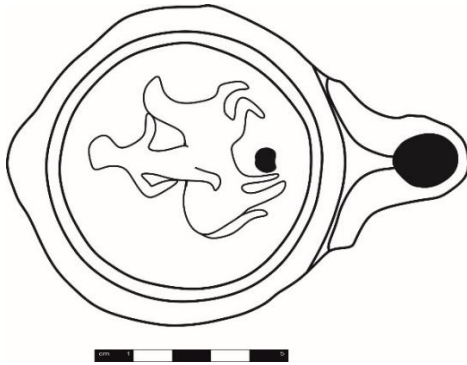
Kat. No. : 20

Müze Env. No	: 2013-90
Tip/Adı/Formu	: Yuvarlak Burunlu Volütlü Kandil
Buluntu Yeri	: Bozdoğan Yazıkent-Kızılçakır Mevkii
Buluntu Tarihi	: 12.11.2010
Müze Geliş Şekli	: Kurtarma Kazısı
Yükseklik-Genişlik	: 3,8 cm - 6,2 cm
Cidar	: 0,4 cm
Uzunluk	: 10 cm
Discus Çapı-Kaide Çapı	: 4,5 cm - 3,2 cm
Hamur Rengi	: 7.5 YR 7/6
Tanım	: Yassı geniş gövde, volütlü yuvarlak burun, etrafı bir çember ile sınırlandırılmış yuvarlak düz dip, kaburgalı dikey halka kulp, etrafı tek halka ile sınırlandırılmış iç bükey discusta tek yağ deliği, yüzeyde aşınma ve yoğun patina, mika katkılı pembe renk hamur, kırmızı renk astar boya.
Benzer Örnekler	: Menzel, s.47, Abb.34, 11; Menzel, s.47, Abb.34, 18.
Tarihlendirme	: MS 1.yy'ın 2. - 3.çeyreği

Kat. No. : 21

- Müze Env. No.** : 2013-86
- Tip/Adı/Formu** : Yuvarlak Burunlu Volütlü Kandil
- Buluntu Yeri** : Bozdoğan Yazıkent-Kızılçakır Mevkii
- Buluntu Tarihi** : 12.11.2010
- Müzeye Geliş Şekli** : Kurtarma Kazısı
- K. Yükseklik-Genişlik** : 2,3 cm - 7,8 cm
- Cidar** : 0,3 cm
- K. Uzunluk-Discus Çapı** : 11 cm - 6,2 cm
- Kaide Çapı** : 4,2 cm
- Hamur Rengi** : 2.5 YR 5/6
- Tanım** : Yassı alçak gövde, yuvarlak volüt burun, yuvarlak düz dip, etrafı üç halka ile çevrili iç bükey discusta sağa yönelmiş ve ayakları üzerine çömelmiş şekilde hayvan figürü ve elinde kesici bir alet (bıçak?) tutan insan figürü, kulbu kırık ve eksik, yüzeyde aşınma, dökülme, is izleri, dip kısmında delinme ve yer yer patina izleri, mika katkılı pembemsi turuncu renk hamur, koyu kahverengi astar.
- Benzer Örnekler** : Yılmaz, s.44-46, 31; Metin, 2012 s.115-117, 75-76; Bailey 1980, s.159, Q855-857; Walters 1914, s.101, Pl16, Fig.661-662.
- Tarihlendirme** : MS 1.yy sonları

Kat. No. : 22

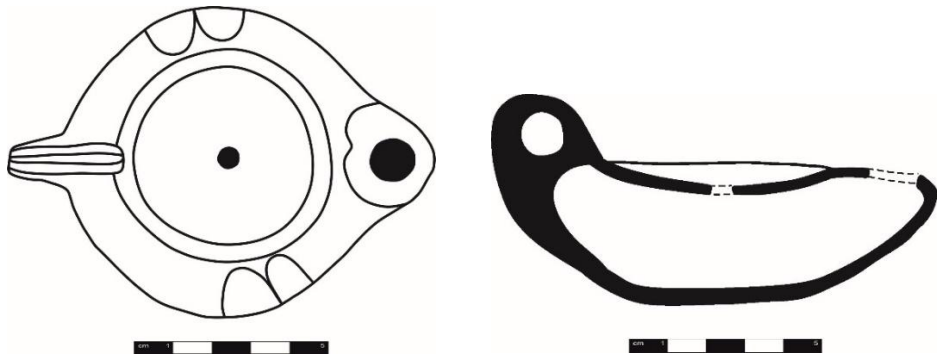
Müze Env. No.	: 2013-54
Tip/Adı/Formu	: Kalp Burunlu Kandil
Buluntu Yeri	: Bozdoğan Yazıkent-Kızılçakır Mevkii
Buluntu Tarihi	: 12.11.2010
Müze Geliş Şekli	: Kurtarma Kazısı
Yükseklik-Genişlik	: 4,6 cm - 7,3 cm
Cidar	: 0,3 cm
Uzunluk	: 10 cm
Discus Çapı-Kaide Çapı	: 4,3 cm - 3,4 cm
Hamur Rengi	: 2.5 YR 4/8

Tanım : Dolgun yuvarlak gövde, yuvarlak burun, çift yivli dikey halka kulp, etrafı ince bir çember ile çevrili düz yuvarlak dip, etrafı kalın bir daire ile çevrili iç bükey discusta tek yağ deliği, omuz üzerinde orta kısımda birbirine simetrik ikişer adet stilize gırlant motif, yüzeyde aşınma, is izleri, gözenek şeklinde delinmeler, dipte küçük bir delik, mika katkılı pembemsi turuncu renk hamur, turuncu renk astar, kırmızımsı kahverengi boya.

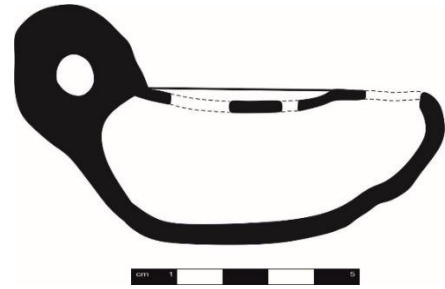
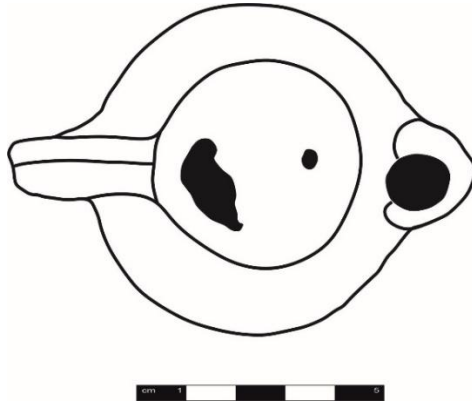
Benzer Örnekler : Menzel, s.53, Abb.44, Res.19; Menzel, s.54, Abb.45, Res.2; Heimerl, s.176, Taf.21, 986; Miltner, s.184-185, Taf.12, 118-134; Walters 1914, s.167-177, Fig.235-248.

Tarihlendirme : MS 2.yy

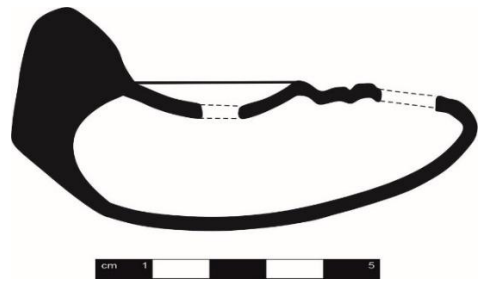
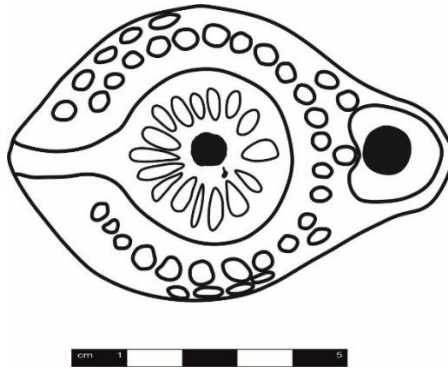
Kat. No. : 23

- Müze Env. No** : 2013-97
- Tip/Adı/Formu** : Kalp Burunlu Kandil
- Buluntu Yeri** : Bozdoğan Yazıkent-Kızılçakır Mevkii
- Buluntu Tarihi** : 12.11.2010
- Müzeye Geliş Şekli** : Kurtarma Kazısı
- Yükseklik-Genişlik** : 4,5 cm - 6,1 cm
- Cidar** : 0,4 cm
- Uzunluk** : 8,5 cm
- Discus Çapı-Kaide Çapı** : 3,1 cm - 3 cm
- Hamur Rengi** : 5 YR 6/6
- Tanım** : Küçük dolgun gövde, yuvarlak burun, dikey halka kulp, etrafı bir çember ile çevrili düz yuvarlak dip, iç bükey discusta tek yağ deliği, discusta ve alt gövdede kırık ve eksik parça yüzeyde aşınma ve yoğun patina tabakası, mika katkılı pembemsi turuncu renk hamur, kırmızımsı kahverengi astar boya.
- Benzer Örnekler** : Menzel, s.53, Abb.44, Res.19; Menzel, s.54, Abb.45, Res.2; Heimerl, s.176, Taf.21, 986; Miltner, s.184-185, Taf.12, 118-134; Walters 1914, s.167-177, Fig.235-248.
- Tarihlendirme** : MS 2.yy

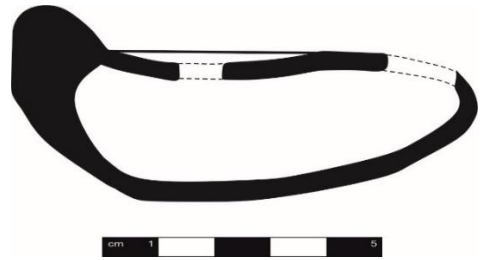
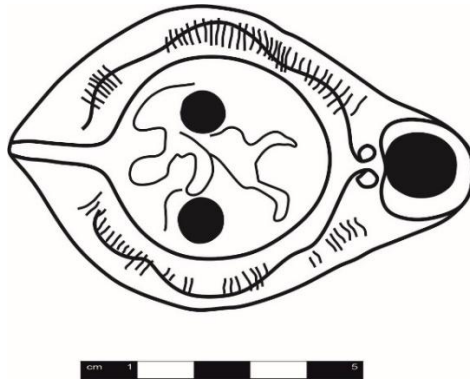
Kat. No. : 24

- Müze Env. No** : 2013-101
- Tip/Adı/Formu** : Kalp Burunlu Kandil
- Buluntu Yeri** : Bozdoğan Yazıkent-Kızılçakır Mevkii
- Buluntu Tarihi** : 12.11.2010
- Müzeye Geliş Şekli** : Kurtarma Kazısı
- Yükseklik- Genişlik** : 3,4 cm - 4,9 cm
- Cidar** : 0,3 cm
- Uzunluk** : 7,5 cm
- Discus Çapı-Kaide Çapı** : 2,5 cm - 2,2 cm
- Hamur Rengi** : 10 R 4/8
- Tanım** : Çift konik gövde, yuvarlak burun, dikey çıkıntı şeklinde tutamak kulp, bir çember ile çevrili yuvarlak düz dip, bir halka ile çevrili dar discusta tek yağ deliği ve dil motifleri, omuz üzerinde çift sıra noktalı bezeme bordürü, burun üzerinde tek nokta kabartma bezemesi, yüzeyde aşınma, mika katkılı pembemsi turuncu renk hamur ve astar.
- Benzer Örnekler** : Kırallı, s.42-43, 10; Walters 1914, s.181, Fig.255; Bailey 1988, s.364, Pl97, Q2992-2994.
- Tarihlendirme** : MS 2.yy

Kat. No. : 25

Müze Env. No	: 2013-98
Tip/Adı/Formu	: Kalp Burunlu Kandil
Buluntu Yeri	: Bozdoğan Yazıkent-Kızılçakır Mevkii
Buluntu Tarihi	: 12.11.2010
Müzeye Geliş Şekli	: Kurtarma Kazısı
Yükseklik-Genişlik	: 3 cm - 5 cm
Cidar	: 0,3 cm
Uzunluk	: 7,7 cm
Discus Çapı-Kaide Çapı	: 3 cm - 2,9 cm
Hamur Rengi	: 5 YR 4/1
Tanım	: Çift konik gövde, yuvarlak burun, dikey çıkıntı şeklinde tutamak, hafif içe basık yuvarlak dip, etrafı bir halka ile sınırlandırılmış iç bükey discusta çift yağ deliği ve sola hareketli bir Eros (?) figürü, omuz üzerinde ince dikey çizgi bandı, burun kanalı üzerinde fiyonk şeklinde bezeme, düz dip kısmında bitkisel (?) bezemeler, yüzeyde aşınma ve çatlaklar, mika katkılı devetüyü rengi hamur, kahverengi astar, koyu kahverengi boya.
Benzer Örnekler	: Bailey 1988, s.382, Pl105, Q3108-3109.
Tarihlendirme	: MS 2.yy

Kat. No. : 26

Müze Env. No	: 2013-44
Tip/Adı/Formu	: İğ Gövdeli Unguentarium
Buluntu Yeri	: Bozdoğan Yazıkent-Kızılçakır Mevkii
Buluntu Tarihi	: 12.11.2010
Müze Geliş Şekli	: Kurtarma Kazısı
Yükseklik- Genişlik	: 20,6 -5,7 cm
Cidar	: 0,3 cm
Ağız çapı	: 2,2 cm
Dip çapı	: 1,8 cm
Hamur Rengi	: 5 YR 5/4
Astar Rengi	: 10 R 4/6
Tanım	: Mika katkılı bej renk hamur, pembemsi bej renk astar, dışa taşkın ağız kenarında turuncumsu kırmızı boya izi, ince uzun silindirik boyun, topaç biçimli gövde, uzun ince ayak, yüksek kaide, yüzeyde yoğun kalker, aşınma ve delinmeler.
Benzer Örnekler	: Dündar, s. 31, Lev. X, Kat. No. U61-U62; Civelek, s. 124, Lev. XXXI, Kat. No. U13; Günay Tuluk, s. 133-136, Abb. 6d, Taf. 3c, Kat. Nr.34.
Tarih	: MÖ 2.yy'ın ortaları

Kat. No. : 27

Müze Env. No	: 2013-42
Tip/Adı/Formu	: İğ Gövdeli Unguentarium
Buluntu Yeri	: Bozdoğan Yazıkent-Kızılçakır Mevkii
Buluntu Tarihi	: 12.11.2010
Müze Geliş Şekli	: Kurtarma Kazısı
K. Yükseklik – Genişlik	: 19 cm - 7,5 cm
Cidar	: 0,4 cm
Ağız çapı	: 2,7 cm
K. Dip çapı	: 1,7 cm
Hamur Rengi	: 5 YR 5/4
Astar Rengi	: 2.5 YR 4/4
Tanım	: Mika katkılı, açık turuncu renk hamur, bej renk astar, dolgun topaç biçimli gövde, ince ve uzun ayak, dışa taşkın düz kaide, ağız ve boyun kısmı kırık ve eksik, gövdede yoğun tahribat, eksik parça, aşınma ve kalker tabakası.
Benzer Örnekler	: Aydın, s. 28, Kat. No. 18; Günay Tuluk, s. 133-136, Abb. 6b, Taf. 3b, Kat. Nr. 33; Saraçoğlu, s. 6, Cat. No. 29, U29.
Tarih	: MÖ 2.yy'ın 2.yarısı

Kat. No. : 28

Müze Env. No	: 2013-43
Tip/Adı/Formu	: İğ Gövdeli Unguentarium
Buluntu Yeri	: Bozdoğan Yazıkent-Kızılçakır Mevkii
Buluntu Tarihi	: 12.11.2010
Müze Geliş Şekli	: Kurtarma Kazısı
Yükseklik-Genişlik	: 14,7 cm - 4,4 cm
Cidar	: 0,2 cm
Ağız çapı	: 1,9 cm
Dip çapı	: 3 cm
Hamur Rengi	: 2.5 YR 5/4
Astar Rengi	: 2.5 YR 4/4
Tanım	: Mika katkılı, deve tüyü rengi hamur ve astar, dışa taşkın kalın ağız kenarı, ince silindirik boyun, topaç gövde, ince ayaklı, kenarlı dışa taşkın alçak kaideli, yüzeyde aşınma ve dökülmeler.
Benzer Örnekler	: Aydın Tavukçu, s.93, Lev. 44, Kat. No. 106; Saraçoğlu, s. 6, Cat. No. 30, U30; Dündar, s. 39, Lev. XIX, Kat. No. U115.
Tarih	: MÖ 2.yy'ın 2.yarısı

Kat. No. : 29

Müze Env. No.	: Etütlük
Tip/Adı/Formu	: İğ Gövdeli Unguentarium
Buluntu Yeri	: Bozdoğan Yazıkent-Kızılçakır Mevkii
Buluntu Tarihi	: 12.11.2010
Müze Geliş Şekli	: Kurtarma Kazısı
K. Yükseklik	: 12,3 cm
Cidar	: 0,2 cm
Hamur Rengi	: 5 YR 5/3
Astar Rengi	: 2.5 YR 3/6
Tanım	: Mika ve kum katkılı, kırmızı renkli hamur ve astar, ince silindirik boyun, omuzlar vurgulu, topaç gövde, ince ayaklı, kaide ve dudak kısmı kırık, yüzeyde aşınma, yer yer patina ve dökülmeler.
Benzer Örnekler	: Aydın, s. 32, Lev. 6d, Kat. No. 24; Saraçoğlu, s. 6, Cat. No. 30, U30 - Cat. No. 31, U31.
Tarih	: MÖ 2.yy'ın sonları

Kat. No. : 30

Müze Env. No.	: Etütlük
Tip/Adı/Formu	: İğ Gövdeli Unguentarium
Buluntu Yeri	: Bozdoğan Yazıkent-Kızılçakır Mevkii
Buluntu Tarihi	: 12.11.2010
Müzeye Geliş Şekli	: Kurtarma Kazısı
K. Yükseklik	: 23,1 cm
Cidar	: 0,3 cm
Ağız çapı	: 3,6 cm
Hamur Rengi	: 10 R 4/4
Astar Rengi	: 10 R 4/4
Tanım	: Mika ve kum katkılı, kırmızı renkli hamur ve astar, ince silindirik boyun, omuzlar vurgulu, topaç gövde, ince ayaklı, kaide kısmı kırık, yüzeyde aşınma, yer yer patina ve dökülmeler.
Benzer Örnekler	: Aydın, s. 32, Lev. 6d, Kat. No. 24; Saraçoğlu, s. 6, Cat. No. 30, U30 - Cat. No. 31, U31.
Tarih	: MÖ 2.yy'ın sonları

Kat. No. : 31

Müze Env. No	: 2013-41
Tip/Adı/Formu	: İğ Gövdeli Unguentarium
Buluntu Yeri	: Bozdoğan Yazıkent-Kızılçakır Mevkii
Buluntu Tarihi	: 12.11.2010
Müze Geliş Şekli	: Kurtarma Kazısı
Yükseklik-Genişlik	: 22,5 cm - 6,3 cm
Cidar	: 0,5 cm
Ağız çapı	: 3 cm
Dip çapı	: 2 cm
Hamur Rengi	: 10 R 5/4
Astar Rengi	: 10 R 4/4
Tanım	: Mika katkılı, açık turuncu renk hamur ve astar, kahverengi boya izi, dışa çekik kalın ağız kenarı, ince uzun silindirik boyun, topaç gövde, kısa ve ince ayak, dışa taşkın düz kaide, yoğun kalker ve gövdede iç basıklık.
Benzer Örnekler	: Ersoy, s. 142, Lev. 111, 527; Civelek, s. 112, Lev. XXXI, U14; Aydın Tavukçu, s. 94, Lev. 44, Kat. No. 107; Erol-Tamer, s. 275, Kat. No. 7; Anderson-Stojanovic, s. 80-84, Pl. 67, 577.
Tarih	: MÖ 2.yy sonu-MÖ 1.yy başı

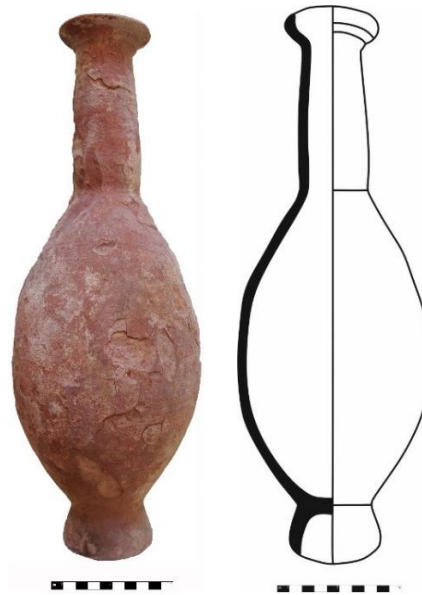
Kat. No. : 32

Müze Env. No.	: Etütlük
Tip/Adı/Formu	: İğ Gövdeli Unguentarium
Buluntu Yeri	: Bozdoğan Yazıkent-Kızılçakır Mevkii
Buluntu Tarihi	: 12.11.2010
Müze Geliş Şekli	: Kurtarma Kazısı
K. Yükseklik	: 12,4 cm
Cidar	: 0, 3 cm
Dip çapı	: 2,5 cm
Hamur Rengi	: 10 R 4/8
Astar Rengi	: 10 R 3/6
Tanım	: Mika katkılı, turuncu renk hamur ve astar, kahverengi boya izi, topaç gövde, kısa ve ince ayak, dışa taşkın düz kaide, ağız-boyun ve gövdede kırık ve eksik, yoğun kalker ve aşınma.
Benzer Örnekler	: Ersoy, s. 142, Lev. 111, 527; Civelek, s. 112, Lev. XXXI, U14; Aydın Tavukçu, s. 94, Lev. 44, Kat. No. 107; Erol-Tamer, s. 275, Kat. No. 7; Anderson-Stojanovic, s. 80-84, Pl. 67, 577.
Tarih	: MÖ 2.yy sonu-MÖ 1.yy başı

Kat. No. : 33

Müze Env. No	: 2013-45
Tip/Adı/Formu	: İğ Gövdeli Unguentarium
Buluntu Yeri	: Bozdoğan Yazıkent-Kızılçakır Mevkii
Buluntu Tarihi	: 12.11.2010
Müze Geliş Şekli	: Kurtarma Kazısı
Yükseklik- Genişlik	: 37,7-13,5 cm
Cidar	: 0,3 cm
K. ağız çapı	: 6,5 cm
Dip çapı	: 6,6 cm
Hamur Rengi	: 10 R 4/4
Astar Rengi	: 10 R 3/6
Tanım	: Mika katkılı, pembemsi kırmızı renk hamur ve astar, dışa çekik ağız kenarı, kalın kısa silindirik boyun, dolgun-şişkin-yumurta biçimli gövde, konik kaide, ağız kenarında, boyunda ve gövde üzerinde kırık ve eksik, yoğun ve derin dökülmeler.
Benzer Örnekler	: Aydın, s. 40-41, Kat. No. 41-42; Mümin, s. 171, Lev. 54, Kat. No. 284; Günay Tuluk, s. 136, Abb. 10, Kat. Nr. 60; Ergürer, s. 53-55, Kat. No. 110-114; Kasapoğlu, s. 50-51, Kat. No. 41-44; Aydın Tavukçu, s. 96-97, Lev. 45, Kat. No. 112.
Tarih	: MS 1.yy

Kat. No. : 34

Müze Env. No	: 2013-46
Tip/Adı/Formu	: İğ Gövdeli Unguentarium
Buluntu Yeri	: Bozdoğan Yazıkent-Kızılçakır Mevkii
Buluntu Tarihi	: 12.11.2010
Müze Geliş Şekli	: Kurtarma Kazısı
Yükseklik- Genişlik	: 25,8-9,5 cm
Cidar	: 0,3 cm
Ağız çapı	: 4,3 cm
Dip çapı	: 5,5 cm
Hamur Rengi	: 10 R 5/6
Astar Rengi	: 10 R 4/4
Tanım	: Mika katkılı turuncu renk hamur, kahverengimsi kırmızı renk astar, dışa çekik ağız kenarı, uzun silindirik boyun, dolgun şişkin, yumurta gövde, konik kaide, gövdede kırık ve eksik parça, yoğun aşınma, derin dökülmeler ve kalker tabakası.
Benzer Örnekler	: Aydın, s. 40-41, Kat. No. 41-42; Mümin, s. 171, Lev. 54, Kat. No. 284; Günay Tuluk, s. 136, Abb. 10, Kat. Nr. 60; Ergürer, s. 53-55, Kat. No. 110-114; Kasapoğlu, s. 50-51, Kat. No. 41-44; Aydın Tavukçu, s. 96-97, Lev. 45, Kat. No. 112.
Tarih	: MS 1.yy

Kat. No.	: 35
Müze Env. No	: 2013-78

Tip/Adı/Formu	: Soğan Gövdeli Unguentarium
Buluntu Yeri	: Bozdoğan Yazıkent-Kızılçakır Mevkii
Buluntu Tarihi	: 12.11.2010
Müze Geliş Şekli	: Kurtarma Kazısı
Yükseklik- Genişlik	: 8,7-5,1 cm
Cidar	: 0,2 cm
Ağız çapı	: 2,5 cm
Dip çapı	: 3,4 cm
Hamur Rengi	: 10 R 5/4
Astar Rengi	: 10 R 3/6
Tanım	: Yoğun mika katkılı, deve tüyü rengi hamur, pembemsi turuncu renk astar, dışa çekik ağız kenarı, konik daralan boyun, soğan gövde, düz yuvarlak dip, ağız kenarı kırık ve eksik, yüzeyde aşınma, derin dökülmeler ve kalker tabakası.
Benzer Örnekler	: Ergürer, s. 48, lev. 47-48, Kat. No. 97-98; Kasapoğlu, s. 39, Kat. No. 9; Saraçoğlu, s. 6-7, Cat. No. 40, U40.
Tarih	: MS 1.yy'ın ilk yarısı

Kat. No.	: 36
Müze Env. No	: 2013-77

Tip/Adı/Formu	: Soğan Gövdeli Unguentarium
Buluntu Yeri	: Bozdoğan Yazıkent-Kızılçakır Mevkii
Buluntu Tarihi	: 12.11.2010
Müze Geliş Şekli	: Kurtarma Kazısı
Yükseklik- Genişlik	: 10,8-6,6 cm
Cidar	: 0,2 cm
Ağız çapı	: 2,6 cm
Dip çapı	: 2,7 cm
Hamur Rengi	: 10 R 4/8
Astar Rengi	: 10 R 5/4
Tanım	: Mika katkılı, deve tüyü rengi hamur, pembemsi turuncu renk astar, hafif dışa çekik ağız kenarı, kısa silindirik boyun, soğan gövde, düz yuvarlak dip, gövdede kırık ve eksik, yoğun aşınmadan kaynaklanan eksik parçalar, derin çatlaklar ve kalker tabakası.
Benzer Örnekler	: Ergürer, s. 48, Lev. 47-48, Kat. No. 99; Aydın, s. 52, Lev. 16a, Kat. No. 61; Aydın Tavukçu, s. 111, Lev. 55, Kat. No. 172; Civelek, s. 131-132, Lev. XXXIII, U51-52; Saraçoğlu, s. 6-7, Cat. No. 38, U38-Cat. No. 39, U39.
Tarih	: MS 1.yy'ın ilk yarısı

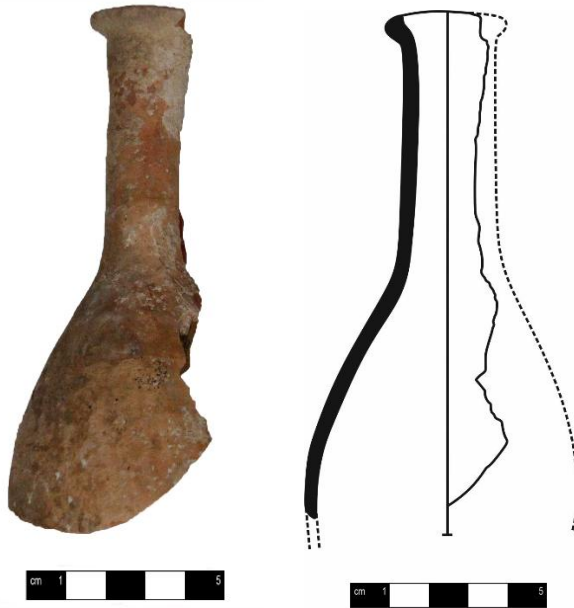
Kat. No.	: 37
Müze Env. No	: 2013-80

Tip/Adı/Formu	: Unguentarium
Buluntu Yeri	: Bozdoğan Yazıkent-Kızılçakır Mevkii
Buluntu Tarihi	: 12.11.2010
Müzeye Geliş Şekli	: Kurtarma Kazısı
Yükseklik-Genişlik	: 10,2-6,1 cm
Cidar	: 0,2 cm
Dip çapı	: 3 cm
Ağız çapı	: 2,7 cm
Hamur Rengi	: 10 R 6/3
Astar Rengi	: 10 R 3/3
Tanım	: Mika katkılı, turuncumsu kırmızı renk hamur, kahverengi astar, dışa taşkın ağız kenarı, konik daralan ağız kısmı, silindirik boyun, soğan gövde, düz dip, yüzeyde yoğun kalker ve dökülmeler.
Benzer Örnekler	: Ergürer, s. 48, Lev. 47-48, Kat. No. 99; Aydın, s. 52, Lev. 16a, Kat. No. 61; Aydın Tavukçu, s. 111, Lev. 55, Kat. No. 172; Civelek, s. 131-132, Lev. XXXIII, U51-52; Saraçoğlu, s. 6-7, Cat. No. 38, U38-Cat. No. 39, U39.
Tarih	: MS 1.yy'ın ilk yarısı

Kat. No.	: 38
Müze Env. No.	: Etütlük

Tip/Adı/Formu	: Soğan Gövdeli Unguentarium
Buluntu Yeri	: Bozdoğan Yazıkent-Kızılçakır Mevkii
Buluntu Tarihi	: 12.11.2010
Müzeye Geliş Şekli	: Kurtarma Kazısı
K. Yükseklik	: 13 cm
Cidar	: 0,4 cm
Ağız çapı	: 3,1 cm
Hamur Rengi	: 5 YR 5/4
Astar Rengi	: 2.5 YR 3/6
Tanım	: Mika katkılı, turuncumsu renk hamur, kahverengi astar, dışa taşkın ağız kenarı, konik daralan ağız kısmı, silindirik boyun, soğan gövde, ağızdan başlayarak gövde ve kaide kısmı kırık ve eksik, yüzeyde yoğun kalker ve dökülmeler.
Benzer Örnekler	: Aydın, s. 52, Lev. 15d, Kat. No. 60; Yaşar, s. 37-38, Lev. XIV, Kat. No. U100-U102, Ergürer, s. 35, Lev. 25-26, Kat. No. 32; Şimşek, s. 665, Kat. No. 645.
Tarih	: MS 1.yy'ın ilk yarısı

Kat. No.	: 39
Müze Env. No.	: Etütlük

Tip/Adı/Formu	: Soğan Gövdeli Unguentarium
Buluntu Yeri	: Bozdoğan Yazıkent-Kızılçakır Mevkii
Buluntu Tarihi	: 12.11.2010
Müze Geliş Şekli	: Kurtarma Kazısı
K. Yükseklik	: 13.1 cm
Cidar	: 0,3 cm
Ağız çapı	: 3,4 cm
Hamur Rengi	: 5 YR 6/4
Astar Rengi	: 10 R 4/6
Tanım	: Mika katkılı, devetüyü rengi hamur, kahverengi astar, dışa taşkın ağız kenarı, konik daralan ağız kısmı, silindirik boyun, soğan gövde, gövdenin aşağısı ve kaide kısmı kırık ve eksik, yüzeyde yoğun kalker ve dökülmeler.
Benzer Örnekler	: Aydın, s. 52, Lev. 15d, Kat. No. 60; Yaşar, s. 37-38, Lev. XIV, Kat. No. U100-U102, Ergürer, s. 35, Lev. 25-26, Kat. No. 32; Şimşek, s. 665, Kat. No. 645.
Tarih	: MS 1.yy'ın ilk yarısı

Kat. No.	: 40
Müze Env. No.	: Etütlük

Tip/Adı/Formu	: Soğan Gövdeli Unguentarium
Buluntu Yeri	: Bozdoğan Yazıkent-Kızılçakır Mevkii
Buluntu Tarihi	: 12.11.2010
Müze Geliş Şekli	: Kurtarma Kazısı
Yükseklik	: 12,7 cm
Cidar	: 0,3 cm
Hamur Rengi	: 5 YR 6/4
Astar Rengi	: 5 YR 3/2
Tanım	: Mika katkılı, açık devetüyü rengi hamur, kahverengi astar, konik daralan ağız kısmı, silindirik boyun, soğan gövde, dudak, gövdenin aşağısı ve kaide kısmı kırık ve eksik, yüzeyde yoğun kalker ve dökülmeler.
Benzer Örnekler	: Yaşar, s. 34, Lev. XIII, Kat. No. U78; Kasapoğlu, s. 39-40, Kat. No. 11; Günay Tuluk, s. 136, Abb. 12a, Kat. Nr. 67.
Tarih	: MS 1.yy'ın ilk yarısı

Kat. No. : 41

Müze Env. No	: 2013-79
Tip/Adı/Formu	: Soğan Gövdeli Unguentarium
Buluntu Yeri	: Bozdoğan Yazıkent-Kızılçakır Mevkii
Buluntu Tarihi	: 12.11.2010
Müze Geliş Şekli	: Kurtarma Kazısı
Yükseklik-Genişlik	: 8,7-3,4 cm
Cidar	: 0,2 cm
K.ağız çapı	: 2,2 cm
Dip çapı	: 1,3 cm
Hamur Rengi	: 10 R 4/4
Astar Rengi	: 10 R 4/4
Tanım	: Mika katkılı, pembemsi kırmızı renk hamur, turuncumsu kahverengi astar, dışa çekik keskin ağız kenarı, silindirik uzun boyun, dolgun gövde, düz dip, ağız kenarı kırık ve eksik, yüzeyde aşınma ve çatlamlar.
Benzer Örnekler	: Civelek, s. 116, Lev. XXXV, Kat. No. U37; Ergürer, s. 41, Lev. 39-40, Kat. No. 68.
Tarih	: MS 1.yy'ın ortaları

Kat. No.	: 42
Müze Env. No.	: Etütlük

Tip/Adı/Formu	: Soğan Gövdeli Unguentarium
Buluntu Yeri	: Bozdoğan Yazıkent-Kızılçakır Mevkii
Buluntu Tarihi	: 12.11.2010
Müzeye Geliş Şekli	: Kurtarma Kazısı
K. Yükseklik	: 9,5 cm
Cidar	: 0,3 cm
Hamur Rengi	: 7.5 YR 5/4
Astar Rengi	: 7.5 YR 3/4
Tanım	: Mika katkılı, pembemsi kırmızı renk hamur, turuncumsu kahverengi astar, silindirik uzun boyun, inceltilmiş gövde, ağız ve gövdeden aşağısı kırık ve eksik, yüzeyde yoğun tahribat, aşınma ve çatlamlar.
Benzer Örnekler	: Civelek, s. 116, Lev. XXXV, Kat. No. U37; Ergürer, s. 41, Lev. 39-40, Kat. No. 68.
Tarih	: MS 1.yy'ın ortaları

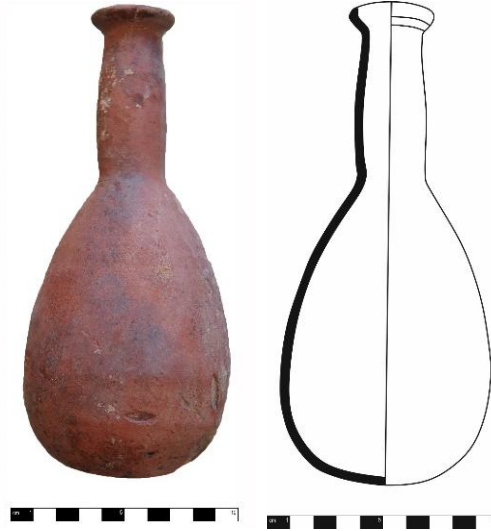
Kat. No.	: 43
Müze Env. No	: 2013-73

Tip/Adı/Formu	: Soğan Gövdeli Unguentarium
Buluntu Yeri	: Bozdoğan Yazıkent-Kızılçakır Mevkii
Buluntu Tarihi	: 12.11.2010
Müze Geliş Şekli	: Kurtarma Kazısı
Yükseklik-Genişlik	: 18,3-7cm
Cidar	: 0,2 cm
Ağız çapı	: 3,9 cm
Dip çapı	: 4,1 cm
Hamur Rengi	: 5 YR 6/2
Astar Rengi	: 2.5 YR 2.5/4
Tanım	: Mika katkılı, deve tüyü rengi hamur, açık kahverengi astar, dışa çekik ince yassı ağız kenarı, kısa kalın silindirik boyun, dibe doğru genişleyen gövde, düz dip, yüzeyde belirginliğini yitirmiş çark izleri, yer yer patina izleri.
Benzer Örnekler	: Mümin, s. 172, Lev. 55, Kat. No. 289; Kasapoğlu, s. 47-48, Kat. No. 34-37; Aydın Tavukçu, s. 119, Lev. 59, Kat. No. 196-197.
Tarih	: MS 1.yy

Kat. No.	: 44
Müze Env. No	: 2013-74

Tip/Adı/Formu	: Soğan Gövdeli Unguentarium
Buluntu Yeri	: Bozdoğan Yazıkent-Kızılçakır Mevkii
Buluntu Tarihi	: 12.11.2010
Müze Geliş Şekli	: Kurtarma Kazısı
Yükseklik- Genişlik	: 17,4-7,8 cm
Cidar	: 0,3 cm
Ağız çapı	: 3,1 cm
Dip çapı	: 3,5 cm
Hamur Rengi	: 10 R 5/6
Astar Rengi	: 10 R 3/6
Tanım	: Mika katkılı, turuncumsu kırmızı renk hamur, pembemsi kırmızı renk astar, dışa çekik kalın ağız kenarı, uzun silindirik boyun, soğan gövde, düz dip, yüzeyde yoğun aşınma, derin dökülmelerden kaynaklanan eksik parçalar, yer yer patina tabakası.
Benzer Örnekler	: Aydın Tavukçu, s. 113, Lev. 56, Kat. No. 177-178; Anderson-Stojanovic, s. 86, Pl. 72, Cat. No. 609; Kasapoğlu, s. 53-54, Kat. No. 48.
Tarih	: MS 1.yy

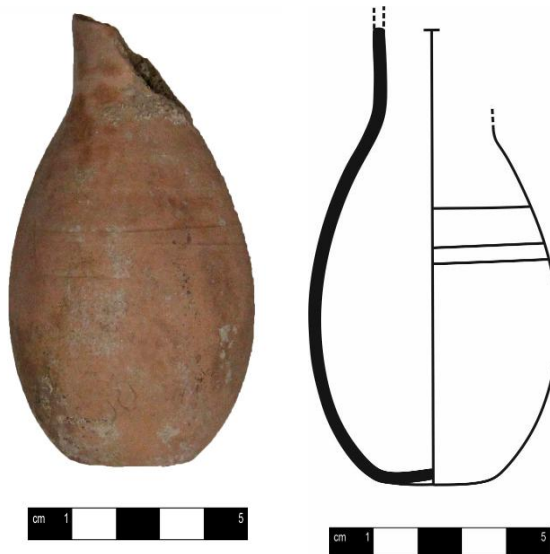
Kat. No.	: 45
Müze Env. No	: Etütlük
Tip/Adı/Formu	: Soğan Gövdeli Unguentarium
Buluntu Yeri	: Bozdoğan Yazıkent-Kızılçakır Mevkii
Buluntu Tarihi	: 12.11.2010
Müze Geliş Şekli	: Kurtarma Kazısı
K. Yükseklik	: 12,1 cm
Cidar	: 0,4 m
Dip çapı	: 4 cm
Hamur Rengi	: 7.5 YR 6/2
Astar Rengi	: 10 R 3/4
Tanım	: Mika katkılı, devetüyü rengi hamur, kırmızı renk astar, silindirik boyun, soğan gövde, düz dip, boyundan yukarısı kırık ve eksik, yüzeyde aşınma, yer yer patina tabakası.
Benzer Örnekler	: Ergüer, s. 38-39, Lev. 33-34, Kat. No. 53-54; Anderson-Stojanovic, s. 84, Pl. 70, Cat. No. 583; Dündar, s. 43-46, Lev. XXIV, Kat. No. U140; Güneş, s. 44, Lev. XVI, Kat. No. 95-96; Aydın, s. 46-47, Lev. 13b, Kat. No. 50.
Tarih	: MS 1.yy

Kat. No.	: 46
Müze Env. No	: Etütlük Eser
Tip/Adı/Formu	: Soğan Gövdeli Unguentarium
Buluntu Yeri	: Bozdoğan Yazıkent-Kızılçakır Mevkii
Buluntu Tarihi	: 12.11.2010
Müze Geliş Şekli	: Kurtarma Kazısı
K. Yükseklik	: 9,6 cm
Cidar	: 0,3 cm
Dip çapı	: 2,9 cm
Hamur Rengi	: 5 YR 7/2
Astar Rengi	: 10 R 4/3
Tanım	: Mika katkılı, devetüyü rengi hamur, kırmızı renk astar, silindirik boyun, soğan gövde, düz dip, gövde üzerinde belirginliğini yitirmiş çark izleri, boyundan yukarısı kırık ve eksik, yüzeyde aşınma, yer yer patina tabakası.
Benzer Örnekler	: Ergüer, s. 38-39, Lev. 33-34, Kat. No. 53-54; Anderson-Stojanovic, s. 84, Pl. 70, Cat. No. 583; Dündar, s. 43-46, Lev. XXIV, Kat. No. U140; Güneş, s. 44, Lev. XVI, Kat. No. 95-96; Aydın, s. 46-47, Lev. 13b, Kat. No. 50.
Tarih	: MS 1.yy

Kat. No.	: 47
Müze Env. No.	: Etütlük Eser
Tip/Adı/Formu	: Soğan Gövdeli Unguentarium
Buluntu Yeri	: Bozdoğan Yazıkent-Kızılçakır Mevkii
Buluntu Tarihi	: 12.11.2010
Müzeye Geliş Şekli	: Kurtarma Kazısı
K. Yükseklik	: 9,8 cm
Cidar	: 0,3 cm
Dip çapı	: 2,8 cm
Hamur Rengi	: 5 YR 6/3
Astar Rengi	: 10 R 4/4
Tanım	: Mika katkılı, devetüyü rengi hamur, kırmızı renk astar, silindirik boyun, soğan gövde, düz dip, gövde üzerinde belirginliğini yitirmiş çark izleri, boyundan yukarısı kırık ve eksik, yüzeyde aşınma, yer yer patina tabakası.
Benzer Örnekler	: Ergürer, s. 38-39, Lev. 33-34, Kat. No. 53-54; Anderson-Stojanovic, s. 84, Pl. 70, Cat. No. 583; Dündar, s. 43-46, Lev. XXIV, Kat. No. U140; Güneş, s. 44, Lev. XVI, Kat. No. 95-96; Aydın, s. 46-47, Lev. 13b, Kat. No. 50.
Tarih	: MS 1.yy

Kat. No.	: 48
Müze Env. No	: Etütlük Eser
Tip/Adı/Formu	: Soğan Gövdeli Unguentarium
Buluntu Yeri	: Bozdoğan Yazıkent-Kızılçakır Mevkii
Buluntu Tarihi	: 12.11.2010
Müze Geliş Şekli	: Kurtarma Kazısı
K. Yükseklik	: 9,7 cm
Cidar	: 0,3 cm
Dip çapı	: 2,7 cm
Hamur Rengi	: 5 YR 5/4
Astar Rengi	: 10 R 4/6
Tanım	: Mika katkılı, devetüyü rengi hamur, kırmızı renk astar, silindirik boyun, soğan gövde, düz dip, gövde üzerinde belirginliğini yitirmiş çark izleri, boyundan yukarısı kırık ve eksik, yüzeyde aşınma, yer yer patina tabakası.
Benzer Örnekler	: Ergürer, s. 38-39, Lev. 33-34, Kat. No. 53-54; Anderson-Stojanovic, s. 84, Pl. 70, Cat. No. 583; Dündar, s. 43-46, Lev. XXIV, Kat. No. U140; Güneş, s. 44, Lev. XVI, Kat. No. 95-96; Aydın, s. 46-47, Lev. 13b, Kat. No. 50.
Tarih	: MS 1.yy

Kat. No.	: 49
Müze Env. No	: 2013-76
Tip/Adı/Formu	: Soğan Gövdeli Unguentarium
Buluntu Yeri	: Bozdoğan Yazıkent-Kızılçakır Mevkii
Buluntu Tarihi	: 12.11.2010
Müzeye Geliş Şekli	: Kurtarma Kazısı
Yükseklik- Genişlik	: 13,6-4,6 cm
Cidar	: 0,2 cm
Ağız çapı	: 2,8 cm
K. dip çapı	: 2,8 cm
Hamur Rengi	: 10 R 6/3
Astar Rengi	: 10 R 4/4
Tanım	: Mika katkılı, turuncumsu pembe renk hamur, bordomsu pembe renk astar, dışa çekik ağız kenarı, silindirik uzun boyun, soğan gövde, düz dip, yüzeyde kalın yivler, ağız kenarı kırık ve eksik, gövdede derin dökülmeden kaynaklı eksik parça ve çatlaklar.
Benzer Örnekler	: Lafı, s. 244, Form IX, Fig. 2, i; Aydın Tavukçu, s. 105, Lev. 51, Kat. No. 148; Dündar, s. 50-51, Lev. XXXIII, Kat. No. U189-U190.
Tarih	: MS 1.yy

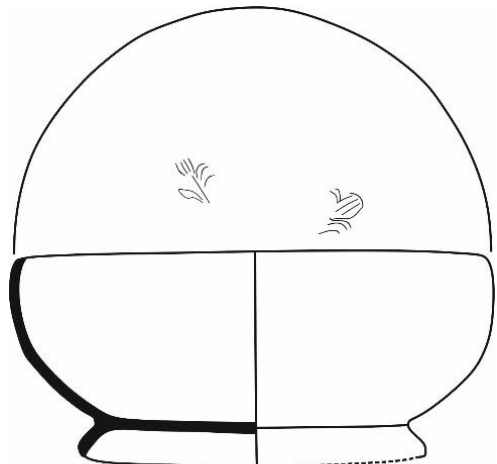
Kat. No.	: 50
Müze Env. No	: 2013-75
Tip/Adı/Formu	: Soğan Gövdeli Unguentarium
Buluntu Yeri	: Bozdoğan Yazıkent-Kızılçakır Mevkii
Buluntu Tarihi	: 12.11.2010
Müzeye Geliş Şekli	: Kurtarma Kazısı
Yükseklik- Genişlik	: 10,5- 5,6 cm
Cıdar	: 0,4 cm
ağız çapı	: 3 cm
dip çapı	: 3,7 cm
Hamur Rengi	: 10 R 6/3
Astar Rengi	: 10 R 4/6
Tanım	: Mika katkılı, deve tüyümsü pembe renk hamur, pembemsi turuncu renk astar, dışa çekik ağız kenarı, kalın ve kısa boyun, soğan gövde, düz dip, ağız kenarında ve dip kısmında kırık ve eksik parçalar, yüzeyde aşınmalar.
Benzer Örnekler	: Yaşar, s. 35-36, Lev. XIII, Kat. No. U93; Fırat, s. 299, Kat. No. 11; Aydın Tavukçu, s. 114, Lev. 56, Kat. No. 181; Civelek, s. 116, Lev. XXXIV, Kat. No. U21; Anderson-Stojanovic, s. 85, Pl. 72, Cat. No. 603.
Tarih	: MS 1.yy'ın 2.yarısı

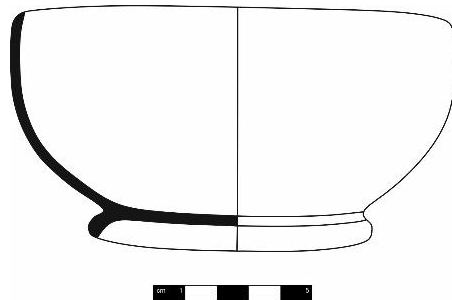
Kat. No.	: 51
Müze Env. No	: Etütlük
Tip/Adı/Formu	: Soğan Gövdeli Unguentarium
Buluntu Yeri	: Bozdoğan Yazıkent-Kızılçakır Mevkii
Buluntu Tarihi	: 12.11.2010
Müze Geliş Şekli	: Kurtarma Kazısı
K. Yükseklik	: 14,8 cm
Cidar	: 0,3 cm
Dip çapı	: 6,6 cm
Hamur Rengi	: 10 R 4/6
Astar Rengi	: 10 R 4/8
Tanım	: Mika katkılı, kırmızı renk hamur, turuncu renk astar, kalın ve kısa boyun, soğan gövde, düz dip, boyundan yukarısı kırık ve eksik, yüzeyde aşınma ve patina tabakası.
Benzer Örnekler	: Dündar, s. 45-46, Lev. XXIV, Kat. No. U141; Ergürer, s. 55, Lev. 55, Kat. No. 115-116.
Tarih	: MS 1.yy'ın sonları

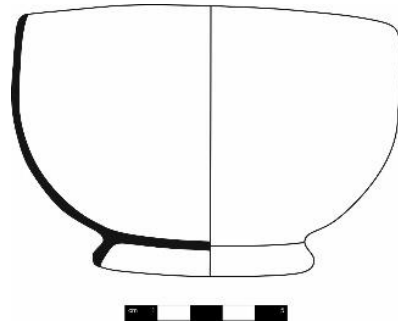
Kat. No.	: 52
Müze Env. No.	: 2013-49
Tip/Adı/Formu	: İçe Dönük Ağızlı Kâse
Buluntu Yeri	: Bozdoğan Yazıkent-Kızılçakır Mevkii
Buluntu Tarihi	: 12.11.2010
Müzeye Geliş Şekli	: Kurtarma Kazısı
Yükseklik- Genişlik	: 3,4-8,4 cm
Cidar	: 0,4 cm
Ağız çapı	: 8,2 cm
Dip çapı	: 6 cm
Hamur Rengi	: 7.5 YR 3/0
Astar Rengi	: 2.5 YR 2/0
Tanım	: Mika katkılı, gri renk hamur, siyah renk boya, kalın, hafif içe dönük ağız kenarı, dolgun yayvan gövde, konik kaide, tondosunda belirginliğini yitirmiş, üç adet lotus çiçeği, kaidede kırık ve eksik parça.
Benzer Örnekler	: Yılmaz, s. 254, Fig. 7, Kat. No. 4; French, s. 247, Res. 1, 9; Vessberg-Westholm, s. 55-58, Fig. 21, 2-3; Civelek, s. 163, Lev. XLVI, Kat. No. Ç6; Bailey 1993, s. 231, Fig. 7, 74.
Tarih	: MÖ 2.yy

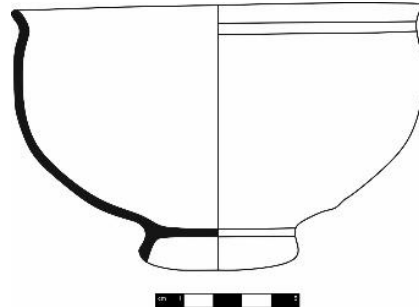
Kat. No.	: 53
Müze Env. No.	: 2013-50
Tip/Adı/Formu	: İçe Dönük Ağızlı Kâse
Buluntu Yeri	: Bozdoğan Yazıkent-Kızılçakır Mevkii
Buluntu Tarihi	: 12.11.2010
Müzeye Geliş Şekli	: Kurtarma Kazısı
Yükseklik	: 5,7 cm
Cidar	: 0,4 cm
Ağız çapı	: 11,5 cm
Dip çapı	: 7,6 cm
Hamur Rengi	: 10 R 4/6
Astar Rengi	: 2.5 YR 2.5/0
Tanım	: Mika katkılı, turuncu renk hamur, gri renk astar, siyah renk boya, hafif içe dönük ağız kenarı, dolgun ve yuvarlak gövde, konik kaide, yüzeyde patina tabakası.
Benzer Örnekler	: Yavuz, s. 30-31, Lev. XXVIII, Kat. No. 86; Anderson-Stojanovic, s. 103, Pl. 88, Cat. No. 744; Güneş, s. 33, Lev. 11, Kat. No. 7; Wright, s. 211, Type 251.2.
Tarih	: MÖ 1.yy

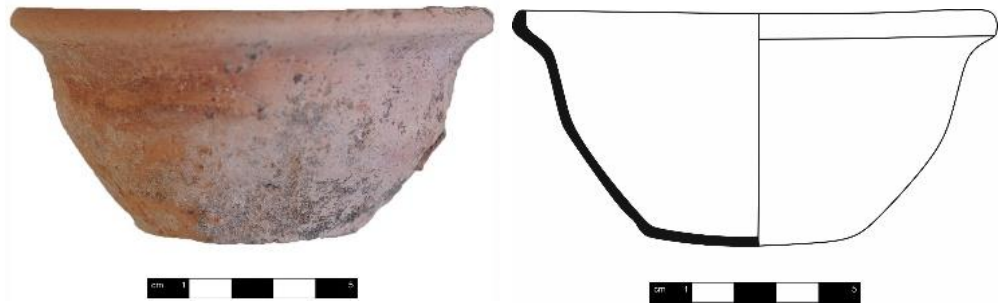
Kat. No.	: 54
Müze Env. No.	: 2013-81
Tip/Adı/Formu	: İçe Dönük Ağızlı Kâse
Buluntu Yeri	: Bozdoğan Yazıkent-Kızılçakır Mevkii
Buluntu Tarihi	: 12.11.2010
Müzeye Geliş Şekli	: Kurtarma Kazısı
Yükseklik-Genişlik	: 6,2-10,2 cm
Cidar	: 0,4 cm
Ağız çapı	: 10 cm
Dip çapı	: 5,6 cm
Hamur Rengi	: 5 YR 6/3
Astar Rengi	: 2.5 YR 3/4
Tanım	: Mika katkılı, deve tüyü rengi hamur, kahverengi astar, ince keskin ağız kenarı, dolgun ve yuvarlak gövde, konik kaide, yüzeyde yoğun patina tabakası.
Benzer Örnekler	: Yavuz, s. 30-31, Lev. XXVIII, Kat. No. 86; Anderson-Stojanovic, s. 103, Pl. 88, Cat. No. 744; Güneş, s. 33, Lev. 11, Kat. No. 7; Wright, s. 211, Type 251.2.
Tarih	: MÖ 1.yy

Kat. No.	: 55
Müze Env. No.	: 2013-83
Tip/Adı/Formu	: Dışa Dönük Ağızlı Kâse
Buluntu Yeri	: Bozdoğan Yazıkent-Kızılçakır Mevkii
Buluntu Tarihi	: 12.11.2010
Müzeye Geliş Şekli	: Kurtarma Kazısı
Yükseklik- Genişlik	: 7, 4-11,8 cm
Cidar	: 0,4 cm
Ağız çapı	: 11,8 cm
Dip çapı	: 4,6 cm
Hamur Rengi	: 10 R 4/6
Astar Rengi	: 10 R 3/6
Tanım	: Mika katkılı, turuncu renk hamur, kırmızımsı kahverengi astar, hafif dışa çekik ince ağız kenarı, yüksek geniş gövde, konik kaide, yüzeyde aşınma ve yoğun patina tabakası.
Benzer Örnekler	: Anderson-Stojanovic, s. 106, Pl. 91, Cat. No. 777; Anderson-Stojanović, s. 104, Pl. 89, Cat. No. 753; Güneş, s. 33-35, Lev, 11, Kat. No. 11.
Tarih	: MÖ 2.yy

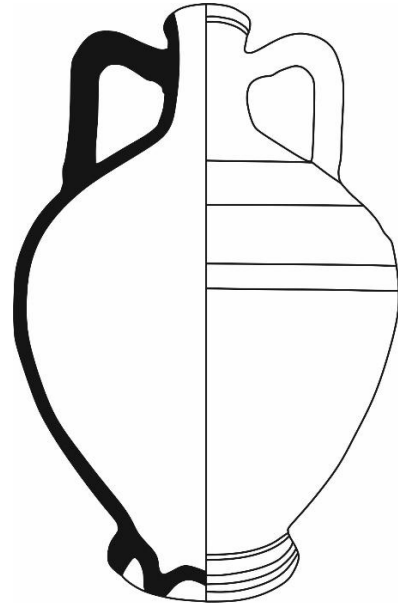
Kat. No.	: 56
Müze Env. No.	: 2013-82
Tip/Adı/Formu	: Dışa Dönük Ağızlı Kâse
Buluntu Yeri	: Bozdoğan Yazıkent-Kızılçakır Mevkii
Buluntu Tarihi	: 12.11.2010
Müzeye Geliş Şekli	: Kurtarma Kazısı
Yükseklik	: 4 cm
Cidar	: 0,6 cm
Ağız çapı	: 9,9 cm
Dip çapı	: 4,8 cm
Hamur Rengi	: 5 YR 6/4
Astar Rengi	: 10 R 3/4
Tanım	: Mika katkılı, deve tüyü rengi hamur, kahverengi astar, dışa çekik kalın ağız kenarı, küçük dolgun, yuvarlak gövde, düz taban, yüzeyde aşınma, delinme ve patina tabakası.
Benzer Örnekler	: Gürdal, s. 13-14, Lev. 11, A11; Anderson-Stojanovic, s. 125, Pl. 122, Cat. No. 1033.
Tarih	: MÖ 2.yy'ın 2.yarısı

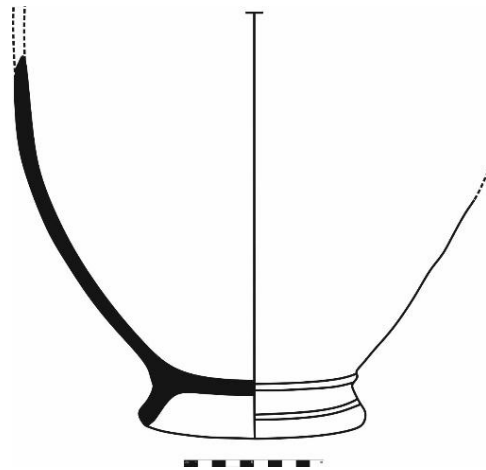
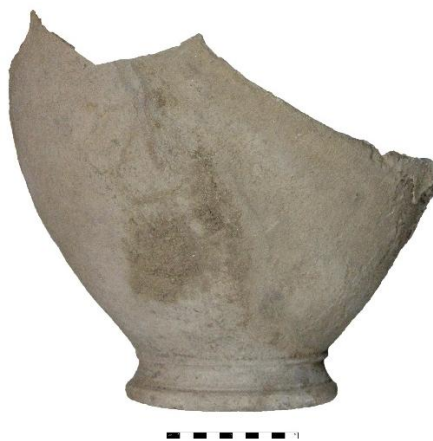
Kat. No.	: 57
Müze Env. No.	: Etütlük Eser
Tip/Adı/Formu	: Sivri Dipli Amphora
Buluntu Yeri	: Bozdoğan Yazıkent-Kızılçakır Mevkii
Buluntu Tarihi	: 12.11.2010
Müze Geliş Şekli	: Kurtarma Kazısı
Yükseklik	: 56 cm
Cidar	: 1 cm
Çap	: 101 cm
K. Ağız çapı	: 34 cm
Dip çapı	: 17 cm
Hamur Rengi	: 5 YR 6/4
Astar Rengi	: 7.5 YR 3/4
Tanım	: Mika katkılı, devetüyü rengi hamur, koyu kahverengi astar izlerine sahip, kalın kısa boyun, çift kulp, belirgin omuz, kaideye doğru daralan şişkin gövde, küçük yuvarlak dip, ağız ve kulp kısımları kırık ve eksik, yüzeyde aşınma ve dökülmeler.
Benzer Örnekler	: Française D'athenes, s. 471, Fig. 85, et. 86, 59.28(1:5); Gülsefa, s. 24-25, Kat. No. 61; James, s. 192-193, Fig. 39.(29).
Tarih	: MÖ 2-1.yy

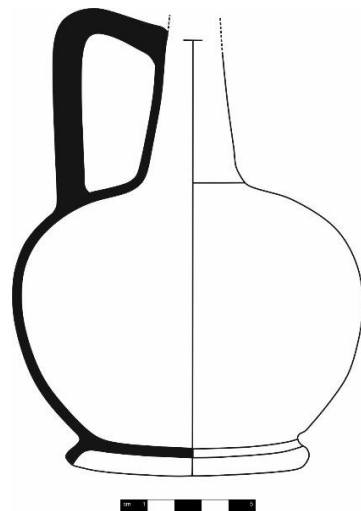
Kat. No.	: 58
Müze Env. No.	: 2013-108
Tip/Adı/Formu	: Amphora
Buluntu Yeri	: Bozdoğan Yazıkent-Kızılçakır Mevkii
Buluntu Tarihi	: 12.11.2010
Müzeye Geliş Şekli	: Kurtarma Kazısı
Yükseklik- Genişlik	: 34,8-22 cm
Cidar	: 1 cm
Ağız çapı	: 5,1 cm
Dip çapı	: 11,7 cm
Hamur Rengi	: 7.5 YR 7/2
Astar Rengi	: 10 R 4/4
Tanım	: Mika katkılı, bej renk hamur, kahverengi astar, dışa çekik ağız kenarı, kısa ve kalın boyun, boyundan omuza doğru genişleyen gövde, gövde ortasında daralmaya başlayan alçak kaide, halka dip, çift dikey şerit kulp, yüzeyde yer yer yatay çizgi bezemeleri, yüzeyde patina, aşınma ve dökülmeler.
Benzer Örnekler	: Gülsefa, s. 44, Kat. No. 89; Abadie - Reynal, s. 243, Plnc. 68, 440.2; Yalçınkaya, s. 490, Kat. No. 266.
Tarih	: MS 2-3.yy

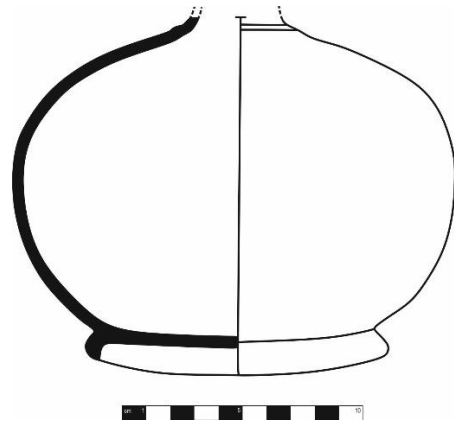
Kat. No.	: 59
Müze Env. No.	: Etütlük Eser
Tip/Adı/Formu	: Amphora
Buluntu Yeri	: Bozdoğan Yazıkent-Kızılçakır Mevkii
Buluntu Tarihi	: 12.11.2010
Müzeye Geliş Şekli	: Kurtarma Kazısı
Yükseklik- Genişlik	: 23,8 cm
Cidar	: 1 cm
Dip çapı	: 13 cm
Hamur Rengi	: 7.5 YR 7/2
Astar Rengi	: 7.5 YR 7/2
Tanım	: Mika katkılı, bej renk hamur, kahverengi astar, gövde ortasında daralmaya başlayan alçak kaide, halka dip, gövdeden yukarısı kırık ve eksik, yüzeyde yer yer yatay çizgi bezemeleri, yüzeyde patina, aşınma ve dökülmeler.
Benzer Örnekler	: Gülsefa, s. 44, Kat. No. 89; Abadie - Reynal, s. 243, Plnc. 68, 440.2; Yalçınkaya, s. 490, Kat. No. 266.
Tarih	: MS 2-3.yy

Kat. No.	: 60
Müze Env. No.	: 2013-47
Tip/Adı/Formu	: Lagynos
Buluntu Yeri	: Bozdoğan Yazıkent-Kızılçakır Mevkii
Buluntu Tarihi	: 12.11.2010
Müzeye Geliş Şekli	: Kurtarma Kazısı
K. Yükseklik- Genişlik	: 14,2-11 cm
Cidar	: 0,3 cm
K. Ağız çapı	: 2,1 cm
Dip çapı	: 7,8 cm
Hamur Rengi	: 10 R 5/6
Astar Rengi	: 10 R 4/6
Tanım	: Mika katkılı, turuncumsu kırmızı renk hamur, kırmızımsı kahverengi astar, konik genişleyen boyun, dolgun şişkin yuvarlak gövde, konik kaide, boyundan çıkan ve gövde başlangıcında sonlanan çift yivli dikey şerit kulp, ağız kısmı kırık ve eksik, yüzeyde aşınma ve dökülmeler.
Benzer Örnekler	: Gürbüz, s. 108, Gl. 5; Mümin, s. 87, Lev. 19, Kat. No. 96.
Tarih	: MÖ 2-1.yy

Kat. No.	: 61
Müze Env. No.	: Etütlük
Tip/Adı/Formu	: Lagynos
Buluntu Yeri	: Bozdoğan Yazıkent-Kızılçakır Mevkii
Buluntu Tarihi	: 12.11.2010
Müzeye Geliş Şekli	: Kurtarma Kazısı
Yükseklik- Genişlik	: 12,2-15,7 cm
Cidar	: 0,4 cm
Dip çapı	: 10,9 cm
Hamur Rengi	: 5 YR 6/4
Astar Rengi	: 2.5 YR 4/4
Tanım	: Mika katkılı, koyu kırmızı renk hamur, kırmızımsı kahverengi astar, dolgun şişkin yuvarlak gövde, konik kaide, ağız ve kulp kısmı kırık ve eksik, yüzeyde aşınma ve dökülmeler.
Benzer Örnekler	: Gürbüzer, s. 108, Gl. 5; Mümin, s. 87, Lev. 19, Kat. No. 96.
Tarih	: MÖ 2-1.yy

Kat. No.	: 62
Müze Env. No.	: 2013-48
Tip/Adı/Formu	: Lagynos
Buluntu Yeri	: Bozdoğan Yazıkent-Kızılçakır Mevkii
Buluntu Tarihi	: 12.11.2010
Müze Geliş Şekli	: Kurtarma Kazısı
Yükseklik- Genişlik	: 20-16 cm
Cidar	: 0,4 cm
Ağız çapı	: 4,7 cm
Dip çapı	: 11 cm
Hamur Rengi	: 10 R 6/6
Astar Rengi	: 10 R 3/6
Tanım	: Mika katkılı, pembemsi turuncu renk hamur, kırmızımsı pembe astar, kalın yükseltilmiş ağız, ince uzun gövdeye doğru genişleyen boyun, dolgun basık yayvan gövde, konik açılan kaide, boyundan çıkıp gövde başlangıcında sonlanan çift yivli dikey şerit kulp, kulbun boyun ile birleşen noktalarında yayvan oval formlu süsleme, kaide kısmında kırık ve eksik parça, yüzeyde delinmeler ve aşınmalar.
Benzer Örnekler	: Ergüner, s. 68-69, Lev. 58, Kat. No. 122; Rotroff, s. 230-231, Pl. 120, 1547.
Tarih	: MS 1.yy

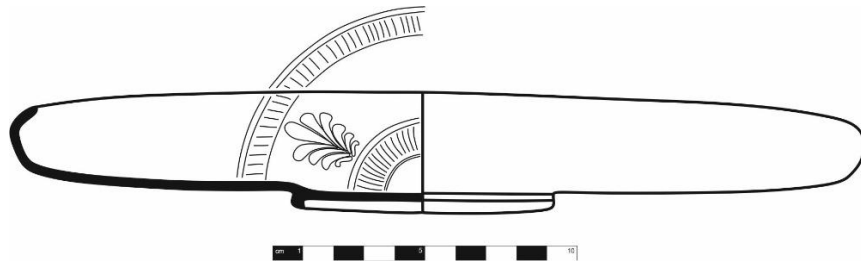

Kat. No.	: 63
Müze Env. No.	: 2013-53
Tip/Adı/Formu	: Tepsi
Buluntu Yeri	: Bozdoğan Yazıkent-Kızılçakır Mevkii
Buluntu Tarihi	: 12.11.2010
Müze Geliş Şekli	: Kurtarma Kazısı
Yükseklik- Genişlik	: 2,6-31,4 cm
Cidar	: 0,7-1 cm
Hamur Rengi	: 5 YR 6/3
Astar Rengi	: 2.5 YR 2/0

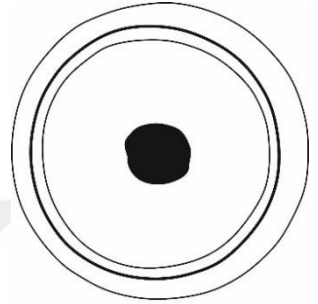
Tanım : Mika katkılı, bej renk hamur, parlak siyah renk boya, kalın içe dönük ağız kenarı, ağız yayvan, geniş düz gövde, konik kaide, tondo da iç içe geçmiş daire motifleri arasında dikey çizgisel bezemeler ve onları arasında dört adet palmet motifi, orta merkezinde kabartma bezeme, ağız kenarı kırık, iç ve dış yüzeyde, boyada büyük ölçüde dökülme ve aşınma, gövdede yer yer çatlama ve patina tabakası.

Benzer Örnekler : Thompson, s. 432, Fig. 115; Thompson, s. 432, Fig. 155, D5; Aydın Tavukçu, s. 72, Lev. 35, Kat. No. 72; Ergürer, s. 138, Res. 183; Romano, s. 60, Fig. 6, 33-34; Wright, s. 214, Type. 253.1. G; Anderson-Stojanovic, s. 27, Pl. 16. 91; Anderson-Stojanovic, s. 27-28, Pl. 16.92.

Tarih : MÖ 2-1.yy

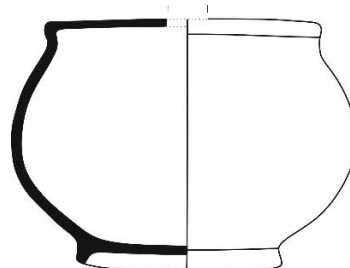
Kat. No.	: 64
Müze Env. No.	: 2013-84
Tip/Adı/Formu	: Mürekkep Kabı (Atramentarium)
Buluntu Yeri	: Bozdoğan Yazıkent-Kızılçakır Mevkii
Buluntu Tarihi	: 12.11.2010
Müzeye Geliş Şekli	: Kurtarma Kazısı
Yükseklik- Genişlik	: 4,8-6,8 cm
Ağız çapı	: 5,4 cm
Delik çapı	: 1,5 cm
Dip çapı	: 4 cm
Hamur Rengi	: 2.5 YR 6/6
Astar Rengi	: 10 R 4/8

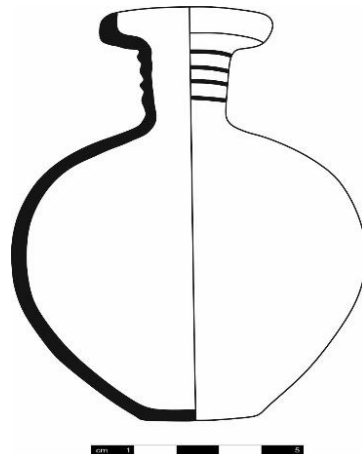
Tanım : Mika katkılı, açık turuncu renk hamur, kırmızımsı kahverengi astar, yayvan dışa çekik ağız kenarı, şişkin gövde dibe doğru daralan konik kaide, gövdenin ortasında dikine silindirik boşluk (mürekkep akıtacı), yüzeyde aşınma ve patina tabakası.

Benzer Örnekler : Lightfoot, s. 426, Fig. 3; Lightfoot, s. 426-427, Fig. 4; Şahin, s. 65, Lev. XV, F4, No: XIII; Şahin, s. 65, Lev. XV. 31, F5; Özer, s. 47, Res. 46; Eiseman, Pl. 70, Fig. 1-3; Gisela, M. A., s.66, Fig.3; <https://www.metmuseum.org/art/collection/search/249364?searchField=All&sortBy=Relevance&ft=inkwell&offset=0&rpp=30&pos=29>; <https://www.metmuseum.org/art/collection/search/249048?rpp=30&pg=1&ft=inkwell&pos=25>; https://www.metmuseum.org/art/collection/search/252501?searchField=All&sortBy=Relevance&what=Inkwells&ft=*&offset=0&rpp=20&pos=7; Britishmuseum.org, <https://www.pinterest.ch/pin/410672059753502808/>.

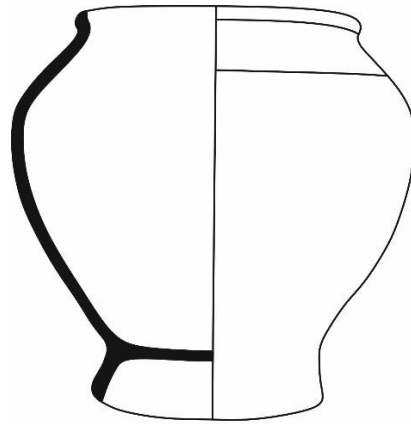
Tarih : MS 1-3.yy

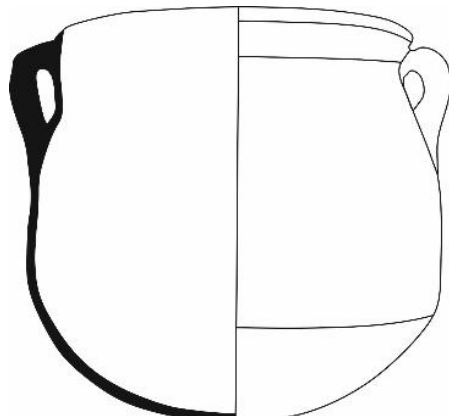
Kat. No.	: 65
Müze Env. No.	: 2013-40
Tip/Adı/Formu	: Aryballos
Buluntu Yeri	: Bozdoğan Yazıkent-Kızılçakır Mevkii
Buluntu Tarihi	: 12.11.2010
Müzeye Geliş Şekli	: Kurtarma Kazısı
Yükseklik- Genişlik	: 8-7,4 cm
Cidar	: 0,5 cm (olmalı)
Ağız çapı	: 3,4 cm (dıştan) – 1 cm (içten)
Dip çapı	: 2,4 cm
Hamur Rengi	: 5 YR 5/4
Astar Rengi	: 2.5 YR 3/0
Tanım	: Mika katkılı, deve tüyü rengi hamur, koyu kahverengi boya, Dışa çekik ağız kenarı, kısa ince dört adet yive sahip boyun, geniş, dolgun dibe doğru daralan basık gövde, düz dip, yüzeyde derin çatlak, dökülmeler, dökülmeden kaynaklı eksik parça.
Benzer Örnekler	: Wright, s. 166, Type. 38.1. A-S;
Tarih	: ?

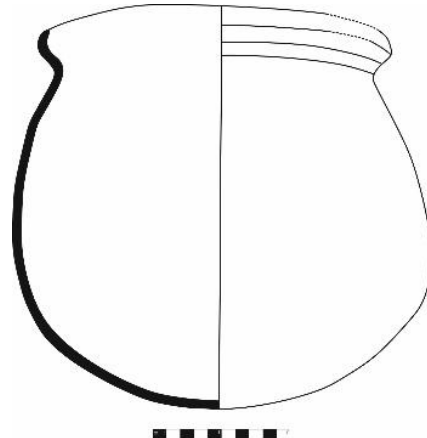
Kat. No.	: 66
Müze Env. No	: 482
Tip/Adı/Formu	: Urne?
Buluntu Yeri	: Bozdoğan Yazıkent-Kızılçakır Mevkii
Buluntu Tarihi	: 12.11.2010
Müzeye Geliş Şekli	: Kurtarma Kazısı
Yükseklik- Genişlik	: 28 cm
Cidar	: 1,2 cm
Ağız çapı	: 21 cm
Dip çapı	: 17 cm
Hamur Rengi	: 5 YR 6/4
Astar Rengi	: 10 R 3/6
Tanım	: Mika katkılı, devetüyü rengi hamur, kahverengi astar, Dışa çekik kalın ağız kenarı, kaideye doğru daralan, geniş dolgun gövde, dışa çekik yüksek konik yapıllı kaide, boyun üzerinde birbirine paralel iki yiv, gövdenin aşağısında kırık ve eksik parça.
Benzer Örnekler	: Civelek, s. 150, Lev. XLII, Kat. No. Ur. 18; Tekkök – Bıçken, s. 112, Fig. 67, E3-E4.
Tarih	: MS 1-2.yy

Kat. No.	: 67
Müze Env. No.	: 2013-106
Tip/Adı/Formu	: Pişirme Kabı
Buluntu Yeri	: Bozdoğan Yazıkent-Kızılçakır Mevkii
Buluntu Tarihi	: 12.11.2010
Müzeye Geliş Şekli	: Kurtarma Kazısı
Yükseklik- Genişlik	: 12,9-13,8 cm
Cidar	: 0,8 cm
Ağız çapı	: 12 cm
Dip çapı	: 2,6 cm(oval, kaide yok)
Hamur Rengi	: 5 YR 6/4
Astar Rengi	: 5 YR 3/2
Tanım	: Mika katkılı, bejimsi deve tüyü rengi hamur, kahverengi astar, Dışa taşkın silme, kalın ağız kenarı, dolgun yuvarlak gövde, ağız kenarından çıkan ve gövde başlangıcında sonlanan, çift dikey şerit kulp, yuvarlak dip, iki parça olan kap alçı ile tamamlanarak yapıştırılmış, yüzeyde aşınma ve dökülmeler.
Benzer Örnekler	: Yalçınkaya, s. 485, Kat. No. 256; Bailey 1993, s. 248, Fig. 21, 194; Aydemir, s. 75, 91, Lev. LXXII, Ç.14; Hayes, s. 122, Fig. 5, 59, Vessberg-Westholm, s. 69, 80-81, Fig. 31, 19; Abadie-Reynal, s. 152-153, Plnc, XCVI, nn. 51-53, 52; Şimşek, s. 40, Res. 9, LO9.AT2.C2-D2PT.33.
Tarih	: MS 2.yy

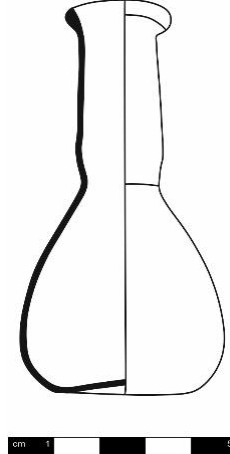
Kat. No.	: 68
Müze Env. No.	: 2013-107
Tip/Adı/Formu	: Pişirme Kabı
Buluntu Yeri	: Bozdoğan Yazıkent-Kızılçakır Mevkii
Buluntu Tarihi	: 12.11.2010
Müzeye Geliş Şekli	: Kurtarma Kazısı
Yükseklik-Genişlik	: 17-20,8 cm
Cidar	: 0,6 cm
Ağız çapı	: 17,8 cm
Dip çapı	: 4/5 cm(oval, kaide yok)
Hamur Rengi	: 2.5 YR 5/6
Astar Rengi	: 5 YR 4/4
Tanım	: Mika ve taşçık katkılı, turuncu renk hamur, kahverengi astar, Dışa çekik kalın ağız kenarı, dolgun yuvarlak gövde, yuvarlak dip, ağız kenarında kırık ve eksik parça, yüzeyde aşınma ve delikler, dökülmeden kaynaklı, eksik parçalar, çatlaklar, yoğun is izleri.
Benzer Örnekler	: Özyiğit, s. 6-7, Çiz. 7-9; Aydemir, s. 75, 91, Lev. LXXI, Ç.13; Fırat, Lev. 29, Kat. No. 185; Hayes 1983, s. 122, Fig. 6,70.
Tarih	: MS 2.yy

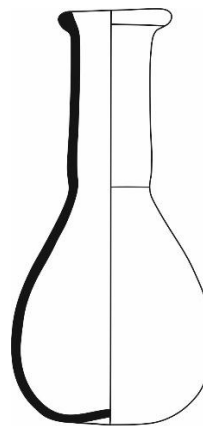
Kat. No.	: 69
Müze Env. No.	: 2013-62
Tip/Adı/Formu	: Cam Unguentarium
Buluntu Yeri	: Bozdoğan Yazıkent-Kızılçakır Mevkii
Buluntu Tarihi	: 12.11.2010
Müzeye Geliş Şekli	: Kurtarma Kazısı
Yükseklik	: 8,8 cm
Cıdar	: 0,4 cm
Ağız çapı	: 2,4
Dip çapı	: 2,8 cm
Renk	: Açık Yeşil
Yapım Tekniği	: Serbest Üfleme
Tanım	: Kalın dışa çekik ağız kenarı, uzun kalın silindirik boyun, soğan gövde, düz dip, yüzeyde çizikler.
Benzer Örnekler	: Isings, s. 22, Form.6; Eker, F., s. 184-185, Kat. No. 235-239; Erten, s. 153-159, Kat. No. 58-62; Öztürk, s. 55, Kat. No. 2/3-82; Eker, s. 63-64, Kat. No. U10; Özet, s. 81-82, Kat. No. 44-45; Özet, s. 83-85, Kat. No. 46-48; Çokay Kepçe, s. 118-119, L42.4i, 442.8; Demir, 49-50, Kat. No. U21-U25, Koçhan-Tan, s. 90-92, Kat. No. 5-8, 10-11, 13; Lightfoot-Arslan, s. 80-83, Kat. No. 36-39; Hayes 1975, s. 133, Pl. 34, no. 555-558.
Tarih	: MS 1.yy

Kat. No.	: 70
Müze Env. No.	: 2013-63
Tip/Adı/Formu	: Cam Unguentarium
Buluntu Yeri	: Bozdoğan Yazıkent-Kızılçakır Mevkii
Buluntu Tarihi	: 12.11.2010
Müzeye Geliş Şekli	: Kurtarma Kazısı
Yükseklik-Genişlik	: 7,9-3,9 cm
Cidar	: 0,2 cm
Ağız çapı	: 2 cm
Dip çapı	: 2,6 cm
Renk	: Açık Yeşil
Teknik	: Serbest Üfleme
Tanım	: Dışa çekik kalın ağız kenarı, ince uzun silindirik boyun, gövde geçişinde boğum, soğan gövde, düz dip, kırık olan boyun gövdeye yapıştırılmış, yüzeyde çizilmeler.
Benzer Örnekler	: Isings, s. 22, Form.6; Eker, F., s. 184-185, Kat. No. 235-239; Erten, s. 153-159, Kat. No. 58-62; Öztürk, s. 55, Kat. No. 2/3-82; Eker, s. 63-64, Kat. No. U10; Özet, s. 81-82, Kat. No. 44-45; Özet, s. 83-85, Kat. No. 46-48; Çokay Kepçe, s. 118-119, L42.4i, 442.8; Demir, 49-50, Kat. No. U21-U25, Koçhan-Tan, s. 90-92, Kat. No. 5-8, 10-11, 13; Lightfoot-Arslan, s. 80-83, Kat. No. 36-39; Hayes 1975, s. 133, Pl. 34, no. 555-558.
Tarih	: MS 1.yy

Kat. No.	: 71
Müze Env. No.	: 2013-65
Tip/Adı/Formu	: Cam Unguentarium
Buluntu Yeri	: Bozdoğan Yazıkent-Kızılçakır Mevkii
Buluntu Tarihi	: 12.11.2010
Müzeye Geliş Şekli	: Kurtarma Kazısı
Yükseklik	: 5,8 cm
Cıdar	: 0,3 cm
Ağız çapı	: 1,9 cm
Dip çapı	: 1 cm
Renk	: Açık Yeşil
Teknik	: Serbest Üfleme
Tanım	: Kalın dışa çekik ağız, kısa ve ince silindirik boyun, gövde geçişinde boğum, dolgun soğan biçimli gövde, düz dip.
Benzer Örnekler	: Isings, s. 22, Form.6; Eker, F., s. 184-185, Kat. No. 235-239; Erten, s. 153-159, Kat. No. 58-62; Öztürk, s. 55, Kat. No. 2/3-82; Eker, s. 63-64, Kat. No. U10; Özet, s. 81-82, Kat. No. 44-45; Özet, s. 83-85, Kat. No. 46-48; Çokay Kepçe, s. 118-119, L42.4i, 442.8; Demir, 49-50, Kat. No. U21-U25, Koçhan-Tan, s. 90-92, Kat. No. 5-8, 10-11, 13; Lightfoot-Arslan, s. 80-83, Kat. No. 36-39; Hayes 1975, s. 133, Pl. 34, no. 555-558.
Tarih	: MS 1.yy

Kat. No.	: 72
Müze Env. No.	: 2013-68
Tip/Adı/Formu	: Cam Unguentarium
Buluntu Yeri	: Bozdoğan Yazıkent-Kızılçakır Mevkii
Buluntu Tarihi	: 12.11.2010
Müzeye Geliş Şekli	: Kurtarma Kazısı
Yükseklik	: 13,4 cm
Cıdar	: 0,3 cm
Ağız çapı	: 2,6 cm
Dip çapı	: 3 cm
Renk	: Yeşil
Teknik	: Serbest Üfleme
Tanım	: Kalın dışa çekik ağız, kalın uzun silindirik boyun, soğan gövde, düz dip, yüzeyde yoğun irizasyon tabakası.
Benzer Örnekler	: Isings, s. 22, Form.6; Eker, F., s. 184-185, Kat. No. 235-239; Erten, s. 153-159, Kat. No. 58-62; Öztürk, s. 55, Kat. No. 2/3-82; Eker, s. 63-64, Kat. No. U10; Özet, s. 81-82, Kat. No. 44-45; Özet, s. 83-85, Kat. No. 46-48; Çokay Kepçe, s. 118-119, L42.4i, 442.8; Demir, 49-50, Kat. No. U21-U25, Koçhan-Tan, s. 90-92, Kat. No. 5-8, 10-11, 13; Lightfoot-Arslan, s. 80-83, Kat. No. 36-39; Hayes 1975, s. 133, Pl. 34, no. 555-558.
Tarih	: MS 1.yy

Kat. No.	: 73
Müze Env. No.	: 2013-64
Tip/Adı/Formu	: Cam Unguentarium
Buluntu Yeri	: Bozdoğan Yazıkent-Kızılçakır Mevkii
Buluntu Tarihi	: 12.11.2010
Müzeye Geliş Şekli	: Kurtarma Kazısı
Yükseklik- Genişlik	: 10,2-2,9 cm
Cıdar	: 0,4 cm
Ağız çapı	: 2,1 cm
Dip çapı	: 1 cm
Renk	: Açık Yeşil
Teknik	: Serbest Üfleme
Tanım	: Dışa çekik kalın ağız kenarı, ince uzun silindirik boyun, dibe doğru hafif genişleyen dar gövde, düz dip, gövdede çizikler ve çatlaklar.
Benzer Örnekler	: Gençler Güray, s. 247, Fig. 7, 1-3; Demir, s. 43, Kat. No. U6; Isings, s. 98, Form. 82B1; Oliver Jr., s. 23, Cat. No. 93-95; Kurup, s. 28, Kat. No. 2-3, Koçhan-Tan, s. 93, Kat. No. 18; Eker, F., s. 177-178, Kat. No. 190.
Tarih	: MS 1.yy

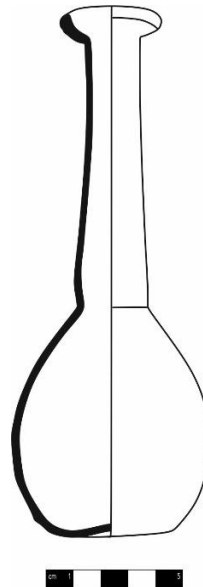
Kat. No.	: 74
Müze Env. No.	: 2013-67
Tip/Adı/Formu	: Cam Unguentarium
Buluntu Yeri	: Bozdoğan Yazıkent-Kızılçakır Mevkii
Buluntu Tarihi	: 12.11.2010
Müzeye Geliş Şekli	: Kurtarma Kazısı
Yükseklik-Genişlik	: 12,3-3,8 cm
Cidar	: 0,1 cm
Ağız çapı	: 1 cm
Dip çapı	: 2,8 cm
Renk	: Açık Yeşilimsi
Teknik	: Serbest Üfleme
Tanım	: İnce ve uzun silindirik boyun, gövde geçişinde boğum, konik gövde, düz dip, ağız kenarı kırık ve eksik, yüzeyde irrizasyon tabakası.
Karşılaştırma	: Isings, s. 97, Form, 82A1; Atilla-Okan, s. 76, Fig. 6b; Canav, s. 49, Kat. No. 54-55; Erten, s. 241-245, Kat. No. 97-99; Eker, F., s. 65-66, Kat. No. U17; Aydın Tavukçu, s. 149, Lev. 69, Kat. No. 230-232; Şahin, s. 54-55, Kat. No. 51; Özet, s. 132, Kat. No. 87c; Lightfoot-Arslan, s. 87, Kat. No. 43.
Tarih	: MS 1-3.yy

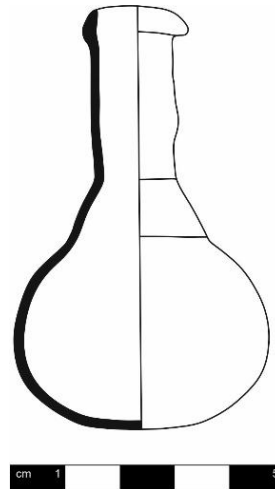
Kat. No.	: 75
Müze Env. No.	: 2013-69
Tip/Adı/Formu	: Cam Unguentarium
Buluntu Yeri	: Bozdoğan Yazıkent-Kızılçakır Mevkii
Buluntu Tarihi	: 12.11.2010
Müze Geliş Şekli	: Kurtarma Kazısı
Yükseklik-Genişlik	: 15,6-5,9 cm
Cidar	: 0,3 cm
Ağız çapı	: 2,3 cm
Dip çapı	: 3,3 cm
Renk	: Açık Yeşil
Teknik	: Serbest Üfleme
Tanım	: Dışa çekik kalın ağız kenarı, ince uzun silindirik boyun, dolgun soğan gövde, hafif içe basık dip, yüzeyde yoğun irrizasyon tabakası.
Benzer Örnekler	: Saldern, s. 8, Pl. 6, Fig. 9, Cat. No. 9b; Hayes, s. 127, Pl. 32, No. 501; Eker, F., s. 182-184, Kat. No. 227.
Tarih	: MS 3.yy

Kat. No.	: 76
Müze Env. No.	: Etütlük
Tip/Adı/Formu	: Cam Unguentarium
Buluntu Yeri	: Bozdoğan Yazıkent-Kızılçakır Mevkii
Buluntu Tarihi	: 12.11.2010
Müze Geliş Şekli	: Kurtarma Kazısı
Yükseklik-Genişlik	: 13 cm
Cidar	: 0,2 cm
Ağız çapı	: 3,5 cm
Dip çapı	: 4,2 cm
Renk	: Mavi
Teknik	: Serbest Üfleme
Tanım	: Dışa çekik kalın ağız kenarı, ince uzun silindirik boyun, dolgun soğan gövde, hafif içe basık dip, gövdede kırık ve eksik parça, yüzeyde yoğun irizasyon tabakası.
Benzer Örnekler	: Saldern, s. 8, Pl. 6, Fig. 9, Cat. No. 9b; Hayes, s. 127, Pl. 32, No. 501; Eker, F., s. 182-184, Kat. No. 227.
Tarih	: MS 3.yy

Kat. No.	: 77
Müze Env. No.	: 2013-66
Tip/Adı/Formu	: Cam Şişe
Buluntu Yeri	: Bozdoğan Yazıkent-Kızılçakır Mevkii
Buluntu Tarihi	: 12.11.2010
Müzeye Geliş Şekli	: Kurtarma Kazısı
Yükseklik- Genişlik	: 7,1-4,2 cm
Cıdar	: 0,4 cm
K. Ağız çapı	: 1,8 cm
Dip çapı	: 1,1 cm
Renk	: Koyu Lacivert
Teknik	: Serbest Üfleme
Tanım	: Dışa taşkın kalın ağız kenarı, ince kısa silindirik boyun, gövde geçişinde kalın boğumlu dolgun soğan gövde, düz yuvarlak dip, ağız kenarında kırık ve eksik, yüzeyde irrizasyon.
Benzer Örnekler	: Hayes, s. 43, Pl. 16, Fig. 8, Cat. No. 215, 217-219; gençler Güray, s. 247, Fig. 6,5; Öztürk 2013, s. 71, Kat. No. 18/86-85; Demir, s. 56-57, Kat. No. U4, Canav, s. 47, Kat. No. 48; Eker, K., s. 73-74, Ş43-Ş47; Koçhan-Tan, s. 103, Kat. No. 53-54.
Tarih	: MS 1.yy

Kat. No.	: 78
Müze Env. No.	: Etütlük Eser
Tip/Adı/Formu	: Cam Şişe
Buluntu Yeri	: Bozdoğan Yazıkent-Kızılçakır Mevkii
Buluntu Tarihi	: 12.11.2010
Müzeye Geliş Şekli	: Kurtarma Kazısı
Yükseklik-Genişlik	: 5,2-3,4 cm
Cidar	: 0,2 cm
Ağız çapı	: 1 cm
Dip çapı	: 1,4 cm
Renk	: Yeşilimsi Gri
Teknik	: Serbest Üfleme
Tanım	: İnce kısa silindirik boyun, dolgun soğan gövde, yuvarlak dip, ağız kenarında kırık ve eksik, yüzeyde irizasyon.
Benzer Örnekler	: Lightfoot-Arslan, s. 39-41, Kat. No. 6-8; Hayes, s. 133, Pl. 34, Cat. No. 543; Eker, K., Kat. No. Ş37-Ş38; Erten 2018, s. 49, Kat. No. 15; Erten 2018, s. 71, Kat. No. 24.
Tarih	: MS 1.yy

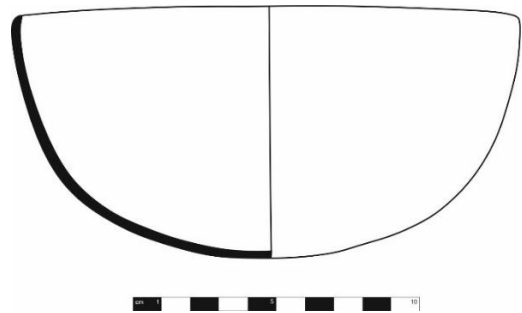
Kat. No.	: 79
Kazı Env. No.	: 45
Müze Env. No.	: 2013-70
Tip/Adı/Formu	: Cam Bardak
Buluntu Yeri	: Bozdoğan Yazıkent-Kızılçakır Mevkii
Buluntu Tarihi	: 12.11.2010
Müzeeye Geliş Şekli	: Kurtarma Kazısı
Yükseklik	: 11 cm
Cidar	: 0,2 cm
Ağız çapı	: 7,9 cm
Dip çapı	: 4,2 cm
Renk	: Açık Yeşil
Teknik	: Serbest Üfleme
Tanım	: İnce keskin ağız kenarı, geniş silindirik gövde, düz dip, yüzeyde helezonik çizgiler, yer yer irizasyon tabakası.
Benzer Örnekler	: Isings, s. 44, Form 29; Canav, s. 82, Kat. No. 129-130; Eker, F., s. 136-137, Kat. No. 38.
Tarih	: MS 1-2.yy

Kat. No.	: 80
Kazı Env. No.	: 46
Müze Env. No.	: 2013-71
Tip/Adı/Formu	: Cam Bardak
Buluntu Yeri	: Bozdoğan Yazıkent-Kızılçakır Mevkii
Buluntu Tarihi	: 12.11.2010
Müzeeye Geliş Şekli	: Kurtarma Kazısı
Yükseklik	: 11,3 cm
Cidar	: 0,2 cm
Ağız çapı	: 8,4 cm
Dip çapı	: 5,6 cm
Renk	: Açık Yeşil
Teknik	: Serbest Üfleme
Tanım	: İnce keskin ağız kenarı, geniş silindirik gövde, düz yuvarlak dip, yüzeyde helezonik çizgiler, yüzeyde çatlaklar ve irrizasyon tabakası.
Benzer Örnekler	: Eker, F., s. 136; Isings, s. 44, Form 29; Canav, s. 82, Kat. No. 129-130; Eker, F., s. 136-137, Kat. No. 38.
Tarih	: MS 1-2.yy

Kat. No.	: 81
Müze Env. No.	: 2013-72
Tip/Adı/Formu	: Cam Kâse
Buluntu Yeri	: Bozdoğan Yazıkent-Kızılçakır Mevkii
Buluntu Tarihi	: 12.11.2010
Müzeye Geliş Şekli	: Kurtarma Kazısı
Yükseklik	: 6,5 cm
Cidar	: 0,5 cm
Ağız çapı	: 14,6 cm
Renk	: Yeşil
Teknik	: Serbest Üfleme
Tanım	: Kalın ağız kenarı, şişkin yuvarlak gövde, yuvarlak dip, yüzeyde irrizasyon.
Benzer Örnekler	: Isings, s. 143-144, Form 116a, Özet, s. 43, Kat. No. 13; Erten 2018, s. 96-99, Kat. No. 36; Atik, s. 114, G 5-6; Grose, s. 247, Cat. Nos. 245-246; Baybo, s. 60, Çiz. 32, Lev. V, Kat. No. 171.
Tarih	: MS 1-4.yy

Kat. No.	: 82
Müze Env. No.	: 2013-6
Tip/Adı/Formu	: Altın /İnce-Uzun Ağız-Göz Bandı
Buluntu Yeri	: Bozdoğan Yazıkent-Kızılçakır Mevkii
Buluntu Tarihi	: 12.11.2010
Müze Geliş Şekli	: Kurtarma Kazısı
Uzunluk	: 6,6 cm
Genişlik	: 1-0,5 cm
Ağırlık	: 0,13 gr
Tanım	: İnce varak şeklinde, gövde ortası hafif genişletilmiş, ince ve uzun kolların uç bitim noktaları birer delik ile sonlanmakta, kenarlarında yoğun biçimde yıpranma ve yırtılma.
Benzer Örnekler	: Bingöl, s. 270, 218, Kat. No. 230-242; Bingöl, s. 207, Kat. No. 230; Marshall, s. 3, Pl. 1, Fig. 28.
Tarih	: MÖ 3-2.yy

Kat. No.	: 83
Müze Env. No.	: 2013-7
Tip/Adı/Formu	: Altın /İnce Uzun Ağız-Göz Bandı
Buluntu Yeri	: Bozdoğan Yazıkent-Kızılçakır Mevkii
Buluntu Tarihi	: 12.11.2010
Müzeye Geliş Şekli	: Kurtarma Kazısı
Uzunluk	: 6 cm
Genişlik	: 1-0,3 cm
Ağırlık	: 0,16 gr
Tanım	: İnce varak şeklinde, gövde ortası hafif genişletilmiş, ince ve uzun kolların uç bitim noktaları birer delik ile sonlanmakta, kollardan birinin ucunda, gövde ortasında ve kenarlarda yırtıklar.
Benzer Örnekler	: Bingöl, s. 270, 218, Kat. No. 230-242; Bingöl, s. 207, Kat. No. 230; Marshall, s. 3, Pl. 1, Fig. 28.
Tarih	: MÖ 3-2.yy

Kat. No.	: 84
Müze Env. No.	: 2013-11
Tip/Adı/Formu	: Altın / İnce Uzun Ağız-Göz Bandı
Buluntu Yeri	: Bozdoğan Yazıkent-Kızılçakır Mevkii
Buluntu Tarihi	: 12.11.2010
Müzeye Geliş Şekli	: Kurtarma Kazısı
Uzunluk	: 7,8 cm
Genişlik	: 1,3-0,6 cm
Ağırlık	: 0,28 gr
Tanım	: İnce varak şeklinde, gövde ortası hafif genişletilmiş, ince ve uzun kolların uç bitim noktaları birer delik ile sonlanmakta, gövde üzerinde geniş yırtıklar, eksik parçalar ve yıpranmalar.
Benzer Örnekler	: Bingöl, s. 270, 218, Kat. No. 230-242; Bingöl, s. 207, Kat. No. 230; Marshall, s. 3, Pl. 1, Fig. 28.
Tarih	: MÖ 3-2.yy

Kat. No.	: 85
Müze Env. No.	: 2013-22
Tip/Adı/Formu	: Altın / İnce Uzun Ağız-Göz Bandı
Buluntu Yeri	: Bozdoğan Yazıkent-Kızılçakır Mevkii
Buluntu Tarihi	: 12.11.2010
Müzeye Geliş Şekli	: Kurtarma Kazısı
Uzunluk	: 5,5 cm
Genişlik	: 0,9 - 0,4 cm
Ağırlık	: 0,14 gr
Tanım	: İnce varak şeklinde, gövde ortası hafif genişletilmiş, ince ve uzun kolların uç bitim noktaları birer delik ile sonlanmakta, kollardan bir tanesi yırtık, kenarlarda yoğun yırtılma ve eksik parçalar.
Benzer Örnekler	: Bingöl, s. 270, 218, Kat. No. 230-242; Bingöl, s. 207, Kat. No. 230; Marshall, s. 3, Pl. 1, Fig. 28.
Tarih	: MÖ 3-2.yy

Kat. No.	: 86
Müze Env. No.	: 2013-23
Tip/Adı/Formu	: Altın / Eşkenar Dörtgen Biçimli Ağız-Göz Bandı
Buluntu Yeri	: Bozdoğan Yazıkent-Kızılçakır Mevkii
Buluntu Tarihi	: 12.11.2010
Müzeye Geliş Şekli	: Kurtarma Kazısı
Uzunluk	: 7,3 cm
Genişlik	: 1,7 - 0,5 cm
Ağırlık	: 0,27 gr
Tanım	: Eşkenar dörtgen şeklinde, gövde uç kısımlara doğru incelerek sonlanmakta, bitim uçlarında delikler, kenarlarda yırtıklar, aşınmalar.
Benzer Örnekler	: Bingöl, s. 210, Kat. No. 234; Bingöl, s. 212, Kat. No. 236; Marshall, s. 4, 13, 18-19, Pl. 1-3, Fig. 46, 156, 174, 177, 183; Sevinç-Treister, s. 236, Pl. 4, Fig. 28; Göral, s. 97-98, Kat. No. 78-79, 81; Polat, s. 432, Lev. 121, a-b.
Tarih	: MÖ 3-2.yy

Kat. No.	: 87
Müze Env. No.	: 2013-12
Tip/Adı/Formu	: Altın / Eşkenar Dörtgen Biçimli Ağız-Göz Bandı
Buluntu Yeri	: Bozdoğan Yazıkent-Kızılçakır Mevkii
Buluntu Tarihi	: 12.11.2010
Müze Geliş Şekli	: Kurtarma Kazısı
Uzunluk	: 8,1 cm
Genişlik	: 1-0,3 cm
Ağırlık	: 0,25 gr
Tanım	: Eşkenar dörtgen şeklinde, gövde uç kısımlara doğru incelerek sonlanmakta, bitim uçlarında delikler, kenarlarda yırtıklar, aşınmalar.
Benzer Örnekler	: Bingöl, s. 210, Kat. No. 234; Bingöl, s. 212, Kat. No. 236; Marshall, s. 4, 13, 18-19, Pl. 1-3, Fig. 46, 156, 174, 177, 183; Sevinç-Treister, s. 236, Pl. 4, Fig. 28; Göral, s. 97-98, Kat. No. 78-79, 81; Polat, s. 432, Lev. 121, a-b.
Tarih	: MÖ 3-2.yy

Kat. No.	: 88
Müze Env. No.	: 2013-5
Tip/Adı/Formu	: Altın /Eşkenar Dörtgen Biçimli Ağız-Göz Bandı
Buluntu Yeri	: Bozdoğan Yazıkent-Kızılçakır Mevkii
Buluntu Tarihi	: 12.11.2010
Müzeye Geliş Şekli	: Kurtarma Kazısı
Uzunluk	: 5,7 cm
Genişlik	: 1,7-0,3 cm
Ağırlık	: 0,16 gr
Tanım	: Eşkenar dörtgen şeklinde, gövde uç kısımlara doğru incelerek sonlanmakta, bitim uçlarında delikler, kenarlarda yırtıklar, aşınmalar.
Benzer Örnekler	: Bingöl, s. 210, Kat. No. 234; Bingöl, s. 212, Kat. No. 236; Marshall, s. 4, 13, 18-19, Pl. 1-3, Fig. 46, 156, 174, 177, 183; Sevinç-Treister, s. 236, Pl. 4, Fig. 28; Göral, s. 97-98, Kat. No. 78-79, 81; Polat, s. 432, Lev. 121, a-b.
Tarih	: MÖ 3-2.yy

Kat. No.	: 89
Müze Env. No.	: 2013-27-12407
Tip/Adı/Formu	: Altın / Eşkenar Dörtgen Biçimli Ağız-Göz Bandı
Buluntu Yeri	: Bozdoğan Yazıkent-Kızılçakır Mevkii
Buluntu Tarihi	: 12.11.2010
Müzeye Geliş Şekli	: Kurtarma Kazısı
Uzunluk	: 8,5 cm
Genişlik	: 2,2 - 0,6 cm
Ağırlık	: 0,35 gr
Tanım	: Eşkenar dörtgen şeklinde, gövde uç kısımlara doğru incelerek sonlanmakta, bitim uçlarında delikler, kenarlarında yırtıklar ve delinmeler.
Benzer Örnekler	: Bingöl, s. 210, Kat. No. 234; Bingöl, s. 212, Kat. No. 236; Marshall, s. 4, 13, 18-19, Pl. 1-3, Fig. 46, 156, 174, 177, 183; Sevinç-Treister, s. 236, Pl. 4, Fig. 28; Göral, s. 97-98, Kat. No. 78-79, 81; Polat, s. 432, Lev. 121, a-b.
Tarih	: MÖ 3-2.yy

Kat. No.	: 90
Müze Env. No.	: 2013-8
Tip/Adı/Formu	: Altın / Eşkenar Dörtgen Biçimli Ağız-Göz Bandı
Buluntu Yeri	: Bozdoğan Yazıkent-Kızılçakır Mevkii
Buluntu Tarihi	: 12.11.2010
Müzeye Geliş Şekli	: Kurtarma Kazısı
Uzunluk	: 9,5 cm
Genişlik	: 2,3-0,4 cm
Ağırlık	: 0,36 gr
Tanım	: Eşkenar dörtgen şeklinde, gövde uç kısımlara doğru incelerek sonlanmakta, bitim uçlarında delikler, gövde ortasında dört adet delik, kollardan bir tanesinin uç kısmında yırtık.
Benzer Örnekler	: Bingöl, s. 210, Kat. No. 234; Bingöl, s. 212, Kat. No. 236; Marshall, s. 4, 13, 18-19, Pl. 1-3, Fig. 46, 156, 174, 177, 183; Sevinç-Treister, s. 236, Pl. 4, Fig. 28; Göral, s. 97-98, Kat. No. 78-79, 81; Polat, s. 432, Lev. 121, a-b.
Tarih	: MÖ 3-2.yy

Kat. No.	: 91
Müze Env. No.	: 2013-9
Tip/Adı/Formu	: Altın / Eşkenar Dörtgen Biçimli Ağız-Göz Bandı
Buluntu Yeri	: Bozdoğan Yazıkent-Kızılçakır Mevkii
Buluntu Tarihi	: 12.11.2010
Müzeye Geliş Şekli	: Kurtarma Kazısı
Uzunluk	: 5,3 cm
Genişlik	: 0,9-0,5 cm
Ağırlık	: 0,15 gr
Tanım	: Eşkenar dörtgen şeklinde, gövde uç kısımlara doğru incelerek sonlanmakta, bitim uçlarında delikler, gövde ortasında dört adet delik, kollardan bir tanesinin uç kısmında yırtık.
Benzer Örnekler	: Bingöl, s. 210, Kat. No. 234; Bingöl, s. 212, Kat. No. 236; Marshall, s. 4, 13, 18-19, Pl. 1-3, Fig. 46, 156, 174, 177, 183; Sevinç-Treister, s. 236, Pl. 4, Fig. 28; Göral, s. 97-98, Kat. No. 78-79, 81; Polat, s. 432, Lev. 121, a-b.
Tarih	: MÖ 3-2.yy

Kat. No.	: 92
Müze Env. No.	: 2013-14
Tip/Adı/Formu	: Altın / Eşkenar Dörtgen Biçimli Ağız-Göz Bandı
Buluntu Yeri	: Bozdoğan Yazıkent-Kızılçakır Mevkii
Buluntu Tarihi	: 12.11.2010
Müzeye Geliş Şekli	: Kurtarma Kazısı
Uzunluk	: 6,3 cm
Genişlik	: 1,7-0,5 cm
Ağırlık	: 0,23 gr
Tanım	: Eşkenar dörtgen şeklinde, gövde uç kısımlara doğru incelerek sonlanmakta, bitim uçlarında delikler, kenarlarında çok hafif yıpranma, uç kısımlarda küçük yırtıklar.
Benzer Örnekler	: Bingöl, s. 210, Kat. No. 234; Bingöl, s. 212, Kat. No. 236; Marshall, s. 4, 13, 18-19, Pl. 1-3, Fig. 46, 156, 174, 177, 183; Sevinç-Treister, s. 236, Pl. 4, Fig. 28; Göral, s. 97-98, Kat. No. 78-79, 81; Polat, s. 432, Lev. 121, a-b.
Tarih	: MÖ 3-2.yy

Kat. No.	: 93
Kazı Env. No.	: 90
Müze Env. No.	: 2013-15
Tip/Adı/Formu	: Altın / Eşkenar Dörtgen Biçimli Ağız-Göz Bandı
Buluntu Yeri	: Bozdoğan Yazıkent-Kızılçakır Mevkii
Buluntu Tarihi	: 12.11.2010
Müzeye Geliş Şekli	: Kurtarma Kazısı
Uzunluk	: 6,2 cm
Genişlik	: 1,9-0,6 cm
Ağırlık	: 0,26 gr
Tanım	: Eşkenar dörtgen şeklinde, gövde uç kısımlara doğru incelenerek sonlanmakta, bitim uçlarında delikler, kenarlarında aşınma ve uç bitim noktalarının birinde yırtık.
Benzer Örnekler	: Bingöl, s. 210, Kat. No. 234; Bingöl, s. 212, Kat. No. 236; Marshall, s. 4, 13, 18-19, Pl. 1-3, Fig. 46, 156, 174, 177, 183; Sevinç-Treister, s. 236, Pl. 4, Fig. 28; Göral, s. 97-98, Kat. No. 78-79, 81; Polat, s. 432, Lev. 121, a-b.
Tarih	: MÖ 3-2.yy

Kat. No.	: 94
Müze Env. No.	: 2013-16
Tip/Adı/Formu	: Altın / Eşkenar Dörtgen Biçimli Ağız-Göz Bandı
Buluntu Yeri	: Bozdoğan Yazıkent-Kızılçakır Mevkii
Buluntu Tarihi	: 12.11.2010
Müzeye Geliş Şekli	: Kurtarma Kazısı
Uzunluk	: 6,8 cm
Genişlik	: 1,8-0,4 cm
Ağırlık	: 0,22 gr
Tanım	: Eşkenar dörtgen şeklinde, gövde uç kısımlara doğru incelerek sonlanmakta, bitim uçlarında delikler, kenarlarında ve uç kısımlarında yırtıklar, gövdede delinmeler.
Benzer Örnekler	: Bingöl, s. 210, Kat. No. 234; Bingöl, s. 212, Kat. No. 236; Marshall, s. 4, 13, 18-19, Pl. 1-3, Fig. 46, 156, 174, 177, 183; Sevinç-Treister, s. 236, Pl. 4, Fig. 28; Göral, s. 97-98, Kat. No. 78-79, 81; Polat, s. 432, Lev. 121, a-b.
Tarih	: MÖ 3-2.yy

Kat. No.	: 95
Müze Env. No.	: 2013-17
Tip/Adı/Formu	: Altın / Eşkenar Dörtgen Biçimli Ağız-Göz Bandı
Buluntu Yeri	: Bozdoğan Yazıkent-Kızılçakır Mevkii
Buluntu Tarihi	: 12.11.2010
Müzeye Geliş Şekli	: Kurtarma Kazısı
Uzunluk	: 6 cm
K. Genişlik	: 0,8-0,4 cm
Ağırlık	: 0,20 gr
Tanım	: Eşkenar dörtgen şeklinde, gövdenin her iki noktası sivriltilerek yükseltilmiş uç kısımlara doğru incelenerek sonlanmakta, uç kısımlarında delikler, kenarlarında yırtık ve eksik parçalar.
Benzer Örnekler	: Bingöl, s. 210, Kat. No. 234; Bingöl, s. 212, Kat. No. 236; Marshall, s. 4, 13, 18-19, Pl. 1-3, Fig. 46, 156, 174, 177, 183; Sevinç-Treister, s. 236, Pl. 4, Fig. 28; Göral, s. 97-98, Kat. No. 78-79, 81; Polat, s. 432, Lev. 121, a-b.
Tarih	: MÖ 3-2.yy

Kat. No.	: 96
Müze Env. No.	: 2013-19
Tip/Adı/Formu	: Altın / Eşkenar Dörtgen Biçimli Ağız-Göz Bandı
Buluntu Yeri	: Bozdoğan Yazıkent-Kızılçakır Mevkii
Buluntu Tarihi	: 12.11.2010
Müzeye Geliş Şekli	: Kurtarma Kazısı
Uzunluk	: 5,9 cm
Genişlik	: 2 - 0,6 cm
Ağırlık	: 0,21 gr
Tanım	: Eşkenar dörtgen şeklinde, gövdenin her iki noktası sivriltilerek yükseltilmiş, uç kısımlara doğru incelmış, uç bitim noktalarında birer delik, gövdede delikler, kenarlarında yırtılmalar.
Benzer Örnekler	: Bingöl, s. 210, Kat. No. 234; Bingöl, s. 212, Kat. No. 236; Marshall, s. 4, 13, 18-19, Pl. 1-3, Fig. 46, 156, 174, 177, 183; Sevinç-Treister, s. 236, Pl. 4, Fig. 28; Göral, s. 97-98, Kat. No. 78-79, 81; Polat, s. 432, Lev. 121, a-b.
Tarih	: MÖ 3-2.yy

Kat. No.	: 97
Müze Env. No.	: 2013-20
Tip/Adı/Formu	: Altın / Eşkenar Dörtgen Biçimli Ağız-Göz Bandı
Buluntu Yeri	: Bozdoğan Yazıkent-Kızılçakır Mevkii
Buluntu Tarihi	: 12.11.2010
Müzeye Geliş Şekli	: Kurtarma Kazısı
Uzunluk	: 5,8 cm
Genişlik	: 1 - 0,3 cm
Ağırlık	: 0,12 gr
Tanım	: Eşkenar dörtgen şeklinde, gövdenin her iki noktası sivriltilerek yükseltilmiş, uç kısımlara doğru incelmış, uç bitim noktalarında birer delik, gövdede yoğun biçimde yıpranma, yırtılma, delinmeler, eksik parçalar.
Benzer Örnekler	: Bingöl, s. 210, Kat. No. 234; Bingöl, s. 212, Kat. No. 236; Marshall, s. 4, 13, 18-19, Pl. 1-3, Fig. 46, 156, 174, 177, 183; Sevinç-Treister, s. 236, Pl. 4, Fig. 28; Göral, s. 97-98, Kat. No. 78-79, 81; Polat, s. 432, Lev. 121, a-b.
Tarih	: MÖ 3-2.yy

Kat. No.	: 98
Müze Env. No.	: 2013-21
Tip/Adı/Formu	: Altın / Eşkenar Dörtgen Biçimli Ağız-Göz Bandı
Buluntu Yeri	: Bozdoğan Yazıkent-Kızılçakır Mevkii
Buluntu Tarihi	: 12.11.2010
Müze Geliş Şekli	: Kurtarma Kazısı
Uzunluk	: 7,3 cm
Genişlik	: 1,8 - 0,3 cm
Ağırlık	: 0,26 gr
Tanım	: Eşkenar dörtgen şeklinde, gövdenin her iki noktası sivriltilerek yükseltilmiş, uç kısımlara doğru incelmış, uç bitim noktalarında birer delik, kenarlarda yırtılmalar, eksik parçalar, gövdede yıpranma ve delinmeler.
Benzer Örnekler	: Bingöl, s. 210, Kat. No. 234; Bingöl, s. 212, Kat. No. 236; Marshall, s. 4, 13, 18-19, Pl. 1-3, Fig. 46, 156, 174, 177, 183; Sevinç-Treister, s. 236, Pl. 4, Fig. 28; Göral, s. 97-98, Kat. No. 78-79, 81; Polat, s. 432, Lev. 121, a-b.
Tarih	: MÖ 3-2.yy

Kat. No.	: 99
Müze Env. No.	: 2013-26
Tip/Adı/Formu	: Altın / Kısa Eşkenar Dörtgen Biçimli Ağız-Göz Bandı
Buluntu Yeri	: Bozdoğan Yazıkent-Kızılçakır Mevkii
Buluntu Tarihi	: 12.11.2010
Müzeye Geliş Şekli	: Kurtarma Kazısı
Uzunluk	: 7,4 cm
Genişlik	: 3 - 0,9 cm
Ağırlık	: 0,37 gr
Tanım	: Kısa eşkenar dörtgen şeklinde, geniş olmayan eşkenar dörtgen formunda tasarlanmış, uç bitim noktalarında birer delikle, uçlardan birinde ve kenarlarında da yırtıklar.
Benzer Örnekler	: Erzen, s. 282, Res. 13; Başaran, s. 492, Res. 9b; Gün, s. 595, Res. 7; Bingöl, s. 218, Kat. No. 242.
Tarih	: MÖ 3-2. yy

Kat. No.	: 100
Müze Env. No.	: 2013-24
Tip/Adı/Formu	: Altın /Kol Saati Biçimli Ağız-Göz Bandı
Buluntu Yeri	: Bozdoğan Yazıkent-Kızılçakır Mevkii
Buluntu Tarihi	: 12.11.2010
Müzeye Geliş Şekli	: Kurtarma Kazısı
Uzunluk	: 8,3 cm
Genişlik	: 1,9 - 0,4 cm
Ağırlık	: 0,29 gr
Tanım	: Kol saatini andıran şekilli, gövde uç kısımlara doğru incelerek uzamakta, bitim noktalarında birer delik, kenarlarda yırtıklar ve yırtılmalar.
Benzer Örnekler	: Marshall, s. 20, Pl. 3, Fig. 190; Bingöl, s. 193, 216-217, Kat. No. 237, 240-241; Rudolph, W-Rudolph, E, s. 186, 151d; Yalçinkaya, s. 519, Kat. No. 314, Gün, s. 592, Res. 5.
Tarih	: MÖ 3-2.yy

Kat. No.	: 101
Müze Env. No.	: 2013-25
Tip/Adı/Formu	: Altın /Kol Saati Biçimli Ağız-Göz Bandı
Buluntu Yeri	: Bozdoğan Yazıkent-Kızılçakır Mevkii
Buluntu Tarihi	: 12.11.2010
Müzeye Geliş Şekli	: Kurtarma Kazısı
Uzunluk	: 8,1 cm
Genişlik	: 1,7 - 0,3 cm
Ağırlık	: 0,26 gr
Tanım	: Kol saatini andıran şekilli, gövde uç kısımlara doğru incelerek uzamakta, bitim noktalarında birer delik, gövdenin bir tarafında yırtık biçimli eksik parçalar.
Benzer Örnekler	: Marshall, s. 20, Pl. 3, Fig. 190; Bingöl, s. 193, 216-217, Kat. No. 237, 240-241; Rudolph, W-Rudolph, E, s. 186, 151d; Yalçinkaya, s. 519, Kat. No. 314, Gün, s. 592, Res. 5.
Tarih	: MÖ 3-2.yy

Kat. No.	: 102
Müze Env. No.	: 2013-18
Tip/Adı/Formu	: Altın /Kol Saati Biçimli Ağız-Göz Bandı
Buluntu Yeri	: Bozdoğan Yazıkent-Kızılçakır Mevkii
Buluntu Tarihi	: 12.11.2010
Müzeye Geliş Şekli	: Kurtarma Kazısı
Uzunluk	: 7,9 cm
Genişlik	: 1,1 -0,3 cm
Ağırlık	: 0,22 gr
Tanım	: Kol saatini andıran şekilli, gövde uç kısımlara doğru incelerek uzamakta, bitim noktalarında birer delik, bitim noktalarında ve kenarlarında yırtıklar, gövdede delikler.
Benzer Örnekler	: Marshall, s. 20, Pl. 3, Fig. 190; Bingöl, s. 193, 216-217, Kat. No. 237, 240-241; Rudolph, W-Rudolph, E, s. 186, 151d; Yalçinkaya, s. 519, Kat. No. 314, Gün, s. 592, Res. 5.
Tarih	: MÖ 3-2. yy

Kat. No.	: 103
Müze Env. No.	: Etütlük
Tip/Adı/Formu	: Altın / Kol Saati Biçimli Ağız-Göz Bandı
Buluntu Yeri	: Bozdoğan Yazıkent-Kızılçakır Mevkii
Buluntu Tarihi	: 12.11.2010
Müze Geliş Şekli	: Kurtarma Kazısı
Uzunluk	: 2 cm
Genişlik	: 0,6 cm
Ağırlık	: 0,4 gr
Tanım	: Kol saatini andıran şekilli, uç kısımlara doğru incelen gövde, ince ve uzun kol, uç bitim noktası delikli, bandın bir tarafı yırtık ve eksik, kenarlarda yırtıklar, gövdede delinmeler.
Benzer Örnekler	: Marshall, s. 20, Pl. 3, Fig. 190; Bingöl, s. 193, 216-217, Kat. No. 237, 240-241; Rudolph, W-Rudolph, E, s. 186, 151d; Yalçinkaya, s. 519, Kat. No. 314, Gün, s. 592, Res. 5.
Tarih	: MÖ 3-2.yy

Kat. No.	: 104
Müze Env. No.	: 2013-4
Tip/Adı/Formu	: Altın /Geniş Kol Saati Biçimli Ağız-Göz Bandı
Buluntu Yeri	: Bozdoğan Yazıkent-Kızılçakır Mevkii
Buluntu Tarihi	: 12.11.2010
Müzeye Geliş Şekli	: Kurtarma Kazısı
Uzunluk	: 6,9 cm
Genişlik	: 1,8-0,6 cm
Ağırlık	: 0,24 gr
Tanım	: Kol saatini andıran şekilli, uç kısımlara doğru incelen gövde, uzun ve yassı uç bitim noktalarında delikler, kenarlarında ve gövdede yırtılmalar.
Benzer Örnekler	: Marshall, s. 20, Pl. 3, Fig. 190; Bingöl, s. 193, 216-217, Kat. No. 237, 240-241; Rudolph, W-Rudolph, E, s. 186, 151d; Yalçinkaya, s. 519, Kat. No. 314, Gün, s. 592, Res. 5.
Tarih	: MÖ 3-2.yy

Kat. No. : 105

Müze Env. No.	: 2013-10
Tip/Adı/Formu	: Altın /Geniş Kol Saati Biçimli Ağız-Göz Bandı
Buluntu Yeri	: Bozdoğan Yazıkent-Kızılçakır Mevkii
Buluntu Tarihi	: 12.11.2010
Müze Geliş Şekli	: Kurtarma Kazısı
Uzunluk	: 7,8 cm
Genişlik	: 2-0,5 cm
Ağırlık	: 0,36 gr
Tanım	: Kol saatini andıran şekilli, uç kısımlara doğru incelen gövde, ince, uzun ve yassı uç bitim noktalarında delikler, uç bitim noktasının birisi hafif yırtık.
Benzer Örnekler	: Marshall, s. 20, Pl. 3, Fig. 190; Bingöl, s. 193, 216-217, Kat. No. 237, 240-241; Rudolph, W-Rudolph, E, s. 186, 151d; Yalçinkaya, s. 519, Kat. No. 314, Gün, s. 592, Res. 5.
Tarih	: MÖ 3-2.yy

Kat. No. : 106

Kazı Env. No.	: 88
Müze Env. No.	: 2013-28
Tip/Adı/Formu	: Altın /Geniş Kol Saati Biçimli Ağız-Göz Bandı
Buluntu Yeri	: Bozdoğan Yazıkent-Kızılçakır Mevkii
Buluntu Tarihi	: 12.11.2010
Müzeye Geliş Şekli	: Kurtarma Kazısı
Uzunluk	: 7,8 cm
Genişlik	: 2 - 0,4 cm
Ağırlık	: 0,38 gr
Tanım	: Kol saatini andıran şekilli, uç kısımlara doğru incelen gövde, ince ve uzun uç bitim noktalarında delikler, kenarlarında ve gövdede aşınma ve yırtılmalar.
Benzer Örnekler	: Marshall, s. 20, Pl. 3, Fig. 190; Bingöl, s. 193, 216-217, Kat. No. 237, 240-241; Rudolph, W-Rudolph, E, s. 186, 151d; Yalçinkaya, s. 519, Kat. No. 314, Gün, s. 592, Res. 5.
Tarih	: MÖ 3-2.yy

Kat. No. : 107

Müze Env. No.	: 2013-29
Tip/Adı/Formu	: Altın /Geniş Kol Saati Biçimli Ağız-Göz Bandı
Buluntu Yeri	: Bozdoğan Yazıkent-Kızılçakır Mevkii
Buluntu Tarihi	: 12.11.2010
Müzeye Geliş Şekli	: Kurtarma Kazısı
Uzunluk	: 8,4 cm
Genişlik	: 2,4 - 0,7 cm
Ağırlık	: 0,43 gr
Tanım	: Kol saatini andıran şekilli, uç kısımlara doğru incelen gövde, ince, uzun ve yassı uç bitim noktalarında delikler, kenarlarda yırtıklar, gövdede delinmeler.
Benzer Örnekler	: Marshall, s. 20, Pl. 3, Fig. 190; Bingöl, s. 193, 216-217, Kat. No. 237, 240-241; Rudolph, W-Rudolph, E, s. 186, 151d; Yalçinkaya, s. 519, Kat. No. 314, Gün, s. 592, Res. 5.
Tarih	: MÖ 3-2.yy

Kat. No. : 108

Müze Env. No.	: 2013-13
Tip/Adı/Formu	: Altın / Geniş Kol Saati Biçimli Ağız-Göz Bandı
Buluntu Yeri	: Bozdoğan Yazıkent-Kızılçakır Mevkii
Buluntu Tarihi	: 12.11.2010
Müze Geliş Şekli	: Kurtarma Kazısı
Uzunluk	: 7,5 cm
Genişlik	: 1,9-0,5 cm
Ağırlık	: 0,32 gr
Tanım	: Kol saatini andıran şekilli, uç kısımlara doğru incelen gövde, ince ve uzun uç bitim noktalarında delikler, kenarlarında ve gövdede aşınma ve yırtılmalar.
Benzer Örnekler	: Marshall, s. 20, Pl. 3, Fig. 190; Bingöl, s. 193, 216-217, Kat. No. 237, 240-241; Rudolph, W-Rudolph, E, s. 186, 151d; Yalçinkaya, s. 519, Kat. No. 314, Gün, s. 592, Res. 5.
Tarih	: MÖ 3-2.yy

Kat. No. : 109

Müze Env. No.	: 2013-31
Tip/Adı/Formu	: Altın Yüzük
Buluntu Yeri	: Bozdoğan Yazıkent-Kızılçakır Mevkii
Buluntu Tarihi	: 12.11.2010
Müzeye Geliş Şekli	: Kurtarma Kazısı
Yükseklik	: 0,6 cm
Genişlik	: 0,4 cm
Çap	: 1,8 cm
Ağırlık	: 0,98 gr
Tanım	: Oldukça ince kenarlı, daire formlu, elips şekilli üst orta yüzeyde, elips formlu bombeli parlak yeşil renkli taş, yüzeyin alt kısmında incelme ve bükülme.
Benzer Örnekler	: Ogden, s. 59, Res. 9; Bingöl, s. 156, Kat. No. 170; Kanuk-Arslan, s. 221, 189.
Tarih	: MÖ 1.yy

Kat. No. : 110

Müze Env. No.	: 2013-58
Tip/Adı/Formu	: Bronz Üzerine Altın Kaplama Yüzük
Buluntu Yeri	: Bozdoğan Yazıkent-Kızılçakır Mevkii
Buluntu Tarihi	: 12.11.2010
Müzeye Geliş Şekli	: Kurtarma Kazısı
Yükseklik	: 0,5 cm
Genişlik	: 0,4 cm
Çap	: 1,9 cm
Ağırlık	: 4,03 gr
Tanım	: Daire formlu yüzük, elips formlu üst yüzeyde ortada oval akik taş, taş üzerindeki figür aşınma nedeniyle görülememekte, yüzey kaplamasında dökülme.
Benzer Örnekler	: Spier, s. 97, Kat. No. 227; Yinesor-Demir, s. 125, Kat. No. 27; Göral, s. 90, Kat. No. 59.
Tarih	: MS 1.yy

Kat. No. : 111

Müze Env. No.	: 2013-61
Tip/Adı/Formu	: Bronz Üzerine Altın Kaplama Yüzük
Buluntu Yeri	: Bozdoğan Yazıkent-Kızılçakır Mevkii
Buluntu Tarihi	: 12.11.2010
Müze Geliş Şekli	: Kurtarma Kazısı
Yükseklik	: 0,6 cm
Genişlik	: 0,5 cm
Çap	: 1,8-1,9 cm
Ağırlık	: 4,11 gr
Tanım	: Daire formlu yüzük, elips formlu üst yüzeyde siyah oval renkli taş yüzeye gömük şekilde, taş üzerinde kazıma tekniği ile yapılmış figür, yüzey kaplamasında dökülmeler.
Benzer Örnekler	: Maaskant-Kleibrink, s. 145, Pl. 236, c1-c2; Spier, s. 97, Kat. No. 227; Yinesor Demir, s. 125, Kat. No. 27; Göral, s. 90, Kat. No. 58; Ogden 1982, s. 92, Res. 18.
Tarih	: MS 1.yy

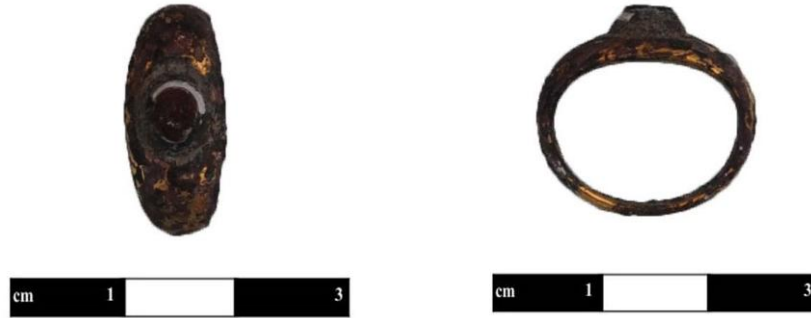
Kat. No. : 112

Müze Env. No.	: 2013-30
Tip/Adı/Formu	: Akik Taşlı Altın Yüzük
Buluntu Yeri	: Bozdoğan Yazıkent-Kızılçakır Mevkii
Buluntu Tarihi	: 12.11.2010
Müzeye Geliş Şekli	: Kurtarma Kazısı
Yükseklik	: 0,9 cm
Genişlik	: 0,6 cm
Çap	: 1,8 cm
Ağırlık	: 4,32 gr
Tanım	: Oldukça ince kenarlı, daire formlu yüzük, elips şeklinde üst yüzeyde, yüzeye gömük şekilde yine elips formlu akik taş üzerinde kazıma tekniği ile yapılmış bir elinde kalkan, diğer elinde kesici bir alet tutan ve sola ilerler durumda Ares figürü?, kenarlarında bozulmalar.
Benzer Örnekler	: Türe-Savaşçın, s. 110, Kat. No. 220; Bingöl, s. 158, Kat. No. 173; Spier, s. 120, Kat. No. 313; Spier, s. 126, Kat. No. 336; Maaskant-Kleibrink, s. 327, Pl. 982a-b, 983a.
Tarih	: MS 1-2.yy

Kat. No. : 113

Müze Env. No.	: 2013-59
Tip/Adı/Formu	: Bronz Üzerine Altın Kaplama Yüzük
Buluntu Yeri	: Bozdoğan Yazıkent-Kızılçakır Mevkii
Buluntu Tarihi	: 12.11.2010
Müzeye Geliş Şekli	: Kurtarma Kazısı
Yükseklik	: 0,5 cm
Genişlik	: 0,4 cm
Çap	: 1,8 cm
Ağırlık	: 3,11 gr
Tanım	: Daire formlu yüzük, elips formlu üst yüzeyde ortaya yükseltilmiş küçük akik taş, aşınma nedeniyle üzerindeki figür görülememekte, yüzeydeki kaplamada yoğun dökülme.
Benzer Örnekler	: Demir, s. 112, Kat. No. 14; Spier, s. 133, Kat. No. 360; Spier, s. 137, Kat. No. 375.
Tarih	: MS 2.yy

Kat. No. : 114

Müze Env. No.	: 2013-60
Tip/Adı/Formu	: Bronz Üzerine Altın Kaplama Yüzük
Buluntu Yeri	: Bozdoğan Yazıkent-Kızılçakır Mevkii
Buluntu Tarihi	: 12.11.2010
Müzeye Geliş Şekli	: Kurtarma Kazısı
Yükseklik	: 0,6 cm
Genişlik	: 0,4 cm
Çap	: 1,8-1,6 cm
Ağırlık	: 3,21 gr
Tanım	: Daire formlu yüzük, elips formlu üst yüzeyde ortada yükseltilmiş küçük elips şekilli akik taş, üzerinde yatay biçimde işlenmiş yönü sola dönük sağ elinde olasılıkla yay taşıyan Eros figürü(?), kaplama yüzeyinde dökülmeler.
Benzer Örnekler	: Demir, s. 112, Kat. No. 14; Spier, s. 133, Kat. No. 360; Spier, s. 137, Kat. No. 375.
Tarih	: MS 2.yy

Kat. No. : 115

Müze Env. No	: Etütlük
Tip/Adı/Formu	: Bronz Üzerine Altın Kaplama Yüzük
Buluntu Yeri	: Bozdoğan Yazıkent-Kızılçakır Mevkii-Satın alma
Buluntu Tarihi	: 12.11.2010
Müze Geliş Şekli	: Kurtarma Kazısı
K. Yükseklik	: 1,3 cm
K. Genişlik	: 0,9 cm
Çap	: 0,8x06 cm
Ağırlık	: 1,05 gr
Tanım	: Elips formlu üst yüzeyde ortada yükseltilmiş küçük elips şekilli akik taş, üzerinde belirgin olmayan kazıma tekniği ile yapılmış bir figür, yüzeyindeki kaplamada dökülmeler.
Benzer Örnekler	: Demir, s. 112, Kat. No. 14; Maaskant-Kleibrink, s. 234, Pl. 589a-b; Spier, s. 133, Kat. No. 360; Spier, s. 139, Kat. No. 380; Spier, s. 137, Kat. No. 375.
Tarih	: MS 2.yy

Kat. No. : 116

Kazı Env. No.	: Satın Alma
Müze Env. No	: 2011-250
Tip/Adı/Formu	: Akik Taşlı Altın Yüzük
Buluntu Yeri	: Bozdoğan Yazıkent-Kızılçakır Mevkii
Buluntu Tarihi	: 29.11.2010
Müzeye Geliş Şekli	: İlker Yeğen'den satın alma
Yükseklik	: 0,9 cm
Genişlik	: 0,6 cm
Çap	: 2,1 cm
Ağırlık	: 4,11 gr
Tanım	: İnce silindirik yarım daire formlu yüzük, üst ortada oval akik taş, taş üzerinde kazıma tekniği ile yapılmış sol profilden bir kadın portresi.
Benzer Örnekler	: Bingöl, s. 161, Kat. No. 177; Meriçboyu, s. 232; Ogden 1982, s. 114, 23; Spier, s. 124-125, Kat. No. 330; Spier, s. 125, Kat. No. 331; Marshall, M. A. 1907, s. 207, Pl. XXXII-1320; Zwierlein-Dieh, s. 128, Taf. 71, 235, 2083 4:1; Loardkipanidze, 72.
Tarih	: MS 2.yy

Kat. No. : 117

Müze Env. No.	: 2013-57
Tip/Adı/Formu	: Bronz Üzerine Altın Kaplama Yüzük
Buluntu Yeri	: Bozdoğan Yazıkent-Kızılçakır Mevkii
Buluntu Tarihi	: 12.11.2010
Müze Geliş Şekli	: Kurtarma Kazısı
Yükseklik	: 0,5 cm
Genişlik	: 0,5 cm
Çap	: 2-1,7 cm
Ağırlık	: 5,59 gr
Tanım	: Sekizgen formlu, yüzüğün gövdeye göre daha geniş olan üst yüzeyinde daire formlu taş, dış yüzeydeki kaplamada aşınma ve eksikler.
Benzer Örnekler	: Bingöl, s. 166, Kat. No. 185; Konuk-Arslan, s. 171, Kat. No. 147; Konuk-Arslan, s. 171, Spier, s. 132, Kat. No. 357; Spier, s. 143, Kat. No. 396; Spier, s. 143, Kat. No. 397; Yalçınkaya, s. 521, Kat. No. 318, Göral, s. 94, Kat. No. 67; Meriçboyu, s. 238.
Tarih	: MS 2-3.yy

Kat. No. : 118

Müze Env. No.	: 2013-32 ve 2013-33
Tip/Adı/Formu	: Altın Küpe
Buluntu Yeri	: Bozdoğan Yazıkent-Kızılçakır Mevkii
Buluntu Tarihi	: 12.11.2010
Müze Geliş Şekli	: Kurtarma Kazısı
Yükseklik	: 1,2-1,3 cm
Genişlik	: 1,1-1,1 cm
Ağırlık	: 1,25-1,28 gr
Tanım	: Çift olarak ele geçmiş olan küpelerin, kulağa geçen ince silindirik kesitli kısmı halka bir düğümle sonlanmakta, halka üzerinde ortada kare formlu yuva içinde yeşil renkli taş.
Benzer Örnekler	: Uygun, s. 76, Lev. 17, aK2; Bingöl, s. 70; Şimşek-Okunak-Bilgin, s. 1046, Kat. No. 1532; Göral, 77.
Tarih	: MS 2. yy

Kat. No. : 119

Müze Env. No.	: 2013-34
Tip/Adı/Formu	: Altın Küpe
Buluntu Yeri	: Bozdoğan Yazıkent-Kızılçakır Mevkii
Buluntu Tarihi	: 12.11.2010
Müzeye Geliş Şekli	: Kurtarma Kazısı
Yükseklik	: 1,2 cm
Genişlik	: 0,9 cm
Halka Çapı	: 0,7 cm
Ağırlık	: 0,82 gr
Tanım	: Kulağa geçen ince silindirik kesitli kısım halka bir düğümle sonlanmakta, disk şeklindeki halkanın etrafı nokta bordür ile çevrili, dış bükey formlu daire ortasında kabartma nokta, disk üzerinde eğilme ve tahribat.
Benzer Örnekler	: Ergil, s. 8-9, Kat. No. 50; Göral, s. 75, Kat. No. 27; Göral, s. 75-76, Kat. No. 30-31; Marshall 1969, s. 297-298, 2575; Bingöl, s. 73, Kat. No. 50.
Tarih	: MS 2-3.yy

Kat. No. : 120

Müze Env. No. : 2013-35
Tip/Adı/Formu : Altın Küpe
Buluntu Yeri : Bozdoğan Yazıkent-Kızılçakır Mevkii
Buluntu Tarihi : 12.11.2010
Müzeye Geliş Şekli : Kurtarma Kazısı
Yükseklik : 1,8 cm
Genişlik : 1,1 cm
Halka Çapı : 0,5 cm
Ağırlık : 1,02 gr

Tanım : Kulağa geçen ince silindirik halka kısmı bir düğümle sonlanmakta, disk şeklindeki halkanın ortasında etrafı nokta bordürle çevrili dış bükey formlu daire süslemenin ortasında kabartma nokta, kulağa geçen halkanın ucunda ucu düğümlü minik bir halka, diskin üzerinde eğilme.

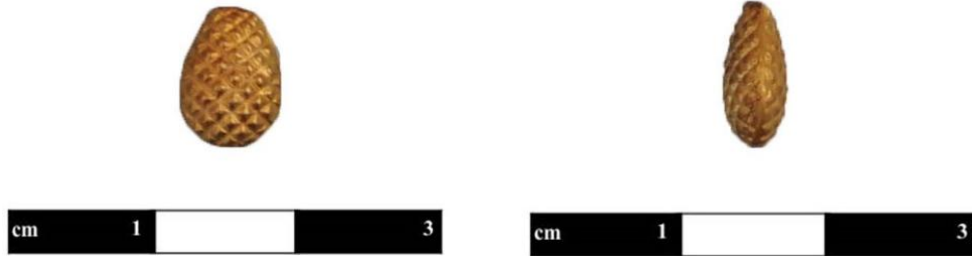
Benzer Örnekler : Higgins 1961, s. 183, Pl. 54B; Türe-Savaşçın 2002, s. 115, 230; Bingöl, s. 78, Kat. No. 58; Marshall 1969, s. 294, Pl. 2532; Rudolph, W.- Rudolph, E., s. 100, 77.

Tarih : MS 2.yy

Kat. No. : 121

Müze Env. No.	: 2013-36
Tip/Adı/Formu	: Altın Küpe Sarkacı
Buluntu Yeri	: Bozdoğan Yazıkent-Kızılçakır Mevkii
Buluntu Tarihi	: 12.11.2010
Müzeye Geliş Şekli	: Kurtarma Kazısı
Yükseklik	: 0,7 cm
Genişlik	: 0,4 cm
Kalınlık	: 0,4 cm
Ağırlık	: 0,4 gr
Tanım	: Olasılıkla bir süs eşyasından kopmuş damla formlu objenin her iki yüzeyinde minik kabartmalar şeklinde eşkenar dörtgenler.
Benzer Örnekler	: Bingöl, s. 78, Kat. No. 59.
Tarih	: MS 2.yy

Kat. No. : 122

Müze Env. No. : 2013-37

Tip/Adı/Formu : Altın Pandantif/Lunula

Buluntu Yeri : Bozdoğan Yazıkent-Kızılçakır Mevkii

Buluntu Tarihi : 12.11.2010

Müzeye Geliş Şekli : Kurtarma Kazısı

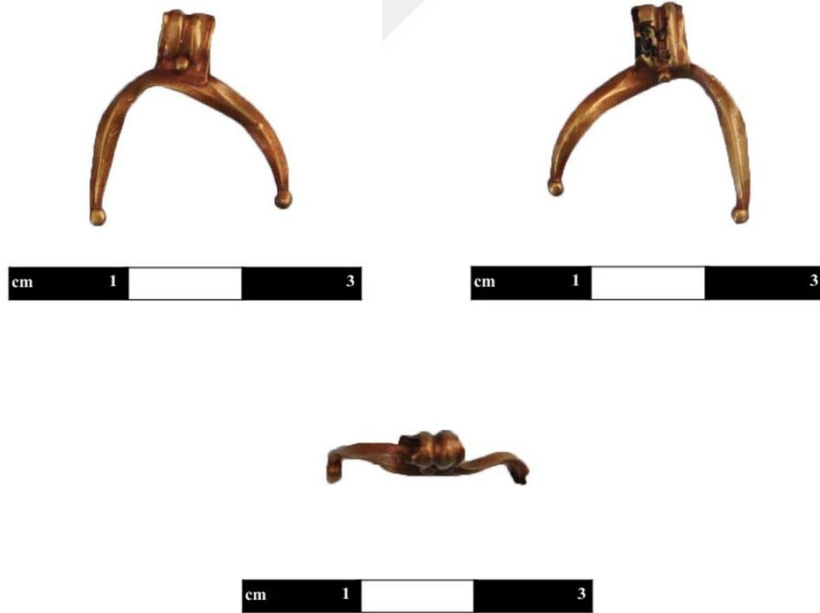
Genişlik : 1,4 cm

Ağırlık : 0,95 gr

Tanım : Uç bitim noktaları daire formlu toplanan kolye ucu yarım hilal biçimli, yarım ayın ortasında üzerinde üç adet yiv ve ortada tek kabartma daire bulunan zincir deliği, kolye ucu üzerinde eğilme ve bükülmeler.

Benzer Örnekler : Hoffmann-Claer, s. 66-67, 43b; Bingöl, s. 142, Kat. No. 155-156; Bingöl, s. 143, Kat. No. 157; Göral, s. 81-82, Kat. No. 40; Ruxer-Kubczak, s. 255, XL-2; Rudolph, W.-Rudolph, E., s. 178, 146.

Tarih : MS 1.yy

Kat. No.	: 123
Müze Env. No.	: 2013-56
Tip/Adı/Formu	: Altın Pendentif/Lunula
Buluntu Yeri	: Bozdoğan Yazıkent-Kızılçakır Mevkii
Buluntu Tarihi	: 12.11.2010
Müzeye Geliş Şekli	: Kurtarma Kazısı
Yükseklik	: 1 cm
Genişlik	: 1,1 cm
Çap	: 1,1 cm
Ağırlık	: 1,10 gr
Tanım	: İnce basık yarım ay formlu kolye ucunun uçlarında kabartma iki nokta, hilal biçimli kolye ucunun ortasında üç adet kabartma nokta, gövde ile birleşen zincirin geçeceği halkanın üzerinde helezonik bir şerit.
Benzer Örnekler	: Miller, s. 28, Pl. 15b, Pel. J1; Hoffmann-Claer, s. 80-81, 51; Bingöl, s. 142, Kat. No. 155-157, Marshall 1969, s. 314-315, Pl. 2719; Ruxer-Kubczak, s. 247-248, XXVII-6; Göral, s. 81-82, Kat. No. 40; Higgins 1961, s. 186, Pl. 55B.
Tarih	: MS 1-2.yy

Kat. No.	: 124
Müze Env. No.	: 2013-55
Tip/Adı/Formu	: Altın Aplik?
Buluntu Yeri	: Bozdoğan Yazıkent-Kızılçakır Mevkii
Buluntu Tarihi	: 12.11.2010
Müzeye Geliş Şekli	: Kurtarma Kazısı
Uzunluk	: 1,9 cm
Genişlik	: 0,9 cm
Ağırlık	: 0,58 gr
Tanım	: İnce ve yassı, birbirleriyle bitişik iki halka, ortasında iki spiralin dört adet kabartma noktanın yan yana gelmesi ile oluşan eşkenar dörtgen.
Benzer Örnekler	: Meriçboyu, s. 213; Higgins, s. 187, Fig. 57A.
Tarih	: MS 2-3.yy

Kat. No.	: 125
Müze Env. No.	: Etütlük Eser
Tip/Adı/Formu	: Altın Aplik?
Buluntu Yeri	: Bozdoğan Yazıkent-Kızılçakır Mevkii
Buluntu Tarihi	: 12.11.2010
Müze Geliş Şekli	: Kurtarma Kazısı
Çap	: 0,7x0,6 cm
Genişlik	: 0,9 cm
Tanım	: İçi boş, oval, yukarıya doğru bombeli boncuk benzeri bir aplik?, bir yerden kopmuş olduğunu gösteren izler, yüzeyde eğilme ve bükülme.
Benzer Örnekler	: Higgins, s. 187, Fig. 60B; Doğan-Akkemik, s. 315-316, Fig. 19/a, Higgins, s. 185, Fig. 30.
Tarih	: MS 2-3.yy

Kat. No.	: 126
Müze Env. No.	: Etütlük Eser
Tip/Adı/Formu	: Bronz Ayna
Buluntu Yeri	: Bozdoğan Yazıkent-Kızılçakır Mevkii
Buluntu Tarihi	: 12.11.2010
Müzeye Geliş Şekli	: Kurtarma Kazısı
Çap	: 7,3 cm
Cidar	: 0,2 cm
Ağırlık	: 43, 14 gr
Tanım	: Küçük, tutamaksız ve içbükey aynanın kenarlarında perçin izleri, yüzeyinde yoğun korozyon ve tahribat.
Benzer Örnekler	: Sevinç-Treister, s. 242, Fig. 81-82; Şimşek-Okunak-Bilgin, s. 526, Kat. No. 394; Çokay Kepçe, s. 61-63, L35.11; Polat, s. 432, Lev. 120, d-e; Şahin, s. 39-40, Lev. 10, Kat. No. B31.
Tarih	: MS 1-3.yy

Kat. No.	: 127
Müze Env. No.	: Etütlük
Tip/Adı/Formu	: Bronz Ayna
Buluntu Yeri	: Bozdoğan Yazıkent-Kızılçakır Mevkii
Buluntu Tarihi	: 12.11.2010
Müzeye Geliş Şekli	: Kurtarma Kazısı
Çap	: 7,3 cm
Cidar	: 0,2 cm
Ağırlık	: 26,56 gr
Tanım	: Küçük, tutamaksız ve içbükey aynanın kenarlarında perçin izleri, ayrılmış olan parçalar birleştirilmiş, yüzeyinde yoğun korozyon ve tahribat.
Benzer Örnekler	: Sevinç-Treister, s. 242, Fig. 81-82; Şimşek-Okunak-Bilgin, s. 526, Kat. No. 394; Çokay Kepçe, s. 61-63, L35.11; Polat, s. 432, Lev. 120, d-e; Şahin, s. 39-40, Lev. 10, Kat. No. B31.
Tarih	: MS 1-3.yy

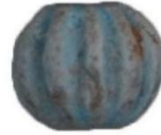
Kat. No.	: 128
Müze Env. No.	: Etütlük Eser
Tip/Adı/Formu	: Bronz Düğme
Buluntu Yeri	: Bozdoğan Yazıkent-Kızılçakır Mevkii
Buluntu Tarihi	: 12.11.2010
Müze Geliş Şekli	: Kurtarma Kazısı
Yükseklik	: 1,6 cm
Genişlik	: 1,5 cm
Ağırlık	: 3,82 gr
Tanım	: Hafif bombeli, ön kısım su damlası şeklinde, arkada ise geniş ve biraz inceltilmiş geniş ip geçki deliği, yüzeyinde korozyonlu.
Benzer Örnekler	: Bingöl, s. 191, Kat. No. 210; Erdoğan-Aktaş, s. 23, Kat. No. 62, Res. 128.
Tarih	: MS 1-2.yy

Kat. No.	: 129
Müze Env. No.	: Etütlük Eser
Tip/Adı/Formu	: Bronz Düğme
Buluntu Yeri	: Bozdoğan Yazıkent-Kızılçakır Mevkii
Buluntu Tarihi	: 12.11.2010
Müzeye Geliş Şekli	: Kurtarma Kazısı
Yükseklik	: 1,7 cm
Genişlik	: 2 cm
Tanım	: Halka formlu düğme, alta doğru incelen halkanın üst kısmına oval bir yuva yapılmış, halkanın alt kısmında kırık ve eksik parça, yoğun korozyon.
Benzer Örnekler	: Şimşek-Okunak-Bilgin, s. 572, Kat. No. 490.
Tarih	: MS 3.yy

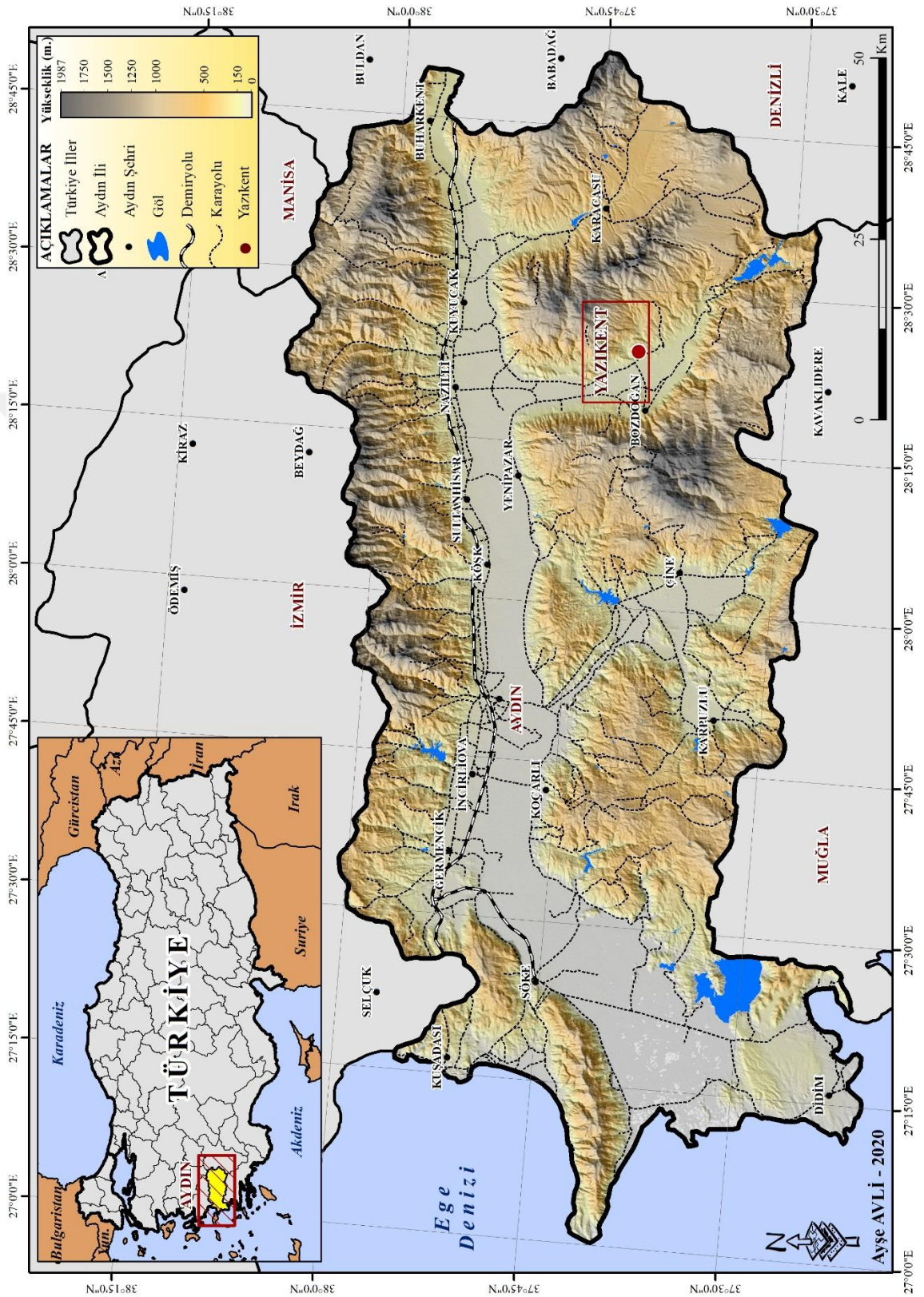
Kat. No.	: 130
Müze Env. No.	: 2013-39
Tip/Adı/Formu	: Fayans Boncuk
Buluntu Yeri	: Bozdoğan Yazıkent-Kızılçakır Mevkii
Buluntu Tarihi	: 12.11.2010
Müze Geliş Şekli	: Kurtarma Kazısı
Yükseklik	: 0,8 cm
Genişlik	: 1 cm
Çap	: 1 cm
Delik Çapı	: 0,3 cm
Ağırlık	: 1,69 gr
Tanım	: Mavi renk fayanstan yapılmış, daire formu, yüzeyi kabartma dikine çizgilerle dilimlere ayrılmış, ortasında dikey silindirik delik.
Benzer Örnekler	: Şimşek-Okunak-Bilgin, s. 548, Kat. No. 436-438; Ok, s. 39, Şek. 30-a, 32-e.
Tarih	: MS 1.yy

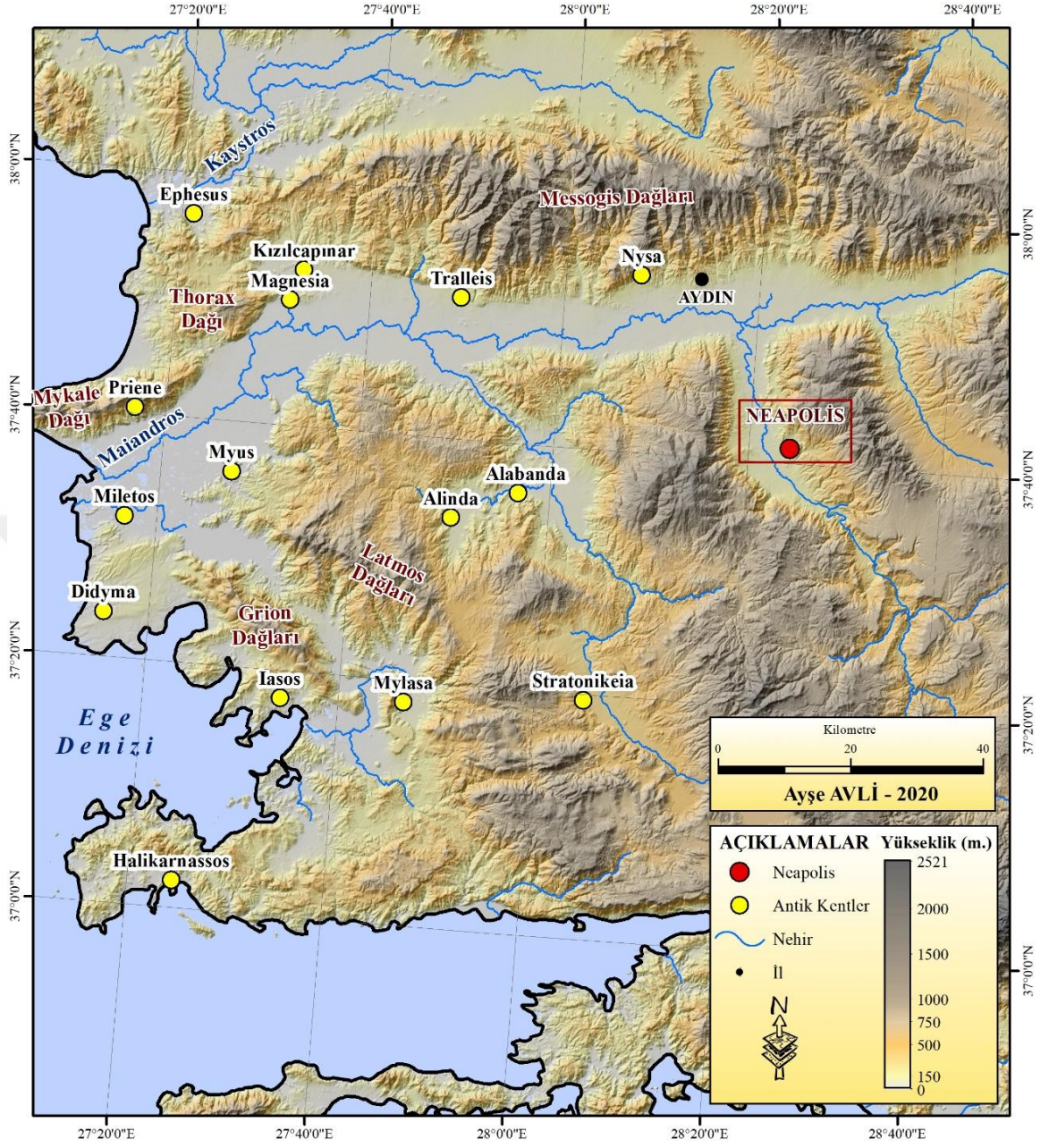
Kat. No.	: 131
Müze Env. No.	: 2013-38
Tip/Adı/Formu	: Fayans Boncuk
Buluntu Yeri	: Bozdoğan Yazıkent-Kızılçakır Mevkii
Buluntu Tarihi	: 12.11.2010
Müze Geliş Şekli	: Kurtarma Kazısı
Yükseklik	: 0,5 cm
Çap	: 1 cm
Ağırlık	: 0,99 gr
Tanım	: Açık mavi renk fayanstan, daire formlu, alt yüz düz, bombeli üst yüzeyde kurbağa figürü, figürün altında dikey delik, alt kısmında küçük bir kırık ve yüzeyde hafif tahribat izleri.
Benzer Örnekler	: Maaskant-Kleibrink, s. 229, Pl. 568a-b, 569a-b; Bingöl, s. 143, Kat. No. 158.
Tarih	: ?

HARİTALAR

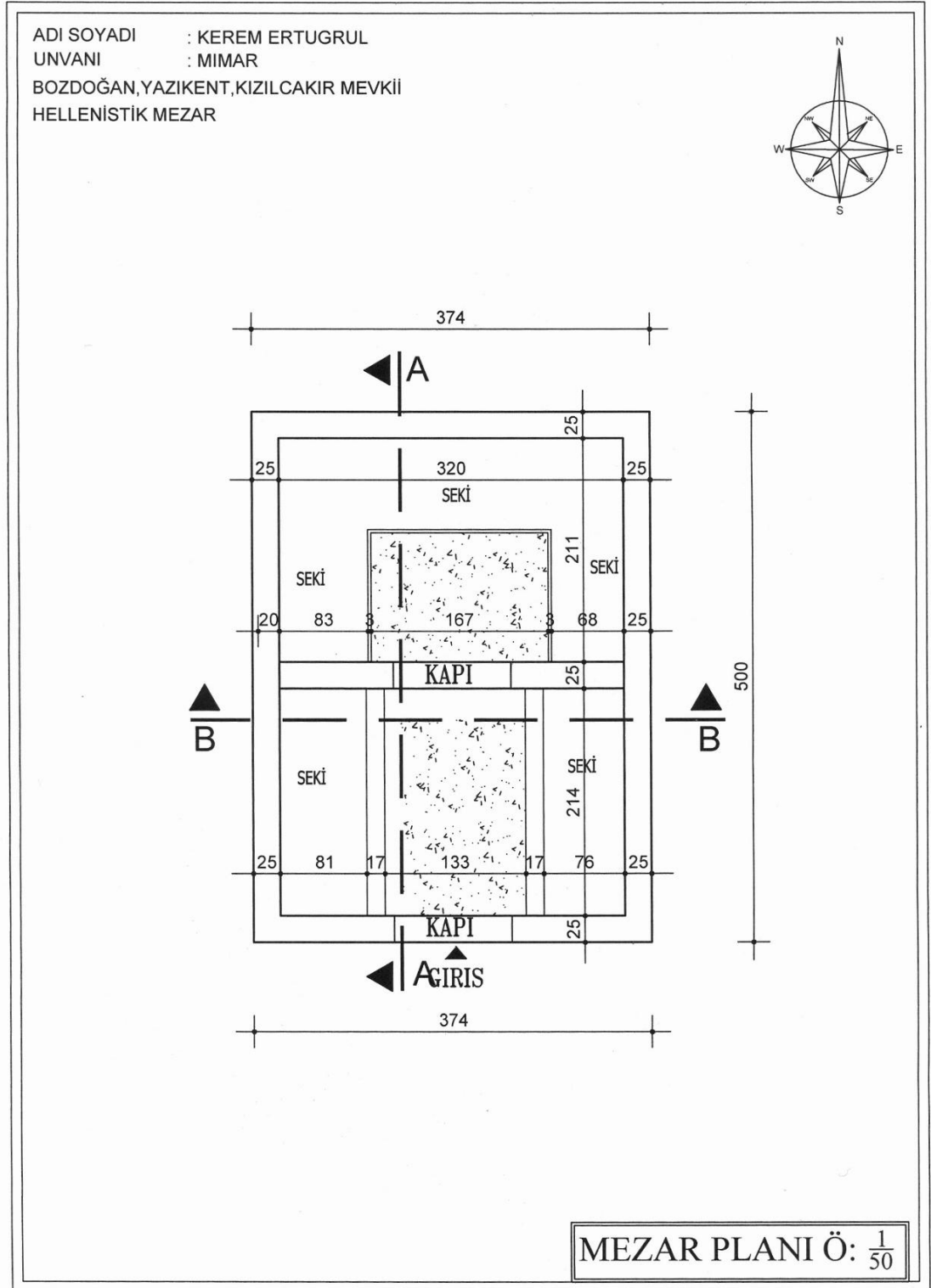

Harita 1. Yazıkent Beldesi Lokalizasyon Haritası

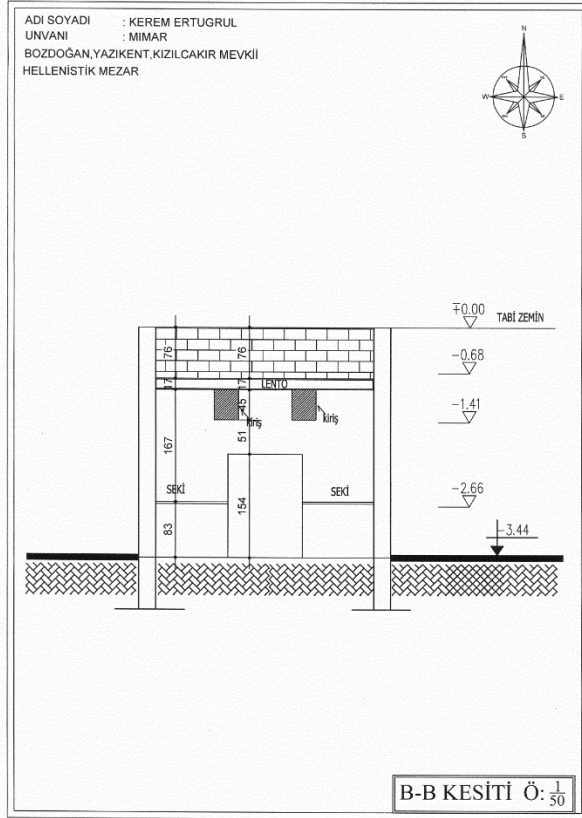

Harita 2. Neapolis ve Bölgedeki Antik Kentler

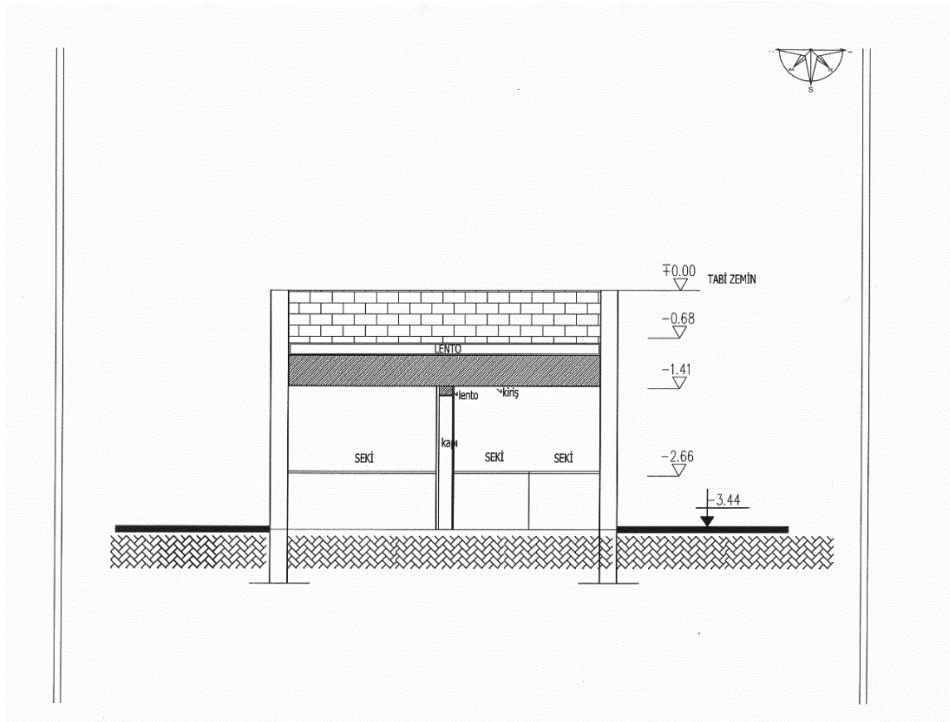
ÇİZİMLER

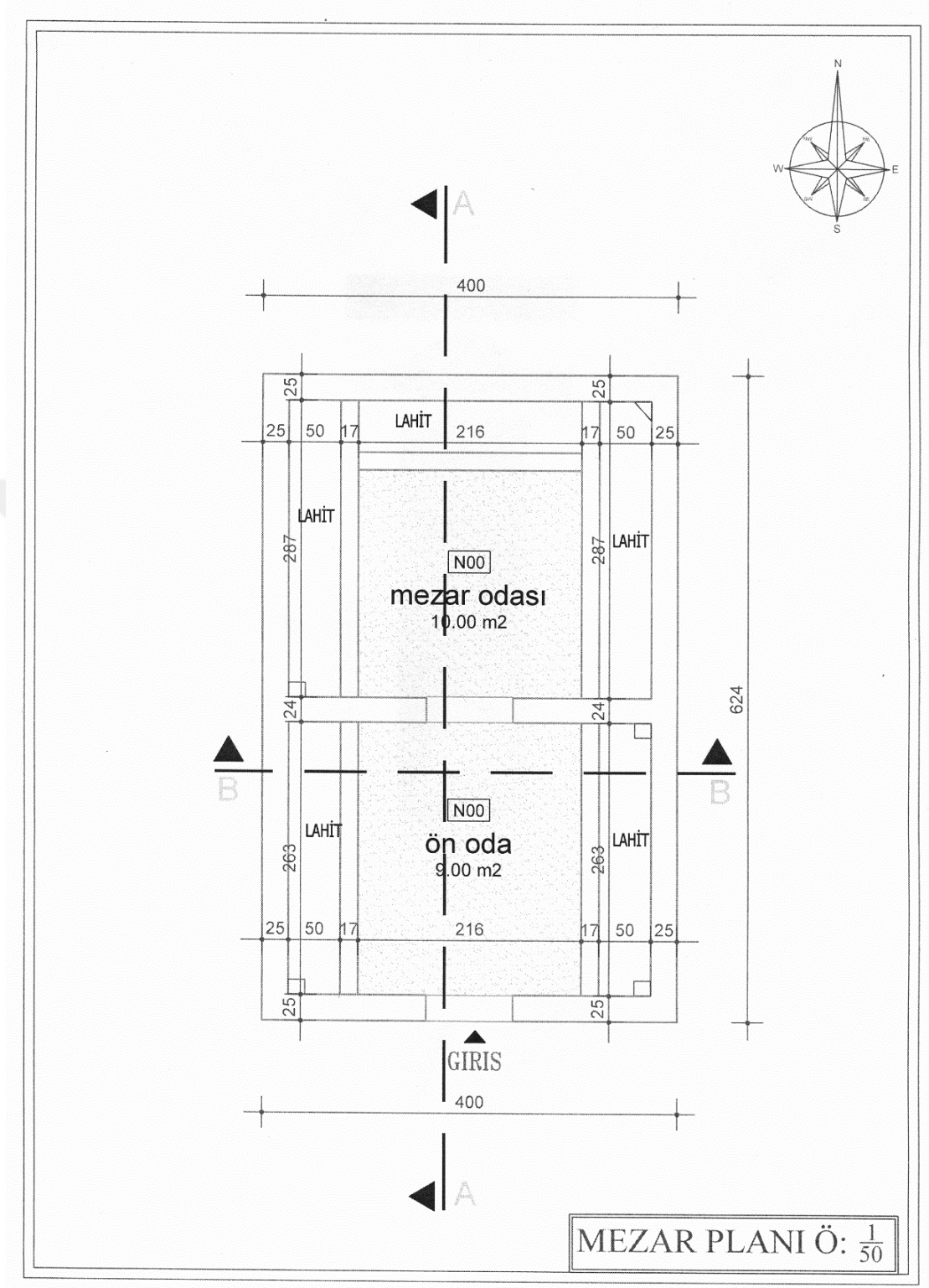
Çizim 1. 1 Nolu Oda Mezar Planı

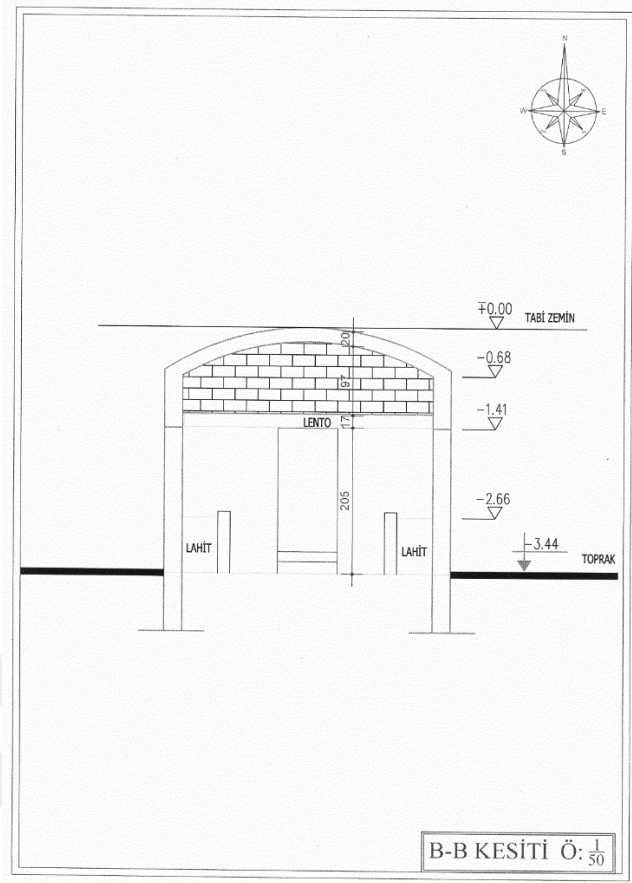
Çizim 2. 1 Nolu Oda Mezar Ön Oda Kesiti

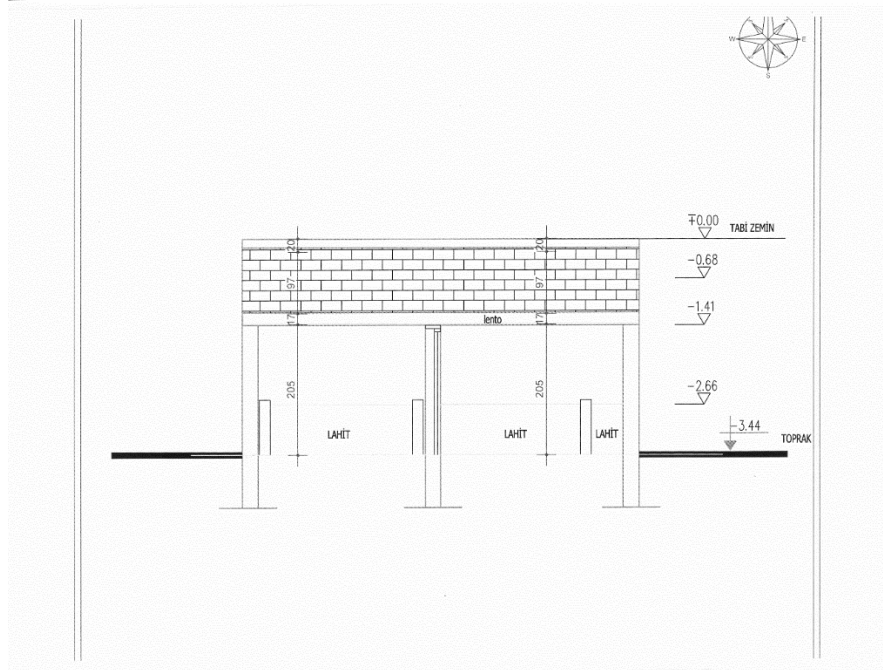
Çizim 3. 1 Nolu Oda Mezar Kesiti

Çizim 4. 2 Nolu Oda Mezar Planı

Çizim 5. 2 Nolu Oda Mezar Ön Oda Kesiti

Çizim 6. 2 Nolu Oda Mezar Kesiti

RESİMLER**Resim 1.** Aydın-Bozdoğan-Yazıkent (Neapolis)**Resim 2.** 1 ve 2 Nolu Oda Mezarın yüzeyden görünümü

Resim 3. 1 ve 2 Nolu Oda Mezarın Kurtarma Kazısı

Resim 4. 1 Nolu Oda Mezar-Ön Odanın tavan kısmındaki açıklık

Resim 5. 1 Nolu Oda Mezar-Ön Oda

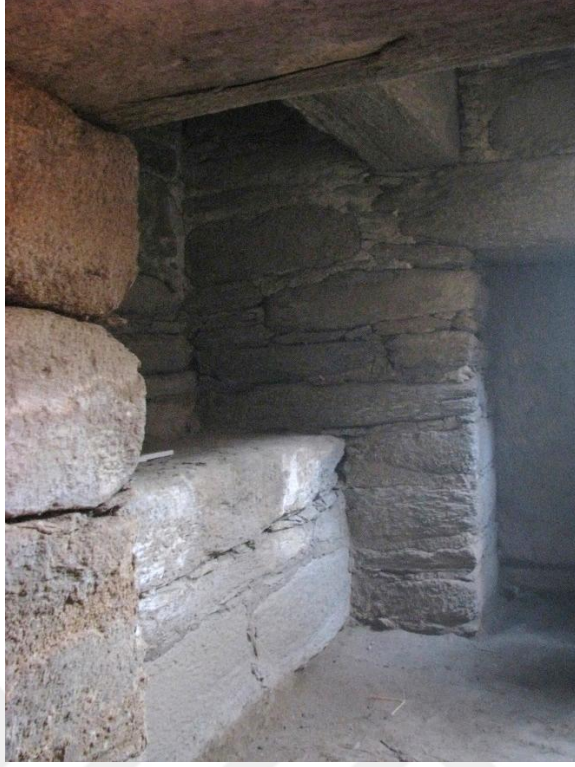
Resim 6. 1 Nolu Oda Mezar-Mezar Odası

Resim 7. 1 Nolu Oda Mezar Buluntuları

Resim 8. 1 Nolu Oda Mezar Buluntuları

Resim 9. 1 Nolu Oda Mezar-Ön Odada bulunan sekilerin ayrıntısı

Resim 10. 1 Nolu Oda Mezar-Ön Odada bulunan sekilerin ayrıntısı

Resim 11. 1 Nolu Oda Mezar-Mezar Odasında yer alan sekiler

Resim 12. 1 Nolu Oda Mezar-Mezar Odasında yer alan sekiler

Resim 13. 1 Nolu Oda Mezar-Ön oda ve giriş kapısı

Resim 14. 1 Nolu Oda Mezar-Ön oda ve mezar odası arasındaki taban seviyesi farkı

Resim 15. 1 Nolu Oda Mezar-Ön oda ve mezar odası arasındaki taban seviyesi farkı

Resim 16. 1 Nolu Oda Mezar- Orta kapıdan ayrıntı

Resim 17. Kaçak Kazıcılar tarafından tahrip edilen 1 Nolu Oda Mezar

Resim 18. 2 Nolu Oda Mezar

Resim 19. 2 Nolu Oda Mezar- Kurtarma Kazısı

Resim 20. 2 Nolu Oda Mezar-Ön Oda üstten görünüm

Resim 21. 2 Nolu Oda Mezar-Duvar yapısı ve tonozlu üst yapısı

Resim 22. 2 Nolu Oda Mezar-Duvar yapısı ve tonozlu üst yapısı

Resim 23. 2 Nolu Oda Mezar- Giriş Kapısı

Resim 24. 2 Nolu Oda Mezar-Orta kapı ve karşısında giriş kapısı

Resim 25. 2 Nolu Oda Mezar- Orta Kapı ayrıntı

Resim 26. 2 Nolu Oda Mezar- Orta Kapı ayrıntı

Resim 27. 2 Nolu Oda Mezar- Orta Kapı ayrıntı

Resim 28. 2 Nolu Oda Mezar- Ön odada orta kapının menteşesine dayandırılmış kaba işçilikli 2 taşın ayrıntısı

Resim 29. 2 Nolu Mezar Odası- Ön odasının sağ tarafından yer alan lahdin ve köşesinde bulunan üçgen şekilli çıkıntının ayrıntısı

Resim 30. 2 Nolu Oda Mezar-Ön odanın sol tarafından yer alan lahit ve köşelerinde bulunan kare şeklindeki çıkıntıların ayrıntısı

Resim 31. 2 Nolu Oda Mezar-Mezar odasında yer alan lahitlerin ayrıntısı

Resim 32. 2 Nolu Oda Mezar-Mezar odasında yer alan lahitlerin ayrıntısı

Resim 33. 2 Nolu Oda Mezar-Mezar odasında yer alan sağ lahdin ayrıntısı

Resim 34. 2 Nolu Oda Mezar- Mezar odasında yer alan orta lahdin ayrıntısı

Resim 35. 2 Nolu Oda Mezar- Mezar odasında yer alan kemerli niş ve lahdin üst köşesinde bulunan üçgen biçimindeki çıkıntı

Resim 36. 2 Nolu Oda Mezar- Orta kapının ve Mezar odasındaki kemerli nişin ayrıntısı

Resim 37. 2 Nolu Oda Mezar- Mezar odasının taban seviyesinden ele geçen pişmiş topraktan yapılmış plakalar

Resim 38. 2 Nolu Oda Mezar- Mezar odasının tabanına çakıl taşlarıyla yapılmış mozaik

Resim 39. 2 Nolu Oda Mezar- Mezar odasının tabanına çakıl taşlarıyla yapılmış mozağin ayrıntısı

Resim 40. Aydın Arkeoloji Müzesi'nde sergilenen Neapolis Nekropol Buluntuları

Resim 41. Pişmiş Toprakta Yapılmış Urne Kapağının? ön ve arka yüzü

Resim 42. Artemis ve Capricorn betimli sikke

Resim 43. Domitia ve Athena betimli sikke

Resim 44. Ön yüzde Zeus veya demos, arka yüzde Zeus betimli sikke

Resim 45. Augustus dönemine ait sikke

Resim 46. Korozyonlu Sikkeler

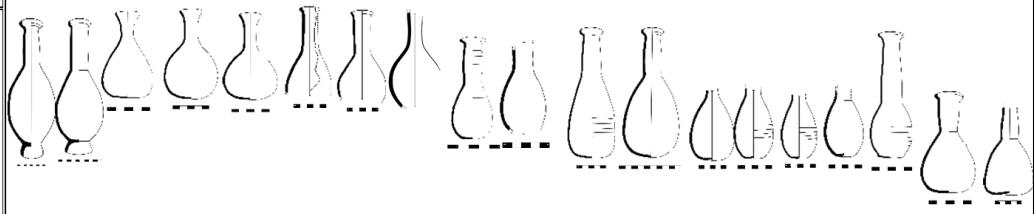
Resim 47. 1 ve 2 Nolu Oda Mezarlarından ele geçen bronz kemer? parçalar

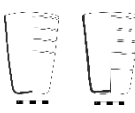
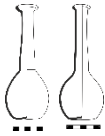
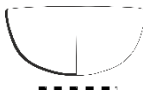
EKLER

NEAPOLIS NEKROPOL KANDİLLERİ					
TARİH					
MÖ 2.yy					
MÖ 1.yy					
MS 1.yy					
MS 2.yy					
Geç Roma Dönemi					

EK 1. Neapolis Nekropolü Pişmiş Toprak Kandillerin Kronolojik Cetveli

TARİH	NEAPOLİS NEKROPOLÜ PİŞMİŞ TOPRAK UNGUENTARİUMLARI
MÖ 2.yy	
MÖ 1.yy	
MS 1.yy	

EK 2. Neapolis Nekropolü Pişmiş Toprak Unguentariumların Kronolojik Cetveli

TARİH	NEAPOLİS NEKROPOLÜ CAM ESERLERİ
MS 1. yy	
MS 1-2. yy	
MS 1-3. yy	
MS 3. yy	
MS 1-4. yy	

EK 3. Neapolis Nekropolü Cam Eserlerinin Kronolojik Cetveli

1.TİP	2.TİP	3.TİP	4.TİP	5.TİP
İnce-Uzun Ağız Göz Bantları	Eşkenar Dörtgen Biçimli Ağız-Göz Bantları	Kısa Eşkenar Dörtgen Biçimli Ağız-Göz Bantları	Kol Saati Biçimli Ağız-Göz Bantları	Geniş Kol Saati Biçimli Ağız-Göz Bantları

EK 4. Neapolis Nekropolü'nden Ele Geçen Altın Ağız-Göz Bantlarının Tablosu

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler	
Adı Soyadı	Ayşe AVLİ
Doğum Yeri ve Tarihi	Erzurum/Aşkale- 10.05.1994
Eğitim Durumu	
Lisans Öğrenimi	Atatürk Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Arkeoloji Bölümü (2012-2016)
Bildiği Yabancı Diller	İngilizce
Bilimsel Faaliyetleri	- 2017 Alabanda Antik Kenti Kazısı - 2018 Alabanda Antik Kenti Kazısı - 2019 Efes Antik Kenti Kazısı - 2019 Alabanda Antik Kenti Kazısı
İş Deneyimi	
Stajlar	- Erzurum Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu Müdürlüğü (2015)
Projeler	
Çalıştığı Kurumlar	- Atatürk Üniversitesi 2019- (Arş. Gör.)
İletişim	
E-Posta Adresi	ayse.avli@atauni.edu.tr ayseavli8@gmail.com
Tarih	06.07.2020